

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Bydgoszcz, dnia 8 grudnia 2022 r.

Poz. 6790

UCHWAŁA Nr LII/463/22
RADY MIEJSKIEJ w SZUBINIE

z dnia 24 listopada 2022 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin na lata 2023-2026

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2022r. poz. 559 ze zm.) oraz art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2022r. poz. 840) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin na lata 2023-2026”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Szubina.

§ 3. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady
Anna Kijowska

załącznik
do uchwały nr LII/463/22
Rady Miejskiej w Szubinie
z dnia 24 listopada 2022 r.

**Gminny Program
Opieki nad Zabytkami
dla Gminy Szubin
na lata 2023-2026**

Zamawiający:

Gmina Szubin

Urząd Miejski w Szubinie

ul. Kcyńska 12

89 – 200 Szubin

Wykonawca:

Green Key Joanna Masiota - Tomaszewska

ul. Wagrowska 2/207

61-369 Poznań

www.greenkey.pl

**Gminny Program
Opieki nad Zabytkami
dla Gminy Szubin
na lata 2023-2026**

Właściciel firmy:

mgr Joanna Masiota-Tomaszewska

Autorzy opracowania:

mgr Joanna Masiota-Tomaszewska

mgr Andrzej Karkowski

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	
SŁOWNIK POJĘĆ	
I. WSTĘP	
1.1. Charakterystyka gminy	
1.2. Charakterystyka społeczno–gospodarcza	
1.3. Charakterystyka przyrodnicza	
II. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	
III. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE	
IV. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO 184.1	
.....Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	
4.2 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu	20
V. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	
5.1 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)	
5.2 Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy ..	
5.2.1. Zarys historii Gminy Szubin	
5.2.2 Krajobraz kulturowy	
5.2.3. Zabytki ruchome	
5.2.4. Zabytki w zbiorach muzealnych	
5.2.5. Dziedzictwo niematerialne	
5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony	
5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków – zabytki nieruchome	
5.5. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków – zabytki archeologiczne	
5.6. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy	
VI. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ	
VII. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE	
7.1 Priorytety gminnego programu opieki nad zabytkami	
7.2. Kierunki działań gminnego programu opieki nad zabytkami	
7.3. Zadania gminnego programu opieki nad zabytkami	
VIII. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	
IX. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	
X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	
XI. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW	
XII. WYKORZYSTANE MATERIAŁY I OPRACOWANIA	
SPIS RYCIN	
SPIS TABEL	
SPIS WYKRESÓW	
SPIS FOTOGRAFII	
XIII. ANEKSY	

WYKAZ SKRÓTÓW

1. AZP – Archeologiczne Zdjęcie Polski;
2. GEZ – Gminna Ewidencja Zabytków;
3. GPOnZ – Gminny Program Opieki nad Zabytkami;
4. GUS – Główny Urząd Statystyczny;
5. Dz. U. – Dziennik Ustaw;
6. FE – Fundusze Europejskie;
7. KGW – Koło Gospodyń Wiejskich;
8. KOWR – Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa;
9. KPOZiOnZ – Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami;
10. KSRR – Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego;
11. LSR – Lokalna Strategia Rozwoju;
12. MKiDN – Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
13. MPZP – Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego;
14. MŚP – małe, średnie przedsiębiorstwa;
15. NFOZ – Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków;
16. NID – Narodowy Instytut Dziedzictwa;
17. PGR – Państwowe Gospodarstwo Rolne;
18. POM – Plan Odnowy Miejscowości;
19. POnZ – Program Opieki nad Zabytkami;
20. PPP – partnerstwo publiczno – prywatne;
21. PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich;
22. PZP – Plan zagospodarowania przestrzennego;
23. OZW – Obszar o znaczeniu dla wspólnoty;
24. SWOT – ang. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (mocne, słabe strony, szanse i zagrożenia);
25. WK-P – województwo kujawsko-pomorskie;
26. WKZ – Wojewódzki Konserwator Zabytków;
27. WUOZ – Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków;
28. ZIT – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne.

SŁOWNIK POJĘĆ¹

1. AZP – Archeologiczne Zdjęcie Polski. Program badawczy rozpoczęty w 1978 roku, polegający na metodycznym ewidencjonowaniu stanowisk archeologicznych na terenie Polski metodą badań powierzchniowych. Obszar kraju został podzielony na obszary w kształcie prostokąta, o powierzchni 37,5 km² każdy. Obszary zostały ponumerowane i po kolei poddano je metodycznej prospekcji powierzchniowej. Wynikiem prospekcji obszaru jest zaewidencjonowanie w postaci kart zabytków (KEZA – kart ewidencji zabytku archeologicznego) wszystkich stanowisk archeologicznych zlokalizowanych w terenie. Wyniki badań AZP przekształcone zostały w wojewódzką i krajową ewidencję zabytków archeologicznych. Współcześnie prowadzone badania AZP służą prowadzeniu i aktualizacji krajowej i wojewódzkiej ewidencji zabytków w zakresie archeologii.
2. Badania archeologiczne – działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego.
3. Badania architektoniczne – działania ingerujące w substancje zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń.
4. Badania sondażowe – rodzaj badań wykopaliskowych polegający na zakładaniu niewielkich wykopów w celu sprawdzenia obecności stanowiska archeologicznego bądź jego charakterystyki (np. datowanie, zasięg, przynależność kulturowa, funkcja).
5. Badania konserwatorskie – działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich.
6. Funkcja stanowiska archeologicznego – sposób użytkowania stanowiska w przeszłości, np. cmentarzysko, osada, miejsce wymiany handlowej, miejsce kultu.
7. Historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny – przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg.
8. Historyczny zespół budowlany – powiązana przestrzennie grupa budynków wyodrębniona ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi.
9. Instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami – instytucja kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
10. Konserwacja zabytków (prace konserwatorskie) – działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tego procesu. Podstawowym celem prowadzenia prac konserwatorskich jest ocalenie materii i formy obiektu zabytkowego dla przyszłych pokoleń (...).
11. Krajobraz kulturowy – przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze.
12. Kształtowanie krajobrazu kulturowego – świadome działanie polegające na zachowaniu, przekształcaniu, dodawaniu albo eliminowaniu obiektów lub układów przestrzennych zgodnie z obowiązującymi zasadami ochrony zabytków i przyrody. Ochrona krajobrazu kulturowego jest funkcją działań wieloprzedmiotowych – architektury krajobrazu, planowania przestrzennego, urbanistyki, metod rewaloryzacji zespołów miejskich, wiejskich i konserwacji obiektów architektonicznych.
13. Nadzory archeologiczne – rodzaj badań archeologicznych realizowanych w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych. Polegają na stałej obecności archeologa w miejscu prowadzenia inwestycji,

¹⁾ Słownik pojęć stanowi zbiór wybranych pojęć znajdujących się w Ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, a także wybranych pojęć zamieszczonych na portalu <http://samorząd.nid.pl/>

którego zadaniem jest udokumentowanie wszystkich obiektów mogących mieć charakter zabytkowy, a także wstrzymanie prac ziemnych i budowlanych w przypadku natrafienia na nieruchomy zabytek archeologiczny bądź zabytek ruchomy wymagający konsultacji z konserwatorem (...).

14. Otoczenie – teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.
15. Prace konserwatorskie – działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań.
16. Prace modernizacyjne (modernizacja zabytku) – unowocześnienie, uwspółcześnienie obiektu. W przypadku budynków i budowli zabytkowych, wbrew pozorom, ten typ prac jest prowadzony bardzo często w związku z adaptacją do nowych funkcji lub utrzymaniem w obiekcie pierwotnego sposobu użytkowania, a także przystosowaniem go do obecnej roli.
17. Rekonstrukcja – wierne odtworzenie fragmentu zabytku bądź jego całości. Częściowa rekonstrukcja prowadzi do przywrócenia obiektowi wartości estetycznych i funkcjonalnych, co umożliwia wykorzystanie go w celach muzealnych, edukacyjnych i turystycznych. Zrekonstruowana część zabytku powinna zostać w taki sposób wykonana i oznakowana, by wprawny obserwator mógł odróżnić oryginalne fragmenty obiektu od części dodanych. Warto zauważyć, że konserwacja zespołów budowlanych, układów urbanistycznych i ruralistycznych bądź zespołów zieleni zabytkowej czy krajobrazów kulturowych charakteryzuje się użyciem rekonstrukcji jako metody przywrócenia wartości zabytkowi obszarowemu. Poza nielicznymi wyjątkami całkowita rekonstrukcja nieistniejącego dzieła historycznego jest negatywnie oceniana w środowisku naukowym ze względu na brak w nowym obiekcie substancji zabytkowej oraz historycznych rozwiązań technicznych i technologicznych.
18. Renowacja zabytków – przywrócenie oraz utrzymanie estetycznego wyglądu obiektu zabytkowego. Każdorazowo renowacja powinna być prowadzona z uwzględnieniem aktualnej wiedzy o historycznym wyglądzie i formie obiektu. Typowymi pracami renowacyjnymi jest odmalowanie elewacji albo wnętrz budynku zabytkowego, uzupełnienie zieleni niskiej w zabytkowym zespole zieleni (np. trawników, łąk kwietnych). Renowacja zabytku nie powinna prowadzić do naruszenia substancji zabytkowej lub doprowadzenia obiektu do wyglądu ahistorycznego.
19. Remont zabytku (prace remontowe przy zabytku) – rodzaj robót budowlanych przy zabytku nieruchomym, których celem jest odtworzenie stanu pierwotnego. Możliwe jest używanie materiałów innych niż te, które zostały zastosowane pierwotnie. Remont polega na wymianie elementów zużytych, zniszczonych lub uszkodzonych. W przypadku budynków i budowli zabytkowych obejmuje zazwyczaj prace polegające na naprawach lub wymianie elementów wtórnych albo intensywnie użytkowanych, których wartość zabytkowa jest niewielka bądź jej nie mają, a w obecnym stanie technicznym negatywnie wpływają na estetykę i funkcjonalność obiektów. Najczęściej spotykane remonty w obiektach zabytkowych obejmują elementy dachów i więźby dachowe, wnętrza mieszkań pozbawionych detalu architektonicznego, klatki schodowe nie wymagające prac konserwatorskich, instalacje, izolacje przeciwwilgociowe fundamentów.
20. Restauracja zabytków (prace restauratorskie) – dziedzina szeroko pojętej konserwacji zabytków, pojęcie odnosi się do prac mających na celu przywrócenie dawnej, pierwotnej formy obiektowi zabytkowemu. Każdorazowo musi być poprzedzona badaniami architektonicznymi, konserwatorskimi oraz kwerendą archiwalną, która jest koniecznym elementem dla rozpoznania wartości zabytku i zrozumienia jego historii. Prowadzi do zniszczenia późniejszych nawarstwień, dlatego może być prowadzona jedynie w przypadku wyraźnie niższej wartości obecnej formy zabytku od kształtu obiektu, do którego planujemy wrócić. Powinna być prowadzona z użyciem zachowanych oryginalnych elementów.
21. Rewaloryzacja zabytków – przywrócenie wartości zabytku, w szczególności walorów użytkowych oraz wyeksponowanie wartości obiektu. Pojęcie używane głównie w odniesieniu do zabytków architektury i budownictwa oraz urbanistyki. Rewaloryzacja łączy w sobie działania konserwatorskie adaptacyjne w celu ocalenia, a nawet przywrócenia wartości obiektu zabytkowego i przystosowania go do pełnienia nowej

- funkcji bądź utrzymania pierwotnego sposobu użytkowania, przy spełnieniu potrzeb współczesnych użytkowników, w sposób nie naruszający najważniejszych wartości zabytku.
22. Roboty budowlane przy zabytku lub w jego otoczeniu – pojęcie zdefiniowane w prawie budowlanym, polegające na budowie, rozbiórce, modernizacji, montażu, rozbudowie, nadbudowie i przebudowie obiektu budowlanego objętego ochroną konserwatorską. W przypadku obiektów wpisanych do rejestru zabytków remont wymaga uzyskania pozwolenia odpowiedniego konserwatora zabytków w oparciu o projekt budowlany albo wyciąg z tego projektu przygotowany w celu oceny wpływu inwestycji na zabytek.
 23. Stanowisko archeologiczne – miejsce, gdzie w ziemi, na jej powierzchni lub pod wodą znajdują się ślady obecności człowieka w przeszłości, które mają charakter zabytkowy. W przepisach prawa stanowisko archeologiczne nazwane jest nieruchomym zabytkiem archeologicznym.
 24. Strefa ochrony konserwatorskiej – wyznaczony granicami obszar, na którym obowiązują określone ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków. Strefy ochrony konserwatorskiej definiowane są przez swoje cechy (zawartość i wyróżniki) oraz cele, dla których zostały wyznaczone.
 25. Studium krajobrazu kulturowego – rodzaj dokumentacji studialnej przedstawiającej zasób obiektów i obszarów zabytkowych i diagnozę stanu zachowania dziedzictwa kulturowego na danym obszarze, rys historyczny rozwoju przestrzennego oraz wnioski w postaci zaleceń konserwatorskich. Studium krajobrazu kulturowego jest najważniejszym opracowaniem w interesie ochrony zabytków wyjściowym w interesie ochrony zabytków potrzebnym do sporządzania zapisów dotyczących ochrony zabytków w dokumentach planistycznych.
 26. Termomodernizacja – modernizacja mająca na celu poprawę warunków termicznych budynku, zmniejszenie zapotrzebowania i zużycia energii. W obiektach zabytkowych zazwyczaj możliwa w ograniczonym stopniu ze względu na wartości zabytkowe obiektu. Na ogół dopuszczalny zakres prac termomodernizacyjnych obejmuje docieplenie dachu, stropu najwyższej kondygnacji, poprawę izolacyjności albo wymianę stolarki i ślusarki, docieplenie fundamentów (...).
 27. Warstwa kulturowa – nawarstwienie ziemne powstałe na skutek działalności człowieka w przeszłości.
 28. Zabytek – nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.
 29. Zabytek archeologiczny – zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.
 30. Zabytek nieruchomy – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości o cechach j.w.;
 31. Zabytek ruchomy – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych o cechach j.w.;

I. WSTĘP

Przedmiotem opracowania jest Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin na lata 2023 – 2026. Jest to aktualizacja poprzedniego programu pn. „Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin na lata 2016-2019”. Doświadczenia jakie udało się zdobyć władzom samorządu spowodowały wypracowanie nowych, a zarazem opartych na działaniach z poprzedniej edycji Programu, efektywnych koncepcji związanych z opieką nad dziedzictwem kulturowym gminy.

Przedmiotem opracowania Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin (zwanego dalej Programem, GPOnZ) jest weryfikacja zasobów dziedzictwa kulturowego gminy oraz wypracowanie programu zarządzania zabytkami, w tym praca nad ich potencjałem. Program jest dokumentem strategicznym w zakresie ochrony zabytków, pozwoli na kontynuację koordynacji działań polityki przestrzennej w zakresie opieki i zarządzania dziedzictwem kulturowym. Ponadto umożliwi ochronę dziedzictwa niematerialnego, co skutkować będzie wzrostem zainteresowania lokalną tradycją wśród mieszkańców. W okresie najbliższych czterech lat realizowany będzie dostępnymi środkami prawnymi oraz finansowymi.

Celem Programu jest określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz zachowania dziedzictwa materialnego i niematerialnego oraz wzmocnienie pozytywnych tendencji związanych z dziedzictwem kulturowym. Głównym założeniem obecnej edycji GPOnZ będzie kontynuacja, wzmocnienie ochrony i opieki zabytków, które to zostały wyznaczone w poprzedniej perspektywie czasowej oraz ogólna poprawa stanu zachowania zasobów dziedzictwa kulturowego Gminy Szubin. Program powinien być znany nie tylko władzom lokalnym, ale i społeczności regionu. Ma za zadanie uświadamiać mieszkańców o konieczności dbania o lokalną tradycję przejawiającą się w inicjatywach społecznych, jak i w potrzebie ochrony dziedzictwa kulturowego Gminy Szubin. Mieszkańcy i władze Gminy Szubin powinni dbać o utrzymanie indywidualnego charakteru regionu, w tym o zachowanie jego znamienych elementów zabytkowych i przyrodniczych.

W porównaniu do poprzedniej edycji GPOnZ wprowadzono nowe zagadnienia, bądź też w znaczny sposób je rozwinięto, czego przykładem jest dodanie słowniczka podstawowych pojęć, czy poszerzenie informacji dot. krajobrazu kulturowego gminy, w tym w sposób szczególny charakterystyka zabytkowych układów przestrzennych w Rynarzewie oraz Szubinie. Ponadto uzupełniono informacje o muzeach znajdujących się na terenie gminy, pogłębiono zagadnienia związane z dziedzictwem niematerialnym gminy oraz wskazano informacje dotyczące dziedzictwa kulturowego gminy z ostatnich lat, w tym wykonane zadania wyznaczone w ostatnim GPOnZ. Podano informacje na temat zabytków archeologicznych, poglądowe mapy, w tym prezentujące zabytki rejestrowe. Poszerzono charakterystykę nieruchomości zabytków architektonicznych oraz archeologicznych, w tym zabytków rejestrowych. Wskazano dodatkowe informacje na temat najważniejszych zabytków oraz wzbogacono katalog najważniejszych zabytków o dodatkowe obiekty. Wszelkie zapisy dotyczące dokumentów programowych oraz aktów prawnych zostały uaktualnione.

Niniejszy Program powstał na podstawie poradnika metodycznego Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami oraz został opracowany mając na uwadze art. 4 pkt 2 ustawy Prawo autorskie i pokrewne.

1.1. Charakterystyka gminy

Gmina Szubin położona jest w zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, na terenie powiatu nakielskiego. Jest jedną z 5 gmin powiatu i wchodzi w skład 4 gmin miejsko - wiejskich. Z Szubina do Bydgoszczy – stolicy województwa odległość z centralnych części miast wynosi w linii prostej 22 km, a w optymalnej odległości drogowej 32,5 km. Sieć osadniczą gminy tworzą miasto Szubin oraz miejscowości wiejskie. Gmina wchodzi w skład regionu etnograficznego Pałuki. Jednostka zajmuje obszar o powierzchni 322 km² (28,7 % powierzchni powiatu), granicząc z 5. gminami:

- na zachodzie – z Gminą Kcynia;
- na północy – z Gminą Nakło nad Notecią;
- na północnym – wschodzie – z Gminą Białe Błota;
- na wschodzie – z Gminą Łabiszyn;

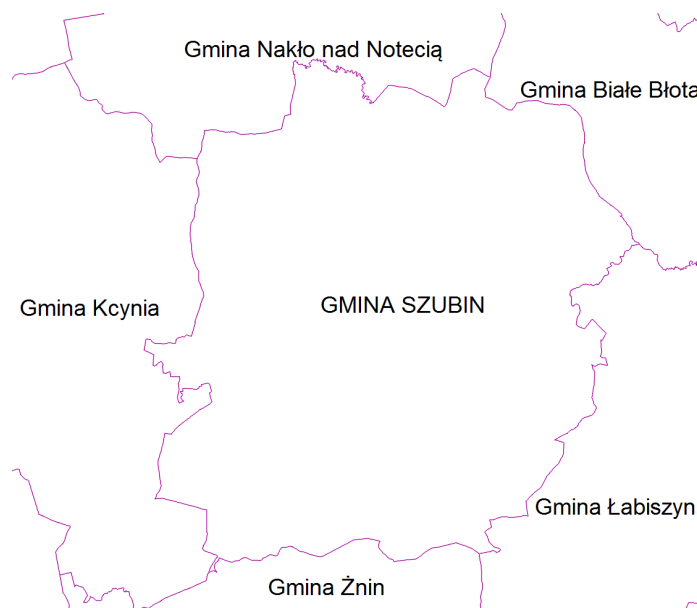
- na południu – z Gminą Żnin.

Sieć osadniczą gminy tworzy 57 miejscowości wiejskich, które znajdują się w 38 sołectwach oraz miasto Szubin, będące siedzibą gminy.

Ryc. 1. Położenie Gminy Szubin na tle Polski
Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Najbardziej skrajne odległości na terenie gminy oddalone są od siebie w odległości ok. 25 km w linii północny - wschód – południowy - zachód.

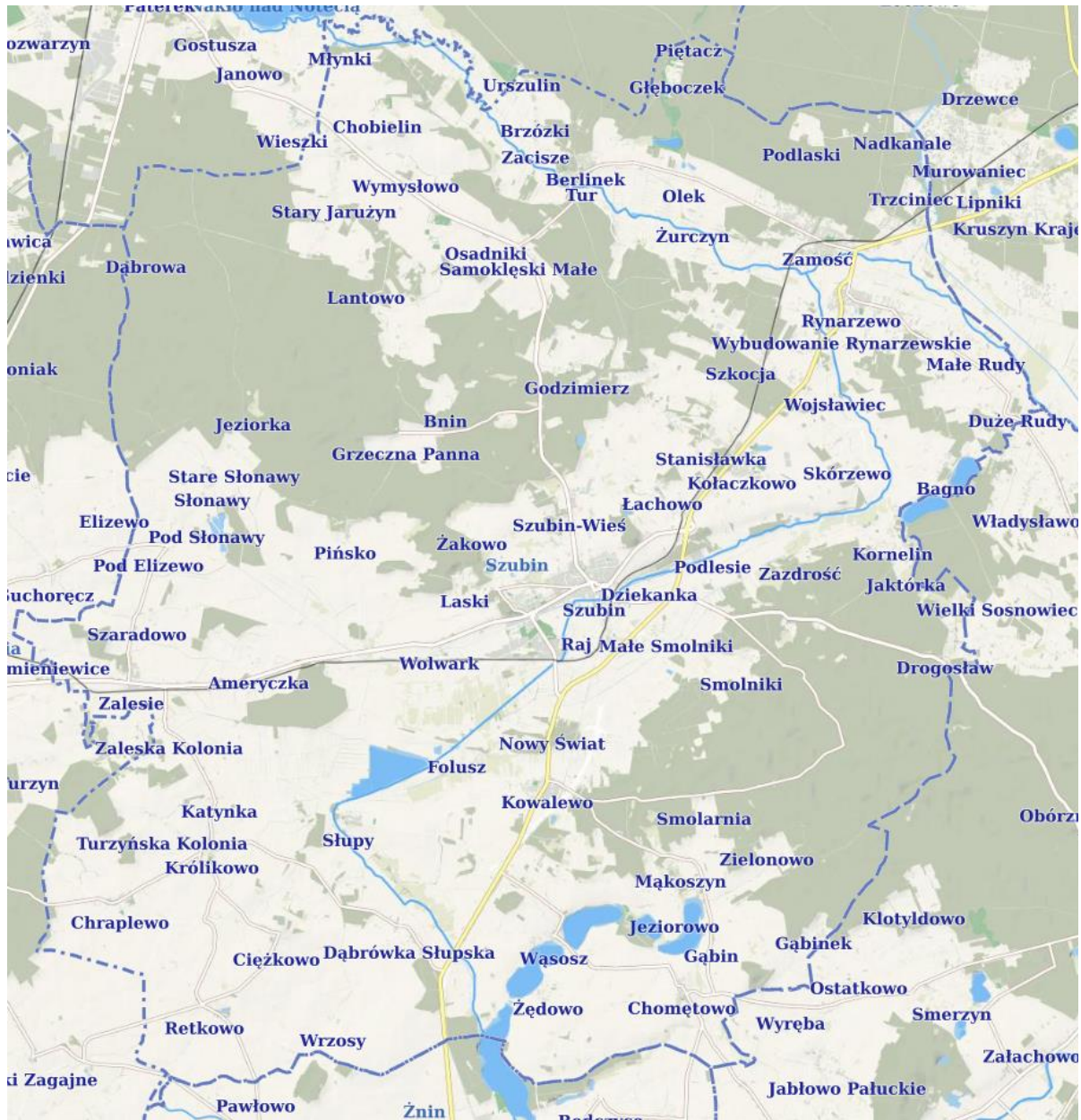

Ryc. 2. Gmina Szubin w układzie gmin
Źródło: opracowanie własne

Tabela 1. Przynależność jednostek wiejskich do sołectw

Lp.	Nazwa sołectwa	Miejscowości wchodzące w skład sołectwa
1	Brzózki	Brzózki
2	Chomętowo	Chomętowo
3	Ciężkowo	Ciężkowo, Smarzykowo
4	Chraplewo	Chraplewo
5	Dąbrówka Słupska	Dąbrówka Słupska
6	Gąbin	Gąbin
7	Godzimirz	Godzimirz
8	Grieczna Panna	Grieczna Panna
9	Kołaczkowo	Kołaczkowo
10	Kornelin	Kornelin, Drogosław
11	Kowalewo	Kowalewo
12	Królikowo	Królikowo
13	Łachowo	Łachowo
14	Małe Rudy	Małe Rudy
15	Mąkoszyn	Mąkoszyn, Jeziorowo, Zielonowo
16	Pińsko	Pińsko
17	Retkowo	Retkowo, Koraczewko
18	Rynarzewo	Rynarzewo, Wojsławiec
19	Samokłęski Duże	Samokłęski Duże, Niedźwiady
20	Samokłęski Małe	Samokłęski Małe
21	Słonawy	Słonawy
22	Słupy	Słupy
23	Smolniki	Smolniki, Zazdrość
24	Stary Jaruzyn	Stary Jaruzyn, Wymysłowo, Chobielin, Chobielin-Dwór
25	Szaradowo	Szaradowo, Ameryczka, część Zalesia
26	Szkocja	Szkocja
27	Szubin-Wieś	Szubin-Wieś
28	Tur	Tur
29	Wąsosz	Wąsosz
30	Wolwark	Wolwark
31	Zalesie	Zalesie, część Szaradowa, Rzemieniewice
32	Zamość	Zamość, Bielawy, Podlaski, Trzciniac
33	Żędowo	Żędowo
34	Żurczyn	Żurczyn, Olek, Głębozec
35	Skórzewo	Skórzewo
36	Wrzosy	Wrzosy
37	Nadkanale	Nadkanale
38	Stanisławka	Stanisławka

Źródło: Urząd Miejski w Szubinie

Ryc. 3. Jednostki osadnicze w Gminie Szubin

Źródło: www.mapy.mojregion.info

1.2. Charakterystyka społeczno-gospodarcza

Liczba ludności zamieszkująca Gminę, zgodnie z danymi GUS, wynosiła na koniec roku 2021, 24 951 osób, liczba ta uległa zwiększeniu o 545 osób w porównaniu z rokiem 2015. Z kolei wg danych Urzędu Miejskiego w Szubinie, liczba ludności Gminy Szubin wyniosła na koniec czerwca 2022 r. 24 078 osób, w tym 23 729 mieszkańców stałych oraz 349 mieszkańców czasowych. Do największych jednostek osadniczych pod względem liczby ludności z podziałem na poszczególne miejscowości należy zaliczyć: Szubin – 9 105 os., Zamość – 1657, Rynarzewo – 1558 os., Kołaczkowo – 971 os., Tur – 935 i Kowalewo - 730 os. W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowe informacje dotyczące liczby mieszkańców gminy (stan na: 30.06.2022 r.).

Tabela 2. Liczba ludności Gminy Szubin z podziałem na miejscowości

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców		
		stałych	czasowych	razem
1	Szubin	8932	173	9105
2	Ameryczka	98	3	101
3	Bielawy	11		11
4	Brzózki	125		125
5	Chobielin	71	5	76
6	Chobielin-Dwór	4		4
7	Chomętowo	262	3	265
8	Chraplewo	170	1	171
9	Ciężkowo	176		176
10	Dąbrówka Słupska	275	3	278
11	Drogosław	48	1	49
12	Gąbin	237		237
13	Głębozec	18	2	20
14	Godzimierz	160	2	162
15	Grzeczna Panna	92		92
16	Jeziorkowo	25	1	26
17	Kołaczkowo	964	7	971
18	Koraczewko	13		13
19	Kornelin	182		182
20	Kowalewo	726	4	730
21	Królikowo	503	7	510
22	Łachowo	373	4	377
23	Małe Rudy	332	4	336
24	Mąkoszyn	97	1	98
25	Nadkanale	68		68
26	Niedźwiady	101	1	102
27	Olek	55		55
28	Pińsko	239	1	240
29	Podlaski	24		24
30	Retkowo	203	1	204
31	Rynarzewo	1540	18	1558
32	Rzemieniewice	39		39
33	Samokłęski Duże	415	5	420
34	Samokłęski Małe	154		154
35	Skórzewo	109	7	116
36	Słonawy	199	1	200
37	Słupy	342	3	345
38	Smarzykowo	37		37
39	Smolniki	419	3	422

40	Stanisławka	179	5	18
41	Stary Jaruzyn	251	4	255
42	Szaradowo	98		98
43	Szkocja	372	1	373
44	Szubin-Wieś	453	12	465
45	Trzciniec	16		16
46	Tur	913	22	935
47	Wąsosz	299	4	303
48	Wojsławiec	49		49
49	Wolwark	435	8	443
50	Wrzosa	69	1	70
51	Wymysłowo	72		72
52	Zalesie	667	5	672
53	Zamość	1634	23	1657
54	Zazdrość	57	1	58
55	Zielonowo	34		34
57	Żędowo	159	1	160
58	Żurczyn	134	1	135
		23 729	349	24 078

Źródło: Urząd Miejski w Szubinie

Zgodnie z danymi GUS na terenie Gminy Szubin wg stanu na 31.12.2021 r. zarejestrowanych było 799 bezrobotnych (zmniejszenie o 440 os. w porównaniu do 2015 r.). Z roku na rok bezrobocie w gminie jest coraz mniejsze, wyjątkiem jest sytuacja na rynku pracy w 2020 r., kiedy to liczba bezrobotnych zwiększyła się, co spowodowane było ogólnoświatową epidemią covid-19. Jednak już w 2021 r. bezrobocie zmniejszyło się.

Dla Gminy Szubin, w 2021 r. odnotowano 1 obiekt hotelowy, który dysponuje 95 miejscami noclegowymi. Jeszcze w 2014 r. oprócz hotelu w Gminie Szubin funkcjonował także obiekt motelowy.

Główny Urząd Statystyczny, od 2014 r. nie aktualizuje danych dotyczących kierunków wykorzystania powierzchni. Wtedy też na obszarze gminy znajdowało się 18 757 ha użytków rolnych razem, co stanowiło 56,5 % powierzchni ogółem jednostki, podczas gdy dla województwa wskaźnik ten wyniósł 65,2 %. Szacuje się, iż w powyższym zakresie nie nastąpiły duże zmiany, dlatego też w dalszym ciągu można stwierdzić, iż rolniczy charakter jednostki jest umiarkowany.

Biorąc pod uwagę dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (stan na rok 2021), na terenie Gminy Szubin działało 2 279 podmiotów gospodarczych, tj. aż o 426 podmioty więcej w porównaniu do 2014 r.

Na terenie Gminy Szubin najbardziej rozwiniętą działalnością gospodarczą jest „handel; naprawa pojazdów samochodowych” (sekcja G – 465 podmiotów – spadek o 23 podmioty od 2014 r.) oraz budownictwo (sekcja F – 393 podmioty – wzrost o 121 nowych podmiotów od 2014 r.). Warto odnotować, iż znaczny wzrost liczby podmiotów odnotowano w sekcji C (przetwórstwo przemysłowe) – 75 nowych podmiotów od 2014 r. oraz sekcji SiT (pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby) – wzrost o 65 nowych podmiotów od 2014 r. W zdecydowanej większości charakteryzowane podmioty, to małe działalności zatrudniające do 9 osób (2 212 podmiotów). Ponadto na terenie gminy występuje 56 przedsiębiorstw w przedziale 10-49 osób, 9 przedsiębiorstw w przedziale 50-249 osób oraz 2 firmy zatrudniające powyżej 249 pracowników. W porównaniu do 2014 r. zauważalny jest spadek liczby przedsiębiorstw średnich (10-49 pracowników) i dużych (50-249 pracowników), przy dużym wzroście małych podmiotów (do 9 osób).

1.3. Charakterystyka przyrodnicza

Pod względem fizyczno - geograficznym teren Gminy Szubin znajduje się w prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego. Opisywany obszar mieści się w podprowincji Pojezierza Południowobałtyckie, w makroregionie Pradolina Toruńsko - Eberswaldzka. W układzie mezoregionalnym wg Kondrackiego gmina mieści się w zasięgu jednostki Kotliny Toruńska.

Teren gminny jest płaski bądź lekko falisty (wysokości wahają się ok. od 70 do 125 m n.p.m.). Najwyższym wzniesieniem jest Dziewicza Góra granicząca z miastem Szubin od strony północno – wschodniej.

Przez obszar gminy przepływa rzeka Gąsawka oraz rzeka Noteć. W gminie jeziora pochodzenia rynnowego znajdują się w południowej części gminy. Największymi jeziorami w obrębie opisywanej jednostki są: Jezioro Żędowskie, Jezioro Wąsoskie i Jezioro Gąbińskie.

Na podstawie danych z 2021 r. – GUS, lesistość na terenie gminy wyniosła 34,3%. Ogółem licząc jest to 11 684,90 ha, z czego grunty leśne publiczna stanowiły 10 951,78 ha. W związku z powyższym należy uznać, że lesistość na terenie gminy nie uległa większym zmianom.

Od roku 2014 na terenie gminy nie przybyły nowe formy ochrony przyrody. W granicach charakteryzowanego terenu występują następujące obszary i obiekty chronione (na podstawie Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody):

- Natura 2000 - specjalny obszar ochrony siedlisk – Łąki Trzęślicowe w Foluszu - (kod PLH 040027);
- Natura 2000 - specjalny obszar ochrony siedlisk – Równina Szubińsko - Łabiszyńska - (kod PLH 040029);
- Natura 2000 - specjalny obszar ochrony siedlisk – Solniska Szubińskie - (kod PLH 040030);
- Natura 2000 - obszar specjalnej ochrony ptaków – Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego – (kod PLB 300001);
- Obszar chronionego krajobrazu: Jezior Żędowskich;
- 39 pomników przyrody;
- 3 użytki ekologiczne.

II. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin na lata 2023 – 2026 sporządzono na podstawie art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 poz. 840) oraz na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 poz. 559 ze zm.).

Niniejsza aktualizacja jest kontynuacją „Gminnego Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin na lata 2016-2019” z uwzględnieniem obecnych wymogów prawnych oraz aktualnej sytuacji ochrony i opieki zabytków. Ww. program został przyjęty uchwałą Nr XXVI/314/16 z dnia 3 listopada 2016 r. przez Radę Miejską w Szubinie.

Art. 87 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami mówi o tym, że „Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami”.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin:

- sporządzany jest na okres 4 lat przez Burmistrza Szubina;
- co 2 lata wymaga sprawozdania przez Burmistrza Szubina poprzez przedstawienie go Radzie Miejskiej w Szubinie;
- przyjmuje Rada Miejska w Szubinie, po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (zwanego dalej WKZ) w Toruniu, Delegatura w Bydgoszczy;
- ogłaszany jest w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Zgodnie z zapisami art. 87 ust. 2 ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami Program Opieki nad Zabytkami ma na celu m. in.:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy o samorządzie gminnym związany jest z obowiązkami Gminy w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami. „Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

III. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE

System prawny w Polsce gwarantuje obecnie ochronę zabytkom i całości dziedzictwa kulturowego na terenie kraju. Poniżej przedstawiono obowiązujące akty prawne, które nawiązują do ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 Nr 78 poz. 483 ze zm., z dnia 2 kwietnia 1997 r.).
 - Art. 5. Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwa obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.
 - Art. 6. 1. Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będących źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.
 - Art. 86. Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.
2. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 poz. 840) jako główny akt prawny regulujący zasady ochrony i opieki nad zabytkami.
 - Art. 1. Ustawa określa przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, zasady tworzenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków.

Jednocześnie z ww. ustawy wynikają następujące formy ochrony zabytków zgodnie z art. 7:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;

4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Ponadto ww. ustawa nakłada zadania na gminy, do których należy zaliczyć:

- utworzenie parku kulturowego (art. 7 pkt 3, art. 16 i 17);
 - prowadzenie gminnej ewidencji zabytków (art.22 ust.4, 5 i 6)
 - sporządzenie gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87);
 - przekazywanie wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków przyjętych zawiadomień o odkryciu przedmiotu o cechach zabytku lub znalezieniu zabytku archeologicznego (art. 32 ust.2);
 - udzielenie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, na zasadach określonych w podjętej przez gminę uchwale (art. 81 ust 1).
3. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (2022 poz. 559 ze zm.). Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów.
- Art. 7. 1. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:
9) kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.
4. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022, poz. 503).
5. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2021, poz. 2351 ze zm.).
6. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021, poz. 1973 ze zm.).
7. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022, poz. 916).
8. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2021, poz. 1899).
Art. 13 ust 4 Sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek, wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków. Art. 13 ust 5 Sprzedaż, zamiana, darowizna lub dzierżawa nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, będących cmentarzami ujętymi w wojewódzkiej ewidencji zabytków, a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek wymagają pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.
9. Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2020, poz. 194).
10. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022, poz. 1327).
11. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2021, poz. 485).
12. Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2020, poz. 1947).
13. Ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. z 2018, poz. 2337).
14. Ustawa z dnia 19 grudnia 2009 r. o partnerstwie publiczno – prywatnym (Dz. U. 2022, poz. 407 ze zm.).
15. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1990 r. w sprawie rozszerzenia zakresu celów Funduszu Kościelnego (Dz. U. z 1990 Nr 61, poz. 354).
16. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2021, poz. 56).

17. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2021, poz. 81).
18. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. z 2022, poz. 1388).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach zostały określone w:

1. Ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2022, poz. 385).
2. Ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019, poz. 1479).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2020, poz. 164).

IV. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

4.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin sporządzono z uwzględnieniem zewnętrznych uwarunkowań ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym aktów prawa oraz innych opracowań strategicznych, w których poruszono tematykę dziedzictwa kulturowego.

Ustalenia niniejszego Programu korespondują z zapisami (cele, zasady, kierunki) dokumentów sporządzonych na różnych szczeblach administracyjnych. Metodologia planowania zakłada spójność dokumentów programowych w układzie hierarchicznym: kraj, województwo, powiat, gmina.

W niniejszym rozdziale scharakteryzowano wyżej wymienione dokumenty pod kątem wyznaczonych priorytetów i kierunków działań, a także krajobrazu kulturowego oraz substancji zabytkowej.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030

Strategia jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat. Stanowi najszerszy i najbardziej ogólny element nowego systemu zarządzania rozwojem kraju. Uzupełnieniem ramy strategicznej rozwoju Polski do 2030 roku jest Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju. Strategia została przyjęta uchwałą Rady Ministrów w dniu 5 lutego 2013 roku. Celem głównym dokumentu Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030 trzecia fala nowoczesności jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce.

Dokument składa się z dwóch części:

I. wstępu wraz z diagnozą i opisem kontekstu społecznego, gospodarczego i międzynarodowego Strategii (w tym szkicu proponowanych rozwiązań w trzech obszarach strategicznych) oraz prezentacji ram makroekonomicznych rozwoju Polski do 2030 r.

II. charakterystyki proponowanych kierunków interwencji (czyli działań do podjęcia w perspektywie 2030 r. służących osiągnięciu celu głównego Strategii) oraz opisu zasad monitorowania i ewaluacji wdrażania projektu Polska 2030.

Kierunki interwencji podporządkowane zostały schematowi trzech obszarów strategicznych, które zostały podzielone na osiem części (zgodnych ze strategicznymi celami rozwojowymi). Są to:

I. W obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

i. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna

- ii. Polska Cyfrowa
- iii. Kapitał ludzki
- iv. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko
- II. W obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski:
 - v. Rozwój regionalny
 - vi. Transport
- III. W obszarze efektywności i sprawności państwa:
 - vii. Kapitał społeczny
 - viii. Sprawne państwo

W dokumencie wskazano na potrzebę digitalizacji i udostępnienia zasobów dziedzictwa i kultury, a także upowszechnianie zasobów kultury i dziedzictwa kulturowego.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym, dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju, jest Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. W dokumencie tym zakłada się rozwój bogactwa polskich regionów w oparciu o wykorzystanie wewnętrznych potencjałów polskiej przestrzeni – ich dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, potencjału gospodarczego, innowacyjnego oraz naukowego. W Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju określono cel strategiczny polityki przestrzennego zagospodarowania kraju: „Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększania zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie”.

Osiągnięcie celu strategicznego musi się odbywać z zachowaniem spójności przyrodniczo-kulturowej służącej realizacji konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (zwana dalej KSRR) rozwija postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). KSRR jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r.

W dokumencie wyszczególniono 7 głównych wyzwań przed którymi stanie Polska do 2030 r., a także najważniejsze kierunki zmian w polityce regionalnej. Ponadto, określono następujące cele główne:

1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.
2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.
3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie

W ramach celu głównego nr 1 wskazano 5 celi szczegółowych, w tym Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów. Wskazano na poprawę dostępności przestrzeni publicznej oraz usług publicznych m.in. w aspekcie architektonicznym. Poprawa dostępności obejmie nie tylko infrastrukturę w ramach służby zdrowia oraz edukacji, ale również obiekty turystyczne, sportowe, tereny rekreacyjne oraz zabytki i miejsca kultury.

W ramach celu głównego nr 2 wymieniono 3 cele szczegółowe, a jeden nich to: Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego. W jego ramach wskazano na potrzebę pełniejszego wykorzystania zasobów kultury i dziedzictwa narodowego przez np. promocję i kultywowanie niematerialnego dziedzictwa kulturowego na obszarach wiejskich oraz zwiększanie dostępu mieszkańców tych obszarów do dóbr i usług kultury, rozwijanie przemysłu kreatywnego oraz zwiększanie wykorzystania technik teleinformatycznych w dostępie do dóbr kultury.

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022

Z dniem 13 sierpnia 2019 r. Rada Ministrów przyjęła Uchwałę w sprawie "Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022".

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019–2022 ma na celu realizację przepisu art. 84 w związku z art. 86 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Program 2019–2022 jest głównym dokumentem strategicznym określającym cele administracji rządowej oraz podległych jej służb i instytucji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, a także środki służące do realizacji wyznaczonych celów.

Głównym celem Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022 jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami, który realizowany będzie przez trzy cele szczegółowe, podzielone na kierunki działania, tj.:

Cel szczegółowy 1: „Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego”, podzielony na kierunki działania:

1. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym;
2. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym;

Cel szczegółowy 2: „Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami”, podzielony na kierunki działania:

1. Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami;
2. Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego;

Cel szczegółowy 3: „Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego”, podzielony na kierunki działania:

1. Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa i jego wartości;
2. Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

Realizacja Programu 2019–2022 będzie prowadzona w ramach środków finansowych pochodzących z budżetu państwa, w części 24 – kultura i ochrona dziedzictwa narodowego. w łącznej kwocie równej 25 617 089,00 zł. Wydatki przeznaczone na realizację Programu w następujących latach:

- 2019 – 1 912 600 zł;
- 2020 – 7 638 014,00 zł;
- 2021 – 8 363 300,00 zł;
- 2022 - 7 703 175,00 zł.

4.2 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego prowadzi działania z zakresu ochrony zabytków jako jednostka samorządu terytorialnego, realizując zadania wynikające z zapisów ustawowych. Prócz tego Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego sprawuje opiekę nad zabytkami, będąc ich właścicielem.

Na szczeblu wojewódzkim zostały opracowane dokumenty strategiczne, które są podstawą prawną oraz pozwalają wskazać kierunki działań dla programów na niższych poziomach jednostek samorządu terytorialnego.

Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+

21 grudnia 2020 r. Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjął Strategię Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ uchwałą nr XVIII/399/20. Strategia odnosi się do wszystkich istotnych aspektów rozwoju Województwa, nie tylko do zadań przypisanych kompetencyjnie do Samorządu Województwa. Strategia składa się z części diagnostycznej – synteza diagnozy uwarunkowań rozwoju województwa, części kierunkowej (zawierającej ustalenia dotyczące kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz określającej cele i kierunki rozwoju województwa)

oraz części wdrożeniowej (odnoszącej się do sposobu realizacji oraz monitorowania ustaleń Strategii). Ustanowiono następujący cel nadrzędny Strategii: Jakość życia typowa dla wysokorozwiniętych regionów europejskich. Cel ten zamierza się osiągnąć poprzez koncentrację działań w czterech obszarach tematycznych rozwoju:

1. Obszar społeczeństwo – cel główny: skuteczna edukacja oraz zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo.
2. Obszar gospodarka – cel główny: konkurencyjna gospodarka.
3. Obszar przestrzeń – cel główny: dostępna przestrzeń i czyste środowisko.
4. Obszar spójność – cel główny: spójne i bezpieczne województwo.

W ramach celu głównego nr 2: Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo, wskazano cel operacyjny nr 24. Kultura, sztuka i dziedzictwo narodowe, który wyznacza następujące kierunki rozwoju:

- kształtowanie tożsamości regionalnej mieszkańców województwa;
- kultywowanie tożsamości lokalnej mieszkańców województwa;
- kształtowanie postaw patriotycznych mieszkańców województwa;
- rozwój oferty podmiotów upowszechniania kultury;
- rozwój podmiotów prowadzących działalność artystyczną;
- rozwój edukacji kulturalnej oraz upowszechnianie kultury wśród mieszkańców regionu;
- upowszechnianie dostępu do zasobów kultury poprzez ich cyfryzację;
- digitalizacja i udostępnianie zasobów bibliotek;
- wspieranie działalności organizacji społecznych działających w dziedzinie kultury.

W ramach celu głównego: Dostępna przestrzeń i czyste środowisko wskazano cel operacyjny nr 43. Przestrzeń kulturowa, który wyznacza następujące kierunki rozwoju:

- ochrona, zachowanie, odnowa, wzmacnianie i promocja dziedzictwa kulturowego województwa (Kierunek ma charakter ogólny i dotyczy wszystkich działań mających na celu ochronę, zachowanie, wzmacnianie potencjału oraz promocję dziedzictwa kulturowego województwa. Do tego kierunku zaliczają się także działania ratownicze wobec obiektów i obszarów będących częścią środowiska kulturowego województwa, zachowanie tradycyjnej kultury wiejskiej, ochrona, zachowanie, konserwacja i szeroko rozumiana poprawa dobrostanu historycznych budowli zabytkowych, obiektów architektury, budownictwa czy zespołów urbanistycznych, dziedzictwa ginących zawodów, wsparcie powstających drobnych kolekcji, tworzenia nowych oraz rozwoju istniejących zbiorów muzealnych i skansenów, będących częścią środowiska kulturowego województwa. Kierunek obejmuje także obiekty sakralne (w tym elementy ich wyposażenia). Kierunek dotyczy także działań towarzyszących ochronie dziedzictwa kultury w ramach miejsc/obiektów objętych rozporządzeniem Prezydenta RP – Pomniki Historii oraz wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO. Wyjątki: Działania służące rozwojowi działalności gospodarczych na bazie walorów środowiskowych powinny być realizowane w ramach kierunku „4802. Wykorzystanie lokalnych walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju działalności gospodarczych o charakterze turystycznym”);
- adaptacja obiektów dziedzictwa kulturowego dla celów publicznych i komercyjnych (Kierunek dotyczy wykorzystania obiektów dziedzictwa kulturowego dla celów np. prowadzenia instytucji kultury, edukacji, działalności noclegowych, gastronomicznych, handlu, innego rodzaju usług publicznych lub komercyjnych. Obejmuje działania mające na celu ich adaptację do nowych funkcji przy zachowaniu obostrzeń konserwatorskich. Głównym celem działań jest ochrona obiektów istotnych dla dziedzictwa kultury poprzez nadanie im możliwości pełnienia funkcji publicznych lub komercyjnych, wskutek czego niezbędne będzie utrzymywanie ich we właściwym stanie technicznym, pod nadzorem służb konserwatorskich).

W Strategii wskazano wykaz projektów kluczowych, część projektów odnosi się do ochrony i opieki zabytków:

- „Młyn Energii” w Grudziądzu. Placówka zostanie zlokalizowana w zabytkowym budynku, adaptowanym na cele projektu;
- Muzeum Ziemiaństwa, Tradycji Patriotycznych i Kultury Rolnej” w Nawrze. Projekt zakłada utworzenie placówki muzealnej na bazie zabytkowego pałacu - obiektu stanowiącego własność Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Projekt zakłada działania restauratorskie, adaptację oraz wyposażenie obiektu wraz z powołaniem instytucji muzeum.
- rozbudowa Filharmonii Pomorskiej. W ramach realizacji zadania zakłada się budowę nowej sali koncertowej na 350 miejsc, budowę nowego, zintegrowanego z budynkiem głównym, obiektu z zapleczem socjalnym oraz salami prób dla Orkiestry Symfonicznej i Orkiestry Kameralnej Capella Bydgosiensis, budowę parkingów podziemnych, remont i przebudowę istniejącego, zabytkowego obiektu Filharmonii;
- „artefakty przeszłości symbolem tożsamości regionalnej”. Projekt zakłada wyeksponowanie lokalnych i regionalnych wyróżników kulturowych (założenia rezydencjalne odgrywające w przeszłości ważną rolę w kreowaniu patriotyzmu i postępu, rewitalizację i zagospodarowanie, a także odbudowę miejsc, obiektów zabytkowych i pozostałości specyficznego dla regionu dziedzictwa kulturowego);
- wsparcie opieki nad zabytkami województwa kujawsko pomorskiego. Wsparcie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych prowadzonych przy obiektach zabytkowych położonych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Projekt ma bezpośrednie przełożenia na zagadnienia rozwoju społecznego poprzez zachowanie, odnowę, przywracanie, eksponowanie przestrzeni i obiektów istotnych dla kształtowania tożsamości narodowej, regionalnej i lokalnej.

Ponadto w ww. wykazie znalazł się szereg projektów nawiązujących do dziedzictwa niematerialnego, takich jak: „Kujawsko-Pomorskie spotkania z historią”, „Mikołaj Kopernik wspólnym dziedzictwem Europy, Św. Jan Paweł II patronem Województwa Kujawsko-Pomorskiego”, itp.

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2021 - 2024

Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dniem 26 kwietnia przyjął Uchwałę Nr XXXI/451/21, a załącznikiem do niej został PONZ.

Prezentowany Program jest kolejną, czwartą już edycją tego dokumentu, realizowaną przez samorząd województwa kujawsko-pomorskiego. Wcześniejsze programy skupiały się na identyfikacji krajobrazu kulturowego województwa, eksponowały poszczególne zabytki i walory krajobrazu kulturowego, dlatego też czwarty program pomija część dotyczącą zarysów historycznych ziem należących do województwa kujawsko-pomorskiego, a także opisy związane z zasobami kulturowymi.

W programie podsumowano trzeci wojewódzki program opieki nad zabytkami. Podano informacje dotyczące dofinansowań przy zabytkach z terenu województwa kujawsko-pomorskiego z uwzględnieniem podmiotów udzielających dotacji: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wojewódzki Konserwator Zabytków, Województwo Kujawsko-Pomorskie (w tym projekty partnerskie) oraz Gminy i Powiaty. Z zestawienia wynika, że w latach 2017-2020 na zabytki przyznano 90 054 350, 32 zł, w tym najwięcej ze środków województwa – prawie 50% całości ww. kwoty.

Scharakteryzowano uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce, przedstawiono zadania samorządu województwa wynikające z regulacji prawnych, opisano dziedzictwo niematerialne, w tym:

- „Zwyczaj zapustne. Chodzenie z kozą na Kujawach”;
- „Zwyczaj wielkanocne. Przywołówki dyngusowe na Kujawach”;
- „Kujawskie sypanie wzorów piaskiem”;
- „Haft kujawski”;
- „Smażenie powideł metodą tradycyjną”.

Ponadto w Programie wskazano uwarunkowania wynikające z dokumentów międzynarodowych i strategicznych oraz założenia programowe – cele, kierunki i działania.

Poniżej wskazano wypracowane cele w Programie: cele główne, cele operacyjne i kierunki działań:

Cel główny: Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo

Cel operacyjny: Kultura, sztuka i dziedzictwo narodowe

Kierunki działań: Popularyzacja wiedzy o znaczeniu i konieczności ochrony, Edukacja, Promocja, Dokumentacja i popularyzacja

Cel główny: Dostępna przestrzeń i czyste środowisko

Cel operacyjny: Przestrzeń kulturowa

Kierunki działań: Ochrona, Prace konserwatorskie i restauratorskie, Dokumentacja i badania

Ponadto przedstawiono monitoring realizacji programu, w tym wyznaczone wskaźniki realizacji celów programu, a także zasady współpracy i finansowania. W ostatnim rozdziale dokumentu skupiono się na wyzwaniach rozwojowych dla Samorządu Województwa, gdzie omówiono zagadnienia związane z rezydencjami ziemiańskimi.

Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027

Uchwałą Nr 10/334/22 z dnia 14 marca 2022 r. Zarząd Województwa przyjął trzecią wersję projektu programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027. 15 marca 2022 r. dokument został oficjalnie przesłany przez system informatyczny SFC w celu rozpoczęcia negocjacji jego zapisów z Komisją Europejską.

Wypracowano 10 priorytetów:

1. Fundusze europejskie na rzecz wzrostu innowacyjności i konkurencyjności regionu.
2. Fundusze europejskie dla czystej energii i ochrony zasobów środowiska regionu.
3. Fundusze europejskie na zrównoważony transport miejski.
4. Fundusze europejskie na rzecz spójności i dostępności komunikacyjnej regionu.
5. Fundusze europejskie na wzmacnianie potencjałów endogenicznych regionu.
6. Fundusze europejskie na rzecz zwiększenia dostępności regionalnej infrastruktury dla mieszkańców.
7. Fundusze europejskie na rozwój lokalny.
8. Fundusze europejskie na wsparcie w obszarze rynku, edukacji i włączenia społecznego.
9. Pomoc techniczna (EFRR).
10. Pomoc techniczna (EFS+).

W dokumencie wskazano cele szczegółowe, w tym 4(vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych. Uzasadnieniem przyjętego celu był fakt, iż inwestycje w kulturę przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców, stwarzają odpowiednie warunki do wzrostu integracji społeczeństwa, rozwoju kontaktów społecznych i w konsekwencji zapobiegania jego marginalizacji ograniczając poczucie wykluczenia społecznego. Obiekty zabytkowe stanowią ważny element dziedzictwa kulturowego regionu, podnoszą jego atrakcyjność turystyczną, są elementem budowy tożsamości regionalnej. Wspieranie rozwoju instytucji prowadzących działalność kulturalną, podobnie jak organizacja wydarzeń kulturalnych, ma istotne znaczenie w budowaniu potencjału, zwiększa atrakcyjność miejsca wpływając na wzrost turystyczny regionu. Są potencjalną zachętą dla inwestorów co przekłada się na poprawę sytuacji na rynku pracy, innowacje społeczne oraz sprawia, że obszar staje się atrakcyjny w kontekście osiedleńczym.

Wskazano również cel szczegółowy 4(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne. Realizacja celu szczegółowego służyć będzie rozwojowi zasobów kultury w celu poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej regionu, jako źródła realnych korzyści ekonomicznych i społecznych. Wspierana będzie ochrona dziedzictwa kulturowego, obiekty zabytkowe i o znaczeniu

historycznym, a także rozwój instytucji kultury z uwzględnieniem funkcji aktywizujących społeczność regionalną. Środki zostaną skierowane w szczególności na restaurację i konserwację obiektów o znaczeniu regionalnym wpisanych do rejestru zabytków położonych na obszarze WK-P w tym obiektów unikatowych, wyróżniających region na tle kraju. Działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego regionu przyczynią się do wzmocnienia tożsamości regionalnej oraz zabezpieczenia obiektów o wysokiej wartości historycznej, co pozwoli nie tylko chronić i pielęgnować ten element kultury, ale także wpłynie na jego uatrakcyjnienie i przyczyni się do tworzenia przewag konkurencyjnych regionu w celu przyciągnięcia turystów. Synergia działań będzie miała wpływ na pobudzenie aktywności kulturalnej w regionie, a ich długofalowe efekty będą widoczne również po zakończeniu przedsięwzięć.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Uchwałą Nr XXIX/418/21 z dnia 8 lutego 2021 r. Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjął uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego. Na lipiec 2022 r. projekt Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego nie został opublikowany.

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność dla obszaru powiatu nakielskiego na lata 2016-2023

Niniejszy dokument powstał w ramach partnerstwa dla Krajny i Pałuk. Jedną z 5 gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia „Partnerstwo dla Krajny i Pałuk” jest Gmina Szubin.

W dokumencie nawiązano do dziedzictwa kulturowego regionu. W diagnozie obszaru i ludności opisano dziedzictwo kulturowe i zabytki, obszary atrakcyjne turystycznie oraz potencjał rozwoju turystyki i rekreacji oraz produkty lokalne i tradycyjne – dziedzictwo kulinarne Krajny i Pałuk.

W nawiązaniu do Gminy Szubin wskazano, że na jej terenie znajdują się:

- Muzeum Ziemi Szubińskiej w Szubinie z bogatą kolekcją bezcennych dokumentów, fotografii i innych przedmiotów związanych z Ziemią Szubińską;
- Muzeum „Wodnik” w Szubinie – tzw. muzeum nurkowania, gdzie można podziwiać m.in. kombinezony, maski, butle tlenowe, fajki, sprzęt łącznościowy, a obok tego książki o tematyce marynistycznej. Organizowane są również pogadanki dla młodzieży o historii i technice nurkowania, prelekcje ciekawych filmów;
- Szubiński Dom Kultury;
- Zespół dziecięcy „Pałuczaczki” z Szubina;
- organizowany od 1963 r. konkurs Sztuki Ludowej Pałuk.

W Strategii uwzględniono analizę SWOT. W silnych stronach wskazano:

- istniejący potencjał kulturowy – Krajna i Pałuki oraz liczne produkty lokalne;
- dogodne warunki do rozwoju turystyki (sieć Ekomuzeum, liczne zabytki, rzeka Noteć i dopływy, kadra instruktorów, oznaczone trasy turystyczne, geocaching);
- liczne wydarzenia cykliczne promujące region;

W słabych stronach uwzględniono:

- niewykorzystany potencjał kulturowy – słabo rozwinięta oferta kulturalna;
- duża liczba obszarów zdegradowanych wymagających rewitalizacji;
- słabe wykorzystanie walorów turystycznych powiatu;
- mało miejsc noclegowych i gastronomicznych;
- niewystarczająca infrastruktura turystyczna, rekreacyjna i kulturowa.

Ponadto w dokumencie podkreślono zły stan wielu zabytków oraz niedostateczną promocję tych walorów architektury. Z kolei w szansach wskazano na rosnące zapotrzebowanie/modę na produkty lokalne.

Sformułowano 1 cel ogólny, któremu odpowiadają 3 cele szczegółowe. Cel główny to: budowanie potencjału dla rozwoju lokalnej gospodarki, pobudzania oddolnych inicjatyw i tworzenia miejsc pracy. Cele szczegółowe to:

- rozwój lokalnej przedsiębiorczości do roku 2023;
- pobudzenie aktywności mieszkańców służącej oddolnym inicjatywom i włączeniu społecznemu do roku 2023;
- poprawa stanu infrastruktury służącej ożywieniu społeczno-gospodarczemu Doliny Noteci do roku 2023.

V. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

5.1 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)

Zagadnienia w zakresie dziedzictwa kulturowego gminy powinny być uwzględnione w dokumentach na szczeblu gminnym. Poniżej zaprezentowano dokumenty strategiczne dla Gminy Szubin, w których zawarto przynajmniej podstawowe informacje na temat stanu zasobu kulturowego gminy. Programy strategiczne stanowiły wytyczne do opracowania niniejszej dokumentacji.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szubin

Studium uchwalone zostało przez Radę Miejską w Szubinie 5 listopada 2015 roku. Uchwała Nr XV/132/15 dotyczy obszaru całej gminy, zaś sam dokument podzielony został na 3 części: uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego, kierunki zagospodarowania, uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz Synteza projektu Studium.

W dokumencie przedstawiono szczegółowe zapisy dotyczące uwarunkowań wynikających ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Na rysunku studium przedstawiono odpowiednie strefy ochrony konserwatorskiej oraz strefy ochrony archeologicznej. Wyznaczono następujące strefy:

Strefa „A” pełnej ochrony konserwatorskiej - strefa pełnej ochrony konserwatorskiej wyznaczona jest dla obiektów i obszarów szczególnie wartościowych, do bezwzględnego zachowania. Strefą „A” obejmuje się obszar, na którym elementy historycznego układu przestrzennego, takie jak zabudowa i jej rozplanowanie oraz związany z nimi integralnie teren i krajobraz, zachowały się w wysokim stopniu. Celem działalności konserwatorskiej w strefie „A” jest przede wszystkim zachowanie zabudowy historycznej, jej konserwacja, rewaloryzacja, zachowanie towarzyszącej historycznej zieleni komponowanej, usuwanie obiektów dysharmonizujących, dostosowanie nowej, wprowadzanej w obszarze zabudowy, do historycznej kompozycji ruralistycznej w zakresie sytuacji, skali, bryły, podziałów architektonicznych, proporcji powierzchni muru i otworów wraz z nawiązaniem form współczesnych do lokalnej tradycji architektonicznej, dostosowanie współczesnych funkcji do wartości zespołów zabytkowych, eliminacja funkcji uciążliwych, dążenie do kompleksowych badań historycznych obszaru. Strefą „A” objęto kościoły rzymsko – katolickie w: Ciężkowie, 2 w Rynarzewie, Samokłeskach Dużych, Zalesiu oraz 2 w Szubinie. W strefę „A” włączono także część zespołów pałacowo – parkowych.

Strefa „B” ochrony konserwatorskiej - strefa ochrony konserwatorskiej wyznaczona dla terenów zawierających znaczną część elementów historycznie ukształtowanej struktury przestrzennej o wartościach kulturowych. Obszary objęte strefą „B” podlegają rygorom w zakresie utrzymania historycznego rozplanowania i zasadniczych elementów istniejącej substancji o wartościach kulturowych oraz charakteru i skali nowej zabudowy. Celem działalności konserwatorskiej w strefie „B” jest: zachowanie historycznego układu zabudowy (linie zabudowy, proporcje gabarytów i wysokości, podziały historyczne, wkomponowanie w krajobraz naturalny), zachowanie zabudowy historycznej (jej konserwacja i rewaloryzacja), dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji, zachowanie kompozycji i układów zieleni historycznej, parków, alei i cmentarzy, usuwanie obiektów dysharmonizujących. Strefą „B” objęto cmentarze rzymsko – katolickie w miejscowościach: Słupy, Rynarzewo, Samokłęski Duże, Zalesie-Szaradowo, Chomętowo, Szubin wraz z kaplicą cmentarną oraz cmentarze ewangelickie we wsiach: Chomętowo, Grieczna Panna (2), Stary Jarużyn-

Chobielin, Kołaczkowo (2), Kołaczkowo-Stanisławka, Kornelin-Aleksandrowo, Kornelin, Kornelin-Jaktórka, Kowalewo, Mąkoszyn, Małe Rudy (2), Samokłęski Duże, Niedźwiady, Samokłęski Małe (2), Słonawy (2), Smolniki (2), Szkocja (3), Szubin Wieś, Tur, Tur-Brzózki (2), Wąsosz, Wolwark-Pińsko, Zalesie, Zamość (2), Żędowo, Żurczyn. Strefą „B” objęto także zespoły wiejskie wszystkich wsi sołeckich i kilku innych.

Strefa „W” ochrony archeologicznej - strefa „W” obejmuje tereny o rozpoznanej zawartości relikwów archeologicznych posiadających własną formę terenową. Celem działalności konserwatorskiej w strefie „W” jest zachowanie i konserwacja obiektów zabytkowych, ich ekspozycja w terenie z pozostawieniem obszarów otwartych o charakterze muzealnym. Strefą „W” objęto 102 stanowiska archeologiczne.

Według analizowanego studium w ewidencji konserwatorskiej znajduje się 287 obiektów oraz zabytkowych zespołów. Zespoły pałacowo – parkowe z zespołami folwarcznymi (15) występują we wsiach: Chobielin, Chomętowo, Chraplewo, Ciężkowo, Dąbrówka Słupska, Kołaczkowo, Królikowo, Pińsko, Retkowo, Samokłęski Duże, Słupy, Wojsławiec, Zalesie, Żędowo oraz Szubinie. Same zespoły folwarczne (3) znajdują się we wsiach: Łachowo, Tur, Żurczyn. Na terenie gminy występuje ponadto 9 zespołów kościelnych w: Ciężkowie, Rynarzewie, Samoklęskach Dużych, Słupach, Szaradowie i 3 w Szubinie. Zespoły zabudowy miejskiej mieszczą się w Szubinie.

W dokumencie opisano ponadto zabudowę miasta Szubina, stanowiska archeologiczne oraz cmentarze. Na podstawie studium historyczno – konserwatorskiego do zagospodarowania przestrzennego miasta scharakteryzowano historię miasta ze szczególnym uwzględnieniem: położenia miasta w układzie historycznym, własności miasta, przynależności administracyjnej, zabudowy, układu ulic i placów oraz architektury.

W części „kierunki” wyznaczono kierunki działań w odniesieniu do obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Dla tych, które nie zostały wpisane do rejestru przypisano konkretne działania. Wyszczególniono następujące grupy obiektów: zespoły dworsko – parkowe, obiekty architektury (dwory, obiekty techniki, dawne szkoły, domy mieszkalne), parki, zabudowania gospodarcze, elementy małej architektury (kaplice przydrożne, gołębniki), cmentarze przykościelne i oddalone od zabudowań wsi, stanowiska archeologiczne.

Zgodnie z Uchwałą nr XLIV/397/22 z dnia 28 marca 2022 r., Rada Miejska w Szubinie zatwierdziła uchwałę w sprawie przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szubin. Określona niniejszą uchwałą zmiana dotyczy działki o numerze 351/8 w obrębie Rynarzewo. Do obowiązującego studium wprowadzone zostaną zapisy związane z wyznaczeniem terenów inwestycyjnych. Ustalenia dotyczące pozostałego zakresu studium pozostaną w formie niezmienionej. Projekt studium nie został jeszcze wyłożony.

Strategia Rozwoju Gminy Szubin na lata 2022 – 2030

Dokument przyjęto Uchwałą Nr XLVII/429/22 przez Radę Miejską w Szubinie z dnia 27 czerwca 2022 r. Składa się z następujących rozdziałów:

1. Podsumowanie diagnozy strategicznej.
2. Założenia strategiczne dla Miasta i Gminy Szubin w latach 2022-2030.
3. Wymiar przestrzenny polityki rozwoju.
4. Obszary strategicznej interwencji.
5. System realizacji strategii.
6. Ramy finansowe wraz ze źródłami finansowania.

Zawarta misja w Strategii brzmi: „Gmina Szubin, miejscem zapewniającym trwałą i zrównoważony rozwój we wszystkich dziedzinach życia społeczno-gospodarczego, dążącym do wysokiej jakości życia, pracy i wypoczynku, przy racjonalnym wykorzystywaniu zasobów środowiska naturalnego, przyrodniczego i kulturowego Gminy oraz inwestowaniu w lokalną przedsiębiorczość”. Z kolei wizja rozwoju to: „Gmina Szubin, obszarem przyjaznym dla wszystkich mieszkańców, gwarantującym wysoką jakość życia, sprzyjające warunki do inwestowania i rozwoju przedsiębiorczości lokalnej, przy jednoczesnym zrównoważonym wykorzystywaniu potencjałów środowiskowych, kulturalnych i społecznych w budowaniu atrakcyjnej marki Gminy oraz regionu.”

Opracowano cele strategiczne, a do nich przydzielono cele operacyjne. Układ celów przedstawia się następująco:

1. Wysoka jakość życia oraz aktywne i zintegrowane społeczeństwo
 - 1.1 Aktywna polityka zabezpieczenia społecznego i publicznego
 - 1.2 Wysoka jakość kapitału społeczne
 - 1.3 go
 - 1.4 Atrakcyjna oferta publiczna, kulturalna, rekreacyjna i turystyczna
2. Efektywna i innowacyjna gospodarka lokalna
 - 2.1 Wysoka przedsiębiorczość lokalna
 - 2.2 Rozwijający się sektor rolno-spożywczy
3. Dostępna i nowoczesna infrastruktura, czyste środowisko oraz racjonalne wykorzystanie zasobów endogenicznych
 - 3.1 Spójna i kompleksowa infrastruktura sieciowa
 - 3.2 Wysoki standard transportowy i komunikacyjny
 - 3.3 Zintensyfikowana polityka klimatyczna i niskoemisyjna Gminy
4. Skuteczne i sprawne zarządzanie Gminą
 - 4.1 Profesjonalizacja świadczenia usług publicznych
 - 4.2 Promocja i partnerstwo regionalne
 - 4.3 Uporządkowana i spójna przestrzeń gminna

W dokumencie podkreślono, że Gmina Szubin jest regionem o bogatym rysie historycznym, czego przejawem są licznie zachowane zabytki i pozostałości dawnych dziejów, a ofertę turystyczną regionu tworzą również działalności zinstytucjonalizowanych form, np. muzea, huta szkła w Turze, czy obserwatorium w Niedźwiadach.

Opracowano analizę SWOT, w której wskazano mocną stronę w postaci wysokich walorów zachowanego dziedzictwa. Jako szansę podano rosnące znaczenie tożsamości lokalnej i regionalnej, zaś zagrożeniem jest degradacja zabytków i cennych dla regionu obiektów nawiązujących do historii Szubina.

W rozdziale 3. Strategii podano, iż na terenie gminy i miasta Szubin, według ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, znajduje się 287 obiektów i zespołów zabytkowych objętych ochroną konserwatorską. Obecność dziedzictwa kulturowego świadczy o atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej.

Wskazano również na potrzebę aktualizacji gminnego programu opieki nad zabytkami, gdyż okres jego obowiązywania zakończył się w 2019 r.

Szubiński Program Rewitalizacji na lata 2016-2023

Dnia 14 czerwca 2018 r. uchwałą nr XLIV/548/18 Rada Miejska w Szubinie przyjęła obowiązującą wersję Szubińskiego Programu Rewitalizacji na lata 2016-2023. Powyższa uchwała była uchwałą zmieniającą.

Dokument zawiera 14 rozdziałów, w tym rozdziały poświęcone obszarowi zdegradowanemu i obszarowi rewitalizacji gminy. W Programie wypracowano cel rewitalizacji: Aktywizacja społeczno-gospodarcza i ożywienie społeczne na obszarach rewitalizowanych oraz kierunki działań:

1. Wzrost integracji i aktywności społecznozawodowej oraz świadomości ekologicznej mieszkańców.
2. Poprawa jakości infrastruktury społecznej oraz technicznej na potrzeby działań społecznych.

W ramach kierunku działania nr 2 wskazano przedsięwzięcie 2.1. Rozwój infrastruktury służącej włączeniu społecznemu i rewitalizacji społeczno-gospodarczej.

Delimitacja obszaru rewitalizacji, wykazała że podobszarami rewitalizacji są: Osiedle Stare Miasto, Sołectwo Samokłęski Małe oraz Sołectwo Żurczyn. W obszarze Starego Miasta znajdują się instytucje gminne, rynek i zabytkowa zabudowa, zaś w Samokłęskach Małych obiekty zabytkowe, takie jak: zespół wiejski, 2 cmentarze ewangelickie oraz osady wczesnego średniowiecza oraz późnego średniowiecza i z czasów

nowożytnych. Z kolei w Żurczynie znajdują się pozostałości zespołu folwarcznego, cmentarz ewangelicki i stanowiska archeologiczne.

Jako uzupełniające przedsięwzięcie rewitalizacyjne nawiązujące do dziedzictwa kulturowego gminy wskazano projekt pn. Krajna i Pałuki dla młodszych i starszych – integracja międzypokoleniowa grup defaworyzowanych (dzieci i młodzież oraz osoby starsze) – przedsięwzięcia edukacyjne nawiązujące do lokalnych zasobów Krajny i Pałuk w ramach projektów objętych grantami LSR (Poddziałanie 19.2 PROW 2014-2020).

W Programie odniesiono się do ochrony zabytków w nawiązaniu do Szubińskiego Programu Rewitalizacji: „Prace konserwatorskie, restauratorskie, roboty budowlane, badania konserwatorskie i restauratorskie, a także inne działania, które mogłyby prowadzić do naruszenia lub zmiany wyglądu obiektów i terenów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, ujętych w ewidencji zabytków lub wskazane do objęcia ochroną ustaleniami w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, będą prowadzone zgodnie z wymogami odrębnych przepisów dotyczących ochrony zabytków. W przypadku obiektów i terenów objętych ochroną zabytków przed planowanymi pracami polegającymi m. in. na remoncie, budowie, modernizacji, iluminacji świetlnej, zagospodarowaniu terenu oraz rewaloryzacji parków skwerów zieleni, Gmina każdorazowo wystąpi do Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o zalecenia konserwatorskie. Wskazane prace będą prowadzone zgodnie z wymogami odrębnych przepisów dotyczących ochrony zabytków”.

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego na terenie Gminy Szubin

Na terenie gminy obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Poniżej wymieniono obowiązujące MPZP, które wskazano na stronie internetowej <https://szubin.pl/obowiazujaceplanymiejscowe.html>.

SZUBIN

1. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu między ulicą Nakielską, a ulicą Wiejską w Szubinie, gmina Szubin
2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla działek przy granicy obrębów: Szubin Miasto i Wolwark, gmina Szubin
3. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu między ul. Sienkiewicza, a ul. Wiejską w Szubinie, gm. Szubin
4. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla północnej części miasta Szubina, gm. Szubin
5. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla południowo-zachodniej części miasta Szubina, gmina Szubin
6. Miejscowy plany zagospodarowania przestrzennego dla terenu działek o numerach: 1691/4, 1691/9 i 1689/11 przy Placu Wolności w Szubinie, gmina Szubin
7. Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów dzielnicy przemysłowo – usługowej w południowej części miasta Szubina
8. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu działki o numerze 806 w obrębie Szubina, gmina Szubin
9. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów dzielnicy przemysłowo – usługowej w południowej części miasta Szubina
10. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla północno – zachodniej części miasta Szubina
11. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla centralno – zachodniej części miasta Szubina, gmina Szubin
12. Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w rejonie ulic Wiejskiej, Wyspiańskiego, Kochanowskiego, Nakielskiej, Browarnej i Glinicy w Szubinie
13. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu w rejonie ulicy Keyńskiej w Szubinie
14. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego działki nr 815 w Szubinie

15. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w rejonie ulic Wiejskiej, Wypiańskiego, Kochanowskiego, Nakielskiej, Browarnej i Glinicy w Szubinie
16. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów rejonu ulic Kcyńskiej, Leśnej i Pałuckiej w Mieście Szubinie i Szubinie Wsi
17. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu przy ul. Ludowego Wojska Polskiego w Szubinie obejmującego część działki nr 728/13 oraz działki nr 728/2, 727/4, 727/5 i 730/4
18. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działek nr 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 788 i 791 w Szubinie
19. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego działek nr 1639/2, 1640/2, 1640/3, 1640/4 i 1640/5 położonych w Szubinie przy ul. Kcyńskiej
20. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu między Białą Strugą a ulicami Kcyńską i Winnicą w Szubinie, gmina Szubin
21. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego działek nr 1105 i 1106 przy ul. Łabiszyńskiej w Szubinie
22. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej części działki nr 268/6 w Szubinie
23. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu Biała Struga w rejonie ul. E. Orzeszkowej w Szubinie
24. Zmiany w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego miasta Szubin
25. Zmiany w miejscowym planie szczegółowym zagospodarowania przestrzennego terenów przemysłowo – składowych w Szubinie

CIEŻKOWO

26. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w obrębach ewidencyjnych: Ciężkowo, Wrzosi i Retkowo, gmina Szubin

CHOMĘTOWO

27. Zmiany w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Szubin

KOŁACZKOWO

28. Zmiana w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Szubin dz. nr 76/47 i 76/48 w Kołaczkowo
29. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działki nr 124/5 położonej we wsi Kołaczkowo, gm. Szubin
30. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działek nr 95/1, 98/17, 256/2, 256/3 i 256/4 w Kołaczkwie Gmina Szubin

KORNELIN

31. Zmiany w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Szubin
32. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy letniskowej w Kornelinie gm. Szubin

KOWALEWO

33. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu obejmującego część wsi Kowalewo i Słupy
34. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działek nr: 52/9, 52/14, 52/15, 52/16, 52/17, 52/18 położonych pomiędzy drogą gminną – 091024C, a drogą powiatową – 1952 w miejscowości Kowalewo, gmina Szubin
35. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w zachodniej części wsi Kowalewo

KRÓLIKOWO

36. Zmiany w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Szubin

ŁACHOWO

37. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu obejmującego działki o numerach: 58/1, 59/1 i 59/2 w miejscowości Łachowo, gmina Szubin

MAŁE RUDY

38. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów mieszkaniowych obejmujących teren działek nr 20/1, 21/3 we wsi Małe Rudy, oraz działkę nr 541/8 we wsi Rynarzewo w gm. Szubin
39. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Rynarzewo i Małe Rudy, gmina Szubin
40. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu obejmującego części działek o numerach: 459/22, 459/24, 459/26, 461/10, 465/12, 465/13, 465/14, 465/15, 462/13, 462/14, 462/16, 462/18 oraz działek o numerze: 456/9, 462/17, 462/20 położonych w obrębie Rynarzewo, a także dla części działki o numerze 22/4 i działek: 22/20 i 22/22 położonych w obrębie Małe Rudy, gmina Szubin
41. Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Rynarzewo i Małe Rudy, gmina Szubin

NIEDŹWIADY

42. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla wschodniej części wsi Niedźwiady, gm. Szubin

RETKOWO

43. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w obrębach ewidencyjnych: Ciężkowo, Wrzosey i Retkowo, gmina Szubin

RYNARZEWO

44. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu obejmującego części działek o numerach: 459/22, 459/24, 459/26, 461/10, 465/12, 465/13, 465/14, 465/15, 462/13, 462/14, 462/16, 462/18 oraz działek o numerze: 456/9, 462/17, 462/20 położonych w obrębie Rynarzewo, a także dla części działki o numerze 22/4 i działek: 22/20 i 22/22 położonych w obrębie Małe Rudy, gmina Szubin
45. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu obejmującego części działek o numerach: 451/5 i 453/20 w obrębie Rynarzewo, gmina Szubin
46. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu dz. nr 549/47 w miejscowości Rynarzewo
47. Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Rynarzewo i Małe Rudy, gmina Szubin
48. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowej i usługowej pomiędzy ulicami Strażacką i Polną w Rynarzewie
49. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Osiedla Przylesie” w Rynarzewie Gmina Szubin
50. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu „POLNA I” w Rynarzewie obejmującego działkę nr 498/4
51. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy usługowej obejmujący działkę nr 351/2 w Rynarzewie
52. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów mieszkaniowych obejmujących teren działek nr 20/1, 21/3 we wsi Małe Rudy, oraz działkę nr 541/8 we wsi Rynarzewo w gm. Szubin

SAMOKŁĘSKI MAŁE

53. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działki nr 78/8 we wsi Samokłęski Małe, gm. Szubin

SŁONAWY

54. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego terenów w Gminie Szubin, we wsi Słonawy, obejmujących część działki nr 264/3, obręb geodezyjny Słonawy, oraz we wsi Szaradowo, obejmujących działkę nr 54/2 i część działki nr 147/1, obręb geodezyjny Szaradowo

STARY JARUŻYN

55. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego działki nr 20/9 w Starym Jaruzynie

SZARADOWO

56. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu części wsi Zalesie i Szaradowo

57. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego terenów w Gminie Szubin, we wsi Słonawy, obejmujących część działki nr 264/3, obręb geodezyjny Słonawy, oraz we wsi Szaradowo, obejmujących działkę nr 54/2 i część działki nr 147/1, obręb geodezyjny Szaradowo

SZKOCJA

58. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działek nr 227/8 i 227/17 położonych we wsi Szkocja, gm. Szubin
59. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działki nr 277/1 położonej we wsi Szkocja, gm. Szubin
60. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego działki nr 258/22 w Szkocji, gm. Szubin

SZUBIN - WIEŚ

61. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej z dopuszczeniem usług działki nr 201 w Szubinie Wsi
62. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działek nr 47/1, 47/3, 50/1, 50/2, 50/4 i 51 w Szubinie Wsi
63. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu działek nr 47/6, 47/8, 301/2, 51/1, 51/2 i 50/7 w Szubinie -Wsi

TUR

64. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu części działki nr 263 w miejscowości Tur
65. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działek nr 262/3 i 263 w Turze, gm. Szubin
66. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej w Turze gm. Szubin

WĄSOSZ

67. Zmiany w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Szubin, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego działek nr 43 i nr 50 we wsi Zamość
68. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy jednorodzinnej we wsi Wąsosz
69. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej z dopuszczeniem usług części wsi Wąsosz
70. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działki nr 247 w miejscowości Wąsosz
71. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działki nr 247 w miejscowości Wąsosz

WOLWARK

72. Zmiany w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Szubin
73. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla działek przy granicy obrębów: Szubin Miasto i Wolwark, gmina Szubin

WRZOSY

74. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla zachodniej części wsi Wrzosa, gm. Szubin
75. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w obrębach ewidencyjnych: Ciężkowo, Wrzosa i Retkowo, gmina Szubin

ZALESIE

76. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu części wsi Zalesie i Szaradowo

ZAMOŚĆ

77. Zmiany w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Szubin, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego działek nr 43 i nr 50 we wsi Zamość
78. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej działki nr 51 w Zamościu
79. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu części wsi Zamość, gm. Szubin
80. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działki nr 273/3 LP w Zamościu

81. Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu przyległego do ulic: Rzemieślniczej, Grzybowej, Jagodowej, Jarzębinowej i Przemysłowej we wsi Zamość, gmina Szubin
82. Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów zalewowych we wsi Zamość, gmina Szubin
83. Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla południowej części wsi Zamość, gmina Szubin
84. Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu przyległego do ulic: Rzemieślniczej, Grzybowej, Jagodowej, Jarzębinowej i Przemysłowej we wsi Zamość gmina Szubin

ŻURCZYN

85. Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu dz. nr 43/10 w Żurczynie, gmina Szubin
86. Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działek nr 59/3 i 59/4 w Żurczynie, gmina Szubin
87. Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu eksploatacji kruszywa, zabudowy mieszkaniowej i rekreacyjnej w Żurczynie, gmina Szubin
88. Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej w Żurczynie gm. Szubin

Z zestawienia prowadzonego przez Urząd Miejski w Szubinie, wynika że na terenie Gminy Szubin znajduje się 88 MPZP. Jednak część z nich się powtarza lub są objęte zmianami, zatem ich faktyczna ilość jest mniejsza. Należy jednak podkreślić, że zapisy dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego znalazły się w niemal wszystkich MPZP. W okresie obowiązywania poprzedniej perspektywy programowej dotyczącej ochrony i opieki nad zabytkami uchwalane były nowe MPZP. W poniższej tabeli przedstawiono krótką charakterystykę obowiązujących MPZP.

Nr MPZP	Czy w MPZP znajdują się zapisy dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków?	Czy w MPZP wskazano na występowanie obiektów zabytkowych/stref ochrony konserwatorskiej?	Rok uchwalenia
1	tak	tak	2022
2	tak	tak	2022
3	tak	tak	2020
4	tak	tak	2020
5	tak	nie	2018
6	tak	tak	2017
7	tak	nie	2016
8	tak	nie	2016
9	tak	nie	2013
10	tak	tak	2013
11	tak	tak	2013
12	tak	tak	2010
13	tak	tak	2008
14	tak	nie	2003
15	tak	tak	2003
16	tak	tak	2003
17	tak	nie	2003
18	tak	nie	2003
19	tak	nie	2003
20	tak	tak	2002
21	tak	nie	2001

22	nie	nie	2000
23	tak	nie	1999
24	tak	tak	1999
25	tak	nie	1999
26	tak	nie	2021
27	tak	tak	1999
28	nie	nie	1996
29	tak	nie	2003
30	tak	tak	2003
31	tak	tak	1999
32	tak	tak	2002
33	tak	tak	2014
34	tak	tak	2009
35	tak	tak	2021
36	tak	tak	1999
37	tak	nie	2016
38	tak	nie	2000
39	tak	tak	2012
40	tak	nie	2017
41	tak	tak	2016
42	tak	tak	2018
43	tak	nie	2021
44	tak	nie	2017
45	tak	nie	2017
46	tak	nie	2016
47	tak	tak	2016
48	tak	tak	2009
49	tak	nie	2006
50	nie	nie	2002
51	tak	nie	2001
52	tak	nie	2000
53	tak	nie	2003
54	tak	nie	2003
55	tak	nie	2002
56	tak	tak	2020
57	tak	nie	2003
58	tak	nie	2003
59	tak	nie	2003
60	tak	nie	1999
61	tak	nie	2000
62	tak	nie	2002
63	tak	nie	2020
64	tak	nie	2008
65	tak	nie	2002
66	nie	nie	1999
67	tak	nie	1996
68	nie	nie	1999

69	tak	nie	2000
70	tak	tak	2008
71	tak	tak	2008
72	tak	tak	1999
73	tak	tak	2022
74	tak	tak	2020
75	tak	nie	2021
76	tak	tak	2020
77	nie	nie	1996
78	tak	nie	2000
79	tak	tak	2003
80	tak	nie	2003
81	tak	nie	2010
82	tak	nie	2010
83	tak	nie	2014
84	tak	nie	2017
85	tak	nie	2012
86	tak	tak	2002
87	tak	nie	2001
88	tak	nie	1999

Źródło: opracowanie własne na podstawie MPZP

5.2 Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

5.2.1. Zarys historii Gminy Szubin²

Pierwsze ślady działalności ludzi na obszarze Gminy Szubin przypadają na ok. 8000 lat p.n.e. i związane są ze starszą epoką kamienia. Do najstarszych miejscowości Ziemi Szubińskiej prócz siedziby gminnej należą: Chomętowo i Żędowo (1136), Pińsko (1213), Słupy (1233), Łachowo (1243), Królikowo (1259), Rynarzewo – dawniejsze miasto (1301), Samokłęski, Tur i Żurczyn (1337), Zalesie (1399), Gąbin i Chobielin (1399), Wąsosz (1406), Chraplewo (1474).

W XIV w. dobra szubińskie oraz okolicznych miejscowości należały do wojewody kaliskiego – Sędziwoja z Szubina. Za jego też sprawą, w 3 ćw. XIV w. erygowana została parafia p.w. św. Marcina w Szubinie. W kolejnych wiekach miasto wraz z najbliższymi miejscowościami posiadało różnych właścicieli: Opalińscy, Łabiszyńscy, Czarnkowscy, Konarzewscy, Złotniccy, Mysielscy, Skórzewscy.

Po zwycięskiej bitwie pod Grunwaldem w Szubinie przebywał król Władysław Jagiełło goszczony przez Macieja z Wąsosza. Za czasów Kazimierza Wielkiego w Szubinie i okolicach sadzono szczepy winne, stąd też zachowała się jedna z nazw ulic w Szubinie – ulica Winnica.

Z końcem XVIII w Szubin został zniszczony przez pożar, który jeszcze niejednokrotnie nawiedzał w późniejszych latach Szubin, jak i obszary wiejskie. Obecny teren gminy od pocz. XIX w. zaczęli osiedlać protestanci, czego dowodem są liczne cmentarze oraz kościoły. W tym czasie nastąpiły również zmiany administracyjne. W 1818 r. roku powstał nowo utworzony powiat szubiński z Szubinem, Łabiszynem, Barcinem, Rynarzewem, Kcynią, Żninem i Gąsawą. Powiat należał do regencji bydgoskiej, która wraz z regencją poznańską tworzyła Wielkie Księstwo Poznańskie wchodzące w skład Prus.

Szubińskie ziemie związane były silnie z działaniami militarnymi. Na terenie gminy spoczywają żołnierze biorący udział podczas I i II wojny światowej, zachowały się nieliczne bunkry.

²⁾ Niniejsza charakterystyka stanowi fragment opracowania znajdujący się na witrynie internetowej: www.szubin.pl

Ryc. 4. Szubin i okolice w 1802 r.

Źródło: maps.mapywig.org

W dalszej części opracowania wymieniono oraz krótko scharakteryzowano ważniejsze miejscowości w gminie, które odznaczają się zachowanym i widocznym dziedzictwem kulturowym. Dołączono również ryciny przedstawiające układy przestrzenne z lat 1889 – 1936.

SZUBIN³

niem. Schubin

Pierwsza historyczna wzmianka na temat Szubina w źródłach pisanych datowana jest na 1365 r., schyłkowy okres panowania Kazimierza III Wielkiego – datę tę przyjmuje się jako moment powstania miasta. Początki miasta, założonego na prawie magdeburskim, wiążą się z Sędziwojem z Szubina herbu Topór, starostą wielkopolskim i regentem z 1381 r., najwybitniejszym z rodu Pałuków, średniowiecznego rodu szlacheckiego. Urodzony przed 1328 r. Sędziwój był synem Sławnika, miał siostrę oraz braci Mikołaja z Wąsoszy i Świętosława z Grodziska. Po rezygnacji z kariery duchownej pełnił wiele odpowiedzialnych funkcji. Był między innymi podkomorzym poznańskim, starostą generalnym wielkopolskim, starostą krakowskim i wojewodą kaliskim. Z małżeństwa z Wichną z Psarskich doczekał się czterech córek. Proklamował Szubin miastem i zbudował w nim gotycki murowany zamek, z którego do dziś pozostała trwała ruina. Ufundował również kościół pod wezwaniem św. Marcina. Do miasta pod zamkiem ściągnął rzemieślników, w tym

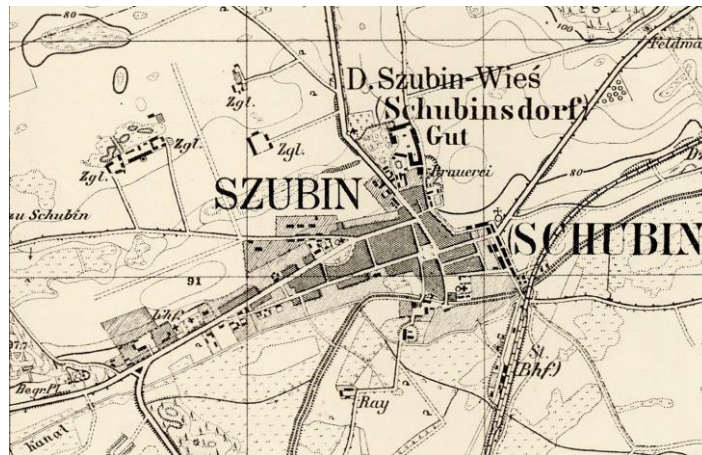
³) Niniejsza charakterystyka stanowi fragment opracowania pn „Program Promocji Marki Gminy Szubin” str. 12-13.

wytwórców skórzanych kozuchów zwanych „szubami” (to od nich pochodzi nazwa miasta). Sam nazywał się dziedzicem Szubina, co świadczy o tym, że uznawał Szubin za najważniejszą ze swych rezydencji.

W okresie XIV - XVIII w. Szubin administracyjnie należał do wchodzącego w skład Wielkopolski województwa kaliskiego (i powiatu kcyńskiego). Po śmierci Sędziwoja przeszedł w ręce Macieja z Łabiszyna i jego żony Małgorzaty, córki Sędziwoja, którzy gościli na szubińskim zamku króla Władysława Jagiełłę (1 XI 1410). W 1435 r. dobra szubińskie nabył Jan Czarnkowski herbu Nałęcz z Czarnkowa. W tym okresie ukształtował się herb Szubina przedstawiający pelikana karmiącego swoje młode, nawiązujący symboliką do mitologii. W XVII w. właścicielami Szubina byli Opalińscy, w tym Krzysztof Opaliński, który zapisał się w historii Polski jako osoba wszechstronnie wykształcona, gospodarna, ale i jako stronnik szwedzki w czasie potopu. W tym okresie liczba ludności miasta wynosiła około 450 osób, z czego połowa utrzymywała się z pracy na roli. Jesienią 1659 r. na szubińskim zamku gościł król Jan Kazimierz wraz z małżonką królową Ludwiką Marią i Stefanem Czarneckim. W 1674 r. dobra szubińskie trafiły w ręce wielkopolskiej rodziny Konarzewskich herbu Wręby, a następnie od 1731 r. w ręce rodziny Mycielskich. W XIX w. ostatnimi właścicielami dóbr była niemiecka rodzina Kiehn. Mycielscy w XVIII w. przebudowali tutejszy zamek w rezydencję barokową. Samo miasto w tym czasie miało ratusz znajdujący się w centrum, przy dzisiejszym Placu Kościelnym. Według spisu z 1766 r. przy placu usytuowanych było 26 domów, a całe miasteczko zamieszkiwało około 660 osób, w tym 596 katolików, 34 protestantów, resztę stanowili Żydzi. Miasta nie omijały zawieruchy wojenne i pożary. Te ostatnie trawiły Szubin w 1797 i 1840 r. W 1773 r. w wyniku I rozbioru Polski Szubin został włączony do Prus. W 1794 r., w czasie powstania kościuszkowskiego miasto zostało wyzwolone spod panowania pruskiego, a w działalność powstańczą zaangażował się właściciel dóbr szubińskich Stanisław Mycielski. Upadek powstania przywrócił władzę pruską w mieście, które ponownie odzyskało wolność w latach Księstwa Warszawskiego. W 1816 r. miasto liczyło 1300 mieszkańców, z czego połowę stanowili katolicy, a resztę protestanci i Żydzi. Pół wieku później, w 1858 r., miasto podwoiło swą populację. (...). W 1835 r. utworzono w Szubinie sąd ziemski i miejski, który scalono później w sąd powiatowy. Powstały budynki urzędowe, w tym budynek starostwa i poczty, nowy kościół protestancki, szpital powiatowy, zakład wychowawczy, szkoła. Miasto powiatowe zyskało także dzięki uruchomieniu w 1895 r. połączenia kolejowego z Bydgoszczą, a w 1908 r. z Poznaniem.

Dzięki istnieniu polskich organizacji społecznych wspieranych przez tutejszych duchownych z parafii św. Marcina Biskupa społeczeństwo polskie oparło się akcji germanizacyjnej. Zaowocowało to w 1919 r., w czasie powstania wielkopolskiego. Szubin był areną walk krwawych, ale zwieńczonych sukcesem. Po nieudanych akcjach 2 i 8 stycznia miasto odzyskało wolność 11 stycznia, po zwycięskiej bitwie o Szubin. W odrodzonej Rzeczypospolitej Szubin pozostał powiatem, do 1938 r. w granicach województwa poznańskiego, a następnie w województwie pomorskim. Przed wybuchem wojny liczył 3521 mieszkańców.

Wojska niemieckie wkroczyły do opustoszałego miasta 5 września 1939 r. Eksterminacja ludności polskiej, wysiedlenia i wywózki na roboty przyniosły żniwo śmierci – okupacji nie przeżyło około 500 mieszkańców. Powiat szubiński wcielono do Kraju Warty, a nazwę miasta zmieniono na Altburgund. Niemcy zlokalizowali tu obozy dla żołnierzy zachodnich aliantów, przez które łącznie przewinęło się 20 tys. jeńców. Miasto wyzwolone zostało 21 stycznia 1945 r. w wyniku wiślańsko - odrzańskiej ofensywy I Frontu Białoruskiego Armii Czerwonej.

Ryc. 5. Szubin w 1936 r.

Źródło: mapa topograficzna Messtischblatt, godło 2972

ZAMOŚĆ

niem. Zamosch

Zamość wzmiankowany jest po raz pierwszy w XVIII jako: vil. Zamoście (1740 r.), Zamoście (1766 r.). W XIX w. wieś zapisywano pod nazwą Zamość wś dwor. Obecna nazwa występowała już na początku XX w. Nazwa miejscowości wywodzi się od wyrażenia „za mostem”. W 1751 r. właścicielem wsi był Stanisław Grabski. Miejscowość zamieszkiwana była w tamtym czasie przez Niemców, którzy podlegali pod parafię w Rynarzewie. W późniejszym czasie przeprowadzono spis ludności, w którym odnotowano 33 mieszkańców wyznania katolickiego (1772 r.). We wsi znajdowały się 4 konie, 10 wołów, 21 krów, 11 sztuk bydła młodego, 8 owiec i 5 świń. W 1881 r. właścicielem Zamościa był Leon hr. Skórzewski z Lubostronia. Od 1910 majątkiem władał Witold Skórzewski, a od 1926 r. Michał Kaliski. Na pocz. XX w. Zamość liczył 90 osób, w tym 29 ewangelików, którzy uczęszczali do kościoła ewangelickiego w Rynarzewie. W latach 1895 – 1897 r. powstała linia kolejowa oraz dworzec kolejowy wraz z budynkami mieszkalnymi i gospodarczymi dla pracowników kolei we wschodniej części wsi. W czasie powstania Wielkopolskiego z dniem 18.02.1919 r. w Zamościu wysadzono niemiecki pociąg pancerny.

Wieś posiadała na koniec 2015 r. 1 573 mieszkańców, zaś w połowie 2022 r. - 1657. Oddalona jest od Szubina w odległości ok. 15 km (odległość drogowa).

Ryc. 6. Zamość w 1936 r.

Źródło: mapa topograficzna Messtischblatt, godło 2972

RYNARZEWO

niem. Netzwalde

Miejscowość otrzymała prawa miejskie już w 1299 roku od Henryka Świętosławica za zezwoleniem Władysława Łokietka. Z początkiem XV wieku należała do Grzymalitów, a następnie do: Rynarzeskich,

Czarnkowskich, Grudzińskich, Gembickich, Skórzewskich (od 1772 r.). Wraz z rokiem 1691 r. dobra rynarzewskie włączone zostały pod Łabiszyn. Po I rozbiórce Polski w Rynarzewie dokonano spisu ludności, wg którego wieś liczyła 240 mieszkańców w 29 domach (209 katolików, 21 protestantów, 7 żydów). W spisie wymienia się jeszcze wizytatora królewskiego Eberta i Lewina Hirscha karczmarza Mojżeszowego wyznania. U schyłku wieku XVIII, w roku 1788 domów było już 62, a mieszkańców 439. W roku 1816 miasteczko miało 68 domów z 610 mieszkańcami, w tym 176 katolików, 422 protestantów i 12 żydów. Rok 1831 odnotowuje 83 domy, 693 mieszkańców: 260 katolików, 379 protestantów i aż 54 żydów. Przełomem dla Rynarzewa stał się rok 1833 kiedy to na skutek dekretu królewskiego z 13 marca tegoż roku, zniesiono wszelkie zobowiązania miast tzw. „pośrednik”, a więc także miast szlacheckich w tym Rynarzewa. Początek wieku XIX stał się dla Rynarzewa dwukrotnie pamiętny ze względu na pożary z roku 1807 i 1808. Między innymi dlatego w roku 1837 ówczesny burmistrz Andrzej Arndt powołał do istnienia Straż Ogniową.

Ważnymi obiektami w Rynarzewie są zabytki świadczące o przedwojennej różności narodowościowej. Do dnia dzisiejszego w miejscowości znajduje się kościół poewangelicki budowany w latach 1899 – 1902 oraz kościół katolicki zbudowany w 1913 r. na miejscu poprzedniego. Gmina ewangelicka w Rynarzewie powstała w 1876 r. i wyodrębniono ją z parafii łabiszyńskiej. W 1871 r. Rynarzewo liczyło 791 mieszkańców (329 katolików, 449 protestantów i 13 żydów). Ewangelicy wybudowali własną szkołę (1889 – 1895), zaś pastorówkę (obecnie przedszkole) zbudowano po wzniesieniu kościoła. O obecności dawnego zboru świadczą dziś dwa cmentarze ewangelickie. Warto odnotować, iż miejscowość w XIX w. zamieszkiwali Żydzi, którzy spoczywają w zachodniej części wsi. Niestety obecnie na cmentarzu żydowskim nie zachowały się nagrobki. Na cmentarzu katolickim - parafialnym pochowano żołnierzy biorących udział w Powstaniu Wielkopolskim. Mimo iż Rynarzewo utraciło prawa miejskie w 1934 r. w dalszym ciągu posiada swój herb, który sklasyfikowany jest jako Szreniawa i należy do kategorii herbów rycerskich. Wieś posiada rynek w kształcie prostokąta, co świadczy o jej dawnej funkcji miejskiej z zabudową głównie XIX - wieczną.

Wieś posiadała na koniec 2015 r. 1 457 mieszkańców, zaś w połowie 2022 r. - 1558. Oddalona jest od Szubina w odległości ok. 8,5 km (odległość drogowa).

Ryc. 7. Rynarzewo w 1936 r.

Źródło: mapa topograficzna Messtischblatt, godło 2972

KOŁACZKOWO

niem. Gut Rensdorf

Wieś założono najprawdopodobniej przed XVI w. Na przełomie XIX i XX w. powstał tu folwark. Od strony północnej założenia dworsko – parkowego znajdował się park, po którym zachowały się pozostałości. Z końcem XIX w. Kołaczkowo liczyło 348 mieszkańców, w tym 102 katolików i 246 ewangelików. We wsi znajdowało się 36 domów, powstała szkoła oraz budynek dworca kolejowego. Obecnie obiekty te przeznaczone są pod funkcje mieszkalne. Przed II wojną światową właścicielem wsi był Niemiec Fritz Grünke. Po wojnie zabudowania folwarczne przejęły PGR. O obecności ewangelików we wsi świadczą dziś dwa zaniedbane cmentarze.

Wieś posiadała na koniec 2015 r. 1 032 mieszkańców, zaś w połowie 2022 r. - 971. Oddalona jest od Szubina w odległości ok. 4,5 km (odległość drogowa).

Ryc. 8. Kołaczkowo w 1936 r.

Źródło: mapa topograficzna Messtischblatt, godło 2972

TUR

niem. Thure

Tur wzmiankowany jest po raz pierwszy w 1337 roku. Miejscowość była osadą młynarską. Wieś w XIX w. widniała pod nazwą Tuhrmuehele, czyli Turski Młyn. W 1830 r. Tur należał do Niemca Dawida Radeekiera, zaś 7 lat później do Friedricha Polla. W 1830 roku we wsi znajdowało się 68 mieszkańców (13 katolików i 55 ewangelików). W 1892 r. miejscowość liczyła 375 osób: 82 katolików i 293 protestantów. Przed 1892 r. we wsi funkcjonowały 3 młyny, cegielnia i fabryka serów. W południowej części wsi zlokalizowany był folwark. Obecnie jego pozostałości reprezentuje dawny spichlerz oraz kilka budynków mieszkalnych. W 1845 r. w Turze powstała pierwsza huta szkła, która jest obecnie symbolem miejscowości. O obecności Niemców na terenie wsi świadczy dawna szkoła ewangelicka z pocz. XX w. oraz duży cmentarz ewangelicki z poł. XIX w.

Wieś posiadała na koniec 2015 r. 927 mieszkańców, zaś w połowie 2022 r. - 935. Oddalona jest od Szubina w odległości ok. 9,5 km (odległość drogowa).

Ryc. 9. Tur w 1936 r.

Źródło: mapa topograficzna Messtischblatt, godło 2972

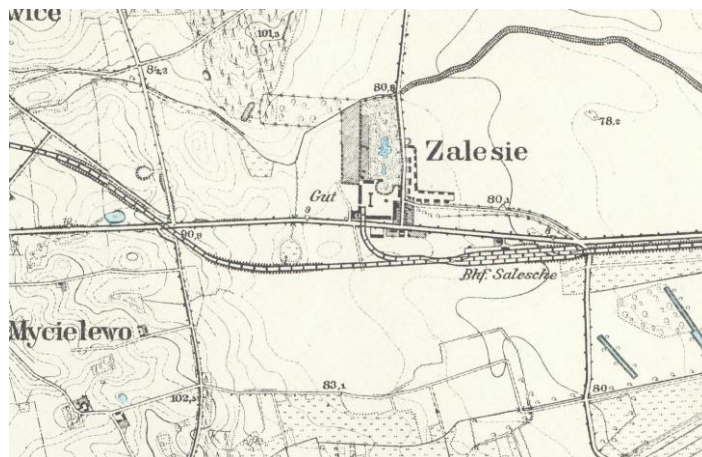
ZALESIE

niem. Kiehnshof

Pierwszą wiadomością o istnieniu Zalesia jest adnotacja miejscowości w roku 1399. Folwark w Zalesiu związany jest z rodem Kiehn, którzy posiadali go ponad 100 lat. Karol Fryderyk Kiehn nabył w drodze licytacji

posiadłości w Zalesiu w 1835 roku. Jego syn Karol w 2 poł. XIX w. wybudował obecny pałac, budynki gospodarcze oraz w 1869 r. gorzelnię. Od 1892 r. dobra zaleskie były w rękach Georga Kiehna, który wybudował budynki mieszkalne dla pracowników folwarcznych. Czworaki obecnie mieszczą się na ul. Ogrodowej. Po jego śmierci dobra odziedziczyła jego córka tuż przed II wojną światową. Po wojnie majątek rozparcelowano, a budynki gospodarcze przejęły PGR. W miejscowości znajduje się okazały dwór eklektyczny z 2 poł. XIX w. będący obecnie własnością prywatną, dobrze zachowany park z XIX w. oraz budynki gospodarcze z terenu folwarku. Część z nich została wpisana do rejestru zabytków. W Zalesiu ok. 1900 r. wybudowano dworzec kolejowy oraz dom pracowników kolei.

Wieś posiadała na koniec 2015 r. 705 mieszkańców, zaś w połowie 2022 r. - 672. Oddalona jest od Szubina w odległości ok. 10 km (odległość drogowa).

Ryc. 10. Zalesie w 1889 r.

Źródło: mapa topograficzna Messtischblatt, godło 3071

KOWALEWO niem. Grünhagen

Wieś, która przed I wojną światową przyjmowała układ ulicówki. W miejscowości mieści się dawny cmentarz ewangelicki z przełomu XIX i XX w., który jest uporządkowany. W południowej części wsi pojawiły się nowe zabudowania, zaś we wschodniej zabudowania produkcyjne. Większość budynków wybudowanych przed I wojną światową zostało zmodernizowanych w taki sposób, że nie nawiązują już do pierwotnego wyglądu.

Wieś posiadała na koniec 2015 r. 696 mieszkańców, zaś w połowie 2022 r. - 730 Oddalona jest od Szubina w odległości ok. 5 km (odległość drogowa).

Ryc. 11. Kowalewo w 1912 r.

Źródło: mapa topograficzna Messtischblatt, godło 3072

KRÓLIKOWO

niem. Königsrode

Pierwsze wzmianki o miejscowości pochodzą z 1259 roku. Miejscowość w tym czasie widniała pod nazwą Crocelewo. W XIX w. założono w Królikowie zespół dworski, po którym pozostał dwór (wielokrotnie przebudowywany), park z neogotycką bramą wjazdową, dawne czworaki, ceglano – kamienne zabudowania folwarczne z dawną gorzelnią. Ponadto we wsi zachował się dawny dwór (bezstylowy), przy ul. Szkolnej 8, dawna szkoła w północnej części wsi, budynek przy ul. Słupowej z 1900 r. (dawny pensjonat) oraz cmentarz ewangelicki, oddalony od zabudowań, w części północno – zachodniej. Z końcem XIX w. właścicielami Królikowa byli Rogalińscy oraz Skórzewscy. Dzieci niemieckie uczęszczały do szkoły przy ul. Zaleskiej, zaś polskie uczyły się w pałacu Rogalińskich. Od 1935 r. dawna szkoła niemiecka stała się siedzibą Zarządu Gminnego. Gmina wiejska Królikowo liczyła 445 mieszkańców i obejmowała obszar 1171 ha. Królikowo charakteryzuje się ciekawym układem przestrzennym wsi. Część centralną miejscowości stanowią zabudowania dawnego zespołu dworsko – parkowo – folwarcznego, a od niego odchodzą promieniście ulice, przy których zlokalizowane są budynki mieszkalne.

Wieś posiadała na koniec 2015 r. 531 mieszkańców, zaś w połowie 2022 r. - 510. Oddalona jest od Szubina w odległości ok. 13 km (odległość drogowa).

Ryc. 12. Królikowo w 1889 r.

Źródło: mapa topograficzna Messtischblatt, godło 3071

5.2.2 Krajobraz kulturowy

Na krajobraz kulturowy wpływa wiele elementów, które wyróżniają daną jednostkę terytorialną na tle innych. Za krajobraz kulturowy uważa się krajobraz przekształcony przez człowieka w wyniku rozwoju cywilizacyjnego. Stanowi on ewolucyjne następstwo krajobrazów pierwotnych (przyrodniczych - różniących się strefowo i piętrowo) jakie istniały na Ziemi do czasów neolitu. W literaturze geograficznej i z pogranicza nauk geograficznych, a także w architekturze krajobrazu istnieją dziesiątki definicji krajobrazu. Jedna z nich brzmi następująco: Krajobraz kulturowy to ogół obiektów i cech fizycznych, obserwowalne wzrokowo wyrażenie kultury ludzkiej na powierzchni Ziemi, łączący elementy środowiska przyrodniczego i kulturowego. Krajobraz kulturowy jest wynikiem przekształcania krajobrazu naturalnego przez grupę lub kilka grup kulturowych i nakładania zróżnicowanych elementów kulturowych różnego wieku na tę samą rzeźbę terenu. Przestrzeń przyrodnicza, która znajduje się w sferze oddziaływań człowieka przyjmuje formę kulturową, wyrażoną w postaci krajobrazu kulturowego. Krajobraz ten można rozumieć jako antropogenicznie ukształtowany fragment przestrzeni geograficznej, powstały w wyniku zespolenia oddziaływań

środowiskowych i kulturowych, tworzących specyficzną strukturę, objawiającą się regionalną odrębnością, postrzeganą jako swoistą fizjonomię (Myga-Piątek, 2001, Nita, Myga-Piątek, 2006).⁴

Niezwykle ważna jest ochrona najcenniejszych obiektów, obszarów, zespołów, która pozwoli następnym pokoleniom poznać je i obcować z nimi. Należy zatem przy kształtowaniu krajobrazu kulturowego kierować się zasadą zrównoważonego rozwoju, unikać deformacji i zatarć obiektów zabytkowych przy jednoczesnym rozwoju przestrzenno – funkcjonalnym oraz gospodarczym miejsca. Należy również chronić i przywracać dziedzictwo niematerialne, które kształtowało się na przestrzeni wieków w danym regionie.

Do zagrożeń dóbr kultury należy zaliczyć:

- kradzieże i włamania;
- pożary;
- powodzie, ulewy i podtopienia;
- wichury i huragany;
- katastrofy budowlane, awarie;
- demonstracje i rozruchy uliczne, rabunki i akty wandalizmu;
- ataki terrorystyczne;
- konflikty zbrojne.

Działalność człowieka na przestrzeni wieków pozostawiła na terenie Gminy Szubin wiele śladów (tzw. spuścizna historyczno – kulturowa). Obecnie można dostrzec historyczne kształty (układy) jednostek przestrzennych, w których mieszkali dawni mieszkańcy z terenu analizowanej gminy.

Wsie Gminy Szubin reprezentują różne typy układów przestrzennych. Średniowieczne wsie w większości zatraciły swoje pierwotne układy.

Na obszarze Gminy Szubin występują aż 3 główne typy osadnictwa wiejskiego, wg podziału Kiełczewskiej-Zaleskiej, 1965:

- sieć osadnictwa skupionego, sieć wsi średniej wielkości (20-100 domów mieszkalnych) o śródpolnym położeniu zabudowań i węzłowym układzie dróg. Przeważnie feudalnego pochodzenia;
- sieć osadnictwa skupionego z domieszką osiedli rozproszonych, sieć wsi średniej wielkości skupionych, o układzie węzłowym dróg, starszego pochodzenia, z domieszką osiedli rozproszonych i rzędówek nowszego pochodzenia (XIX i XX w.);
- osadnictwo rozproszone, sieć o najmniejszym stopniu koncentracji, wybitna przewaga osiedli rozproszonych (rozproszenie pierwotne w pradolinach i dolinie Wisły, na obszarach sandrowych, bagnistych oraz rozproszenie wtórne powstałe w wyniku parcelacji i komasacji).

Poniżej wskazano miejscowości gminne wraz z ich charakterystycznymi rodzajami kształtów (układy wsi). Przykładowe wsie o teraźniejszych układach przestrzennych to:

- Żędowo – okolnica;
- Mąkoszyn – ulicówka;
- Słonawy - wieś L – kształtna;
- Zalesie – wieś T – kształtna;
- Wojsławiec – zabudowa folwarczna;
- Suchy Pies – osada leśna;
- Stary Jarużyn – łańcuchówka;
- Jeziorowo – rzędówka;
- Królikowo – wielodrożnica;
- Retkowo – wieś krzyżówka.

⁴) Niniejsza charakterystyka stanowi fragment opisu z witryny internetowej <http://www.krajobraz.kulturowy.us.edu.pl>

Poniżej scharakteryzowano typy układów przestrzennych wsi wchodzących w skład Gminy Szubin.

- a) okolnica (Runddorf, round village) – mała wieś placowa o starym pochodzeniu. Zabudowa zwarta, usytuowana wokół okrągłego lub nieregularnego placu, zwanego nawsiem, tworzącego zamknięty pierścień z dwoma lub jednym wejściem zamykanym na noc.
- b) ulicówka/zabudowa przydrożnicowa (Strassendorf/street village) – układ jednodrożny o zwartej zabudowie po obu stronach drogi.
- c) łańcuchówka – wieś leśno – łanowa (Waldhufen). Wieś o datowaniu feudalnym, o regularnym układzie przestrzennym, którą cechuje luźna zabudowa wzdłuż drogi po obu jej stronach. Występujące zagrody znajdują się w równych odstępach od siebie na początku każdego łanu, przypominają ogniwa rozrzuconego łańcucha.
- d) wielodrożnica – wieś kupowa/zwarta (compact village). Charakteryzuje się bezładną i chaotyczną zabudową z nieregularnym przebiegiem dróg.
- e) zabudowa folwarczna – ośrodkiem najwyższej rangi jest folwark lub dwór wraz z zabudowaniami gospodarczymi.
- f) osada leśna – niewielka liczba zabudowań znajdujących się w lesie. Charakterystyczną nieruchomością występującą w osadzie leśnej może być leśniczówka.
- g) wieś l – kształtna (L-shaped village) – kształt wsi przypomina literę „L”. Zabudowania wiejskie koncentrują się wokół dróg w taki sposób, że przypominają literę „L”.
- h) wieś t – kształtna (T-shaped village) – kształt wsi przypomina literę „T”. Wyznaczają ją osie dwóch dróg, gdzie jedna jest podstawą, a druga droga, poprzeczna jest daszkiem.
- i) wieś krzyżówkowa (cruciform village) – zabudowa wsi ułożona jest wzdłuż dwóch dróg, po jej dwóch stronach, a drogi te przecinają się zazwyczaj w centralnym punkcie wsi.

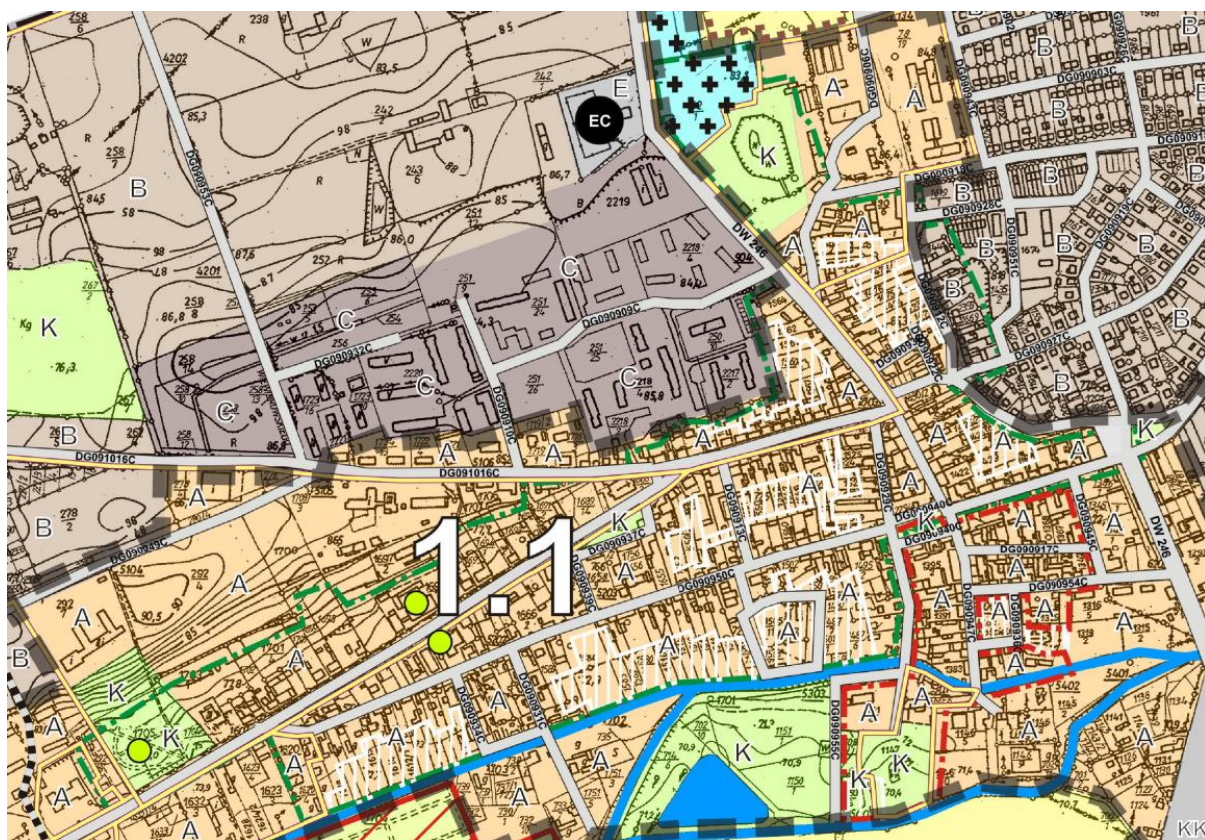
Na terenie Gminy Szubin nie odnotowuje się układów urbanistycznych i ruralistycznych ujętych w gminnej ewidencji zabytków. Niemniej, w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zaznaczono powierzchniowe strefy ochrony konserwatorskiej nawiązujące do układów przestrzennych większości miejscowości. Szczególnie istotne wydają się być układy urbanistyczne dla Szubina oraz Rynarzewa (dawne miasto). Na poniższych rycinach zwizualizowano ww. układy.

Strefa B ochrony konserwatorskiej w Szubinie obejmuje swoim zasięgiem ul. Kcyńską do skrzyżowania z ul. Winnica, jej południową granicę wyznacza ciek wodny Biała Struga aż do ul. Młyńskiej, dalej wyznacza ją ul. Paderewskiego aż do skrzyżowania z ul. Dworcową. Dalej w kierunku północnym przebiega ul. Pałuki, obejmuje ul. Glinica, a jej północną granicę wyznacza południowa część cmentarza przy ul. Nakielskiej. Granica układu biegnie dalej na południe ul. Nakielską, obejmuje zabudowania przy ul. 3 Maja oraz Kcyńskiej i w zachodniej części kończy się na parku miejskim przy ul. Kcyńskiej – znajduje się tu również cmentarz ewangelicki. W niniejszej strefie znajdują się także ulice: Mostowa, Browarna, Poprzeczna, Wolności, Harcerska, Targowa, Krótka, Podgórna oraz osiedle Cieleckiego. Znajduje się tu również drugi plac rynkowy – Plac Wolności. Lokowanie drugich mniejszych placów jest charakterystyczne dla niewielkich miast położonych w Wielkopolsce, czy na Pałukach. W granicach strefy znajduje się rejestrowy kościół filialny p.w. św. Małgorzaty na cmentarzu rzymsko-katolickim, zespół dworski wraz z parkiem, dworem i dawną rządówką, kościół św. Andrzeja Boboli, zespół budynków dawnego starostwa, ob. Urzędu Miejskiego, cmentarz ewangelicki wraz z dawną ewangelicką kaplicą w zachodniej części, budynek poczty, bank i inne mniejsze obiekty usługowe.

Strefa A ochrony konserwatorskiej obejmuje historyczną część miasta – Rynek wraz z pobliskimi uliczkami zlokalizowanymi na południe od niego oraz na południowo-zachód od ruiny zamku. Zachodnią część strefy wyznacza ul. Młyńska, wschodnią – ul. Szkolna, a północną – ul. Paderewskiego łącznie z Rynkiem. Południowa część wzdłuż cieku wodnego Biała Struga, aż do ul. Zamek, gdzie została wydłużona w kierunku południowo-zachodnim. W granicach układu znalazły się również ul. Św. Marcina, Kilińskiego oraz pl. Kościelny. W strefie nie znajduje się jednak kościół św. Marcina Biskupa. Oprócz ww. ruin zamku na

niniejszym terenie znajduje się zespół zabytkowych kamienic i domów, część obiektów z zespołu kościoła p.w. św. Marcina, budynek muzeum, zespół młyna oraz liczne objekty usługowe.

Na poniższej rycinie zieloną linią zaznaczono strefę B, zaś czerwoną – strefę A.

Ryc. 13. Strefa A i B ochrony konserwatorskiej w centrum Szubina

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szubin

Zaznaczona w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego strefa B ochrony konserwatorskiej obejmuje zachodnią część miejscowości Rynarzewo (na wschód od drogi ekspresowej S5), w jej historycznych granicach. W granicach strefy znajduje się kościół p.w. św. Katarzyny oraz kościół filialny p.w. św. Stanisława Biskupa wraz z placem rynkowym, które znajdują się ścisłej strefie ochrony konserwatorskiej – strefa A. Swoim zasięgiem obejmuje ulice: Szubińska (w większości), Krótka, Ogrodowa, Rynek, Bydgoska, Stolarska, Powstańców Wlkp., Polna (częściowo), Szkolna. Oprócz ww. kościołów znajdują się tu małomiasteczkowe kamienice (w tym dawny hotel – bogato zdobiona kamienica), zabytkowe domy oraz budynki usługowe, przedszkole (dawna pastorówka). Występuje tu plac rynkowy z centralnie usytuowanym kościołem. Przez jego oś w linii północ-południe przebiega droga główna (ul. Szubińska). Niewątpliwym pozytywem jest oddanie do użytku w ostatnich latach drogi ekspresowej S5. Dzięki temu, ruch samochodowy nie jest już tak intensywny w centrum miejscowości, co jest korzystne dla samych obiektów zabytkowych, które usytuowane są bardzo blisko drogi (ul. Szubińskiej). Przez wiele lat na skutek intensywnego ruchu ulicznego podatne były wstrząsy, przez co ich konstrukcja ulegała zmianom, np. pęknięcia murów. Strefą B ochrony konserwatorskiej objęto również enklawy – cmentarz rzymsko-katolicki, przy skrzyżowaniu ul. Wybudowanie oraz ul. 700-lecia, cmentarz żydowski wraz z ewangelickim w zachodniej części oraz cmentarz ewangelicki przy ul. Szubińskiej.

Ryc. 14. Strefa A i B ochrony konserwatorskiej w Rynarzewie

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szubin

5.2.3. Zabytki ruchome

Na walory kulturowe gminy składają się wartościowe obiekty materialne ściśle związane z działalnością człowieka w danym regionie, w tym zabytki ruchome. W myśl art. 6, ust. 1, pkt 2 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami do zabytków ruchomych zalicza się obiekty będące w szczególności:

- dziełami sztuk plastycznych rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 Ustawy o bibliotekach z dnia 27 czerwca 1997 r.,
- instrumentami muzycznymi,
- wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków prowadzi rejestr zabytków ruchomych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. W Gminie Szubin jako zabytki ruchome wpisane są głównie przedmioty znajdujące się we wnętrzach zabytkowych kościołów oraz w muzeum w Szubinie.

Ze względu na fakt, iż informacje o zabytkach ruchomych są danymi wrażliwymi, stanowią dobro nieodnawialne, a zarazem są podatne na kradzieże, zdecydowano się nie przedstawiać szczegółowych informacji o nich.

5.2.4. Zabytki w zbiorach muzealnych

Na terenie Gminy Szubin znajduje się Muzeum Ziemi Szubińskiej mieszczące się w zabytkowym budynku, tzw. „Dom Polski” z 1911 roku przy ulicy Szkolnej 2 w Szubinie. Jednostka mieści się w owym budynku od 2000 roku. Same początki gromadzenia pamiątek na Ziemi Szubińskiej sięgają okresu dwudziestolecia międzywojennego. W czasie wojny sentymentalne przedmioty przechowywane były przez harcerzy z Szarych Szeregów. W 1965 r. powstała Izba Pamięci Narodowej, która mieściła się przy Domu Harcerza w Szubinie. Wraz z rokiem 1993 powołano uchwałą Rady Miejskiej w Szubinie Muzeum Ziemi Szubińskiej, które przejęło dotychczasowe zbiory z Izby Pamięci Narodowej. Muzeum posiadające charakter komunalny mieściło się do 2000 roku w Domu Harcerza przy ulicy Winnica. Założycielem i kustoszem muzeum był Zenon Erdmann, a od 2003 r. muzeum nosi jego imię.

W szubińskim muzeum znajdują się następujące wystawy stałe:

- dzieje Szubina i Ziemi Szubińskiej;
- zamek rycerski w Szubinie;
- historia harcerstwa;
- II wojna światowa;
- powstanie wielkopolskie;
- kolekcjonerstwo;
- lokalna kultura materialna;

W muzeum organizowane są także wystawy czasowe na bazie zbiorów muzealnych i depozytów. Spośród cennych eksponatów należy wymienić: proporzec bojowy z 1939 r. dowódcy dywizji gen. Kutrzeby, sztandar skautowski z Barcina z 1916 r., militaria, numizmaty, filatelistykę, stuletnie kryształowe lustro, starodruki sprzed 200 i więcej lat, między innymi odezwa króla Stanisława Augusta z 1792 r., dokumenty i korespondencja sprzed rozbiorów Polski, z czasów Księstwa Warszawskiego, oraz niewoli pruskiej. W zbiorach harcerskich cenne są kroniki harcerskie, których zgromadzono ponad 500 tomów oraz czasopisma. Unikalna kolekcja obejmuje fotografie i negatywy, bogaty zbiór książek, jak również plakaty i afisze, dyplomy kalendarze. Stan zbiorów stale wzrasta dzięki licznym darowiznom od osób prywatnych z kraju i zagranicy oraz przekazom organizacji społecznych i instytucji. Przy muzeum Ziemi Szubińskiej działa Koło Towarzystwa Pamięci Powstania Wielkopolskiego, Młodzieżowy Klub Filatelistów oraz Klub Seniorów ZHP. Muzeum zajmuje się także działalnością badawczą i wydawniczą. Znajdujące się w muzeum materiały udostępniane są na prośbę zainteresowanych, np. studentom, uczniom, historykom i dziennikarzom.

W roku 2021 prowadzone były następujące wystawy stałe:

1. Zamek rycerski w Szubinie NOWA ARANŻACJA WYSTAWY W 2018 R.
 - prezentacja multimedialna
 - zwiedzanie wystawy stałej w murach Muzeum
 - zajęcia plastyczne
 - wycieczka na ruiny z przewodnikiem
2. Harcerstwo ziemi szubińskiej
 - zwiedzanie wystawy stałej w murach Muzeum
 - prezentacja multimedialna
 - zajęcia plastyczne
 - film

3. Twórczość ludowa i zabytki kultury materialnej
 - zwiedzanie wystawy stałej w murach Muzeum
 - prezentacja multimedialna
 - film
4. II wojna światowa na ziemi szubińskiej
 - zwiedzanie wystawy stałej w murach Muzeum
 - prezentacja multimedialna
 - film
 - wycieczka w teren szlakiem wojennych miejsc pamięci
5. Powstanie wielkopolskie 1918-1919
 - zwiedzanie wystawy stałej w murach Muzeum
 - prezentacja multimedialna
 - film
 - wycieczka w teren szlakiem powstańczych miejsc pamięci

Fot. 1. Wystawa stała w Muzeum Ziemi Szubińskiej
Źródło: www.muzeum.szubin.net, 2021 r.

Na terenie Gminy Szubin znajduje się również muzeum „Wodnik” założone i prowadzone przez osobę prywatną. Mieści się przy ul. Winnica w Szubinie. Znajdują się tu m.in. stare kombinezony do nurkowania, maski, butle tlenowe, fajki, wyposażenie osobiste nurka, zdjęcia, czy książki o tematyce marynistycznej. Najstarszym eksponatem jest nóż nurka z końca XIX wieku. Muzeum można zwiedzać po wcześniejszym umówieniu się z właścicielem.

Fot. 2. Wystawa w Muzeum „Wodnik”

Na terenie Gminy Szubin odnaleźć można również trzecie muzeum w miejscowości Turze. Znajdują się tu eksponaty związane ze szkłem, co związane jest z występowaniem we wsi huty szkła. Najstarsza napotkana informacja o hucie szkła w Turze pochodzi z 1842 roku. Huta działa do dnia dzisiejszego, pomimo wielu napotkanych przeszkód i przerw w funkcjonowaniu. Obecnie jest to nowoczesny zakład produkujący butelki i słoiki. Muzeum szkła istnieje od 2012 r. i znajduje się w świetlicy wiejskiej pod nazwą Szklany Tur. Wewnątrz znajdują się przedmioty, jakie wytwarzano w hucie (przede wszystkim butelki), narzędzia służące do wytwarzania i formowania wyrobów szklanych, dawny sztandar zakładu pracy, zdjęcia, dokumenty itp. Na uwagę zasługują butelki w kształcie karabinu Kałasznikowa, czy kolumny Zygmunta III Wazy. W muzeum zawieszono tablice edukacyjne z informacjami dotyczącymi dawnej technologii produkcji szkła i historii huty w Turze.

Fot. 3. Wystawa w Muzeum w Turze

Źródło: www.szubin.pl

5.2.5. Dziedzictwo niematerialne

Transformacja ustrojowa na przełomie lat 80. i 90. XX w. spowodowała wśród mieszkańców Polski chęć przemian i poczucie wolności. Z biegiem czasu poszczególne regiony kraju mając na uwadze odrębną historię, tradycje, zwyczaje zaczęły zwracać uwagę na tożsamość lokalną. Jednostki samorządowe mogły dokonać ponownej oceny faktycznego stanu historii regionu i związanych z nią symboli. Dziedzictwo niematerialne regionu jest niewątpliwym walorem kulturowym świadczącym o lokalnej wyjątkowości i odrębności. Tworzy ono krajobraz kulturowy oraz wyodrębnia daną jednostkę w oparciu o historię oraz ściśle związane działalności człowieka. Ważnym jest, aby pamiętać oraz krzewić niematerialne dziedzictwo będące spuścizną wielu pokoleń. Dziedzictwo niematerialne w rozumieniu Konwencji UNESCO obejmuje:

- tradycje i przekazy ustne, w tym język jako nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego;
- sztuki widowiskowe;
- zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne;
- wiedzę i praktyki dotyczące przyrody i wszechświata;
- umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym.

Szubin to jedno z głównych miast wchodzących w skład rejonu etnograficznego Pałuki. Sama nazwa Pałuki wywodzi się najprawdopodobniej od łukowatego kształtu (łuki, łęgi, pałaki), co związane jest z niewielkimi wzniesieniami terenu na tym obszarze. Region ten nie stanowił nigdy oddzielnej jednostki terytorialno – administracyjnej Polski, jednakże można zauważyć pewne cechy, które wyróżniają ten obszar na tle pozostałych. Kulturowo Pałuki powiązane są z Wielkopolską lecz w części wschodniej dostrzega się powiązania z Kujawami. Omawiany obszar niejednokrotnie zasiedlany był przez osadników, głównie z Niemiec. Pałuczanie zachowali poczucie własnej odrębności i przynależności do tzw. „małej ojczyzny”.

Ryc. 15. Rejony etnograficzne województwa kujawsko - pomorskiego
Źródło: www.atlas.kujawsko-pomorskie.pl

GWARA

Elementem dziedzictwa niematerialnego charakteryzowanej jednostki jest m.in. gwara pałucka łącząca w sobie cechy gwar: Wielkopolski, Kujaw, Krajny. Z racji położenia geograficznego oraz historii w gwarze pałuckiej występują tzw. „germanizmy”, co tłumaczy się wielowiekowym przenikaniem słownictwa Polskiego i Niemieckiego. Zgodnie z publikacją „mój słownik gwary pałuckiej” Mirosława Kazimierza Binkowskiego poniżej przedstawiono przykłady słownictwa gwary pałuckiej:

aprykoza – morela;
atramynciorz – urzędnik;
bamber – zamożny rolnik;
boba – ciepła zimowa czapka;
dźwyrka – drzwiczki;
kis – żwir;
listowy – listonosz;
okowita – denaturat;
pepegi – tenisówki;
posowa – sufit;
skorc – szpak;
wymborek – wiadro.

STRÓJ LUDOWY

Elementem wyróżniającym Pałuki jest strój ludowy. Strój pałucki kobiecy: składał się z białej koszuli ujętej w mankiet, pod szyją wykończoną haftowanym kołnierzem tzw. kryzą, sznurowanego gorsetu w kolorze ciemnym np. czarnym, ciemnozielonym, granatowym lub niebieskim, ozdobionego wzdłuż dekoltu przodów i podcięć pod pachami czerwoną lamówką. Spódnica z tkaniny kiedyś tkanej a obecnie gotowej także w ciemnym kolorze np. granatowym, bordowym, fioletowym, czarnym, u dołu ozdobne naszytka w kolorze tła lub czarnym. Charakterystyczny fartuszek w drobne paseczki w kolorze biało – niebieskim lub biało – czerwonym ozdobiony haftem w kolorze białym. Pod spodem halka, czerwona z czarnym haftowanym wzorem tzw. piekielnica. Włosy zaplecione w warkocze i przyozdobione kwiatami u panny, a u mężatek nakrycie

głowy w postaci czepca z ozdobionymi haftem bandami, które służyły do wiązania i ozdoby. Strój męski: składa się z nakrycia głowy w postaci wysokiego kapelusza zwanego od kształtu świńskiego ryja - rijokiem, ozdobiony kwiatami w kolorze amarantowym, koszuli, czerwonej z rękawami, latem białych spodni wpuszczanych do wysokich czarnych butów i kaftana w ciemnym kolorze takim jak czarny, granatowy lub ciemnozielony. Kaftan z sukna sięgał za kolana i przewiązany był czerwonym pasem.

Fot. 4. Pałucki strój ludowy
Źródło: fotografia własna

LOKALNE POTRAWY

W Gminie Szubin nie wykształciła się tradycyjna potrawa, którą wyróżniałaby się na tyle, aby można było ją utożsamiać jako lokalna potrawa, która wpisana została na listę produktów tradycyjnych prowadzonych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi jako potrawa z Szubina.

Dawni Pałuczanie, w tym mieszkańcy z obszaru Gminy Szubin, wg Kolberga jadaliby często zupy: zubtówka, zacierka, polewka, kapuścianka; a także tartuchy i kasza z kapustą. Pałuczanie w dużych ilościach zjadali również kluski, brukiew suszoną, groch oraz bób.

Z terenu województwa kujawsko-pomorskiego, na listę produktów tradycyjnych wpisane zostały kluski ziemniaczane z białym serem, gdzie w opisie potrawy wskazano, że utożsamiane są z Kujawami Zachodnimi. Bliskość Kujaw sprawiła, że potrawa ta popularna była również na Pałukach. W Szubinie i okolicach do dzisiaj jedzone są kluski ziemniaczane, które można utożsamiać z lokalnym dziedzictwem kulinarnym. Wskazaniem jest, aby była rozpowszechniona i wybudowana wokół niej marka produktu regionalnego utożsamiającego Gminę Szubin z tym daniem.

LEGENDY

Innym elementem związanym z dziedzictwem niematerialnym z terenu opisywanej gminy są bajki i legendy. Jedną z nich jest legenda o herbie Szubina. Na zamku w Szubinie mieszkał książę Mikołaj z żoną i dziećmi. Pewnego dnia odwiedził ich czarnoksiężnik, który chciał wziąć ze sobą jedną z córek – Krysię i ją wychować. Jednakże żona Mikołaja nie zgodziła się na to. Kilka dni później książę wybrał się na polowanie, a w odwecie czarnoksiężnik przyjął postać jelenia i chytrze spowodował śmierć Mikołaja, który podczas pościgu za nim utonął w bagnach. Później czarnoksiężnik przyjął postać smoka i ziejąc swoim ogniem spalił zamek. Wtedy też w podstępny sposób postanowił „pomóc” księżniczce z dziećmi lecz w zamian znowu chciał Krysię. Matka nie dała nabrać się na te kłamstwa. Rozgniewany czarnoksiężnik w swojej złości rzucił na nie czar i zamienił je w pelikany. Już jako ptaki rodzina usłała gniazdo nad Gąsawką. Później nastąpił czas wielkiej suszy, nigdzie nie było wody. W tej sytuacji matka widząc cierpienie swoich dzieci postanowiła ze swojej piersi

nakarmić małe ptaszyny własną krwią. Matka osłabła i upadła, a chwilę później wszyscy znów stali się ludźmi. W ten sposób odczarowała rzucone zaklęcie. Na domiar wszystkiego znalazła jeszcze skarb i zaczęła odbudowę zamku.

TWÓRCY LUDOWI

Na terenie gminy znajdują się twórcy ludowi, którzy wyspecjalizowali się w różnych dziedzinach sztuki ludowej. Zajmują się oni: rzeźbą, haftem, zdobnictwem pałuckim i plastyką obrzędową. Ich prace można podziwiać podczas wystaw oraz w Szubińskim Domu Kultury podczas konkursu Sztuki Ludowej Pałuk. Twórcy ludowi to przede wszystkim panie Jadwiga i Małgorzata Bołka – mistrzynie w hafcie pałuckim i zdobnictwie ludowym oraz laureatka 59 Konkursu Sztuki Ludowej Pałuk Halina Kaszewska z Szubina. W kategorii zdobnictwo sztukę uprawiają: Dominika Komorowska-Pietroń z Szubina, Katarzyna Pietroń-Gbór z Szubina, Julia Kubiak z Szubina, Jagoda Koguciuk z Szubina, Aleksandra i Agata Maludzińskie z Wolwarku, Zuzanna Macioszek z Szubina. Twórczością ludową zajmują się również: Wiesława Palczewska z Szubina Wsi i Paweł Pietroń z Szubina.

KOŁA GOSPODYŃ WIEJSKICH

Żywymi formami aktywności ludowej na terenie gminy są koła gospodyń wiejskich. Na terenie Gminy Szubin, zgodnie z Krajowym Rejestrem Kół Gospodyń Wiejskich działają następujące koła gospodyń wiejskich:

1. KGW w Chomętowie – powstało w 1949 r.;
2. KGW Stary Jaruzyn;
3. KGW w Kołaczkowie;
4. KGW Szaradowo;
5. KGW w Samokłęskach Dużych;
6. KGW w Samokłęskach Małych;
7. KGW w Królikowie – powstało w 1945 r., skupia 35 aktywnych pań;
8. KGW „Koło jak Marzenie” – Wolwark;
9. KGW w Ciężkowie;
10. KGW Pińsko „Piękne i Młode”;
11. KGW w Retkowie;
12. KGW Dąbrówka Słupska;
13. KGW w Rynarzewie.

Koła mogą poszczycić się kilkudziesięcioletnią tradycją, część działa kilka lat. Ich działalność związana jest z zachowaniem lokalnej tradycji, ciągłości kulturowej i zwyczajów. Koła biorą udział w wyjazdach, warsztatach, pokazach, prezentacjach, czy konkursach o zasięgu regionalnym, czy nawet ogólnokrajowym. Koła Gospodyń Wiejskich biorą czynny udział podczas corocznych obchodów dożynkowych.

ZESPOŁY LUDOWE

Żywymi formami aktywności ludowej na terenie gminy prócz wyżej wspomnianych kół gospodyń wiejskich są działalności zespołów ludowych. Na terenie Gminy Szubin funkcjonuje zespół śpiewaczy „Kołaczkownianki”, który powstał w 2002 r. Działa przy Kole Gospodyń Wiejskich w Kołaczkowie i śpiewa piosenki ludowe i biesiadne. Zespół w tym roku obchodził swoje 20 – lecie. 18 marca 2022 r. na sali widowiskowej Szubińskiego Domu Kultury zespół przedstawił swój jubileuszowy koncert. Grupa występuje na ludowych imprezach w regionie, czy dożynkach gminnych lub powiatowych prezentując swój repertuar. W 2019 r. jako jeden z dwóch zespołów z województwa kujawsko-pomorskiego wystąpił na ogólnokrajowych dożynkach na Jasnej Górze. Na swoim koncercie ma liczne sukcesy, a także przyznane nagrody, np. medal wojewody kujawsko-pomorskiego. Zespół z Kołaczkowa przyczynia się do propagowania lokalnej kultury i

kreowania dziedzictwa ziemi szubińskiej. W ostatnich latach zespół występuje w nowych, czarnych gorsetach z czerwonymi lamówkami, jak na strój pałucki przystało.

Fot. 5. Zespół ludowy „Kołaczkowiarki” podczas uroczystości 20-lecia działalności
Źródło: www.szdk.szubin.net

Przy Szubińskim Domu Kultury działa zespół śpiewaczy „Jesienny Kwiat” założony w 2001 roku. Inicjatorem powstania zespołu był Zbigniew Sabaciński – ówczesny dyrektor domu kultury. W skład zespołu wchodzi zarówno śpiewające panie, jak i panowie. Każdego roku członkowie „Jesiennego Kwiatu” występują na występach, czy przeglądach kapel muzycznych. W 2021 r. z okazji 20-lecia jubilei wykonali koncert w Szubińskim Domu Kultury. Odśpiewali 14 piosenek, otrzymali kwiaty i życzenia dalszych sukcesów.

ORGANIZACJE, FUNDACJE I STOWARZYSZENIA ZWIĄZANE Z DZIEDZICTWEM KULTUROWYM

- Szubińskie Towarzystwo Kulturalne. Celem Towarzystwa jest propagowanie i upowszechnianie kultury - propagowanie, kultywowanie i upowszechnianie dziedzictwa kulturowego Pałuk - propagowanie trwałych, historycznych wartości dorobku społeczno- gospodarczego regionu - inspirowanie ruchu intelektualnego wspierającego rozwój gminy i miasta Szubin rozwijanie różnorodnych form samorządu kulturalnego, służących wyrażaniu opinii i zaspokajaniu potrzeb społeczno-kulturalnych obywateli - wspieranie i upowszechnianie tradycyjnych oraz nowych form aktywności społeczno-kulturalnej, założone 5 stycznia 2009 r.;
- Stowarzyszenie Mieszkańców Gminy Szubin „Szubiniacy” – celem stowarzyszenia jest m.in. pielęgnowanie i rozwijanie miejscowej tradycji, zarejestrowane 31 lipca 2019 r.;
- Polsko-Amerykańska Fundacja Upamiętnienia Obozów Jenieckich w Szubinie. Celem fundacji jest działalność edukacyjna, oświatowa, kulturalna i wychowawcza obejmująca: 1. Upowszechnianie wiedzy o historii II wojny światowej i losach jeńców wojennych w niewoli niemieckiej, ze szczególnym uwzględnieniem ziem Polskich, w tym miasta Szubin i okolic, 2. Rozwój współpracy pomiędzy republiką Polską a stanami zjednoczonymi amerykańki północnej w zakresie edukacji, nauki i historii II wojny światowej, w tym w szczególności losów jeńców wojennych w niewoli niemieckiej, 3. Aktywne wspieranie działań państwowych, samorządowych, osób fizycznych, prawnych, jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, w tym organizacji non-profit w działaniach edukacyjnych, oświatowych, kulturalnych i wychowawczych obejmujących tematykę historii II wojny światowej, zarejestrowana 11 kwietnia 2019 r.;
- Stowarzyszenie Nasze Brzózki. Celem Stowarzyszenia jest m.in. dbałość o kulturę, tradycję i dziedzictwo kulturowe, zarejestrowane 25 września 2019 r.;
- Stowarzyszenie "Razem dla Samokłesk Dużych I Niedźwiad". Celem stowarzyszenia jest m.in. zaangażowanie w rozwój życia kulturalnego, zapoznawanie się z dorobkiem kultury narodowej i twórcze zaangażowanie się w rozwój życia kulturalnego, działanie na rzecz ochrony środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, zarejestrowane 10 czerwca 2011 r.;

- Stowarzyszenie „Nasz Zamość”. Celem stowarzyszenia jest m.in. działalność na rzecz kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, zarejestrowane 26 czerwca 2002 r.;
- Stowarzyszenie Kultura Łączy Wszystkich. Celem stowarzyszenia jest m.in. podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, działalność w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, zarejestrowane 16.01.2018 r.;
- Stowarzyszenie Seniorów Gminy Szubin. Celem stowarzyszenia jest m.in. podtrzymywanie tradycji narodowych, propagowanie integracji międzypokoleniowej, kultywowanie i propagowanie tradycji regionalnych (zdrowe gotowanie, wypieki, przetwory itp.), upowszechnianie kultury i podejmowanie działań mających na celu ułatwienie dostępu do dóbr kultury osób starszych, zarejestrowane 23.04.2018 r.;
- Stowarzyszenie Pod Egidą. Celem stowarzyszenia jest m.in.: promocja imprez kulturalnych, propagowanie wiedzy historycznej, w tym ochrona miejsc pamięci i kultury, zarejestrowane 14.05.2019 r.;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi NASZ TUR. Celem stowarzyszenia jest m.in. podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, działalność na rzecz kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, zarejestrowane 5.12.2019 r.;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Żurczyn, Olek i Głębocek. Celem stowarzyszenia jest m.in. działanie na rzecz promocji i rozwijaniu kultury regionalnej, organizowanie imprez promujących sołectwo, festynów historycznych, rodzinnych, zarejestrowane 3.03.2021 r.

WYDARZENIA I IMPREZY

Najważniejszym wydarzeniem związanym z dziedzictwem kulturowym na terenie gminy jest organizowany corocznie Konkursu Sztuki Ludowej Pałuk - do konkursu zgłosić można różnorodne prace m.in. rzeźby w drewnie i glinie, ptaki, hafty pałuckie, zdobnictwo, przedmioty obrzędowe, instrumenty, zabawki dla dzieci, a także plecionkarstwo. Jest to najstarszy nieprzerwanie kontynuowany konkurs o tematyce sztuki ludowej w Polsce, organizowany jest od 1963 r. W pierwszym konkursie udział wzięło 20 twórców. W roku 2022 odbyła się już jubileuszowa, 60 edycja konkursu. Na wystawie pokonkursowej znalazło się 290 prac 70 twórców dorosłych oraz dzieci i młodzieży. Konkurs skierowany jest do twórców ludowych kontynuujących tradycje sztuki ludowej oraz do dzieci i młodzieży przygotowywanej przez instruktorów twórczości pałuckiej. Organizatorem jest Szubiński Dom Kultury.

ZWYCZAJE I POZOSTAŁE TRADYCJE

Dodatkowym zwyczajem na terenie gminy jest kult Matki Boskiej Pani Szubińskiej. Obraz ten zwany również obrazem Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych czczony jest od lat przez mieszkańców Szubina i otaczany jest czcią. Znajduje się w kościele p.w. św. Marcina. Cudowny obraz ufundowany został przez Jagiellonów w XV w. jako wotum wdzięczności w podzięcie za zwycięstwo nad Krzyżakami. Obraz o wymiarach 150x123 cm przedstawia namalowaną na płótnie Matkę Bożą siedzącą i trzymającą na kolanach w postawie stojącej dziecię Jezus – pacholę podające swojej Matce dwie różyczki. O kulcie cudownego obrazu pisał w 1743 r. proboszcz szubińskiej parafii ks. Wojciech Szczepański. Wspomina on m.in. uzdrowienie 3 – letniego chłopca oraz przywrócenie do życia Jędrzeja – syna Walentego i Anny Traczów. Wiek później przy kaplicy powstało Arcybractwo Niepokalanego Serca Najświętszej Marii Panny celem uproszenia łask przed obrazem. Kult Matki Bożej Szubińskiej wyrażany jest nie tylko w licznych nabożeństwach, ale również w składanych wotach w podzięcie. Jednym ze starszych jest srebrna sukienka datowana na XVI w. W latach 30. XX w. za sprawą przeniesienia obrazu do ołtarza bocznego kult obrazu zaczął nikać. Od 1949 r. obraz powrócił na swoje pierwotne miejsce w ołtarzu głównym. Omawiany kult zaczął się odradzać, czego przykładem jest poniższa Pieśń do Matki Bożej Szubińskiej:

„O Najświętsza nasza Pani szubińskiego grodu cud

Tobie niesiem hołd poddani, spojrzysz na Twój wierny lud!
O Maryjo wspieraj nas, błogosław nam w każdy czas,
O Maryjo wspieraj nas, błogosław nam w każdy czas.
Do twojego wizerunku korne wznosim modły swe,
W utrapieniu i frasunku pociesz biedne dzieci Twe
O Maryjo wspieraj nas, błogosław nam w każdy czas,
O Maryjo wspieraj nas, błogosław nam w każdy czas.”

MURALE

Innym przykładem żywej tradycji są murale, które powstały w ostatnich latach na ścianach frontowych budynków. Przedstawiają panoramy miejscowości, elementy ludowe bądź ważne wydarzenia historyczne.

Brzózki - to wieś położona w północnej części gminy Szubin. Najłatwiej dotrzeć tam od strony Turu. Brzózki są wsią artystyczną, mieszkają tam malarze, rzeźbiarze, ceramicy, florystka, stolarz artystyczny, wikliniarz, fotografowie, panie szydełkujące i wykonujące ozdoby z papieru, wokalistka. Przez wiele lat mieszkańcy organizowali tam Święta Twórczych Brzózek, które zwieńczyły plenery artystyczne. Namacalną pozostałością plenerów są liczne rzeźby stojące przy drodze głównej. Jednak to, co najbardziej rzuca się w oczy, to murale na ścianach szczytowych kilku domów w Brzózkach. Część powstała w 2016, a część w 2017 roku. Inspirowane są obrazami holenderskiego mistrza Vincenta van Gogha. Ich autorami są artyści z Łodzi, Grzegorz Iłski i Dawid Chmielecki. Murale stanowią pomost między „Belle Époque” a XXI wiekiem. Przy nich można się sfotografować i z taką pamiątką wrócić do domu po wycieczce rowerowej. Plenery, rzeźby, murale powstały z inicjatywy Stowarzyszenia Twórcze Brzózki.

Szubin - kolejne murale znajdują się na terenie Szubina. W 2017 roku na ścianie szczytowej jednego z komunalnych domów przy rynku powstał mural przedstawiający kapelę pałucką w strojach ludowych stojącą przed drewnianą chatą. Dzieło stanowi unikatowe połączenie modnej i nowoczesnej sztuki street-artu z tradycyjną sztuką ludową, nawiązującą do korzeni tego regionu. W 2018 r. powstał mural o tematyce powstańczej przy skrzyżowaniu ulicy Nakielskiej z Dąbrowskiego.

Stary Jaruzyn - w 2019 r. na ścianie Świątlicy Wiejskiej w Starym Jaruzynie pojawił się mural przedstawiający historyczną Poniatówkę.

Zamość - w październiku 2021 r. na ścianie budynku mieszkalnego w Zamościu przy ul. Bydgoskiej 33 powstał mural poświęcony pamięci Powstańców, przedstawiający zdobycie niemieckiego pociągu pancernego tzw. "pancernego smoka" w dniu 18 lutego 1919 r. przez Powstańców Wielkopolskich. Autor dzieła: Jarosław Strzałka. Stowarzyszenie „Nasz Zamość” wraz z mieszkańcami, angażując się w upamiętnienie zwycięskiego Powstania Wielkopolskiego, zrealizowało zadanie w ramach realizacji otwartego konkursu Ministerstwa Obrony Narodowej – Podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej pn. "MUR, ALE HISTORIA WOJSKA POLSKIEGO". W ramach projektu powstał mural na ścianie budynku o wymiarach szer. 8,7m i max wysokości 4m oraz przeprowadzona została prelekcja dotycząca historii oręża Wojska Polskiego na terenach walk Powstańców Wielkopolskich w latach 1918-1939 r., a dla dzieci i młodzieży zorganizowany został konkurs plastyczny pt. „Moja Mała Ojczyzna w czasach Powstania Wielkopolskiego”.

Fot. 6. Mural w Szubinie

Źródło: www.szubin.pl

HERB

Transformacja ustrojowa na przełomie lat 80. i 90. XX w. spowodowała wśród mieszkańców Polski chęć przemian i poczucie wolności. Z biegiem czasu poszczególne regiony kraju mając na uwadze odrębną historię, tradycje, zwyczaje zaczęły zwracać uwagę na tożsamość lokalną. Jednostki samorządowe mogły dokonać ponownej oceny faktycznego stanu historii regionu i związanych z nią symboli.

Z dniem 10 lutego 2005 r. Rada Miejska w Szubinie ustanowiła Uchwałą obowiązujący herb Gminy Szubin. W tarczy typu hiszpańskiego, w polu czerwonym umieszczony został srebrny pelikan ze złotym dziobem i nogami stojący na zielonym gnieździe. Pelikan pochylając się, karmi swoje trzy małe, białe pisklęta ze złotymi dziobami i nogami trzema czerwonymi kroplami krwi, które wyciekają z piersi. Nad pelikanem widnieje pomłóść srebrna z herbu Nałęcz. Tarcza otoczona jest czarnym obrysem.

Ryc. 16. Herb Gminy Szubin

Źródło: www.szubin.pl

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Formami ochrony prawnej zabytków są: wpis do rejestru zabytków, wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego, ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz ustalenia ochrony w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzji o warunkach zabudowy.

Rejestr zabytków województwa Kujawsko-Pomorskiego prowadzony jest przez Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Może on przystąpić do procedury wpisu do rejestru zabytków na wniosek strony – właściciela, bądź użytkownika obiektu lub też z urzędu. W przypadku rejestru zabytków ruchomych wojewódzki konserwator zabytków może z urzędu wydać decyzję o wpisie zabytkowego obiektu ruchomego, jeśli jest to uzasadnione wyjątkowymi okolicznościami. Precyzuje to art. 10, ust 2. ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami: „Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę albo wywiezienia za granicę zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej.”

W Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Toruniu prowadzone są trzy rejestry zabytków:

1. Rejestr zabytków nieruchomych (księga A).
2. Rejestr zabytków ruchomych (księga B).
3. Rejestr zabytków archeologicznych (księga C).

Liczba obiektów znajdujących się w rejestrze zabytków nieruchomych województwa Kujawsko-Pomorskiego, z terenu Gminy Szubin, nie uległa zmianie od czasu sporządzenia ostatniego GPOnZ. Odnotowuje się 29 obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych znajdujących się w 8 miejscowościach, którymi to są: Chobielin (7), Chraplewo (2), Ciężkowo (1), Pińsko (2), Samokłęski Duże (3), Słupy (5), Szaradowo (1), Szubin (3), Zalesie (5). Obiekty wpisane do rejestru zabytków odznaczające się szczególnymi walorami zostały krótko scharakteryzowane wraz z fotografiami w podrozdziale 5.6. - Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy. Ich charakterystyka znajduje się również w załączniku 1.

Nieruchome zabytki rejestrowe powinny być oznaczone wzorem znaku informacyjnego, który przedstawiony jest poniżej. Za jego umieszczenie odpowiedzialny jest starosta danego powiatu. Wzór znaku został ustanowiony w Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r.

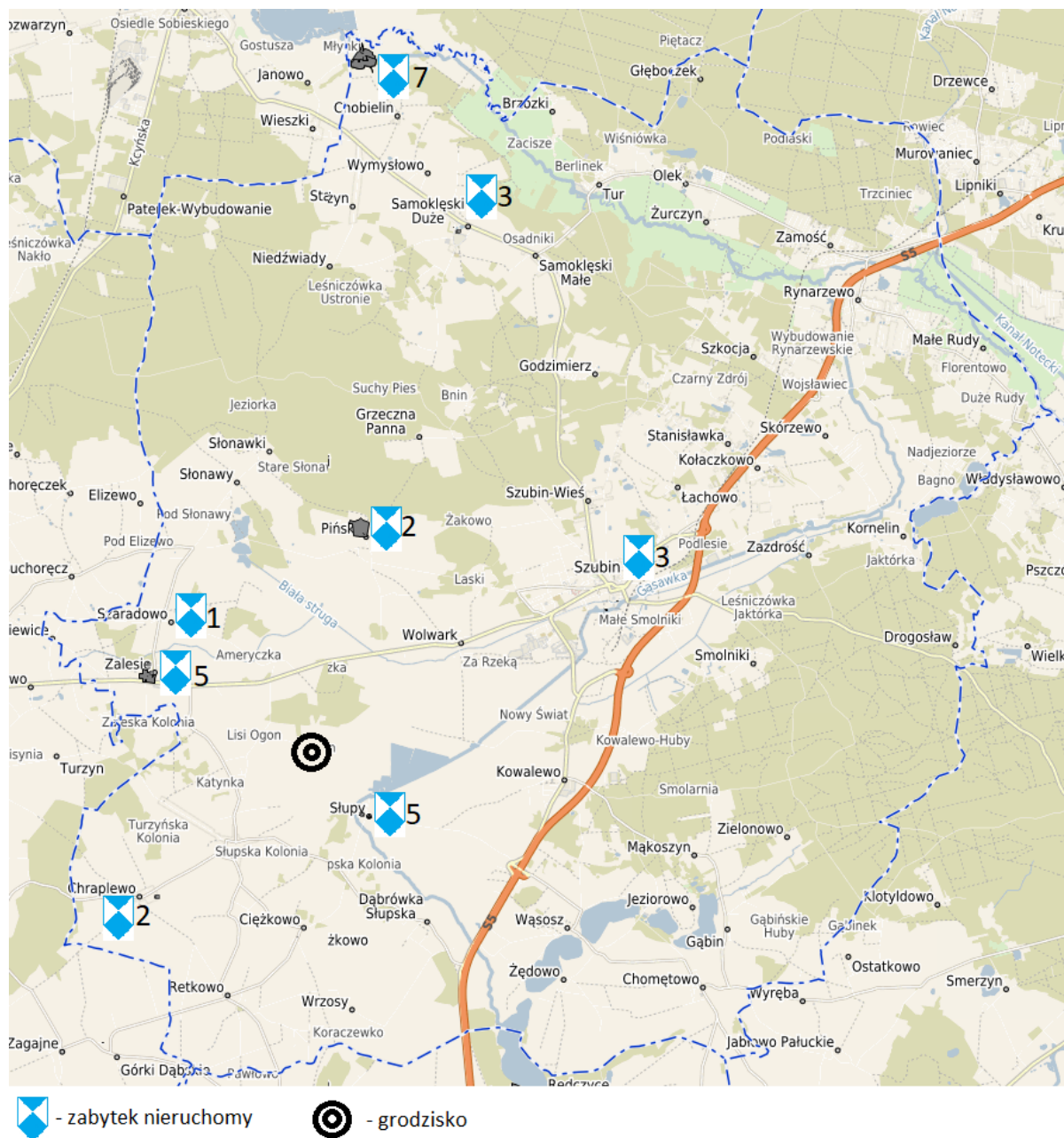

Ryc. 17. Wzór znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków

Źródło: załącznik do rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. (poz. 259)

W rejestrze zabytków archeologicznych województwa Kujawsko-Pomorskiego, z terenu Gminy Szubin, odnotowuje się 1 stanowisko archeologiczne wpisane do rejestru zabytków archeologicznych, które znajduje się w Królikowie. Zostało ono krótko scharakteryzowane w podrozdziale 5.5. - Zabytki w gminnej ewidencji zabytków – zabytki archeologiczne, jak i w załączniku 3.

Na terenie Gminy Szubin nie występują obiekty uznane przez Prezydenta RP za Pomnik Historii. Na obszarze gminy nie funkcjonuje też Park Kulturowy. Nie odnotowuje się także wpisów na Listę Skarbów Dziedzictwa.

Ryc. 18. Obiekty rejestrowe występujące w Gminie Szubin
Źródło: opracowanie własne na podstawie szubin.e-mapa.net

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków – zabytki nieruchome

Ochrona zabytków należy do obowiązków samorządu lokalnego. Zadania stojące przed organami administracji publicznej, precyzuje art. 4 ustawy z dnia 17 września 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Gminy mają dbać o: „zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie” oraz zapobiegać „zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków”. Ponadto mają obowiązek podjęcia działań mających na celu „udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków, przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę, kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków”.

Jednym z obowiązków nałożonych przez ustawę na gminy jest: „uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska”. Temu zadaniu ma służyć gminna ewidencja zabytków, o której jest mowa w art. 22. Punkt 4 tego artykułu mówi: „Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy”.

Zgodnie z art. 21 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami gminna ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania gminnego programu opieki nad zabytkami.

W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- a) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- b) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- c) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Narodowy Instytut Dziedzictwa podaje następującą definicję ewidencji zabytków. „Ewidencja to uporządkowany zbiór wykonanych według jednolitych wzorów opracowań, zawierających podstawowe informacje o obiektach zabytkowych. Ewidencja zawiera: dane administracyjne i adresowe, rys historyczny, opis obiektu, fotografie i plany. Ewidencja obejmuje pojedyncze obiekty architektoniczne, zespoły budowlane (np. folwarki), zespoły urbanistyczne i ruralistyczne, stanowiska archeologiczne oraz zabytkowe parki i cmentarze”.

Celem ewidencji zabytków jest „rozpoznanie obiektów zabytkowych w terenie i ich udokumentowanie, zebranie i opracowanie podstawowych informacji merytorycznych o nich, zebranie informacji administracyjno-adresowych, tworzenie opracowań dla obiektów zagrożonych rozbiórką, destrukcją lub gruntowną przebudową, monitoring zasobu zabytkowego”. Podkreślono, że sporządzenie ewidencji zabytków jest działaniem obowiązkowym dla gmin.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH UJĘTYCH W GEZ

GEZ w formie zbioru kart adresowych zabytków architektonicznych wykonana została w lutym 2016 r. i uzyskała pozytywną opinię Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 22 czerwca 2016 r., znak: WUOZ.DB.RDZ.5133.3.2016.HM., który nie wniósł uwag do projektu.

Od 2016 r. (tj. od momentu kiedy sporządzono ostatnią wersję GPOnZ) liczba zabytków architektonicznych uległa zmianom:

- Zarządzeniem nr 0050.1.33.2022 z dnia 9 lutego 2022 r. w sprawie wykreślenia obiektu i wyłączenia karty adresowej zabytku z Gminnej Ewidencji Zabytków. Wykreśla się z Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Szubin dom położony przy ul. Bydgoskiej 1 w miejscowości Rynarzewo. Powodem wykreślenia budynku przy ul. Bydgoskiej 1 w Rynarzewie z gminnej ewidencji zabytków był fakt, że z uwagi na całkowitą utratę wartości zabytkowej został on wykreślony z wojewódzkiej ewidencji zabytków nieruchomych województwa Kujawsko-Pomorskiego.

W tym miejscu należy stwierdzić, że Gmina Szubin, jako organ prowadzący GEZ powtórnie zweryfikowała zasób zabytków na terenie gminy. Ustala się, iż na chwilę obecną nie istnieją przesłanki do dodatkowych wyłączeń kart GEZ, prócz ww. Ponadto do gminnej ewidencji zabytków powinny zostać włączone:

- 2 bunkry (schrony);
- układy ruralistyczne i urbanistyczne;
- barak Oflag 64 przy ul. Kcyńskiej w Szubinie.

W związku z powyższym gminna ewidencja zabytków Gminy Szubin powinna zostać uaktualniona.

W nawiązaniu do wcześniejszego okresu programowania GEZ można scharakteryzować następująco:

1. Łączny zasób obiektów znajdujących się w GEZ uległ zmianom.
2. Z ewidencji wyłączono 1 obiekt.
3. Do rejestru zabytków wpisano 1 obiekt, który wcześniej znajdował się w ewidencji wojewódzkiej.
4. Do ewidencji nie włączono nowych obiektów.
5. Ogólny stan obiektów będących w GEZ pozostaje zbliżony do tego jaki był w 2016 r. Do najważniejszych pozytywnych zmian jakie zaszły należy zaliczyć polepszenie stanu części obiektów. Gmina Szubin będąc właścicielem niektórych z nich przeprowadziła następujące prace:
 - w roku 2018 przeprowadzono zagospodarowanie parku przy ul. Nakielskiej w Szubinie, park wpisany jest do GEZ;
 - -w roku 2019 wybudowano replikę pomnika Powstańców Wielkopolskich na cmentarzu parafialnym w Szubinie, cmentarz wpisany jest do GEZ;
 - w roku 2021 przeprowadzono prace budowlane i konserwatorskie przy ruinach zamku rycerskiego w Szubinie, zamek wpisany jest do rejestru zabytków;
6. Na podstawie Zarządzenia Zastępczego nr 38/2018 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25 stycznia 2018 r. dotychczasowa nazwa ulicy Wyzwolenia została zmieniona na ulicę gen. Kazimierza Grudzielskiego w Szubinie. Przy ww. ulicy znajdują się obiekty ujęte w GEZ.
7. GEZ nie została zaktualizowana i wymaga przyjęcia Zarządzeniem Burmistrza.

Obecnie, gminna ewidencja zabytków zawiera 438 pozycji, w tym obiekty znajdujące się w rejestrze zabytków i ewidencji wojewódzkiej. Dalsza część charakterystyki obiektów zabytkowych znajdujących się w niniejszym Programie, tj. Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin na lata 2023-2026 oparta została na GEZ (z uwzględnieniem wykreślenia 1 pozycji na podstawie Zarządzenia Burmistrza), w której znalazły się karty adresowe:

- architektury i budownictwa (w tym obiekty użyteczności publicznej, rezydencjonalnej oraz architektury sakralnej);
- zabytkowej zieleni;
- budownictwa obronnego;
- cmentarzy;
- zabytków techniki.

Zgodnie z GEZ Gminy Szubin obiekty w niej ujęte występują na obszarze 41 miejscowości. Zdecydowanie najwięcej obiektów zabytkowych ujętych w gminnej ewidencji zabytków nieruchomości odnotowano w Szubinie – siedzibie gminnej (143). Znaczna liczba zachowanego dziedzictwa w postaci zabytków będących w GEZ znajduje się również w Rynarzewie (40) oraz Królikowie (30).

Ujęte w ewidencji obiekty datowane są przede wszystkim na wiek XIX, przełom XIX i XX wieku oraz na początek XX wieku. Jednym ze starszych obiektów, który nie został wpisany do rejestru, a znajduje się w ewidencji jest plebania w Samokłeskach Dużych z przełomu XVIII i XIX wieku. Ponadto budynki o pochodzeniu XVIII – wiecznym, które przebudowano w późniejszych latach znajdują się w Szubinie, są to:

- dom – ul. 3 maja 29a;

- dom – ul. 3 maja 33;
- dom – ul. św. Marcina 2;
- dom – Rynek 3;
- dom – ul. gen. Kazimierza Grudzielskiego 5 (dawna Wyzwolenia 5);

W GEZ figurują obiekty o zróżnicowanych funkcjach. Budynki mieszkalne stanowią największą grupę obiektów zabytkowych. Oprócz wyżej wymienionych zabytkowych nieruchomości na terenie gminy występują również: dawne obiekty rezydencjonalne z parkami, obiekty użyteczności publicznej, obiekty sakralne, cmentarze, budynki gospodarcze, obiekty przemysłowe oraz przydrożne figury i kapliczki.

OBIEKTY BĘDĄCE WE WŁASNOŚCI GMINY SZUBIN

Gmina Szubin posiada w swojej własności bądź współwłasności 28 zabytków będących w GEZ. Przedstawia je poniższa tabela.

Tabela 3. Zabytki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków będące własnością gminy z terenu Gminy Szubin

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Właściciel	Wpis do rejestru
1	Dąbrówka Słupska	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
2	Godzimierz	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
3	Godzimierz	szkoła, ob. świetlica wiejska i dom	gmina/os. prywatna	nie
4	Grzeczna Panna	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
5	Kołaczkowo	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
6	Kornelin	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
7	Kowalewo	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
8	Królikowo	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
9	Niedźwiady	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
10	Małe Rudy	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
11	Małe Rudy	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
12	Samokłęski Małe	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
13	Samokłęski Małe	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
14	Skórzewo	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
15	Słonawy	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
16	Słonawy	budynek mieszkalny, biblioteka, świetlica wiejska	gmina	nie
17	Smolniki	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
18	Stanisławka	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
19	Szaradowo	szkoła, ob. świetlica wiejska i budynek mieszkalny	gmina	nie
20	Szubin	zespół budynków wydziału powiatowego, ob. UM Szubin: budynek I	gmina	nie
21	Szubin	zespół budynków wydziału powiatowego, ob. UM Szubin: budynek II	gmina	nie
22	Szubin	zespół budynków wydziału powiatowego, ob. UM Szubin: ogrodzenie	gmina	nie
23	Szubin	ruiny zamku starościńskiego – mury obwodowe stanowiące czworobok	gmina	tak
24	Tur	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
25	Wąsosz	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
26	Wąsosz	szkoła, ob. świetlica wiejska i dom	gmina	nie
27	Zamość	cmentarz ewangelicki	gmina	nie
28	Żędowo	cmentarz ewangelicki	gmina	nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie kart GEZ

W porównaniu do wcześniejszego okresu programowania odnotowuje się, że Gmina Szubin nie uzyskała, ani nie utraciła tytułu właściciela do obiektu zabytkowego znajdującego się w GEZ.

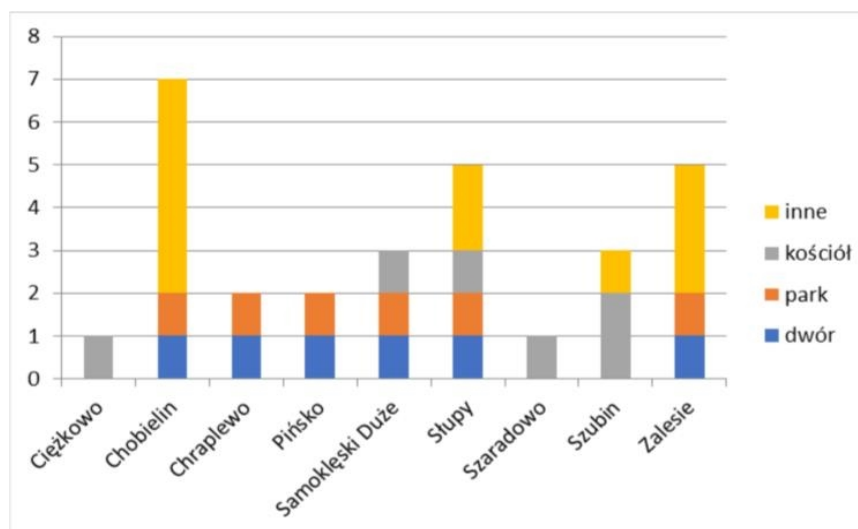
OBIEKTY REJESTROWE

W granicach gminy znajduje się 29 pozycji wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości województwa kujawsko-pomorskiego. Liczba ta uległa zmianie w porównaniu do ostatniego okresu programowania, a ich stan częściowo uległ poprawie, czego przykładem są ruiny zamku w Szubinie (więcej informacji w podrozdziale 5.6.), czy prace konserwatorskie przy zabytkowych kościołach.

Do rejestru zabytków nieruchomości wpisany został kościół ewangelicki, obecnie rzymsko-katolicki, filialny pw. św. Stanisława Biskupa w Ciężkowie z lat 1898-1900, z dniem wpisu 22.01.2018, nr rejestru – A/1736. W związku z powyższym należy zaktualizować kartę GEZ dla tego obiektu.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków znajdują się w 9 miejscowościach. Większość z nich datowana jest na XIX wiek. Najstarszymi obiektami wpisanymi do rejestru zabytków z terenu gminy są: pozostałości zamku starościńskiego z przełomu XIV i XV wieku oraz kościół parafialny, rzymsko – katolicki pod wezwaniem św. Marcina o datowaniu XV – wiecznym. Oba te obiekty mieszczą się w Szubinie.

Zabytki wpisane do rejestru charakteryzują się dużą różnorodnością pod względem funkcji. Wyodrębniono 4 charakterystyczne rodzajów zabytków. Na terenie gminy występują dwory (6), parki (6) oraz kościoły (6). Pozostałe obiekty zostały przypisane pod grupę „inne”. Miejscowością, w której odnotowano najwięcej obiektów wpisanych do rejestru zabytków obiektów architektonicznych i budowlanych z terenu gminy jest Chobielin, w którym w ramach założenia dworsko - parkowego mieszczą się: leśniczówka, park, budynek gospodarczy, młyn wodny, jaz, dworek młynarza. Ponadto WKZ objął ochroną zespół młyński w ramach strefy ochrony konserwatorskiej. W Zalesiu i Słupach odnotowano po 5 zabytków. W przypadku Zalesia są to obiekty znajdujące się w zespole dworsko – parkowym. W Słupach mieszczą się zabytki w ramach zespołu kościoła parafialnego oraz zespołu dworsko – parkowego. Wykaz wszystkich obiektów znajdujących się w rejestrze z ich podstawowymi informacjami zamieszczono w załączniku 1.

Wyk. 1. Ilość obiektów wpisanych do rejestru zabytków z uwzględnieniem ich funkcji z terenu Gminy Szubin
Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków

Tabela 4. Charakterystyka obiektów wpisanych do rejestru zabytków z terenu Gminy Szubin

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Materiał budowy	Styl
1	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: dom, tzw. leśniczówka	3 ćw. XIX w.	tynkowany	nieznany
2	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: park	2 poł. XIX w.		nieznany
3	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: budynek gospodarczy	ok. 1860 r.	szachulec	nieznany

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Materiał budowy	Styl
4	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: młyn wodny	ok. 1810 r.	cegła, drewno, szachulec	nieznany
5	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: jaz	XIX/XX w.	kamień	nieznany
6	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: dworek młynarza	2 ćw. XIX w.,	tynkowany	nieznany
7	Chobielin	strefa ochrony konserwatorskiej zespołu młyńskiego			
8	Chraplewo	założenie dworsko – parkowe: dwór	1 poł. XIX w., przebud. pocz. XX w.	tynkowany	nieznany
9	Chraplewo	założenie dworsko – parkowe: park	XIX w.		krajobrazowy
10	Cięzkowo	kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki filialny pw. św. Stanisława Biskupa	1898-1900 r.	cegła	neogotyck
11	Pińsko	założenie dworsko – parkowe: dwór	1 poł. XIX w., przebud. pocz. XX w.	tynkowany	nieznany
12	Pińsko	założenie dworsko – parkowe: park	poł. XIX w.		krajobrazowy
13	Samokłęski Duże	kościół parafialny rzym. – kat. p. w. św. Bartłomieja	1888 – 1892 r.	cegła	nieznany
14	Samokłęski Duże	założenie dworsko – parkowe: dwór	2 poł. XIX w.	tynkowany	nieznany
15	Samokłęski Duże	założenie dworsko – parkowe: park	2 poł. XIX w.		krajobrazowy
16	Słupy	zespół kościoła paraf. p. w. św. Wita: kościół	1844 r.	cegła	eklektyzm
17	Słupy	zespół kościoła paraf. p. w. św. Wita: cmentarz przykościelny	XIX w.		
18	Słupy	zespół kościoła paraf. p. w. św. Wita: ogrodzenie cmentarza przykościelnego z działką nr 62	1903 r.	żeliwo, cegła, tynkowane słupki	
19	Słupy	założenie dworsko – parkowe: dwór	XVIII/XIX w., przebud. 1880 r.	tynkowany	klasycyzm
20	Słupy	założenie dworsko – parkowe: park	k. XIX w.		krajobrazowy
21	Szaradowo	nawa kościoła parafialnego rzym. – kat. p. w. św. Mikołaja Biskupa	ok. 1886 r.	cegła biała	klasycyzm
22	Szubin	kościół parafialny rzym. – kat. p. w. św. Marcina	XV w., 1842 r., 1862 r.	cegła	gotyk
23	Szubin	kościół filialny rzym. – kat. p. w. św. Małgorzaty	1748 r.	drewno	barok
24	Szubin	ruiny zamku starościńskiego – mury obwodowe stanowiące czworobok	XIV/XV w.	cegła	gotyk
25	Zalesie	założenie dworsko – parkowe: dwór	2 poł. XIX w.	tynkowany	eklektyzm
26	Zalesie	założenie dworsko – parkowe: park	ok. poł. XIX w.		
27	Zalesie	zespół folwarczny: gorzelnia	1869 r.	cegła	nieznany
28	Zalesie	zespół folwarczny: strażnica	XIX/XX w.	cegła	nieznany
29	Zalesie	zespół folwarczny: wozownia	1 ćw. XX w.	cegła	nieznany

Źródło: opracowanie własne

BUDYNKI MIESZKALNE

Budynki mieszkalne stanowią największą grupę obiektów zabytkowych. Wśród budynków mieszkalnych, na terenie gminy przeważają budynki jednorodzinne, jednokondygnacyjne, murowane z cegły czerwonej, często otynkowane. Budownictwo drewniane występuje w ilości marginalnej.

Budownictwo mieszkalne występujące na terenie gminy, które zachowało się do dzisiejszych czasów pochodzi głównie z pocz. XX w., rzadziej z końca XIX w. W większości są w złym stanie technicznym. W wyniku upływającego czasu budynki zaczęły niszczeć, a ich właściciele zaczęli je remontować. Zarówno budynki mieszkalne drewniane, jak i zbudowane z cegły podatne są na różnego rodzaju przekształcenia ze względu na brak świadomości właścicieli oraz ich problemy finansowe. Mogą one utracić cechy zabytkowe np. poprzez:

- niewłaściwą wymianę stolarki okiennej;
- niewłaściwą wymianę stolarki drzwiowej;
- niewłaściwą wymianę połaci dachowej;
- ocieplenie budynku;
- otynkowanie budynku;
- wszelkiego rodzaju dobudówki;
- umieszczanie reklam zakrywających detale architektoniczne.

Wymienione powyżej zagadnienia dotyczą niestety również budynków mieszkalnych z terenu Gminy Szubin. Problem ten dotyczy w największym stopniu obiektów znajdujących się w Rynarzewie oraz Szubinie. Wiele z nich jest niewłaściwie modernizowana, co powoduje zniekształcanie formy architektonicznej. Na wielu budynkach mieszkalnych i gospodarczych występuje eternit. Niezbędna jest jego wymiana ze względu na szkodliwe oddziaływanie zdrowotne.

Stan zachowania budownictwa mieszkaniowego jest bardzo mocno zróżnicowany zarówno wśród obiektów drewnianych, jak i murowanych, dlatego generalizując, należy ocenić go jako dostateczny.

Część budynków mieszkalnych będących w GEZ uległa poprawie. Zazwyczaj, właściciele budynków własnym kosztem przeprowadzają prace remontowe. Takim też przykładem jest budynek mieszkalno-usługowy przy ul. 3 maja 2, gdzie wyremontowano elewację budynku oraz podkreślono jego zabytkowy charakter wprowadzając tynkowane opaski okienne i drzwiowe.

Fot. 7. Budynek mieszkalno-usługowy przy ul. 3 maja 2 przed (2016) i po remoncie (2018)

Źródło: fotografia własna, www.google.pl/maps

CMENTARZE

Cmentarze stanowią specjalną formę obiektów zabytkowych. Nekropolie z terenu omawianej gminy można wyróżnić ze względu na przynależność wyznaniową. Występują tu cmentarze ewangelickie, żydowskie oraz rzymsko – katolickie.

Większość cmentarzy, to cmentarze ewangelickie z XIX w. należące do Gminy Szubin. Ponadto odnotowuje się 4 zabytkowe nekropolie rzymsko-katolickie oraz 2 cmentarze żydowskie. Najwięcej cmentarzy ujętych w GEZ znajduje się w Rynarzewie – 2 ewangelickie, żydowski i rzymsko-katolicki.

Szczególnymi przepisami ochronnymi zostały ujęte w pełnym zakresie cmentarze żydowskie, gdyż według wyznania Mojżeszowego nie przewiduje się likwidacji cmentarzy, a ekshumacja dozwolona jest tylko w wyjątkowych sytuacjach, musi też zostać przeprowadzona w sposób zgodny z przepisami. Dla Żydów są to z jednej strony miejsca święte, z drugiej zaś nieczyste. Dlatego po jego opuszczeniu należało umyć ręce. Cmentarze żydowskie, zwane mylnie „kirkutami” są nienaruszalne i nie mogą zostać usunięte. Mimo braku nagrobków na terenie „domów życia” dla Żydów są to w dalszym ciągu cmentarze. Zasada nienaruszalności grobu dotyczy cmentarzy żydowskich w Szubinie oraz Rynarzewie.

Cmentarz żydowski w Rynarzewie znajduje się w tzw. Lasku Rynarzewskim, nad rzeką Gąsawką (nieдалеко ul. Powstańców Wielkopolskich). Powstał w II połowie XIX w., a jego powierzchnia wynosi zaledwie ok. 0,05 ha. Cmentarz był prawdopodobnie związany z gminą żydowską w Szubinie. Wiadomo, że gmina ta obejmowała Rynarzewo w okresie największej liczebności Żydów w tej okolicy (II połowa XIX wieku). W 1886 r. mieszkało tu 11 Żydów, a w 1891 r. – ośmiu. Swoje funkcje przestał pełnić już ok. 1905 roku (data ostatniego znanego pochówku). Do naszych czasów nie zachowały się materialne ślady cmentarza. Jego teren został pochłonięty przez las. 23 września 2019 r. z inicjatywy Stowarzyszenia Ahawas Tora istnienie nekropolii zostało upamiętnione tablicą.⁵

Cmentarz żydowski w Szubinie został założony w 1750 r., w oddalonym od miasta miejscu, na piaszczystym pagórku w sąsiedztwie lasu, przy obecnej ul. Kcyńskiej. W czasie pochówków odnajdywano na nim urny z czasów pogańskich. Z czasem cmentarz otoczono wysokim murem i wybudowano domek stróża. Podczas drugiej wojny światowej na terenie cmentarza Niemcy dokonywali egzekucji mieszkańców powiatu szubińskiego. Ciała grzebano w miejscu mordu. Po wyzwoleniu na cmentarzu odsłonięto pomnik ku czci rozstrzelanych. W wyniku zniszczeń w latach drugiej wojny światowej oraz w okresie po wyzwoleniu, do dziś na cmentarzu zachowały się nieliczne macewy. Na podstawie dokumentacji fotograficznej udało się odczytać następujące nazwiska zmarłych: Rafael Mordechaj syn Salomona Markusa, zm. 26 aw 5679 r.; Abraham Springer. 21 września 2011 r. z inicjatywy Mirosława Rzeszowskiego, prezesa Szubińskiego Towarzystwa Kulturalnego, na cmentarzu ustawiono pomnik z napisem: „Pamięci Żydów spoczywających na tym cmentarzu Szubińskie Towarzystwo Kulturalne 2011”. Na obelisku umieszczono tablicę pamiątkową wykonaną przez Romana Wesołowskiego z Kcyni. Obok pomnika ustawiono odnaniezoną przez jednego z mieszkańców miasta macewę Antonie Bry (hebrajskie imię: Tojwa, córka Falka), zmarłej 15 marca 1889 r. (12 adar II 5649 r.).⁶

Warto również wspomnieć, iż wszelkie działania inwestycyjne na terenach pocmentarnych reguluje art. 6 ust. 4 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych z dnia 31 stycznia 1959 r.: „Użycie terenu cmentarnego na inny cel jest dopuszczalne pod warunkiem zachowania znajdujących się na jego terenie zabytków, które mogą być przeniesione w inne miejsce po uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków”.

Ważnym wydarzeniem w ostatnich latach była budowa repliki pomnika mogiły Powstańców Wielkopolskich na cmentarzu rzymsko-katolickim w Szubinie. W ramach inwestycji wykonano pomnik z piaskowca o łącznej wadze 31 ton. Zamontowano również 2 szklane płyty - jedna upamiętniająca nazwiska poległych Powstańców, druga przedstawiająca historię pomnika. Inwestycja została dofinansowana ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu „Groby i cmentarze wojenne w kraju”. Wartość inwestycji wyniosła 339 480,00 zł, z czego 168 363,46 zł to wartość dofinansowania.

Przedstawiona poniżej tabela charakteryzuje cmentarze występujące na terenie gminy.

⁵⁾ Niniejsza charakterystyka stanowi fragment opisu z witryny internetowej: <https://sztetl.org.pl/>

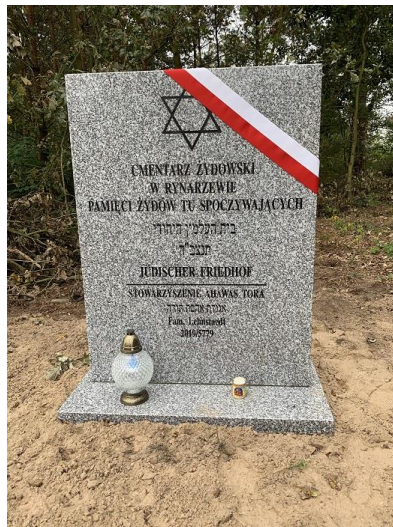
⁶⁾ Niniejsza charakterystyka stanowi fragment opisu z witryny internetowej: <https://sztetl.org.pl/>

Tabela 5. Zabytkowe cmentarze z terenu Gminy Szubin

Lp.	Miejscowość	Wyznanie	Czas powstania	Układ cmentarza	Powierzchnia (ha)	Wpis do rejestru
1	Brzózki	ewangelickie	ok. poł. XIX w.	czytelny	0,22	nie
2	Brzózki	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,16	nie
3	Chobielin	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,07	nie
4	Chomętowo	ewangelickie	XIX w.	czytelny	0,30	nie
5	Chomętowo	rzym. – kat.	1 poł. XIX w.	czytelny	0,45	nie
6	Cięzkowo	ewangelickie	ok. poł. XIX w.	czytelny	0,25	nie
7	Dąbrówka Słupska	ewangelickie	XIX/XX w.	czytelny	0,32	nie
8	Godzimierz	ewangelickie	XIX w.	nieczytelny	0,29	nie
9	Grzeczna Panna	ewangelickie	pocz. XIX w.	czytelny	0,09	nie
10	Grzeczna Panna	ewangelickie	XIX w.	czytelny	0,14	nie
11	Grzeczna Panna – Suchy Pies	ewangelickie	XIX w.	nieczytelny	0,05	nie
12	Kołaczkowo	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,21	nie
13	Kołaczkowo	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,15	nie
14	Kornelin - Jaktórka	ewangelickie	XIX w.	nieczytelny	0,20	nie
15	Kornelin	ewangelickie	XIX w.	czytelny	0,28	nie
16	Kornelin - Aleksandrowo	ewangelickie	XIX w.	czytelny	0,06	nie
17	Kowalewo	ewangelickie	XIX/XX w.	czytelny	0,28	nie
18	Królikowo	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,22	nie
19	Małe Rudy	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,07	nie
20	Małe Rudy	ewangelickie	pocz. XX w.	czytelny	0,24	nie
21	Mąkoszyn	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,14	nie
22	Niedźwiady	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,13	nie
23	Niedźwiady	ewangelickie	XIX w.	czytelny	0,14	nie
24	Nowy Świat	ewangelickie	XIX w.	nieczytelny	0,14	nie
25	Pińsko	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,25	nie
26	Pińsko	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,25	nie
27	Rynarzewo	rzym. – kat.	ok. 1830 r.	czytelny	1,18	nie
28	Rynarzewo	judaistyczne	2 poł. XIX w.	nieczytelny	0,65	nie
29	Rynarzewo	ewangelickie	k. XIX w.	czytelny	1,02	nie
30	Rynarzewo	ewangelickie	ok. poł. XIX w.	czytelny	0,26	nie
31	Samokłęski Duże	rzym. – kat.	ok. poł. XIX w.	czytelny	0,86	nie
32	Samokłęski Małe	ewangelickie	poł. XIX w.	średnio czytelny	0,10	nie
33	Samokłęski Małe	ewangelickie	XIX w.	czytelny	0,28	nie
34	Skórzewo	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,13	nie
35	Słonawy	ewangelickie	2 poł. XIX w.	czytelny	0,26	nie
36	Słonawy	ewangelickie	ok. poł. XIX w.	nieczytelny	0,13	nie
37	Słupy	rzym. – kat.	XIX w.	czytelny		tak
38	Smolniki	ewangelickie	1 poł. XIX w.	średnio czytelny	0,14	nie
39	Smolniki	ewangelickie	1 poł. XIX w.	czytelny	0,10	nie
40	Stanisławka	ewangelickie	XIX w.	nieczytelny	0,46	nie
41	Stary Jaruzyn	ewangelickie	XIX w.	czytelny	0,09	nie
42	Szaradowo	rzym. – kat.	1 poł. XIX w., 1913 r.	czytelny	0,60	nie
43	Szkocja	ewangelickie	ok. poł. XIX w.	średnio czytelny	0,21	nie
44	Szkocja	ewangelickie	ok. poł. XIX w.	czytelny	0,20	nie
45	Szkocja	ewangelickie	XIX w.	nieczytelny	0,17	nie
46	Szubin	ewangelickie	1 poł. XIX w.	średnio czytelny	1,1	nie
47	Szubin	rzym. – kat.		czytelny	2,0	nie
48	Szubin	judaistyczne	pocz. XIX w., 1880 r.	średnio czytelny	0,78	nie
49	Szubin - Wieś	ewangelickie	XIX w.	nieczytelny	0,02	nie
50	Tur	ewangelickie	ok. poł. XIX w.	czytelny	0,57	nie
51	Wąsosz	ewangelickie	ok. poł. XIX w.	czytelny	0,16	nie

52	Wojślawiec	ewangelickie	XIX w.	czytelny	0,04	nie
53	Zalesie	ewangelickie	XIX w.	nieczytelny	0,03	nie
54	Zamość (Podlaski)	ewangelickie	XIX w.	nieczytelny	0,10	nie
55	Zamość (Trzciniec)	ewangelickie	ok. poł. XIX w.	średnio czytelny	0,15	nie
56	Żędowo	ewangelickie	XIX w.	czytelny	0,10	nie
57	Zielonowo	ewangelickie	XIX w.	średnio czytelny	0,13	nie
58	Żurczyn	ewangelickie	XIX w.	czytelny	0,14	nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie kart GEZ

Fot. 8. Cmentarz żydowski w Rynarzewie – tablica pamiątkowa

Źródło: www.jewish.pl

KOŚCIOŁY

Budowle sakralne stanowią o dziejach Gminy Szubin. Są dobrem wspólnym parafian, utrzymywane zostają m.in. z ich datków. Kościoły znajdujące się na obszarze Gminy Szubin powstały w różnym przedziale czasowym. Jednak większość z nich wybudowana została na przełomie XIX i XX w. Nie ulega wątpliwości, że są one najlepiej zachowane i zadbane spośród wszystkich scharakteryzowanych grup. Obecnie pod względem przynależności wyznaniowej wszystkie kościoły są rzymsko – katolickie. Kościoły w Ciężkowie, Rynarzewie oraz Szubinie pierwotnie były świątyniami ewangelicko – augsburskimi.

Tabela 6. Zabytkowe kościoły z terenu Gminy Szubin

Lp.	Miejscowość	Nazwa kościoła	Czas powstania	Materiał	Wpis do rejestru
1	Cięzkowo	kościół filialny ewangelicki, ob. rzymsko-katolicki, p.w. św. Stanisława Biskupa	pocz. XX w.	cegła czerwona	tak
2	Rynarzewo	kościół parafialny rzymsko-katolicki, p.w. św. Katarzyny	1913 r.	cegła - tynkowany	nie
3	Rynarzewo	kościół filialny ewangelicki, ob. rzymsko-katolicki, p.w. św. Stanisława Biskupa	1899 – 1902 r.	cegła czerwona	nie
4	Samokłęski Duże	kościół parafialny rzymsko-katolicki, p.w. św. Bartłomieja	1888 – 1892 r.	cegła czerwona	tak
5	Słupy	kościół parafialny rzymsko-katolicki, p.w. św. Wita	1844 r.	cegła czerwona	tak
6	Szaradowo	kościół parafialny rzymsko-katolicki, p.w. św. Mikołaja Biskupa	ok. 1886 r.	cegła biała, boniowana	tak (nawa)
7	Szubin	kościół parafialny rzymsko-katolicki, p.w. św. Marcina	XV w., 1842 r., 1862 r.	cegła czerwona	tak

8	Szubin	kościół filialny rzymsko-katolicki, p.w. św. Małgorzaty	1748 r.	drewno	tak
9	Szubin	kościół parafialny ewangelicki, ob. rzymsko-katolicki, p.w. św. Andrzeja Boboli	1904 r.	cegła czerwona	nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie kart GEZ

W nocy z 29 na 29 listopada 2017 r. spłonął dach kościoła w Ciężkowie. W pracach gaśniczych uczestniczyło 18 zastępów strażackich. Pożar nie objął wieży kościelnej. W styczniu 2018 r. kościół został wpisany do rejestru zabytków. To kościół filialny parafii św. Wita w Słupach. Po pożarze wierni gromadzili się w świetlicy wiejskiej, gdzie sprawowane były nabożeństwa. Na rzecz odbudowy kościoła wierni założyli komitet społeczny. Obecnie (w 2022 r.) jest już założony nowy dach, który wygląda tak samo jak przed pożarem.

Fot. 9. Kościół w Ciężkowie przed (2016) i po pożarze dachu (2018)

Źródło: fotografia własna, www.naklonadnotecia.naszemiasto.pl

Na przestrzeni ostatnich lat odnotowuje się polepszenie stanów kościołów, ze względu na systematycznie prowadzone prace konserwacyjne i remontowe. Parafie otrzymywały dotacje na prowadzenie prac konserwatorskich przy kościołach. Poniżej znajduje się zestawienie przedstawiające szereg dotacji przyznanych na remont i konserwację kościołów z terenu Gminy Szubin. Ponadto zaznacza się, iż została wymieniona dachówka na kościele św. Andrzeja Boboli w Szubinie.

Tabela 7. Przykładowe dofinansowania otrzymane na rzecz zabytkowych kościołów

Lp.	Wnioskodawca	Cel dotacji	Kwota dotacji (zł)	Podmiot udzielający dotacji	Rok
1	Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. św. Bartłomieja Ap. w Samokłęskach Dużych	prace konserwatorskie przy konfesjonale	3 000,00	Starostwo Powiatowe	2016
2	Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. św. Mikołaja w Szaradowie	prace remontowe kościoła w zakresie więźby dachowej wraz z pokryciem III etap	10 000,00	Starostwo Powiatowe	2016
3	Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. św. Bartłomieja Ap. w Samokłęskach Dużych	prace konserwatorskie przy konfesjonale z kościoła p.w. św. Bartłomieja Ap. w Samokłęskach Dużych	15 000,00	Urząd Marszałkowski	2016
4	Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. św. Bartłomieja Ap. W Samokłęskach Dużych	prace konserwatorskie przy konfesjonale	8 000,00	Starostwo Powiatowe	2017
5	Parafia Rzymsko-Katolicka	prace konserwatorskie ołtarza	8 000,00	Starostwo	2017

	p.w. św. Mikołaja w Szaradowie	głównego		Powiatowe	
6	Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Bartłomieja Ap. w Samokłęskach Duże	prace konserwatorskie przy konfesjonale z kościoła p.w. św. Bartłomieja Apostoła w Samokłęskach Dużych	15 000,00	Urząd Marszałkowski	2017
7	Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Wita w Słupach	odbudowa drewnianej więźby dachowej wraz z pokryciem dachowym budynku kościoła p.w. Św. Stanisława Biskupa z 1898-1900 w miejscowości Ciężkowo	100 000,00	Urząd Marszałkowski	2018
8	Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. św. Mikołaja w Szaradowie	prace restauratorskie przy dekoracji malarskiej stropu oraz chóru	10 000,00	Starostwo Powiatowe	2019
9	Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Mikołaja Biskupa w Szaradowie	konserwacja i restauracja dekoracji malarskiej stropu kościoła parafialnego p.w. św. Mikołaja Biskupa w Szaradowie	189 998,93	Urząd Marszałkowski	2019
10	Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. św. Mikołaja w Szaradowie	prace restauratorskie przy dekoracji malarskiej stropu oraz chóru	5 000,00	Starostwo Powiatowe	2020
11	Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Mikołaja Biskupa w Szaradowie	prace konserwatorskie i restauratorskie przy dekoracji malarskiej balustrady chóru kościoła p.w. św. Mikołaja Biskupa w Szaradowie	20 000,00	Urząd Marszałkowski	2020
12	Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. św. Mikołaja w Szaradowie	prace konserwatorskie i restauratorskie przy wystroju malarskim chóru organowego – etap II	9 000,00	Starostwo Powiatowe	2021
13	Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Mikołaja Biskupa w Szaradowie	prace konserwatorskie i restauratorskie przy chórze kościoła p.w. św. Mikołaja Biskupa w Szaradowie - II etap	40 000,00	Urząd Marszałkowski	2021
14	Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. św. Mikołaja w Szaradowie	prace konserwatorsko-restauratorskie wystroju malarskiego chóru nawy głównej – III etap-zakończenie	10 000,00	Starostwo Powiatowe	2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu oraz Starostwa Powiatowego w Nakle nad Notecią

DWORY I PAŁACE

Na terenie Gminy Szubin znajduje się 14 obiektów o dawnej funkcji rezydencjonalnej o różnym stanie zachowania, który w ostatnich latach nie uległ większym zmianom. Większość z nich to obecnie budynki o funkcji mieszkalnej. W Królikowie dawny dwór zaadaptowano na funkcję edukacyjną. Niektóre obiekty są opuszczone i podlegają dalszej długotrwałej degradacji. Przykład takiego dworu przedstawia poniższa fotografia. W tabeli poniżej scharakteryzowano dawne dwory m.in. pod względem czasu powstania, obecnej funkcji oraz wpisu do rejestru zabytków. Większość dworów ujętych w poniższej tabeli pochodzi z XIX w. Wpisem do rejestru zabytków objęto 6 budynków.

Tabela 8. Zabytkowe pałace i dwory z terenu Gminy Szubin

Lp.	Miejscowość	Obiekt – funkcja pierwotna	Czas powstania	Funkcja obecna	Wpis do rejestru
1	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: dworek młynarza	2 ćw. XIX w.	bud. rezydencjonalny	tak
2	Chomętowo	dwór	ok. poł. XIX w.	bud. opuszczony	nie
3	Chraplewo	założenie dworsko – parkowe: dwór	1 poł. XIX w., przebud. pocz. XX w.	bud. mieszkalny	tak
4	Ciężkowo	zespół dworski: dwór	1 ćw. XX w.	bud. mieszkalny	nie
5	Kończakowo	zespół dworski: dwór	pocz. XX w., przebud.	bud. mieszkalny	nie
6	Królikowo	zespół pałacowy: pałac	1 ćw. XX w.	szkoła	nie
7	Królikowo	zespół pałacowy: stary dwór	pocz. XX w.	bud. opuszczony	nie
8	Pińsko	założenie dworsko – parkowe: dwór	1 poł. XIX w., przebud. pocz. XX w.	bud. opuszczony	tak
9	Samokłęski Duże	założenie dworsko – parkowe: dwór	2 poł. XIX w.	bud. mieszkalny	tak
10	Słupy	założenie dworsko – parkowe: dwór	XVIII/XIX w.	bud. mieszkalny	tak
11	Szubin	zespół dworski: dwór	4 ćw. XIX w., przebud.	bud. mieszkalny	nie
12	Wojślawiec	zespół dworski: dwór	1 poł. XIX w.	bud. mieszkalny	nie
13	Zalesie	założenie dworsko – parkowe: dwór	2 poł. XIX w.	bud. mieszkalny	tak
14	Żędowo	zespół dworski: dwór	1 ćw. XX w.	bud. mieszkalny	nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie kart GEZ

Fot. 10. Dwór w Pińsku

Źródło: fotografia własna

PARKI

Na terenie gminy występuje 13 parków, które w sposób bezpośredni związane są z dworami. Ścieżki, szpalery oraz stawy nie są zazwyczaj systematycznie pielęgnowane i poprzez długotrwały proces degradacji zostały zarośnięte. Parki pochodzą w większości z XIX w. Wyróżniającymi parkami pod względem powierzchni są: park w Pińsku oraz park w Zalesiu, których powierzchnia wynosi odpowiednio 9 i 8,5 ha.

Spośród 13 wymienionych kompleksów zieleni na terenie gminy, 6 zostało wpisanych do rejestru zabytków. Poniższa tabela przedstawia charakterystykę zabytkowych parków z terenu gminy.

W roku 2018 park miejski w Szubinie został na nowo zagospodarowany. W ramach inwestycji wykonano:

- 1) pomieszczenie ekspozycji o tematyce awifauny i chiropterofauny, toaletę samoobsługową;
- 2) ogrodzony plac zabaw dla dzieci wraz z trzema urządzeniami siłowni zewnętrznej;
- 3) ścieżki, dwa pomosty i mostek;
- 4) ogrodzony wybieg dla psów;
- 5) małą architekturę terenu (ławki parkowe, stojaki na rowery, stoły do gry w szachy, ogrodzenie parku, tablice i kamienie dydaktyczne);
- 6) oświetlenie parku – 25 lamp typu LED oraz monitoring wizyjny parku – 5 kamer.

Zadanie pn. „Zagospodarowanie Parku Miejskiego przy ul. Nakielskiej w Szubinie” zostało dofinansowane ze środków europejskich w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 w ramach Działania 4.6 Ochrona środowiska naturalnego i zasobów kulturowych na obszarze ZIT, Poddziałania 4.6.3 Wsparcie ochrony zasobów przyrodniczych w ramach ZIT. Wartość dofinansowania wyniosła 1 521 763,08 zł.

Park w Szubinie jest na bieżąco pielęgnowany. W 2022 r. wyczyszczono staw po zimie. Prace porządkowe i drobne remonty przeprowadzone są w zależności od potrzeb. W styczniu 2022 r. naprawiono oświetlenie całego parku wraz z wymianą zdewastowanych opraw w gruncie i taśm ledowych na pomoście za łączną kwotę 6.027,00 zł. Wymieniono uszkodzone kosze na śmieci oraz zlecono wykonanie nowych siedzisk betonowych do gry w szachy, które również zostały uszkodzone na skutek dewastacji. Koszt zakupu nowych siedzisk wyniósł 7 478,40 zł. Ostatnia dewastacja polegająca na zniszczeniu siedzisk skończyła się wyrokiem skazującym dla sprawy zniszczeń.

Tabela 9. Zabytkowe parki z terenu Gminy Szubin

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Czas powstania	Powierzchnia (ha)	Stan parku	Wpis do rejestru
1	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: park	2 poł. XIX w.	5	średnio zadbane	tak
2	Chomętowo	zespół dworski: pozostałości parku	XIX w.	1,5	zaniedbane	nie
3	Chraplewo	założenie dworsko – parkowe: park	XIX w.	2,5	zadbane	tak
4	Ciężkowo	zespół dworski: park	XIX w.	1	zaniedbane	nie
5	Kołaczkowo	zespół dworski: park	XIX w.	2,5	średnio zadbane	nie
6	Królikowo	zespół pałacowy: park	XIX w.	1,5	zadbane	nie
7	Łachowo	zespół folwarczny: park	XIX w.	1,7	zaniedbane	nie
8	Pińsko	założenie dworsko – parkowe: park	poł. XIX w.	9	średnio zadbane	tak
9	Retkowo	park	XIX w.	5	zaniedbane	nie
10	Samokłęski Duże	założenie dworsko – parkowe: park	2 poł. XIX w.	6	zadbane	tak
11	Słupy	założenie dworsko – parkowe: park	k. XIX w.	4	zaniedbane	tak
12	Szubin	zespół dworski: park	XIX w.	2,5	zadbane	nie
13	Zalesie	założenie dworsko – parkowe: park	ok. poł. XIX w.	8,5	zadbane	tak

Źródło: opracowanie własne na podstawie kart GEZ

Fot. 11. Park w Szubinie przed (2016) i po (2018) przeprowadzonych pracach porządkowych
Źródło: fotografia własna, www.szubin.pl

Włączanie nowych obiektów oraz ich wyłączenie z gminnej ewidencji zabytków musi być dokonywane w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Wzór karty gminnej ewidencji zabytków określony został w Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 Września 2019 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem i w taki sposób należy prowadzić gminną ewidencję zabytków (jej aktualizację). W gminnej ewidencji zabytków muszą znaleźć się obiekty wpisane do rejestru zabytków, obiekty ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków lub wskazane do ujęcia przez WKZ oraz inne nieruchomości zabytki wyznaczone przez burmistrza w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Gminna ewidencja zabytków Gminy Szubin może w przyszłości ulec zmianie ze względu na otwarty charakter zbioru.

5.5. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków – zabytki archeologiczne

Nieruchomy zabytek archeologiczny, zwany jest także stanowiskiem archeologicznym. Narodowy Instytut Dziedzictwa wskazuje, że stanowisko archeologiczne to „obszar, w obrębie którego występują źródła archeologiczne wraz z otaczającym je kontekstem – tzw. nawarstwieniami kulturowymi, czyli warstwami ziemi, które powstały na stanowisku (np. osadzie pradziejowej) w trakcie jego funkcjonowania w przeszłości”. Mogą to być grodziska, cmentarzyska, pozostałości dawnych osad, nawarstwienia miast, nawarstwienia związane z funkcjonowaniem zamków, wsi historycznych itd.

Badania powierzchni archeologicznej w ramach wykonywania Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP) prowadzone były od 1978 roku na terenie całego kraju. Projekt zakładał znalezienie zabytków

archeologicznych tzw. metodą powierzchniową polegającą na obserwacji zaoranych pól wiosną i jesienią. Prowadzone były również wywiady z mieszkańcami, analizy archiwalnych materiałów, jak i wykorzystywano zdjęcia lotnicze. Dziedzictwo archeologiczne na terenie Gminy Szubin reprezentują stanowiska archeologiczne w liczbie 947, w tym 1 stanowisko objęte wpisem do rejestru zabytków. Ponadto występują także stanowiska o nieustalonej lokalizacji. Większość stanowisk ujętych w ewidencji wojewódzkiej zalicza się do tzw. stanowisk płaskich, które na powierzchni mogą być mało czytelne.

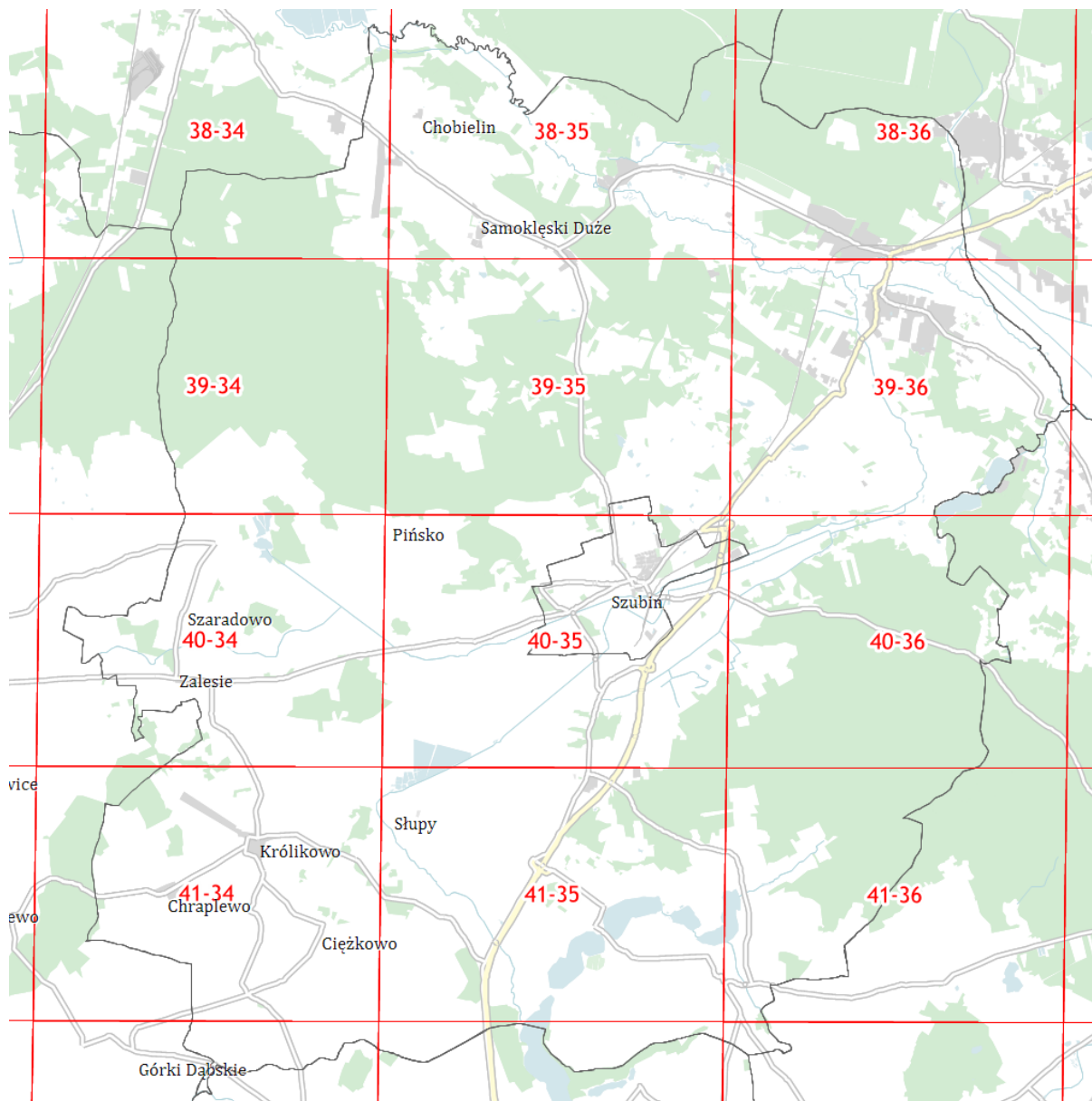
Ochrona dziedzictwa archeologicznego prowadzona jest zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, według której obecny poziom cywilizacyjny umożliwia wykorzystanie potencjału kulturowego, ekonomicznego i społecznego dziedzictwa archeologicznego bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na jego poznanie i obcowanie z autentycznymi, nienaruszonymi zabytkami przeszłości. W przypadku nieodnawialnych zasobów dziedzictwa archeologicznego oznacza to ochronę zabytków archeologicznych in situ czyli w miejscu ich pierwotnego występowania, przez zachowanie ich dla przyszłych pokoleń w stanie możliwie nienaruszonym.

Od 2016 r. (tj. od momentu kiedy sporządzono ostatnią wersję GPOnZ) liczba zabytków archeologicznych nie uległa zmianom, w tym czasie na terenie gminy nie prowadzono wykopaliskowych badań archeologicznych.

GEZ w formie zbioru kart adresowych zabytków archeologicznych wykonana została w lutym 2016 r. i uzyskała pozytywną opinię Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 22 czerwca 2016 r., znak: WUOZ.DB.RDZ.5133.3.2016.HM., który nie wniósł uwag do projektu.

W nawiązaniu do części archeologicznej GEZ zawiera obiekty znajdujące się w rejestrze zabytków oraz ewidencji wojewódzkiej w liczbie 947 kart adresowych (w tym 1 stanowisko rejestrowe).

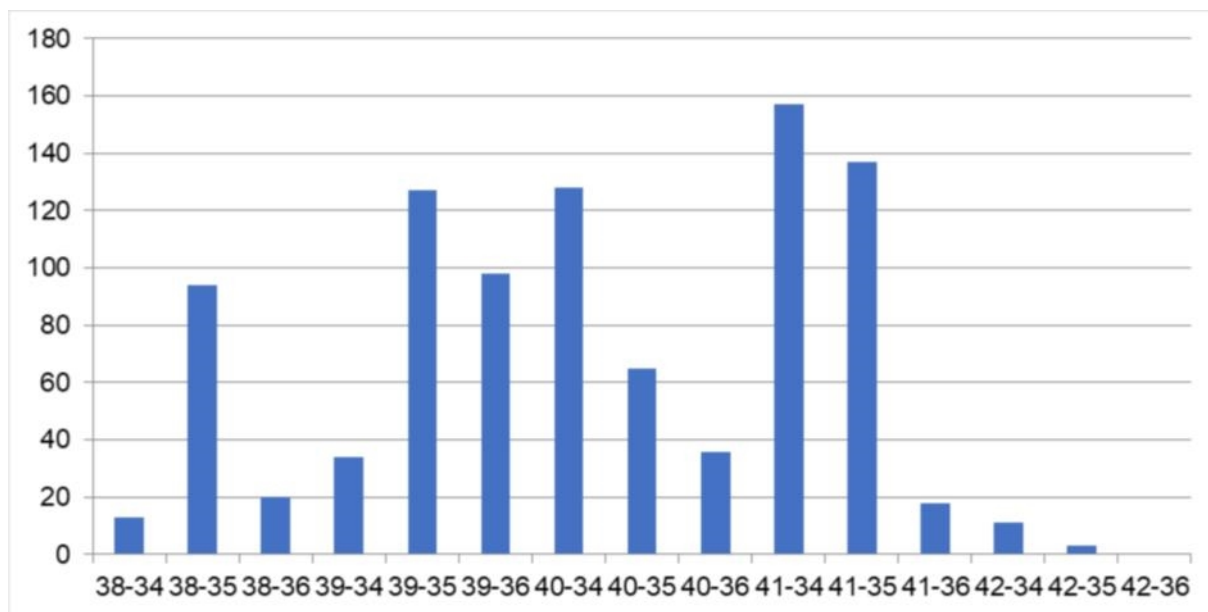
Charakteryzowana gmina znajduje się na obszarze aż 15 sektorów AZP i w obrębie 14 z nich znajdują się zidentyfikowane stanowiska archeologiczne: 38-34, 38-35, 38-36, 39-34, 39-35, 39-36, 40-34, 40-35, 40-36, 41-34, 41-35, 41-36, 42-34, 42-35. Każdy z nich posiada wymiary 5 x 8 km, czyli 40 km². W przypadku sektora 42-36 nie odnotowano stanowisk archeologicznych z terenu Gminy Szubin. Sektor ten tylko nieznacznie nachodzi na obszar gminy.

Ryc. 19. Obszary AZP na terenie Gminy Szubin
 Źródło: www.mapy.zabytek.gov.pl

Aż 3 sektory AZP znajdują się w całości w granicach administracyjnych gminy: 39-35, 40-35, 41-35. Sektory 38-34, 42-35, 42-36 tylko w niewielkim procencie wkraczają na obszar gminy i w najmniejszym stopniu spośród wszystkich pokrywają obszar gminy, w których odnotowano stanowiska archeologiczne.

Rozmieszczenie zlokalizowanych stanowisk archeologicznych względem sektorów AZP jest względnie równomierne. Ich mniejsze występowanie zaobserwowano na terenach zadrzewionych, co może wiązać się z mniejszą intensywnością badań archeologicznych w tych miejscach. Powyżej 100 stanowisk archeologicznych odnotowano w sektorach 39-35 (127), 40-34 (128), 41-35 (137) oraz najwięcej w sektorze 41-34 (157). W tym miejscu należy przypomnieć, że lokacje osad od zarania dziejów zawsze dyktowało ukształtowanie i ekspozycja terenu, dostępność wody pitnej, dogodna ekspozycja terenu do zamieszkania oraz odpowiednie do uprawy ziemi.

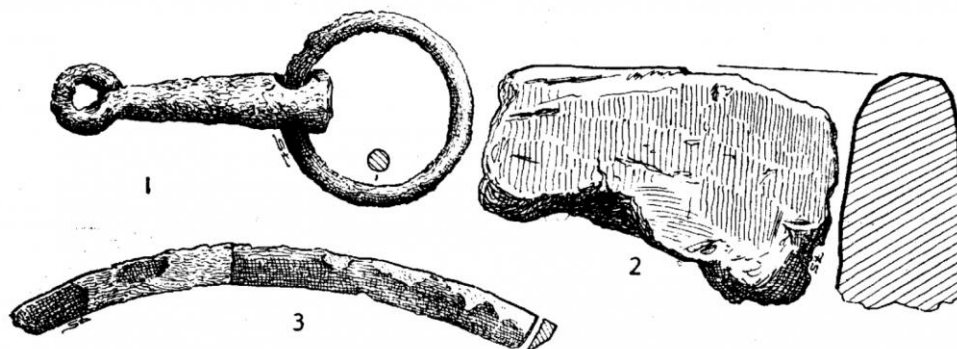

Wyk. 2. Rozmieszczenie stanowisk archeologicznych z podziałem na sektory AZP

Źródło: opracowanie własne na podstawie GEZ

Należy zaznaczyć, że wszystkie stanowiska archeologiczne są tak samo ważne dla rekonstrukcji większych procesów lub wyjaśnienia mniejszych problemów i zagadnień. W myśl art. 6 pkt. 3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wszystkie zabytki archeologiczne bez względu na stan zachowania podlegają ochronie i opiece. Najlepiej zachowane są stanowiska archeologiczne położone na nieużytkach, terenach niezabudowanych oraz terenach zalesionych, gdzie ingerencja człowieka w substancję zabytkową stanowiska jest najmniejsza. Stan zachowania nawarstwień kulturowych w obrębie stanowisk najczęściej jest trudny do określenia. Ustala się go przy okazji badań rozpoznawczych (powierzchniowych i sondażowych), planowych badań naukowych czy badań ratowniczych przy realizacji inwestycji.

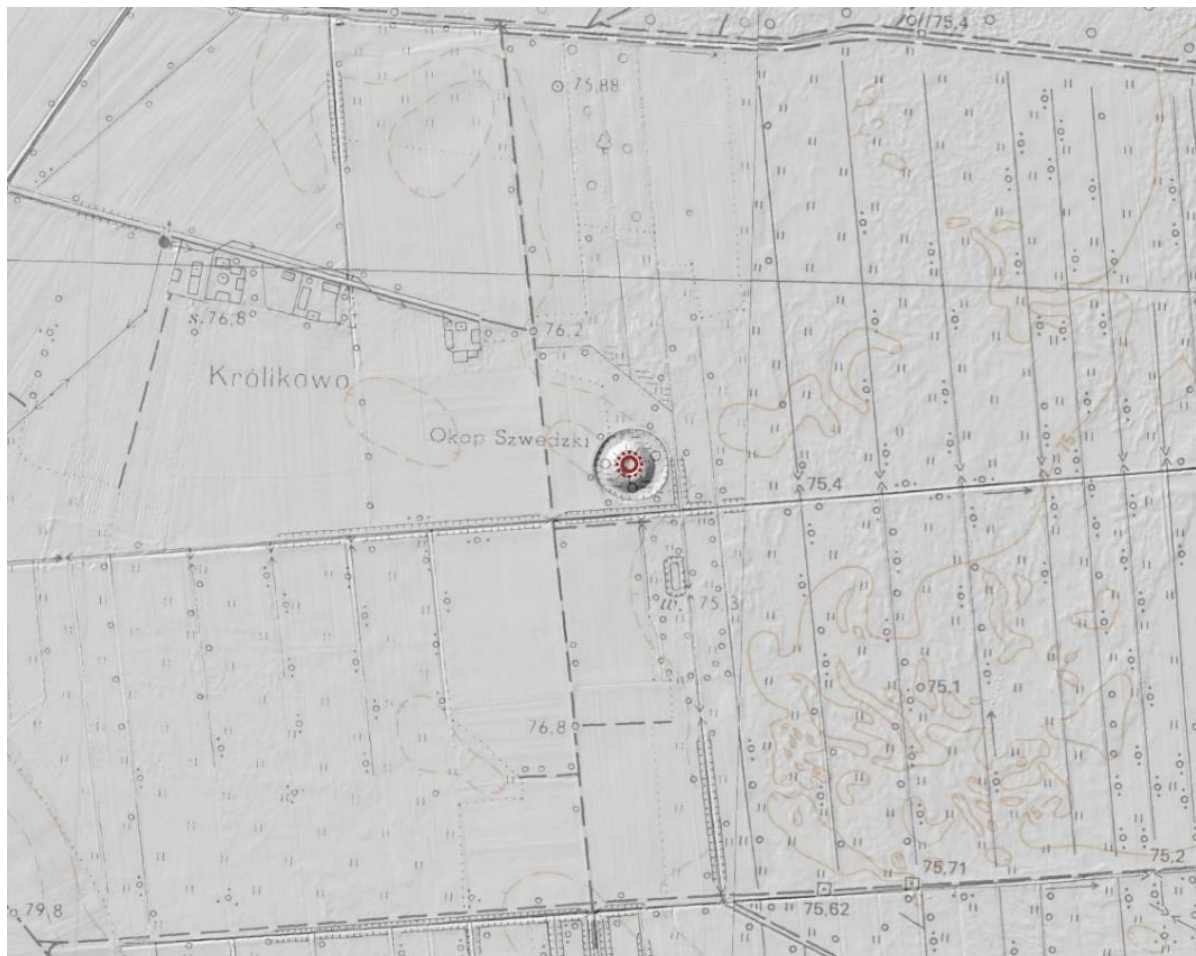
Na terenie stanowisk archeologicznych objętych ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków wyklucza się wszelką działalność inwestycyjną, a prace porządkowe w ich obrębie wymagają uzgodnienia z WKZ. W Gminie Szubin występuje 1 archeologiczne stanowisko rejestrowe. Jest to grodzisko pierścieniowate z wczesnego średniowiecza z fazy C-E, znajdujące się w Królikowie, które wpisano do rejestru zabytków archeologicznych pod numerem 100/C z 1969-09-17; C/86 z 2011-06-02, stanowisko w miejscowości nr 1, AZP 40-34, stanowisko na obszarze nr 132. Nazywane jest potocznie jako „Szwedzki Okop”, widoczny wał ziemny i fragmenty fosy. Odnalezione materiały masowe to fragmenty ceramiki – ułamki naczyń glinianych, fragment wędzidła żelaznego, ułamek naczynia wanienkowatego, ułamek sierpa żelaznego.

Ryc. 107. Królikowo, pow. Szubin. 1 — fragment wędzidła żelaznego, 2 — uł. naczynia wanienkowatego (prżulii), 3 — uł. sierpa żelaznego. 1/2 w. n.

Ryc. 20. Część znalezisk z grodziska w Królikowie

Źródło: W. Hensel, Studia i materiały do osadnictwa Wielkopolski wczesnohistorycznej, 1959 tom III, s. 153-155
(www.atlasgrodzisk.pl)

Ryc. 21. Lokalizacja grodziska w Królikowie

Źródło: www.mapy.zabytek.gov.pl

W tabeli poniżej przedstawiono liczbę stanowisk archeologicznych z wyróżnieniem na poszczególne funkcje. Jako materiał źródłowy posłużyła gminna ewidencja zabytków archeologicznych. Na terenie Gminy Szubin wyróżnić można 712 śladów osadnictwa, 520 punktów osadniczych, 184 osady, 29 cmentarzysk, 29 znalezisk luźnych, 3 obozowiska, 3 skarby, 2 groby skrzynkowe. Odnotowano także po 1 grodzisku, grobie megalitycznym i darze wotywnym/wyposażeniu grobu.

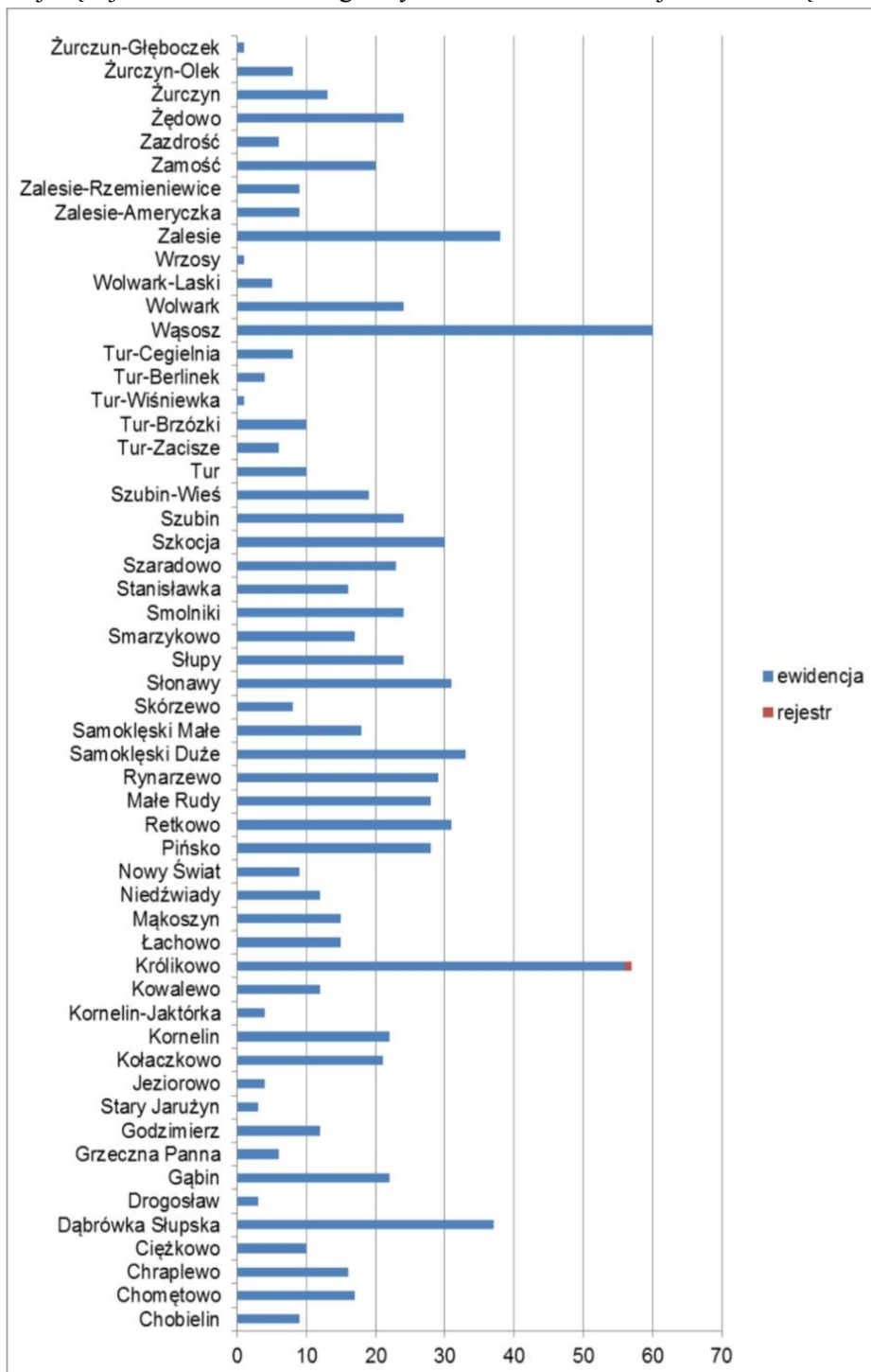
Tabela 10. Liczba faktów osadniczych z terenu Gminy Szubin

Stanowiska archeologiczne	Ilość	w tym wpisane do rejestru
ślad osadnictwa	712	
punkt osadniczy	520	
osada	184	
cmentarzysko	29	
znalezisko luźne	29	
obozowisko	3	
skarby	3	
groby skrzynkowe	2	
grodzisko	1	1
grób megalityczny	1	
dar wotywny /wyposażenie grobu	1	

Źródło: opracowanie własne na podstawie GEZ

Łącznie odnotowano 947 stanowisk na obszarze 55 jednostek. Nazwy miejscowości dla poszczególnych stanowisk nie zawsze muszą się zgadzać z obecnymi obrębami geodezyjnymi, ponieważ Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP), na podstawie którego wydzielono stanowiska archeologiczne, robione było na przestrzeni kilkudziesięciu lat, gdzie granice miejscowości mogły ulegać zmianie bądź też stanowisko zostało błędnie przypisane. Dotyczy to stanowisk zlokalizowanych pod danymi nazwami: Kornelin – Jaktórka, Tur – Brzózki, Tur – Zacisze, Tur – Wiśniewka, Tur – Berlinek, Tur – Cegielnia, Wolwark – Laski, Zalesie – Ameryczka, Zalesie – Rzemieniewice, Żurczyn – Olek, Żurczyn – Głębozec. Większość stanowisk ujętych w ewidencji zalicza się do tzw. stanowisk płaskich, które na powierzchni mogą być mało czytelne. Na obszarze Gminy Szubin występuje kilka stanowisk archiwalnych.

Najwięcej stanowisk archeologicznych odnotowano w miejscowości Wąsosz – 60 oraz Królikowo 57.

Wyk. 3. Nieruchome zabytki archeologiczne z terenu Gminy Szubin z wyszczególnieniem na miejscowości
Źródło: opracowanie własne na podstawie GEZ

Ochrona stanowisk archeologicznych oraz nawarstwień kulturowych podczas inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu odnosi się do planu zagospodarowania przestrzennego, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego, w których znajdują się ustalenia ochronne. Wszelkie prace remontowo – ziemne należy ustalać z WKZ. Trzeba zatem zwrócić się do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, z wnioskiem o wydanie decyzji administracyjnej zezwalającej na realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego, jeżeli przeprowadzenie badań jest niezbędne w celu ochrony zabytków. W przypadku stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków istnieje zakaz prowadzenia wszelkich robót budowlanych oraz przemysłowych na jego terenie, a prace porządkowe prowadzone w jego obrębie wymagają uzgodnienia z WKZ.

Do największych zagrożeń dla stanowisk archeologicznych zaliczają się:

- działalności inwestycyjne: budowa kanalizacji, wodociągów;
- inwestycje mieszkaniowe i przemysłowe;
- budowy dróg;
- lokalizacje żwirowni i kopalni kruszywa oraz ich wydobycie;
- planowane zalesienia;
- regulacje cieków wodnych i budowa zbiorników retencyjnych;
- działalności rabunkowe – nielegalne poszukiwania;
- działalności rolnicze – głęboka orka;
- gwałtowne zjawiska atmosferyczne.

W szczególnym stopniu inwestycje liniowe o charakterze ponadlokalnym, prymitywne i rabunkowe metody gospodarowania przestrzenią osadniczą oraz tak zwani „poszukiwacze skarbów”, wykorzystujący do poszukiwań urządzenia techniczne wydają się być największym zagrożeniem dla zabytkowych stanowisk. Dlatego też w przypadku obiektów wpisanych do rejestru zabytków powinien obowiązywać zakaz prowadzenia prac budowlanych w ich zasięgu.

W okresie najbliższych 4 lat na terenie gminy nie zakłada się przeprowadzenia prac wykopaliskowych.

Liczba obiektów w ewidencji zabytków nie jest stała, ponieważ mogą być do niej wpisywane kolejne stanowiska archeologiczne odkryte podczas prac wykopaliskowych. Ewidencja stanowisk archeologicznych, podobnie jak i obiektów architektury i budownictwa ma charakter zbioru otwartego.

5.6. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Niewątpliwie objekty o największym znaczeniu dla Gminy Szubin figurują w rejestrze zabytków. Według autorów niniejszego dokumentu zabytki wyróżniające się największymi walorami zabytkowymi przedstawiono poniżej. Przedstawione objekty pełnią różne funkcje, co świadczy o zachowaniu dziedzictwa materialnego z terenu gminy. 3 z 7 przedstawionych obiektów zostało wpisanych do rejestru zabytków w latach 30 – tych ubiegłego wieku. Przy krótkiej charakterystyce obiektów umieszczono również fotografie.

MŁYN WODNY W CHOBIELINIE

Młyn z 1860 r. został wpisany do rejestru zabytków z dniem 30.09.1991 r. pod nr A/1321. Obiekt zbudowany z cegły czerwonej i drewnianych belek, nieotyńkowany. Dach stromy, dwuspadowy, kryty eternitem. Budynek w konstrukcji ryglowej z widocznymi drewnianymi belkami w drugiej i trzeciej kondygnacji, tzw. mur pruski, trójkondygnacyjny z użytkowym poddaszem, założony na rzucie wydłużonego prostokąta, bryła prostopadłościenna. Stolarka okienna i drzwiowa drewniana. Elewacja boczna w większości drewniana. Widoczna kamienna podmurówka.

Budynek został wniesiony na planie prostokąta, bez piwnicy, ale z trzema kondygnacjami. To, co zwraca uwagę, to ślady po dwóch przybudówkach, w których były dwie turbiny wodne. Każda nich miała po

70 koni mechanicznych mocy. W przybudówce stała też stacjonarna parowa lokomobila. Niegdyś nad dwuspadowym dachem górował komin, przez który odprowadzano dym ze wspomnianej lokomobili.

Wnętrze młyna nie jest dostępne dla ogółu zwiedzających, są w nim obszerne hale ze stropami belkowymi wspartymi na drewnianych kolumnach. Zachowały się jeszcze w większości stare zsypy, ślizgi do worków obite blachą oraz maszyny śrutujące. Obecnie młyn napędzany jest elektrycznie. Należy do Fundacji Potulickiej w Wojnowie. Wyrabia się tutaj głównie śrutę, służącą do dokarmiania ryb w okolicznych stawach rybnych

Fot. 12. Młyn wodny w Chobielinie
Źródło: www.szubin.pl

DWOREK MŁYNARZA W CHOBIELINIE

Dworek został wpisany do rejestru zabytków z dniem 15.01.1986 r. pod nr A/1321. Obiekt zbudowany z cegły, obustronnie tynkowany. Dach stromy, naczółkowy, kryty dachówką ceramiczną. Budynek jednokondygnacyjny z użytkowym poddaszem, założony na rzucie prostokąta, bryła prostopadłościenna. W połaci dachowej występują wole oczy oraz lukarny. Widoczne dwa frontony w osi środkowej oraz portyki z kolumnami. Od strony podwórza balkon. Zauważalne opaski tynkowane, okienne oraz gzyms parapetowy, nadokienny i główny. Dwa otwory kominowe.

Klasycystyczny dworek, zwany dworkiem młynarza, wybudowany został w 2 ćw. XIX w. Właścicielami majątku była wtedy rodzina Falkenbergów. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, Falkenbergowie wyjechali do Niemiec, a właścicielem Chobielina stał się Julian Reysowski, który z rodziną mieszkał w nim do II wojny światowej. Po 1945 roku majątek znacjonalizowano i stał się częścią PGR-u. Dzisiaj jest to własność prywatna.

Fot. 13. Dworek młynarza w Chobielinie
Źródło: fotografia własna

DWÓR W SAMOKŁĘSKACH DUŻYCH

Dwór z 2 poł. XIX w. został wpisany do rejestru zabytków z dniem 15.01.1986 r. pod nr A/1320. Obiekt zbudowany z cegły, obustronnie tynkowany. Dach o małym kącie nachylenia połaci, czterospadowy, kryty papą. Budynek dwukondygnacyjny założony na rzucie prostokąta. Widoczne liczne gzymsy, nadokienniki trójkątne, opaski tynkowane, okienne. Portyk z kolumnami mieści się od strony podwórza. W elewacji północnej nieznacznie występujący ryzalit zwieńczony trójkątnym frontonem.

Wybudowany w popularnym w Wielkopolsce od około 1830 roku stylu neorenesansowej willi Palladyńskiej. Obiekt wzniesiono specjalnie dla rodziny von Poll. Charakterystycznym jego elementem był wyraźnie rzucający się w oczy układ trzytraktowy z centralną sienią, z kolistymi schodami oraz salą użytą jako jadalnia i zarazem pełniącą funkcję salonu. Pierwotne wnętrza budynku zostały częściowo zamienione przebudową dworu już z końcem XIX wieku, a przede wszystkim zmianami, jakie zaszły po 1945 roku. Budynek dworski, głównie po 1954 roku, przeszedł znaczne zmiany zarówno zewnętrzne, jak i wewnętrzne. Założono centralne ogrzewanie, jednocześnie rozbierając piece kaflowe. Wielką stratę poniosło pokrycie dachowe, które pierwotnie było łupkowe, a zastąpiono je papą. W 1945 roku Armia Czerwona w pałacu zlokalizowała szpital polowy dla żołnierzy radzieckich. Później majątek wraz z pałacem przejęło Państwo i utworzono tu Państwowe Gospodarstwo Rolne. W pałacu na parterze mieściły się biura, a na piętrze mieszkania. W latach 60-tych w pałacu mieściło się przedszkole. Następnie majątek stanowił własność Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa. Obecnie jest to własność prywatna.

Fot. 14. Dwór w Samoklęskach Dużych

Źródło: fotografia własna

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. BARTŁOMIEJA W SAMOKŁĘSKACH DUŻYCH

Pierwotny kościół funkcjonował już w XV w. Kościół drewniany zastąpiono w 1677 r. murowanym, który został rozebrany w 1891 r. Obecny, neogotycki, murowany z cegły, jednonawowy z wydzielonym prezbiterium i wieżą od zachodu wybudowany został w latach 1888 – 1892 r. Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1584 miał miejsce dn. 11.03.2011 r. Wzniesiono go na planie prostokąta. W 1907 r. dzięki zebrany funduszom wstawiono witraże. W ołtarzu głównym obraz Matki Boskiej z dzieciątkiem, barokowy z ok. poł. XVIII w.

Fot. 15. Kościół parafialny p.w. św. Bartłomieja w Samokłeskach Dużych
Źródło: fotografia własna

DWÓR W SŁUPACH

Dwór z przełomu XVIII/XIX w., przebudowany w 1880 r. został wpisany do rejestru zabytków z dniem 05.06.1987 r. pod nr A/1290. Obiekt zbudowany z cegły, obustronnie tynkowany. Można wyróżnić 3 części budynku: południowa – jednokondygnacyjna z użytkowym poddaszem i dachem dwuspadowym, centralna – dwukondygnacyjna z dachem czterospadowym oraz północna – jednokondygnacyjna z użytkowym poddaszem i dachem dwuspadowym. Dachy kryte dachówką ceramiczną. Widoczne liczne gzymsy i oculusy. W części centralnej, po jej obu stronach portyki z kolumnami, a nad nimi balkony.

Obecnie, można zauważyć, że przy jego budowie, zgodnie z ówczesną wielkopolską tendencją zachowano ściśle pełną symetrię z klasycznymi podziałami wewnętrznymi i nawiązującymi do antyku detalami zdobniczymi. Pałac jest bardzo obszerny. Jego kubatura wynosi 4.028m³, natomiast powierzchnia użytkowa 1.238m². Obecnie właścicielem Pałacu jest Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa.

Fot. 16. Dwór w Słupach
Źródło: fotografia własna

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. WITA W SŁUPACH

Jest to jedna z najstarszych parafii w regionie. Przynależał do niej niegdyś Szubin zanim Sędziwój ufundował w mieście kościół św. Marcina. Pierwszy kościół mógł tu powstać nawet w XI wieku; św. Wit był wówczas popularnym patronem wielkopolskich kościołów. Pierwsza wzmianka o Słupach pochodzi z 1233 r. Sam kościół pojawia się w dokumentach dość późno, bo w 1399 r.

Eklektyczny kościół o cechach późnoklasycystycznych, orientowany, powstał w 1840 r. Poświęcono go w 1844 r. Wnętrze kościoła stanowi m. in. obraz św. Wita namalowany przez Stanisława Zaleskiego w Paryżu. Organy kościelne pochodzą z 1884 r. Wzniesiony na rzucie prostokąta z wewnątrz wydzielonym węższym

prezbiterium. Szczyt wschodni trójkątny z trzema sterczynami. Obiekt wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1552 z dn. 17.02.2010 r.

Fot. 17. Kościół parafialny p.w. św. Wita w Słupach

Źródło: fotografia własna

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. MIKOŁAJA BISKUPA W SZARADOWIE

Kościół w Szaradowie p. w. św. Mikołaja sięga tradycjami XIV w. Ostateczna odbudowa miała miejsce w 1886 r. i z tego okresu pochodzi większość wyposażenia kościoła, uzupełnionego o elementy, które ocalono z wcześniejszych zniszczeń. Wpis do rejestru zabytków pod nr A/1589 miał miejsce dn. 17.05.2011 r. Najstarszym i najcenniejszym zabytkiem jest wieżyczkowa monstrancja, z przełomu XVI/XVII w., osadzona w tradycjach gotyckich, jednak ornamentyką bliższa jest renesansowi i manieryzmowi. Ołtarz główny stanowi doskonały przykład współlistnienia elementów z różnych epok. Najstarsze rzeźby datowane są na koniec XVII w.

Fot. 18. Kościół parafialny p.w. św. Mikołaja Biskupa w Szaradowie

Źródło: fotografia własna

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. MARCINA W SZUBINIE

Świątynia została wpisana do rejestru zabytków z dniem 10.03.1933 r. pod nr A/311. Jednonawowy kościół znajduje się na miejscu wcześniejszego, spalonego w 1840 r. Obecny poświęcono 13 maja 1842 r. Po pożarze dobudowano wieżę w stylu gotyku nadwiślańskiego w 1862 r. W czasie II wojny światowej kościół pełnił funkcję magazynu. Mieści się tu obraz Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych, zwanej „Panią Szubińską”. Został on ufundowany w XV w. jako wotum wdzięczności za pokonanie Krzyżaków. W XVIII w. Janusz Wiśniowiecki, kasztelan krakowski, umieścił na nim pochwalny napis „VNI SECVNDA DEO”.

Jest to najstarsza istniejąca budowla w mieście, która pochodzi z XV w. Od samego początku był to kościół murowany, jednonawowy, w stylu późnogotyckim. W II poł. XVI w. dobudowaną kaplicę.

Fot. 19. Kościół parafialny p.w. św. Marcina w Szubinie
Źródło: fotografia własna

KOŚCIÓŁ FILIALNY P.W. ŚW. MAŁGORZATY W SZUBINIE

Świątynia została wpisana do rejestru zabytków z dniem 10.03.1933 r. pod nr A/312. Drewniany kościół o konstrukcji zrębowej usytuowany jest na niewielkim wzniesieniu, na cmentarzu. Ufundowany został przez Weronikę z Konarzewskich. Obecny kościół zastąpił wcześniejszy. Kościół założony został na planie dwóch prostokątów, wieża na planie kwadratu. Dach dwuspadowy, kryty dachówką, hełm wieży kryty blachą. Z oryginalnego wyposażenia zachował się rokokowy ołtarz z XVIII w., barokowy obraz św. Małgorzaty z 2 poł. XVII w., rokokowa ambona i kropielnica.

Kościół wybudowany został jako wotum za ocalenie od zarazy z ołtarzem w stylu baroku ludowego. Przy Kościele znajdują się liczne epitafia, m. in. grób 37 poległych Powstańców Wielkopolskich, kwatery 5 jeńców zmarłych w latach II wojny światowej, grób 21 ofiar faszyzmu oraz mogiła i pomnik 12 żołnierzy radzieckich, zmarłych w lutym 1945 roku.

Fot. 20. Kościół filialny p.w. św. Małgorzaty w Szubinie
Źródło: fotografia własna

RUINY ZAMKU STAROŚCIŃSKIEGO W SZUBINIE

Obiekt pochodzący z przełomu XIV i XV w. został wpisany do rejestru zabytków z dniem 28.09.1932 r. pod nr. A/310. Zamek powstał najprawdopodobniej w czasach panowania Kazimierza Wielkiego lub początków panowania Ludwika Węgierskiego (1370 – 1382). Budowla ta zaliczana jest do gotyckich, regularnych zamków nizinnych. Związane jest to z jego lokalizacją na terenie podmokłym. Pierwotnie powstał na planie czworoboku o wymiarach 42 x 42 m, a jego obwód wynosił ponad 1100 m². Twierdzę wybudowano z cegieł w układzie polskim na kamiennym cokole wykonanym z głazów granitowych. Budowla powstawała w dwóch fazach: w pierwszej zrealizowano zewnętrzny obwód murów, a w drugiej ich nadbudowę oraz właściwy budynek. W północno – wschodnim skrzydle zamku mieściły się izby mieszkalne. Najprawdopodobniej w tej części mieściła się również wieża. Obecnie najlepiej zachowała się ściana południowa sięgająca 7m. Ściana północna ocalała jedynie na poziomie fundamentów.

Należy mieć na uwadze, iż obiekt ten zaliczany jest do tzw. historycznych ruin trwałych. Najwłaściwszą formą ochrony takiej budowli jest jego utrwalenie i zabezpieczenie historycznej tkanki przed procesami niszczącymi i udostępnienie turystom.

Badania archeologiczno – architektoniczne na terenie zamku rycerskiego w Szubinie zostały rozpoczęte w 1997 roku, które trwały 4 lata. Największa ilość informacji uzyskanych w trakcie badań dotyczy kultury materialnej mieszkańców warowni. Zgromadzone materiały zabytkowe pochodzą z różnych okresów funkcjonowania zamku, począwszy od wieku XIV aż po XX wiek. Większość przedmiotów odnalezionych przez archeologów to fragmenty naczyń ceramicznych i szklanych oraz spora liczba tzw. ceramiki budowlanej (kafle, płytki posadzkowe i sklepienne, dachówki i in.). Wśród licznych przedmiotów wykonanych z metalu na terenie zamku odnaleziono zespół beltów do kuszy oraz zbiór ołowianych odważników z sygnaturami. Podczas prac w północnej części zamku znaleziono kamienną kulę armatnią, kościany „orzec” do kuszy, porcelanową główkę lalki i ceramiczną figurę mężczyzny w stroju rokoko, pochodzące z 2 poł. XIX wieku. W obszarze przedbramia na głębokości ok. 50 cm natrafiono na fragment detalu architektonicznego z piaskowca z motywem słońca. Niewątpliwie największym osiągnięciem było odnalezienie 33 monet srebrnych pochodzących z czasów Władysława Jagiełły. W 2000 r. przeprowadzono wstępne zabezpieczenie ściany obwodowej wschodniej – najbardziej zagrożonej zawaleniem.

W 2020 i 2021 r. przeprowadzono prace budowlane i konserwatorskie przy ruinach zamku w Szubinie. Prace przygotowawcze nad inwestycją rozpoczęły się we wrześniu 2020 roku. Zrealizowano następujące zadania:

- prace archeologiczne na obiekcie;
- konserwacja ruin;
- montaż podestu widokowego;
- wytyczenie ścieżki edukacyjnej;
- wykonanie makiety zamku;
- budowa placu zabaw;
- oświetlenie terenu i murów zamku;

Całkowita wartość inwestycji wyniosła 1 591 635,63 zł. 15 sierpnia 2021 r. uroczyście otworzono odnowione XIV-wieczne mury. Projekt otrzymał dofinansowanie ze środków UE - 1 151 063,21 zł w ramach programu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 w ramach Osi priorytetowej 4. Region przyjazny środowisku Działania 4.6. Ochrona środowiska naturalnego i zasobów kulturowych na obszarze ZIT Poddziałania 4.6.2. Wsparcie ochrony zasobów kultury.

Było to zarazem największe przedsięwzięcie dotyczące obiektu zabytkowego w ostatnich latach na terenie gminy. Jest to obecnie miejsce koncertów, inscenizacji i przedstawień, które integrują lokalną społeczność.

Fot. 21. Ruiny zamku starościńskiego w Szubinie przed (2016 r.) i po wykonanych pracach konserwacyjnych (2022 r.)

Źródło: fotografia własna/www.szubin.pl

VI. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ

W kolejnej tabeli przedstawiono analizę SWOT dla gminy (poprzez wskazanie mocnych i słabych stron, a także wskazanie szans oraz potencjalnych zagrożeń). Sporządzona analiza uwzględniła stan dziedzictwa kulturowego oraz uwarunkowania jego ochrony i realizowanej przez gminę polityki w zakresie rozwoju kultury, polityki przestrzennej i społeczno-gospodarczej. Dokonana analiza ma za zadanie pomóc w określeniu podstawowych priorytetów opracowanego dokumentu.

Tabela 11. Analiza szans i zagrożeń wynikających ze stanu dziedzictwa kulturowego Gminy Szubin

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Cele, zasady i kierunki opracowań strategicznych zmierzające do zrównowżenia rozwoju kultury w regionach wiejskich. 2. Uwzględnienie potrzeb ochrony dziedzictwa kulturowego w gminnych dokumentach strategicznych oraz MPZP. 3. Korzystne warunki dla rozwoju turystyki ze względu na bogate walory przyrodnicze regionu oraz zasób dziedzictwa i krajobrazu kulturowego. 4. Wspomaganie przedsięwzięć zmierzających do zachowania i kształtowania ładu przestrzennego z utrzymaniem właściwej ekspozycji obiektów zabytkowych i dostosowywaniem nowej zabudowy do wartości historycznych miejsc. 5. Modernizacja zabytków gminy z wykorzystaniem dotacji unijnych i krajowych. 6. Zaktualizowany Gminny Program Opieki nad Zabytkami. 7. Wpisanie nowych obiektów gminnej ewidencji zabytków. 8. Nowo powstałe MPZP. 9. Nowa perspektywa finansowa 2021-2027 - możliwość pozyskania funduszy zewnętrznych na ochronę zabytków. 10. Wspieranie fundacji, stowarzyszeń, kół gospodyń wiejskich, lokalnych artystów, lokalnych grup działania oraz pozostałych organizacji promujących w swojej działalności dziedzictwo kulturowe regionu. 11. Rosnące zapotrzebowanie na produkty lokalne. 12. Wzmocnienie poczucia tożsamości lokalnej i regionalnej. 13. Zwiększająca się świadomość społeczna dotycząca zabytków i dziedzictwa kulturowego. 14. Nowe obiekty w rejestrze zabytków. 15. Organizacja imprez kulturowych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konkurencyjność gmin o większym zasobie kulturowym, większej liczbie cennych zabytków. 2. Bezprawne/samowolne działania przy prywatnych obiektach o walorach zabytkowych. 3. Postępująca dekapitalizacja zasobu zabytkowego, degradacja części zabytków, w tym cennych obiektów nawiązujących do historii Szubina. 4. Kończąca się perspektywa finansowa 2014-2020 związana z pozyskiwaniem funduszy europejskich na renowację zabytków. 5. Brak środków na renowację zabytkowych obiektów (zwłaszcza budynków będących własnością prywatną). 6. Kosztowne remonty obiektów zabytkowych. 7. Duża liczba właścicieli w przypadku założeń dworsko – parkowych. 8. Brak dostatecznej pamięci o opuszczonych cmentarzach. 9. Wprowadzenie nowego budownictwa w otoczenie zabytkowych budynków mieszkalnych, często niezgodnego kubaturowo. 10. Coraz częstsze susze, które wpływają negatywnie na mikroklimat zabytków, w szczególności zabytkowych kościołów drewnianych. 11. Brak uchwały, na podstawie której gmina można przyznać dotacje na remont zabytków. 12. Niedostateczna pamięć o grodzisku w Królikowie, który jest jedynym rejestrowym stanowiskiem archeologicznym na terenie gminy. 13. Presja budowlana na terenie Zamościa i Rynarzewa – potencjalne zagrożenie dla ładu przestrzennego.
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Duża liczba stanowisk archeologicznych. 2. Duża liczba zabytkowych obiektów o funkcji mieszkalnej – kamienice i domy jednorodzinne. 3. Duża liczba zabytków wpisanych do rejestru zabytków. 4. Bardzo duża liczba cmentarzy ewangelickich. 5. Stosunkowo dobrze zachowane obiekty wpisane do rejestru zabytków. 6. Licznie otrzymane dofinansowania na rzecz zabytkowych kościołów oraz poprawiający się ich stan. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Problem z dostępnością do niektórych zabytkowych obiektów (własność prywatna). 2. Niewystarczające środki na opiekę nad zabytkami. 3. Zły stan techniczny części zabytków ujętych w GEZ. 4. Postępująca degradacja cmentarzy, parków oraz obiektów w zespołach folwarcznych. 5. Duża liczba zabytków wymagająca prac remontowych, głównie obiektów prywatnych. 6. Występowanie kilku niezagospodarowanych i

<ol style="list-style-type: none"> 7. Zrealizowana większość zadań z poprzedniego okresu programowania. 8. Zagospodarowany park miejski w Szubinie. 9. Wybudowana replika pomnika mogiły Powstańców Wielkopolskich na cmentarzu rzymsko-katolickim w Szubinie. 10. Zabezpieczenie ruin zamku i ożywienie tego miejsca - wykonane prace budowlane i konserwatorskie. 11. Oddanie do użytku drogi ekspresowej S5, która odciąża ruch samochodowy z centrum Rynarzewa. 12. Występujące atrakcje turystyczne związane z dziedzictwem kulturowym - muzea, były obóz jeniecki, miejsca pamięci narodowej. 13. Liczne zabytki ruchome znajdujące się w kościołach. 14. Aktywna działalność Muzeum Ziemi Szubińskiej i Szubińskiego Domu Kultury. 15. Bardzo bogate i urozmaicone dziedzictwo niematerialne. 16. Zachowane legendy. 17. Nowo powstałe murale nawiązujące do charakteru regionu. 18. Liczne Koła Gospodyń Wiejskich oraz ich aktywne uczestnictwo w życiu kulturalnym gminy. 19. Działalność zespołów ludowych, twórców ludowych, organizacji, fundacji i stowarzyszeń związanych z dziedzictwem kulturowym. 20. Bogata historia oraz pałuckie tradycje ludowe. 21. Lokalna potrawa będąca promocją regionu – kluski ziemniaczane. 22. Liczne imprezy i festyny promujące gminę oraz wydarzenia związane ze sztuką ludową, w tym organizowany corocznie konkurs pn. „Konkursu Sztuki Ludowej Pałuk”. 23. Bogate informacje na temat dziedzictwa kulturowego gminy znajdujące się na jej stronie internetowej. 24. Wydany przewodnik miasta i gminy Szubin w 2017 r. uwzględniający obiekty zabytkowe. 	<p>opuszczonych dworów.</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Niezadawalające oznakowanie cennych obiektów kulturowych bądź ich brak. 8. Brak zabezpieczeń większości obiektów zabytkowych przed pożarami. 9. Zanikanie cech tradycyjnych zabudowy mieszkalnej i gospodarczej (likwidacja detali, zakrywanie drewnianej bądź ceglanej elewacji – ocieplanie budynków, otynkowania). 10. Zanikanie gwary pałuckiej. 11. Mało miejsc noclegowych/punktów gastronomicznych oraz pozostałej bazy turystycznej.
--	---

Źródło: opracowanie własne

VII. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

Przedmiotowe opracowanie wyznacza gminie priorytety w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami. Prace nad wdrażaniem ustaleń programu oraz monitorowaniem ich postępu należą do zadań samorządu lokalnego. Zadania dla samorządu lokalnego w zakresie opieki nad zabytkami zostały opracowane na podstawie analiz gminnych dokumentów strategicznych, dokumentów programowych wyższego szczebla, diagnozy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego, gminnej ewidencji zabytków, bieżących potrzeb, a także przede wszystkim na podstawie wcześniejszego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Szubin, tak aby zapewnić kontynuację działań.

Przedmiotowy Program w zakresie ochrony zabytków gminy odnosi się do działań, o których mowa w art.4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

Art. 4. Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Bazując na wcześniejszych celach oraz kierunkach wskazanych w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin na lata 2016-2019 określono obecne założenia programowe, które są zbieżne z poprzednimi.

7.1 Priorytety gminnego programu opieki nad zabytkami

Analiza szans i zagrożeń wynikających ze stanu dziedzictwa kulturowego gminy wykonana na potrzeby programu pozwoliła na wypracowanie priorytetowych działań w zakresie opieki nad zabytkami. Uwzględniając szereg korzystnych zmian jakie nastąpiły w poprzednim okresie programowania, wskazuje się na kontynuację założonych priorytetów.

1. Priorytet I
Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego
2. Priorytet II
Badanie i dokumentacja gminnego dziedzictwa
3. Priorytet III
Promocja oraz edukacja w zakresie dziedzictwa kulturowego

W ramach poniższych priorytetów określono kierunki działań, które mają być uzyskane przez konkretne, przypisane do nich szczegółowe zadania.

7.2. Kierunki działań gminnego programu opieki nad zabytkami

Dla realizacji wyznaczonych priorytetów określono długofalowe kierunki działań, mogące wykraczać poza 4-letni okres obowiązywania Programu.

Aby zachować ciągłość kierunków działań podjęto decyzję, że większość z nich będzie kontynuowana, co uzasadnione jest m.in. ich efektywną realizacją w ostatnich 4 latach. Dodano 2 nowe kierunki: Dotacje na dziedzictwo kulturowe oraz Prowadzenie dokumentacji strategicznych, planistycznych i fotograficznych na rzecz dziedzictwa kulturowego. W ramach przyjętych priorytetów wyszczególniono następujące kierunki działań służące realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin:

1. Zahamowanie postępującej degradacji zabytków, doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania oraz przywrócenie świetności zabytkom, które utraciły swoje walory.
2. Dotacje na dziedzictwo kulturowe.
3. Podejmowanie działań mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego, z uwzględnieniem walorów kulturowych.
4. Prowadzenie i monitoring gminnej ewidencji zabytków.
5. Prowadzenie dokumentacji strategicznych, planistycznych, fotograficznych na rzecz dziedzictwa kulturowego.
6. Korzystanie z nowoczesnych technik informatycznych do promocji dziedzictwa kulturowego.
7. Zwiększenie świadomości historycznej społeczności lokalnej przez włączenie jej w różne formy aktywności.

8. Wzbudzenie zainteresowania historią i kulturą materialną regionu zapisaną w dziełach architektury, budownictwa, lokalnej tradycji.
9. Wspieranie rozwoju lokalnych inicjatyw kulturowych w zakresie podtrzymania miejscowych tradycji folklorystycznych.
10. Turystyczna promocja regionu.

7.3. Zadania gminnego programu opieki nad zabytkami

Dla realizacji zadań wyznaczono dwa okresy: etap pierwszy, po którym gmina dokona sprawozdania (do połowy 2025 r., za okres 2023-2024) oraz etap drugi (2025-2026).

„Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin na lata 2023–2026” jest kontynuacją wcześniejszego Programu. Zadania przypisane w kierunkach działań są zgodne ze wcześniejszymi zaproponowanymi w „Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin na lata 2016-2019”. W obecnym Programie przypisano również inne, nowe zadania mające na celu polepszenie ogólnej sytuacji obiektów zabytkowych, jak i mieszkańców gminy w nawiązaniu do szeroko rozumianego dziedzictwa kulturowego.

Część zadań, która została zrealizowana w poprzedniej perspektywie nie została obecnie uwzględniona, bądź uznano, że niektóre zadania zostały przeszacowane, dlatego też ich kontynuacja nie została wskazana. Gmina Szubin zrealizowała zdecydowaną większość wyznaczonych zadań wskazanych w poprzedniej perspektywie programowej. Spośród 31 zaplanowanych zadań, nie zostały zrealizowane:

- utworzenie budżetu gminnego na rzecz dofinansowań najbardziej potrzebnych remontów obiektów będących w GEZ;
- zmiana pokrycia dachowego na budynkach mieszkalnych, na których znajduje się eternit;
- organizacja imprez kulturowych również o zasięgu ponadregionalnym;
- opracowanie konkursu na „zabytek zadbany Gminy Szubin”;
- zaprojektowanie i wydanie kieszonkowego przewodnika turystycznego gminy z uwzględnieniem obiektów zabytkowych i kulturowych;
- stworzenie programu motywującego lokalną społeczność do przekazywania pamiątek lokalnych na rzecz Muzea na obszarze Gminy Szubin jako wspólne dobro mieszkańców regionu;
- zwiększenie powierzchni wystawowej w Muzeum Ziemi Szubińskiej.

Jednocześnie w realizacji pozostaje zadanie pn. „Sporządzenie monografii na temat Gminy – zarys dziejów Gminy Szubin”.

Dla obszaru gminy, założono, iż w czasie trwania etapu pierwszego realizowane będą działania wstępne, mające charakter przygotowawczy do pełnej realizacji Programu. Aby określone działania mogły być zrealizowane potrzebna jest współpraca wielu podmiotów. Najważniejszym wydaje się być skoordynowana i zrównoważona współpraca między właścicielami obiektów zabytkowych, a Gminą Szubin. Ważne jest również współdziałanie władz Gminy z jej jednostkami organizacyjnymi, jednostkami samorządu terytorialnego wyższego szczebla w odniesieniu do ochrony i opieki zabytków, ich ratowania oraz niezbędnego finansowania.

W obecnej sytuacji związanej z epidemią covid-19 na terenie kraju, należy mieć na uwadze, że pierwszy etap realizacji zadań będzie niezmiernie trudny. Biorąc pod uwagę dynamiczną sytuację związaną z pandemią trudno jednoznacznie wskazać, kiedy zadania wskazane w pierwszym etapie będą możliwe do zrealizowania. W pierwszej kolejności należy wykonać te, których realizacja możliwa jest do zrealizowania korespondencyjnie, za pomocą poczty e-mail, ustaleń telefonicznych, webinarów, czy video-rozmów.

Tabela 12. Zakres i harmonogram działań w zakresie ochrony i zarządzania dziedzictwem kulturowym Gminy Szubin

Kierunki działań	Zadania	Etap I	Etap II
Priorytet I - Ochrona i zrównoważone kształtowanie krajobrazu kulturowego			
Zahamowanie postępującej degradacji zabytków, doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania oraz przywrócenie świetności zabytkom, które utraciły swoje walory	Konsekwentne wdrażanie zapisów dokumentów programowych w odniesieniu do zabytków i krajobrazu kulturowego gminy.		
	Usunięcie eternitu na dachach budynków mieszkalnych przez ich właścicieli.		
	Zabezpieczenie gminnych obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą.		
	Prowadzenie okresowych prac porządkowych opuszczonych cmentarzy.		
	Zaadaptowanie budynku przy ul. Winnica 19 w Szubinie na nowe funkcje społeczne wraz z przeprowadzeniem prac remontowych.		
Dotacje na dziedzictwo kulturowe	Aplikowanie wniosków w celu pozyskania funduszy na remonty zabytków będących we własności gminy z funduszy unijnych i krajowych.		
	Opracowanie programu na rzecz finansowania obiektów będących w gminnej ewidencji zabytków oraz podjęcie uchwały w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach.		
	Informowanie właścicieli zabytków o konkursach na rzecz dofinansowania prac remontowych i konserwatorskich.		
Podejmowanie działań mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego, z uwzględnieniem walorów kulturowych	Przestrzeganie ustaleń Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w zakresie ochrony dóbr kultury, w tym uwzględnienie stref bezwzględnej ochrony archeologicznej oraz chronionych układów przestrzennych wraz z zabudową o wartościach kulturowych.		
	Przestrzeganie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych oraz dóbr kultury współczesnej w MPZP oraz aktualizowanie MPZP.		
Priorytet II – Badanie i dokumentacja gminnego dziedzictwa			
Prowadzenie i monitoring gminnej ewidencji zabytków	Przeprowadzenie aktualizacji gminnej ewidencji zabytków, w tym prac terenowych.		
	Opracowanie kart dla adresowych gminnej ewidencji zabytków dla układów urbanistycznych i ruralistycznych.		
	Ujęcie w gminnej ewidencji zabytków budynku - barak Oflag 64 przy ul. Kcyńskiej w Szubinie - jedyny obiekt z zespołu budynków dawnego obozu jenieckiego, który przetrwał do dziś.		
	Ujęcie w GEZ wszystkich 3 schronów (bunkrów) - uzupełnienie o schron w Nowym Świecie oraz o schron zlokalizowany w odległości ok. 100 metrów od drogi polnej łączącej Kowalewo i Słupy		
	Ujęcie w GEZ budynku przy ul. Winnica 19 w Szubinie.		
Prowadzenie dokumentacji strategicznych, planistycznych, fotograficznych na rzecz dziedzictwa kulturowego	Przeprowadzenie dokumentacji fotograficznej zabytków ruchomych ujętych w ewidencji i rejestrze konserwatorskim.		
	Opracowanie planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.		
Korzystanie z nowoczesnych technik informatycznych do	Zamieszczenie aktualizacji GPOnZ na stronie internetowej gminy.		
	Zamieszczenie historycznych map miejscowości gminnych na stronie internetowej gminy.		

Kierunki działań	Zadania	Etap I	Etap II
promocji dziedzictwa kulturowego	Zorganizowanie poszukiwań dawnych zdjęć przedstawiających Szubin i okolice z dawnych czasów „Szubin na czarno-białej fotografii” oraz zamieszczenie ich na stronie internetowej gminy.		
	Opublikowanie legend związanych z Szubinem i okolicą na stronie internetowej gminy.		
Priorytet III - Promocja oraz edukacja w zakresie dziedzictwa kulturowego			
Zwiększenie świadomości historycznej społeczności lokalnej przez włączenie jej w różne formy aktywności	Prelekcje, spotkania i wykłady związane z historią, zabytkami i kulturą gminy.		
	Włączenie mieszkańców gminy w proces budowy Muzeum Obozów Jenieckich w Szubinie.		
Wzbudzenie zainteresowania historią i kulturą materialną regionu zapisaną w dziełach architektury, budownictwa, lokalnej tradycji	Dalsza organizacja konkursów fotograficznych związana z zabytkami z terenu gminy.		
	Dalsza organizacja konkursów plastycznych związanych z kulturą lokalną		
	Organizacja konkursów związana z dziedzictwem kulinarnym.		
Wspieranie rozwoju lokalnych inicjatyw kulturotwórczych w zakresie podtrzymania miejscowych tradycji folklorystycznych	Wsparcie na rzecz działalności kół gospodyń wiejskich, zespołów ludowych, twórców ludowych oraz pozostałych organizacji związanych z dziedzictwem kulturowym.		
	Pomoc w prowadzeniu działalności lokalnych muzeów – zakup muzealiów.		
Turystyczna promocja regionu	Sporządzenie monografii na temat Gminy – zarys dziejów Gminy Szubin.		
	Promocja potrawy regionalnej - kluski ziemniaczane.		
	Promocja gminy w oparciu o najważniejsze zabytki: zabytkowe kościoły, pałace, ruiny zamku – opracowanie krótkiego spotu filmowego.		
	Dalsza organizacja, promocja i rozwój Konkursu Sztuki Ludowej Pałuk, jako wydarzenia o zasięgu ponadregionalnym.		
	Promocja oraz dalsza organizacja imprez i festynów, a także pikników organizowanych na szubińskim zamku.		
	Promocja murali oraz kontynuacja działań związana z ich powstawaniem.		

VIII. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Konsekwentnie prowadzona i długofalowa polityka Gminy Szubin w zakresie opieki nad zabytkami oraz realizacja niniejszego Programu stanowi szansę na rozwój Gminy Szubin oraz na zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Inwestycje zmierzające do poprawy stanu technicznego obiektów i zespołów zabytkowych powinny się odbywać na zasadzie poszanowania istniejących wartości zabytkowych i dążenia do zachowania w jak największym stopniu oryginału, ewentualnie wkomponowaniu nowych elementów w sposób współgrający z zabytkiem.

Realizacja Programu będzie się odbywać poprzez wskazane zadania gminy na rzecz osiągnięcia priorytetów w nim przyjętych.

Zakłada się, że zadania określone w gminnym programie opieki nad zabytkami będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

- a) instrumentów prawnych – wynikających z przepisów ustawowych (np. uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, programu rewitalizacji, aktualizacja GEZ, aplikowanie o dofinansowanie, wykonywanie pozostałych decyzji administracyjnych przez WKZ oraz Urząd Gminy Szubin),
- b) instrumentów finansowych (m.in. finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy, zakup muzealiów, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych, organizacje konkursów, itp.),
- c) instrumentów koordynacji (m.in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp. Współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami, czy pozostałymi właścicielami obiektów zabytkowych),
- d) instrumentów społecznych (m.in. poprzez działania edukacyjne promocyjne, konsultacyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami),
- e) instrumentów kontrolnych (m.in. monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego, aktualizacja GEZ, sporządzenie sprawozdania z realizacji Programu oraz pozostałej dokumentacji).

IX. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Proces osiągnięcia celów wytyczonych w Programie będzie monitorowany poprzez analizę stopnia jego realizacji. Analiza ta będzie dokonywana każdorazowo przez Burmistrza Szubina, zgodnie z ustaleniami art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

5. Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

Wykonanie sprawozdania powinna poprzedzić ocena poziomu realizacji Gminnego Programu uwzględniająca: wykonanie zadań przyjętych do realizacji w okresie czteroletnim obowiązywania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami oraz efektywność ich wykonania.

Ocena poziomu realizacji Programu winna uwzględniać m.in.:

- bieżący monitoring gminnej ewidencji zabytków z terenu Gminy Szubin uwzględniający informacje o stanie zachowania obiektów, zmianach lokalizacyjnych, zmianach stosunków własnościowych;
- ocenę zaawansowania prac związanych z modernizacją obiektów zabytkowych;
- ocenę aktywności kulturalnej lokalnej społeczności, w tym ocenę przedsięwzięć folklorystycznych i zainteresowań tradycyjnym rękodziełem;

- ocenę organizacji imprez, festynów, konkursów, pikników i wydarzeń związanych z dziedzictwem kulturowym;
- ocenę realizacji programu edukacji i promocji zabytków, w tym z wykorzystaniem nowoczesnych technik informatycznych;
- ocenę kontaktów z właścicielami obiektów w zakresie działań zmierzających do modernizacji obiektów zabytkowych.

Po przyjęciu przez Radę Miejską w Szubinie Programu w drodze uchwały należy udostępnić dokument do publicznej wiadomości na stronie internetowej gminy.

Program należy sukcesywnie analizować oraz uzupełniać uwzględniając zmieniające się uwarunkowania prawne, kulturowe i społeczne.

Realizowanie założeń niniejszego Programu będzie wymagało współpracy nie tylko osób odpowiedzialnych za wdrożenie działań wynikających z celów tego dokumentu, ale także aktywizacji właścicieli, użytkowników obiektów zabytkowych, organizacji pozarządowych, grup społecznego działania, środowisk naukowych itp. Mając na uwadze dobro ogółu należy dołożyć starań, aby wytyczone cele zostały realizowane.

X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Środki finansowe związane z zadaniami ochrony i opieki nad zabytkami dla Gminy Szubin mogą być uzyskane z następujących źródeł:

- środki publiczne;
- środki krajowe (budżet państwa, budżet jednostek samorządu terytorialnego, fundusze celowe);
- środki zagraniczne (środki Unii Europejskiej i inne);
- środki niepubliczne (środki osób fizycznych, prawnych, spółek, organizacji, fundacji, instytucji kościelnych).

Zasady finansowania opieki nad zabytkami określone zostały w rozdziale 7. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Podstawowym źródłem finansowania zabytków w Polsce są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów samorządowych. Finansowanie zabytków z tych źródeł odbywa się na zasadzie współfinansowania prac przy obiektach zabytkowych, w oparciu o zapisy ww. ustawy.

Dysponentami powyższych środków są:

1. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
2. Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków.
3. Organ stanowiący - gminy, powiaty, samorządy województwa realizujące dotacje poprzez corocznie organizowane nabory wniosków. Dotacja może zostać udzielona osobie fizycznej, jednostce samorządu terytorialnego lub innej jednostce organizacyjnej, będącej właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub posiadającej taki zabytek w trwałym zarządzie.
4. Fundacje PPP.

Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale, przy czym może być ona udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych.

Poniżej wskazano przykładową listę instytucji oraz programów umożliwiających częściowe sfinansowanie zadań wskazanych w przedstawionym Programie.

Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków

Jego dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. To państwowy fundusz celowy, którego przychodem są wpływy z kar pieniężnych. Koszty obsługi NFOZ są

pokrywane ze środków tego Funduszu. Środki Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków są przeznaczane na dofinansowanie:

- nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru.

W latach 2017–2026 maksymalny limit wydatków budżetu państwa będący skutkiem finansowym ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wynosi 7,28 mln zł, z tym że w:

1. 2017 r. – 0,67 mln zł;
2. 2018 r. – 0,67 mln zł;
3. 2019 r. – 0,68 mln zł;
4. 2020 r. – 0,70 mln zł;
5. 2021 r. – 0,71 mln zł;
6. 2022 r. – 0,73 mln zł;
7. 2023 r. – 0,75 mln zł;
8. 2024 r. – 0,77 mln zł;
9. 2025 r. – 0,79 mln zł;
10. 2026 r. – 0,81 mln zł.

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego:

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz tzw. mecenat, są podstawą ubiegania się o środki na zadania z zakresu kultury realizowane przez między innymi jednostki samorządu terytorialnego. Na rok 2022 zostały przedstawione następujące programy z zakresu dziedzictwa kulturowego:

- Muzyka;
- Muzyczny ślad;
- Taniec;
- Teatr;
- Sztuki wizualne;
- Film;
- Narodowa kolekcja sztuki współczesnej;
- Literatura;
- Promocja czytelnictwa;
- Czasopisma;
- Partnerstwo dla książki;
- Edukacja kulturalna;
- Edukacja artystyczna;
- Ochrona zabytków;
- Wpieranie działań muzealnych;
- Kultura ludowa i tradycja;
- Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą;
- Ochrona zabytków archeologicznych;
- Miejsca Pamięci Narodowej za granicą;
- Badania polskich strat wojennych;
- Miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju;
- Groby i cmentarze wojenne w kraju;
- Infrastruktura szkolnictwa artystycznego;
- Infrastruktura domów kultury;

- Kultura dostępna;
- Promocja kultury polskiej za granicą;
- Kultura cyfrowa;
- Rozwój sektorów kreatywnych;
- Promesa dla kultury;
- Wydarzenia artystyczne dla dzieci i młodzieży;
- Zamówienia kompozytorskie;
- Wspieranie archiwów, bibliotek i muzeów poza krajem;
- Ballady i romanse.

W kontekście realizacji niniejszego programu oraz zaplanowanych działań do najważniejszych należy zaliczyć poniższe programy: ochrona zabytków, ochrona zabytków archeologicznych, miejsca pamięci i trwałe upamiętnienie w kraju, promesa dla kultury, kultura ludowa i tradycja, kultura cyfrowa.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Administracji - Fundusz Kościelny

Kościelne osoby prawne mogą ubiegać się o przyznanie dotacji z Funduszu Kościelnego na realizację w 2022 r. następujących zadań:

1. konserwacja i remonty obiektów sakralnych i kościelnych o wartości zabytkowej w znaczeniu nadanym przez aktualne ustawodawstwo, bądź orzecznictwo.

Dotacje na wspomniany cel przeznaczane będą, co do zasady, na remonty i prace konserwatorskie zabytkowych obiektów sakralnych (w szczególności: remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, wodnej, kanalizacyjnej, odgromowej). W szczególnie uzasadnionych przypadkach może nastąpić finansowanie z Funduszu Kościelnego remontu ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np.: instrumenty muzyczne, dzwony) oraz stałych elementów wystroju wewnątrz (takich jak np.: ołtarze, polichromie, freski, posadzki). Z Funduszu Kościelnego nie finansuje się co do zasady prac dotyczących otoczenia obiektu (takich jak np.: chodniki, ogrodzenia, trawniki);

2. wspomaganie kościelnej działalności charytatywno-opiekuńczej, na określenie której, na potrzeby udzielania dotacji z Funduszu Kościelnego, stosuje się uregulowania zawarte w art. 39 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania.

Dotacje na w/w cel przeznaczane będą w szczególności na remonty placówek, w których prowadzona jest działalność charytatywno-opiekuńcza oraz zakup koniecznego wyposażenia i pomocy dydaktycznych, z wyjątkiem zakupów inwestycyjnych. W szczególnie uzasadnionych przypadkach finansowane będą z Funduszu Kościelnego koszty prowadzenia działalności tych placówek (np. żywność) oraz udzielanie pomocy w zapewnianiu opieki i wypoczynku osobom znajdującym się w potrzebie.

Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027

Niniejszy dokument będzie podstawą do ubiegania się o dofinansowanie przedsięwzięć związanych z ochroną zabytków w ramach funduszy europejskich. W poprzedniej perspektywie, fundusze przeznaczone na ochronę zabytków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego odgrywały największą rolę w procesie rewaloryzacji środowiska kulturowego. 15 marca 2022 r. niniejszy dokument został oficjalnie przesłany przez system informatyczny SFC w celu rozpoczęcia negocjacji jego zapisów z Komisją Europejską. Należy bacznie monitorować informacji na temat ogłoszenia pierwszych konkursów w ramach FE.

W ramach celu szczegółowego 4 (vi) przewidziano dla regionów słabiej rozwiniętych 45 929 757 euro dofinansowania (kod 166 - ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury).

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Rada Ministrów przyjęła Założenia Programowania Rozwoju Obszarów Wiejskich ze Środków Europejskich na lata 2021-2027, przedłożone przez ministra rolnictwa i rozwoju wsi. W dokumencie przedstawiono możliwości finansowania rozwoju wsi i obszarów wiejskich oraz sektora rolno-spożywczego ze środków Unii Europejskiej na lata 2021-2027, ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) i Polityki Spójności. W celu szczegółowym nr 2 Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska znalazł się kierunek interwencji 2.3 Rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacji wsi i małych miast.

Zmiana perspektywy finansowej z okresu 2014-2020 na 2021-2027 wymusza aktualizację dokumentu i założeń polityki finansowej. W chwili obecnej Program nie został jeszcze przyjęty w perspektywie 2021-2027 dlatego też należy wnikliwie obserwować, czy na podstawie jego założeń będzie można starać się o dofinansowanie na ochronę zabytków oraz jakie będą terminy naborów.

Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków, Delegatura w Bydgoszczy

Dotacja realizowana jest ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest Wojewoda Kujawsko-Pomorski. Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków przyznaje dotacje na podstawie art. 74 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

Dotacja celowa na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może być udzielona po złożeniu wniosku o udzielenie dotacji celowej, zwanego dalej „wnioskiem”, przez osobę fizyczną, jednostkę samorządu terytorialnego lub inną jednostkę organizacyjną, będącą właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadającą zabytek w trwałym zarządzie.

Obowiązujące terminy naboru wniosków:

- 1) 30 listopada roku poprzedzającego przeprowadzenie prac przy zabytku wpisanym do rejestru.
- 2) 30 czerwca roku, w którym dotacja celowa ma być udzielona, w przypadku dofinansowania prac przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, które zostały przeprowadzone w okresie 3 lat poprzedzających rok złożenia wniosku. Wniosek ten wnioskodawca może złożyć po wykonaniu wszystkich prac lub robót określonych w pozwoleniu wydanym przez Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Co roku określone zostają zasady udzielania dotacji wraz ze wzorami wniosków oraz pozostałej dokumentacji.

Dotacje na zabytki położone na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego – Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Nabór odbywa się według zasad zmienionych uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XXXV/508/21 z dnia 30 sierpnia 2021 roku ze zm. Celem dotacji jest ochrona krajobrazu kulturowego i dziedzictwa narodowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, wspieranie i uzupełnianie działań właścicieli i zarządców zabytków dla zapewnienia ochrony i konserwacji wartościowych elementów substancji zabytkowej. Wnioski o udzielenie dotacji jednorocznej i wieloletniej składa się do 15 grudnia roku poprzedzającego rok, w którym planowane jest rozpoczęcie prac określonych we wniosku. W przypadku niewykorzystania całości środków przeznaczonych w budżecie województwa na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach lub ich zwiększenia, mogą być składane wnioski o dotację jednoroczną w drugim terminie, tj. do dnia 15 kwietnia roku, w którym dotacja jednoroczna ma być wykorzystana. Informacja o drugim terminie składania wniosków zostanie podana do publicznej wiadomości na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Powiat Nakielski – Starostwo Powiatowe

Na podstawie Uchwały Nr XXXIII/362/2013 Rady Powiatu Nakielskiego z dnia 30 października 2013 roku w sprawie zasad i trybu postępowania udzielania i rozliczania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków nie stanowiących własności Powiatu Nakielskiego corocznie przyznawane są dotacje obejmujące nakłady określone w art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. W uchwale budżetowej określona jest szacowana wysokość środków, jaka może być przeznaczona na ww. dotacje.

Wnioski o dotacje składa się w terminie do dnia 30 kwietnia roku budżetowego na formularzu stanowiącym załącznik nr 1 do uchwały. Oceny wniosków dokonuje 3-osobowa komisja, wybrana wcześniej przez radnych w drodze uchwały.

Finansowanie przy wykorzystaniu ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym

Partnerstwo publiczno-prywatne (PPP) stanowi formę realizacji zadań publicznych przez podmiot prywatny przy wykorzystaniu możliwości finansowych, organizacyjnych lub innych podmiotu prywatnego. Istotą partnerstwa jest to, iż zlecającym zadanie jest podmiot publiczny, natomiast wykonawcą partner prywatny, którym zgodnie z ustawą z dnia 19 grudnia 2008 r. o PPP (jest przedsiębiorca lub przedsiębiorca zagraniczny).

Szczegółowe informacje w zakresie dofinansowań i związanych z nimi programów znajdują się na stronach internetowych przedstawionych instytucji.

XI. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTEKÓW

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, główny obowiązek dbania o stan zabytków, a tym samym ponoszenia nakładów na prace konserwatorskie, spoczywa na właścicielach i użytkownikach obiektów zabytkowych. Na każdym właścicielu i posiadaczu zabytku spoczywają obowiązki, określone w art. 5 powyższej ustawy, wynikające z zasad sprawowania opieki nad zabytkami.

Art. 5. Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

W art. 28 wskazano również dodatkowe obowiązki właścicieli i posiadaczy zabytków wpisanych do rejestru zabytków.

Art. 28. Niezależnie od obowiązków wynikających z opieki nad zabytkami, określonych w art. 5, właściciel lub posiadacz zabytku wpisanego do rejestru lub zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków zawiadamia wojewódzkiego konserwatora zabytków o:

- 1) uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zdarzenia;
- 2) zagrożeniu dla zabytku, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zagrożenia;
- 3) zmianie miejsca przechowania zabytku ruchomego w terminie miesiąca od dnia nastąpienia tej zmiany;
- 4) zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości.

Na mocy art. 29 ust. 1 na wszystkich właścicielach i posiadaczach zabytków oraz przedmiotów o cechach zabytkowych spoczywa obowiązek udostępniania ich organom ochrony zabytków w celu przeprowadzenia badań.

Art. 29. 1. Organy ochrony zabytków w czasie uzgodnionym z właścicielem lub posiadaczem przedmiotu będącego zabytkiem lub posiadającego cechy zabytku mogą prowadzić badania tego przedmiotu w miejscu, w którym przedmiot ten się znajduje.

Zapisy art. 71 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określają zasady finansowania opieki nad zabytkami.

1. W zakresie sprawowania opieki nad zabytkami osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego finansuje prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy tym zabytku.

2. Sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny, określony w ust. 1, posiada jednostka samorządu terytorialnego, jest zadaniem własnym tej jednostki.

Cele określone w GPOnZ dla Gminy Szubin na lata 2023-2026 będą osiągnane poprzez:

- wspólne działania władz Gminy z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Urzędem Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Starostwem Powiatowym w Nakle nad Notecią, Kujawsko-Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków, władzami kościelnymi (parafie posiadające obiekty zabytkowe na terenie gminy), a także muzeami występującymi na terenie gminy oraz Szubińskim Domem Kultury, jak i innymi jednostkami samorządu terytorialnego na zasadach porozumień, umów, wspólnych podmiotów;
- inicjatywy własne władz Gminy Szubin;
- stosowanie instrumentów finansowych (dotacje, prowadzenie instytucji, nagrody, zachęty, itp.);
- funkcje programowe (programy lokalne i projekty, kontrakty, itp.);
- inne działania aktywizujące.

Gmina Szubin nie posiada Uchwały dot. zasad i trybu udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach.

Priorytetowymi zadaniami w kontekście ochrony zabytków oraz zachowania dziedzictwa kulturowego na najbliższy okres programowania będą dla Gminy Szubin zadania, które uwzględnione zostały w Wieloletniej Prognozie Finansowej:

- zaadaptowanie budynku przy ul. Winnica 19 w Szubinie na nowe funkcje społeczne wraz z przeprowadzeniem prac remontowych;
- budowa Muzeum Obozów Jenieckich w Szubinie.

Niniejsza dokumentacja nie uchroni obiektów zabytkowych przed ich zniszczeniem. Umożliwia natomiast rozeznanie obecnego stanu dziedzictwa kulturowego. Ułatwia także podejmowanie pewnych decyzji mających na celu ochronę i opiekę nad zabytkami. Stanowi również pewnego rodzaju kompendium wiedzy o historii gminy, lokalnych wydarzeniach, a także przodkach oraz pozostawionej przez nich spuścizny zarówno materialnej, jak i niematerialnej. W związku z powyższym przedstawione informacje w GPOnZ mają na celu pobudzenie lokalnej społeczności do pewnego rodzaju obowiązku zachowania stanu i pamięci historycznej w nawiązaniu do otaczającej zabytkowej tkanki, gdyż zabytki te stanowią wyraz tożsamości społecznej.

XII. WYKORZYSTANE MATERIAŁY I OPRACOWANIA

Literatura i wybrane dokumenty programowe:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030;
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030;
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
- Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022;
- Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia

2030+;

- Program Opieki nad Zabytkami Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2021 – 2024;
- Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027;
- Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność dla obszaru powiatu nakielskiego na lata 2016-2023;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szubin;
- Strategia Rozwoju Gminy Szubin na lata 2022 – 2030;
- Szubiński Program Rewitalizacji na lata 2016-2023;
- Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego na terenie Gminy Szubin;
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin na lata 2016-2019;
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami, Poradnik metodyczny, NID 2009;
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami, Poradnik metodyczny, Poradnik prawny Konserwatora Zabytków, Kurier Konserwatorski;
- Dziedzictwo obok Mnie – poradnik zarządzania dziedzictwem w gminach, NID, Warszawa 2019 r.;
- Adaptacja obiektów zabytkowych do współczesnych funkcji użytkowych, Lubelskie Towarzystwo Naukowe, Międzynarodowa Rada Ochrony Zabytków ICOMOS, Politechnika Lubelska, Warszawa – Lublin 2009 r.;
- Geografia regionalna Polski, J. Kondracki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009 r.;
- Geografia osadnictwa, D. Szymańska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009 r.;
- Studia i materiały do osadnictwa Wielkopolski wczesnohistorycznej, W. Hensel, 1959 tom III;
- „Mój Słownik Gwary Pałuckiej”, Mirosław Kaźmiyż Binkowski, Wydawnictwo Wulkan, 2009.

Dostępne strony internetowe:

www.isap.sejm.gov.pl	www.samorzad.nid.pl
www.mkidn.gov.pl	www.nid.pl
www.geoportal.gov.pl	www.mapy.zabytek.gov.pl
www.bazy.ngo.pl	www.bip.kujawsko-pomorskie.pl
www.mir.gov.pl	www.mapy.mojregion.info
www.funduszeuropejskie.gov.pl	www.bing.com
www.partnerstwopublicznoprywatne.info	www.lapidaria.wikidot.com
http:// www.odleglosci.info	www.parki.kujawsko-pomorskie.pl
www.polskiezabytki.pl	www.szubin.pl
www.cybermoon.pl	www.bip.szubin.pl
www.obszary.natura2000.org.pl	www.pomorska.pl
www.stat.gov.pl	www.muzeum.szubin.net
www.polskiezabytki.pl	www.edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl
www.polskiekrajobrazy.pl	www.zgstl.pl
www.natura2000.gdos.gov.pl	www.sztetl.org.pl
www.crfop.gdos.gov.pl	www.jewish.pl
www.maps.google.com	www.krkgw.arimr.gov.pl
www.znin.naszemiasto.pl	www.szdk.szubin.net
www.rejestr.io	www.spis.ngo.pl
www.pow-nakielski.rbip.mojregion.info	www.atlasgrodzisk.pl
www.krajobraz.kulturowy.us.edu.pl	www.szubin24.pl
www.naklonadnotecia.naszemiasto.pl	www.szubine-mapa.net
www.torun.wkz.gov.pl	www.atlas.kujawsko-pomorskie.pl
www.maps.mapywig.org	

Materiały w posiadaniu Urzędu Miejskiego w Szubinie:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szubin;
- Strategia Rozwoju Gminy Szubin na lata 2022 – 2030;
- Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego;
- Szubiński Program Rewitalizacji na lata 2016-2023;
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szubin na lata 2016-2019;
- Karty adresowe gminnej ewidencji zabytków – Gmina Szubin 2016 r.

SPIS RYCIN

Ryc. 1. Położenie Gminy Szubin na tle Polski	10
Ryc. 2. Gmina Szubin w układzie gmin	10
Ryc. 3. Jednostki osadnicze w Gminie Szubin	12
Ryc. 4. Szubin i okolice w 1802 r.	35
Ryc. 5. Szubin w 1936 r.	37
Ryc. 6. Zamość w 1936 r.	37
Ryc. 7. Rynarzewo w 1936 r.	38
Ryc. 8. Kołaczkowo w 1936 r.	39
Ryc. 9. Tur w 1936 r.	39
Ryc. 10. Zalesie w 1889 r.	40
Ryc. 11. Kowalewo w 1912 r.	40
Ryc. 12. Królikowo w 1889 r.	41
Ryc. 13. Strefa A i B ochrony konserwatorskiej w centrum Szubina	44
Ryc. 14. Strefa A i B ochrony konserwatorskiej w Rynarzewie	45
Ryc. 15. Rejony etnograficzne województwa kujawsko – pomorskiego	49
Ryc. 16. Herb Gminy Szubin	55
Ryc. 17. Wzór znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków	56
Ryc. 18. Obiekty rejestrowe występujące w Gminie Szubin	57
Ryc. 19. Obszary AZP na terenie Gminy Szubin	73
Ryc. 20. Część znalezisk z grodziska w Królikowie	75
Ryc. 21. Lokalizacja grodziska w Królikowie	75

SPIS TABEL

Tabela 1. Przynależność jednostek wiejskich do sołectw	11
Tabela 2. Liczba ludności Gminy Szubin z podziałem na miejscowości	13
Tabela 3. Zabytki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków będące własnością gminy z terenu Gminy Szubin	60
Tabela 4. Charakterystyka obiektów wpisanych do rejestru zabytków z terenu Gminy Szubin	61
Tabela 5. Zabytkowe cmentarze z terenu Gminy Szubin	65
Tabela 6. Zabytkowe kościoły z terenu Gminy Szubin	66
Tabela 7. Przykładowe dofinansowania otrzymane na rzecz zabytkowych kościołów	67
Tabela 8. Zabytkowe pałace i dwory z terenu Gminy Szubin	69
Tabela 9. Zabytkowe parki z terenu Gminy Szubin	70
Tabela 10. Liczba faktów osadniczych z terenu Gminy Szubin	75
Tabela 11. Analiza szans i zagrożeń wynikających ze stanu dziedzictwa kulturowego Gminy Szubin	84
Tabela 12. Zakres i harmonogram działań w zakresie ochrony i zarządzania dziedzictwem kulturowym Gminy Szubin	88

SPIS WYKRESÓW

Wyk. 1. Ilość obiektów wpisanych do rejestru zabytków z uwzględnieniem ich funkcji z terenu Gminy Szubin	61
Wyk. 2. Rozmieszczenie stanowisk archeologicznych z podziałem na sektory AZP	74
Wyk. 3. Nieruchome zabytki archeologiczne z terenu Gminy Szubin z wyszczególnieniem na miejscowości	76

SPIS FOTOGRAFII

Fot. 1. Wystawa stała w Muzeum Ziemi Szubińskiej	47
Fot. 2. Wystawa w Muzeum „Wodnik”	47
Fot. 3. Wystawa w Muzeum w Turze	48
Fot. 4. Pałucki strój ludowy	50
Fot. 5. Zespół ludowy „Kończakowianki” podczas uroczystości 20-lecia działalności	52
Fot. 6. Mural w Szubinie	55
Fot. 7. Budynek mieszkalno-usługowy przy ul. 3 maja 2 przed (2016) i po remoncie (2018)	63
Fot. 8. Cmentarz żydowski w Rynarzewie – tablica pamiątkowa	66
Fot. 9. Kościół w Ciężkowie przed (2016) i po pożarze dachu (2018)	67
Fot. 7. Dwór w Pińsku	69
Fot. 10. Park w Szubinie przed (2016) i po (2018) przeprowadzonych pracach porządkowych	71
Fot. 12. Młyn wodny w Chobielinie	78
Fot. 13. Dworek młynarza w Chobielinie	78
Fot. 14. Dwór w Samoklęskach Dużych	79
Fot. 15. Kościół parafialny p.w. św. Bartłomieja w Samoklęskach Dużych	80
Fot. 16. Dwór w Słupach	80
Fot. 17. Kościół parafialny p.w. św. Wita w Słupach	81
Fot. 18. Kościół parafialny p.w. św. Mikołaja Biskupa w Szaradowie	81
Fot. 19. Kościół parafialny p.w. św. Marcina w Szubinie	82
Fot. 20. Kościół filialny p.w. św. Małgorzaty w Szubinie	82
Fot. 21. Ruiny zamku starościńskiego w Szubinie przed (2016 r.) i po wykonanych pracach konserwacyjnych (2022 r.)	83

XIII. ANEKSY

Załącznik nr 1

Obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków - obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych

(Źródło: opracowanie własne na podstawie kart adresowych oraz wykazu obiektów wpisanych do rejestru zabytków i ewidencji wojewódzkiej przekazanego przez WUOZ, Delegatura w Bydgoszczy)

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Data i nr rejestru
1	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: dom, tzw. leśniczówka	3 ćw. XIX w.	Chobielin-Dwór 9	30.09.1991 A/1321
2	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: park	2 poł. XIX w.	Chobielin-Dwór	30.09.1991 A/1321
3	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: budynek gospodarczy	ok. 1860 r.	Chobielin-Dwór	30.09.1991 A/1321
4	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: młyn wodny	ok. 1810 r.	Chobielin-Dwór 8	30.09.1991 A/1321
5	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: jaz	XIX/XX w.	Chobielin-Dwór	30.09.1991 A/1321
6	Chobielin	założenie dworsko – parkowe: dworek młynarza	2 ćw. XIX w.,	Chobielin-Dwór	15.01.1986 A/1321
7	Chobielin	strefa ochrony konserwatorskiej zespołu młyńskiego		Chobielin-Dwór	30.04.1990 A/1321
8	Chraplewo	założenie dworsko – parkowe: dwór	1 poł. XIX w., przebud. pocz. XX w.	3	15.01.1986 A/1172
9	Chraplewo	założenie dworsko – parkowe: park	XIX w.		15.01.1986 A/1172
10	Ciężkowo	kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki filialny pw. św. Stanisława Biskupa	1898-1900 r.		22.01.2018 A/1736
11	Pińsko	założenie dworsko – parkowe: dwór	1 poł. XIX w., przebud. pocz. XX w.		30.12.1983 A/1179
12	Pińsko	założenie dworsko – parkowe: park	poł. XIX w.		30.12.1983 A/1179
13	Samokłęski Duże	kościół parafialny rzym. – kat. p. w. św. Bartłomieja	1888 – 1892 r.		11.03.2011 A/1584
14	Samokłęski Duże	założenie dworsko – parkowe: dwór	2 poł. XIX w.		15.01.1986 A/1320
15	Samokłęski Duże	założenie dworsko – parkowe: park	2 poł. XIX w.		15.01.1986 A/1320
16	Słupy	zespół kościoła paraf. p. w. św. Wita: kościół	1844 r.		17.02.2010 A/1552
17	Słupy	zespół kościoła paraf. p. w. św. Wita: cmentarz przykościelny	XIX w.		17.02.2010 A/1552
18	Słupy	zespół kościoła paraf. p. w. św. Wita: ogrodzenie cmentarza przykościelnego z działką nr 62	1903 r.		17.02.2010 A/1552
19	Słupy	założenie dworsko – parkowe: dwór	XVIII/XIX w., przebud. 1880 r.	1	05.06.1987 A/1290
20	Słupy	założenie dworsko – parkowe: park	k. XIX w.		05.06.1987 A/1290
21	Szaradowo	nawa kościoła parafialnego rzym. – kat. p. w. św. Mikołaja Biskupa	ok. 1886 r.		17.05.2011 A/1589
22	Szubin	kościół parafialny rzym. – kat. p. w. św. Marcina	XV w., 1842 r., 1862 r.	Pl. Kościelny	10.03.1933 A/311
23	Szubin	kościół filialny rzym. – kat. p. w. św. Małgorzaty	1748 r.	ul. Nakielska	10.03.1933 A/312
24	Szubin	ruiny zamku starościńskiego – mury obwodowe stanowiące czworobok	XIV/XV w.	ul. Zamek	28.09.1932 A/310

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Data i nr rejestru
25	Zalesie	założenie dworsko – parkowe: dwór	2 poł. XIX w.	ul. Parkowa 1	30.12.1983 A/1176
26	Zalesie	założenie dworsko – parkowe: park	ok. poł. XIX w.	ul. Parkowa	30.12.1983 A/1176
27	Zalesie	zespół folwarczny: gorzelnia	1869 r.	ul. Parkowa	07.03.1997 A/1176
28	Zalesie	zespół folwarczny: strażnica	XIX/XX w.	ul. Parkowa	07.03.1997 A/1176
29	Zalesie	zespół folwarczny: wozownia	1 ćw. XX w.	ul. Parkowa	07.03.1997 A/1176

Załącznik nr 2

Obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków - obiekty ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków wraz z dodatkowymi obiektami

(Źródło: opracowanie własne na podstawie kart adresowych oraz wykazu obiektów wpisanych do rejestru zabytków i ewidencji wojewódzkiej przekazanego przez WUOZ, Delegatura w Bydgoszczy)

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
1	Brzózki	cmentarz ewangelicki	ok. poł. XIX w.		
2	Brzózki	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
3	Chobielin	zespół dworski: spichlerz, ob. dom	poł. XIX w.	8	
4	Chobielin	cmentarz ewangelicki	XIX w.	Chobielin - Dwór	
5	Chomętowo	organistówka, ob. dom	ok. 1911 r.	16	
6	Chomętowo	szkoła, ob. dom	1900 – 1910 r.	18	
7	Chomętowo	zespół dworski: dwór,	ok. poł. XIX w.	10	
8	Chomętowo	zespół dworski: rządcówka ze stajnią i wozownią	4 ćw. XIX w.	8	
9	Chomętowo	zespół dworski: spichlerz	4 ćw. XIX w.	9	
10	Chomętowo	zespół dworski: pozostałości parku	XIX w.		
11	Chomętowo	budynek gospodarczy w zagrodzie	pocz. XX w.	2	
12	Chomętowo	budynek gospodarczy w zagrodzie	pocz. XX w.	3	
13	Chomętowo	budynek gospodarczy w zagrodzie	pocz. XX w.	4	
14	Chomętowo	budynek gospodarczy w zagrodzie	pocz. XX w.	5	
15	Chomętowo	dom	1930 r.	7	
16	Chomętowo	dom	1935 r.	17	
17	Chomętowo	dom	1904 r.	24	
18	Chomętowo	dom	1 ćw. XX w.	40	
19	Chomętowo	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
20	Chomętowo	cmentarz rzym. - kat.	1 poł. XIX w.		
21	Chraplewo	zespół dworski: rządcówka	1 ćw. XX w.	3	
22	Chraplewo	zespół dworski: kuźnia i stelmacharnia	k. XIX w.		
23	Ciężkowo	zespół kościoła ewangelickiego: organistówka, ob. dom	1900 – 1910 r.	24	
24	Ciężkowo	zespół dworski: dwór, ob. budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.	20	
25	Ciężkowo	zespół dworski: park	XIX w.		
26	Ciężkowo	cmentarz ewangelicki	ok. poł. XIX w.		
27	Dąbrówka Słupska	szkoła, ob. dom	4 ćw. XIX w.	20	
28	Dąbrówka Słupska	zespół dworski: dwór	ok. poł. XIX w.	4	
29	Dąbrówka Słupska	zespół dworski: budynek inwentarski	1 ćw. XX w.		
30	Dąbrówka Słupska	cmentarz ewangelicki	XIX/XX w.		
31	Godzimierz	szkoła	1 ćw. XX w.	16a, 16b	
32	Godzimierz	dom	1 ćw. XX w.	17 (d.15)	
33	Godzimierz	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
34	Grzeczna Panna	cmentarz ewangelicki	pocz. XIX w.		
35	Grzeczna Panna	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
36	Grzeczna Panna	cmentarz ewangelicki	XIX w.	Grzeczna Panna – Suchy Pies	
37	Kołaczkowo	szkoła, ob. budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.	ul. Szkolna 8	
38	Kołaczkowo	dworzec kolejowy, ob. budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.	ul. Pałucka 2	
39	Kołaczkowo	zespół dworski: dwór	pocz. XX w., przebud	ul. Ułańska 9a	
40	Kołaczkowo	zespół dworski: spichlerz	4 ćw. XIX w.	ul. Ułańska 9a	
41	Kołaczkowo	zespół dworski: pozostałości parku	XIX w.	ul. Ułańska 9a	
42	Kołaczkowo	dom	4 ćw. XIX w.	4	
43	Kołaczkowo	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
44	Kołaczkowo	cmentarz ewangelicki	XIX w.	Kołaczkowo- Wybudowanie	

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
45	Kornelin	cmentarz ewangelicki	XIX w.	Kornelin - Jaktórka	
46	Kornelin	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
47	Kornelin	cmentarz ewangelicki	XIX w.	Kornelin - Aleksandrowo	
48	Kowalewo	cmentarz ewangelicki	XIX/XX w.		
49	Królikowo	szkoła, ob. budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.	ul. Zaleska 7a	
50	Królikowo	budynek mieszkalny	pocz. XX w.	ul. Turzyńska 16	
51	Królikowo	zespół pałacowy: pałac, ob. szkoła	1 ćw. XX w.	ul. Szkolna 7	
52	Królikowo	zespół pałacowy: stary dwór	pocz. XX w.	ul. Szkolna 8	
53	Królikowo	zespół pałacowy: rządcówka	1 ćw. XX w.	ul. Retkowska 1	
54	Królikowo	zespół pałacowy: stodoła, ob. dom i budynek gospodarczy	4 ćw. XIX w.	ul. Retkowska 9	
55	Królikowo	zespół pałacowy: stodoła, ob. budynek gospodarczy	1872 r.	ul. Retkowska 7	
56	Królikowo	zespół pałacowy: stodoła, ob. budynek gospodarczy	1872 r.	ul. Retkowska 5	
57	Królikowo	zespół pałacowy: budynek gospodarczy, ob. w zagrodzie	4 ćw. XIX w.	ul. Retkowska 7	
58	Królikowo	gorzelnia	XIX/XX w.	ul. Szkolna 1	
59	Królikowo	dom pracowników gorzelni	4 ćw. XIX w.	ul. Szkolna 1	
60	Królikowo	budynek gospodarczy	1 ćw. XX w.	ul. Retkowska 1	
61	Królikowo	park	XIX w.		
62	Królikowo	czworak, ob. dom	1 ćw. XX w.	ul. Pocztowa 13	
63	Królikowo	dom	pocz. XX w.	ul. Zaleska 15 (d.13)	
64	Królikowo	dom	XIX/XX w.	ul. Pocztowa 4	
65	Królikowo	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Pocztowa 12	
66	Królikowo	dom	pocz. XX w.	ul. Pocztowa 9, 11	
67	Królikowo	dom z kuźnią	k. XIX w., przeb.	ul. Szkolna 4 (d.43)	
68	Królikowo	dom	1 ćw. XX w.	ul. Retkowska 2 (d.88)	
69	Królikowo	dom ze sklepem	1900 – 1910 r.	ul. Słupowa 2	
70	Królikowo	stodoła, ob. dom i budynek gospodarczy	1 ćw. XX w.	ul. Retkowska 2	
71	Królikowo	stodoła, ob. dom	1 ćw. XX w.	ul. Retkowska 3	
72	Królikowo	budynek gospodarczy	pocz. XX w.	ul. Szkolna 4	
73	Królikowo	budynek gospodarczy	1905 r.	ul. Retkowska 5	
74	Królikowo	dom		ul. Turzyńska 19	
75	Królikowo	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
76	Łachowo	kapliczka	pocz. XX w.	obok 26	
77	Łachowo	zespół folwarczny: spichlerz	1813 r.		
78	Łachowo	zespół folwarczny: kuźnia	1 ćw. XX w.		
79	Łachowo	zespół folwarczny: gorzelnia	1897 r.		
80	Łachowo	zespół folwarczny: remiza strażacka	1 ćw. XX w.		
81	Łachowo	zespół folwarczny: park	XIX w.		
82	Łachowo	zespół folwarczny: dwunastorak, ob. dom	k. XIX w.	38	
83	Małe Rudy	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
84	Małe Rudy	cmentarz ewangelicki	pocz. XIX w.		
85	Mąkoszyn	dom	1 ćw. XX w.	11	
86	Mąkoszyn	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
87	Niedźwiady	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
88	Niedźwiady	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
89	Nowy Świat	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
90	Pińsko	zespół dworca kolejowego: dworzec	4 ćw. XIX w.	1	
91	Pińsko	zespół dworca kolejowego: szalet	4 ćw. XIX w.	1	
92	Pińsko	zespół dworski: oficyna	3 ćw. XIX w.	4	
93	Pińsko	zespół dworski: rządcówka, ob. dom	1876 r.	5	

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
94	Pińsko	zespół dworski: stodoła			
95	Pińsko	zespół dworski: spichlerz	3 ćw. XIX w.		
96	Pińsko	zespół dworski: gorzelnia	1900 r.		
97	Pińsko	zespół dworski: czworak, ob. dom	4 ćw. XIX w.	10	
98	Pińsko	zespół dworski: budynek inwentarski	2 poł. XIX w.	10	
99	Pińsko	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
100	Retkowo	szkoła, ob. budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.	7	
101	Retkowo	zespół dworski: dwór, ob. budynek mieszkalny	1 poł. XIX w.	36	
102	Retkowo	zespół dworski: park	XIX w.		
103	Rynarzewo	zespół kościoła paraf. p. w. św. Katarzyny: kościół	1913 r.	ul. Szkolna	
104	Rynarzewo	zespół kościoła paraf. p. w. św. Katarzyny: plebania	po 1880 r.	ul. Szkolna 10	
105	Rynarzewo	zespół kościoła paraf. p. w. św. Katarzyny: budynek gospodarczy	k. XIX w.	ul. Szkolna	
106	Rynarzewo	zespół kościoła ewangelickiego, ob. rzym. – kat. fil. p. w. św. Stanisława Bpa: kościół	1899 – 1902 r.	Rynek	
107	Rynarzewo	zespół kościoła ewangelickiego, ob. rzym. – kat.: pastorówka, ob. przedszkole	1902 – 1905 r.	Rynek 20	
108	Rynarzewo	szkoła katolicka, ob. budynek mieszkalny	1915 – 1920 r.	ul. Szkolna 9	
109	Rynarzewo	hotel, ob. studio fotografii, apteka, bank	1 ćw. XX w.	Rynek 3	
110	Rynarzewo	dom	poł. XIX w.	ul. Bydgoska 1	obiekt wykreślony z GEZ Zarządzeniem Burmistrza z 2022 r.
111	Rynarzewo	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Ogrodowa 2	
112	Rynarzewo	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Ogrodowa 3	
113	Rynarzewo	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Powstańców Wielkopolskich 1	
114	Rynarzewo	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Powstańców Wielkopolskich 2	
115	Rynarzewo	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Powstańców Wielkopolskich 5	
116	Rynarzewo	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Powstańców Wielkopolskich 7	
117	Rynarzewo	dom	2 poł. XIX w.	Rynek 1	
118	Rynarzewo	dom, ob. sklep	2 poł. XIX w.	Rynek 2	
119	Rynarzewo	dom, ob. kwiaciarnia	1 poł. XIX w.	Rynek 4	
120	Rynarzewo	dom	2 poł. XIX w.	Rynek 7	
121	Rynarzewo	dom, ob. sklep	ok. 1900 r.	Rynek 11	
122	Rynarzewo	dom	ok. 1905 r.	Rynek 14	
123	Rynarzewo	dom	1912 r.	Rynek 16	
124	Rynarzewo	dom	ok. 1880 r.	Rynek 21	
125	Rynarzewo	dom	ok. 1920 r.	Rynek 23	
126	Rynarzewo	dom	ok. 1920 r.	ul. Stolarska 1	
127	Rynarzewo	dom	ok. 1930 r.	ul. Stolarska 2	
128	Rynarzewo	dom	ok. 1920 r.	ul. Stolarska 3	
129	Rynarzewo	dom	1895 – 1900 r.	ul. Stolarska 5	
130	Rynarzewo	dom	ok. 1880 r.	ul. Szkolna 1	
131	Rynarzewo	dom	1 poł. XIX w.	ul. Szkolna 7	
132	Rynarzewo	dom	1906 r.	ul. Szubińska 3	
133	Rynarzewo	dom	1900 – 1910 r.	ul. Szubińska 9	
134	Rynarzewo	dom	2 poł. XIX w.	ul. Szubińska 10	

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
135	Rynarzewo	dom	1894 r.	ul. Szubińska 13	
136	Rynarzewo	dom	1894 r.	ul. Szubińska 15	
137	Rynarzewo	dom	1 ćw. XX w.	ul. Szubińska 19	
138	Rynarzewo	dom		ul. Szubińska 26	
139	Rynarzewo	cmentarz rzym. – kat.	ok. 1830 r.	ul. 700 - lecia	
140	Rynarzewo	cmentarz żydowski	2 poł. XIX w.	ul. Powstańców Wielkopolskich	
141	Rynarzewo	cmentarz ewangelicki	k. XIX w.		
142	Rynarzewo	cmentarz ewangelicki	ok. poł. XIX w.	ul. Szubińska	
143	Samokłęski Duże	zespół kościoła paraf. p. w. św. Bartłomieja: plebania	XVIII/XIX w.	19	
144	Samokłęski Duże	zespół pałacowy: chlewnia	1 ćw. XX w.		
145	Samokłęski Duże	zespół pałacowy: stodoła	4 ćw. XIX w.		
146	Samokłęski Duże	zespół pałacowy: gorzelnia	1 ćw. XX w.		
147	Samokłęski Duże	zespół pałacowy: kuźnia	4 ćw. XIX w.		
148	Samokłęski Duże	zespół pałacowy: wozownia	4 ćw. XIX w.		
149	Samokłęski Duże	zespół pałacowy: dom	4 ćw. XIX w.	26	
150	Samokłęski Duże	dwunastorak, ob. dom	4 ćw. XIX w.	39	
151	Samokłęski Duże	dwunastorak, ob. dom	4 ćw. XIX w.	41	
152	Samokłęski Duże	cmentarz rzym. – kat.	ok. poł. XIX w.		
153	Samokłęski Małe	cmentarz ewangelicki	poł. XIX w.		
154	Samokłęski Małe	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
155	Skórzewo	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
156	Słonawy	zespół szkoły: szkoła, ob. dom	4 ćw. XIX w.	8	
157	Słonawy	cmentarz ewangelicki	2 poł. XIX w.		
158	Słonawy	cmentarz ewangelicki	ok. poł. XIX w.		
159	Słupy	kapliczka – figura MB	1883 r.		
160	Słupy	kapliczka – figura św. Antoniego	2 poł. XIX w.		
161	Słupy	zespół pałacowy: rządówka, ob. dom	1910 r.	2	
162	Słupy	zespół pałacowy: czworak, ob. dom	1895 r.	22	
163	Słupy	zespół pałacowy: sześciorak, ob. dom	1886 r.	8	
164	Smolniki	cmentarz ewangelicki	1 poł. XIX w.		
165	Smolniki	cmentarz ewangelicki	1 poł. XIX w.		
166	Stanisławka	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
167	Stary Jarużyn	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
168	Szaradowo	kapliczka – figura św. Józefa z Dzieciątkiem	1 poł. XX w.		
169	Szaradowo	organistówka	4 ćw. XIX w.	10	
170	Szaradowo	szkoła	1913 r.	5	
171	Szaradowo	zajazd, ob. dom	1900 -1910 r.	1, 2	
172	Szaradowo	budynek gospodarczy		1, 2	
173	Szaradowo	cmentarz rzym. – kat.	1 poł. XIX w., 1913 r.		
174	Szkocja	dom	1850 r.	ul. Wspólna 1b (d.1)	
175	Szkocja	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Wspólna (d.10)	
176	Szkocja	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Wspólna 38 (d.11)	
177	Szkocja	cmentarz ewangelicki	ok. poł. XIX w.		
178	Szkocja	cmentarz ewangelicki	ok. poł. XIX w.		
179	Szkocja	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
180	Szubin - Wieś	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
181	Szubin	zespół kościoła paraf. p. w. św. Marcina: plebania	1841 r.	Pl. Kościelny 3	
182	Szubin	zespół kościoła paraf. p. w. św. Marcina: oficyna	1840 r.	Pl. Kościelny 3	
183	Szubin	zespół kościoła paraf. p. w. św. Marcina: wikarówka	1881 r.	Pl. Kościelny 3b	

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
184	Szubin	zespół kościoła cmentarnego p. w. św. Małgorzaty: ogrodzenie	k. XIX w.	ul. Nakielska	
185	Szubin	zespół kościoła ewangelickiego, ob. rzym. – kat. paraf. p. w. Andrzeja Boboli: kościół	1904 r.	ul. Ogrodowa 1a	
186	Szubin	zespół kościoła ewangelickiego, ob. rzym. – kat. pastorówka, ob. dom	ok. 1873 r.	ul. Kcyńska 14	
187	Szubin	zespół kościoła ewangelickiego: kaplica na cmentarzu ewangelickim	1909 r.	ul. Kcyńska	
188	Szubin	zespół budynków wydziału powiatowego, ob. UM Szubin: budynek I	1908 r.	ul. Kcyńska 12	
189	Szubin	zespół budynków wydziału powiatowego, ob. UM Szubin: budynek II	1908 r.	ul. Kcyńska 12	
190	Szubin	zespół budynków wydziału powiatowego, ob. UM Szubin: ogrodzenie	pocz. XX w.	ul. Kcyńska 12a	
191	Szubin	szpital	1909 r., przeb l. 80. XX w.	ul. Ogrodowa 9	
192	Szubin	budynek kasy chorych, ob. nieużytkowany	1934 r.	ul. Ogrodowa 3	
193	Szubin	szkoła	1913 r.	ul. gen. Kazimierza Grudzielskiego 21 (dawna Wyzwolenia 21)	
194	Szubin	zakład wychowawczy: budynek główny, ob. MGOPS, Komisariat Policji, Zespół Kuratorów	1888 r., nadbud. 1978 r.	ul. Kcyńska 34, 34a	
195	Szubin	zakład wychowawczy: tzw. mały internat, ob. budynek mieszkalny	1870 – 1880 r.	ul. Kcyńska 34b	
196	Szubin	zakład wychowawczy: dom nauczycieli, ob. dom	1888 r.	ul. Kcyńska 32	
197	Szubin	dom polski, ob. muzeum	1911 r.	ul. Szkolna 2	
198	Szubin	zespół dworca kolejowego: dworzec, ob. budynek mieszkalny	1908 r.	ul. Dworcowa 13	
199	Szubin	zespół dworca kolejowego: wodociągowa wieża ciśnień	pocz. XX w.	ul. Dworcowa	
200	Szubin	zespół dworca kolejowego: dom pracowniczy, ob. dom	pocz. XX w.	ul. Dworcowa 8	
201	Szubin	zespół dworca kolejowego: dom pracowniczy, ob. dom		ul. Dworcowa 10	
202	Szubin	zespół dworca kolejowego: dom pracowniczy, ob. dom		ul. Dworcowa 15	
203	Szubin	poczta	1900 r.	ul. 3 Maja 24	
204	Szubin	zespół dworski: dwór	4 ćw. XIX w., przeb.	ul. Browarna 7a	
205	Szubin	zespół dworski: rządcówka	4 ćw. XIX w.?	ul. Nakielska 22	
206	Szubin	zespół dworski: dom	XIX/XX w.	ul. Browarna 8	
207	Szubin	zespół dworski: budynek inwentarski	pocz. XX w.	ul. Browarna	
208	Szubin	zespół dworski: spichlerz, ob. dom	XIX/XX w.	ul. Browarna 10	
209	Szubin	zespół dworski: szklarnia	pocz. XX w.	ul. Browarna	
210	Szubin	zespół dworski: park	XIX w.	ul. Browarna/ul. Nakielska	
211	Szubin	dom	1830 r., przebud. po 1945 r.	ul. Browarna 3	
212	Szubin	dom	ok. 1910 r.	ul. Browarna 6	
213	Szubin	dom		ul. Dworcowa 1	

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
214	Szubin	dom	ok. 1860 r.	ul. Glinica 24	
215	Szubin	dom	ok. 1860 r.	ul. Kcyńska 2	
216	Szubin	dom	1845 r., przebud. 1897 r.	ul. Kcyńska 3	
217	Szubin	dom, ob. kwaciarnia, sklep, dom	1843 r., nadbud. 1910 r.	ul. Kcyńska 4	
218	Szubin	dom	ok. 1870 – 1880 r.	ul. Kcyńska 5	
219	Szubin	dom		ul. Kcyńska 6	
220	Szubin	dom	1870 – 1880 r.	ul. Kcyńska 8	
221	Szubin	dom	ok. 1880 r.	ul. Kcyńska 10	
222	Szubin	dom	1926 r.	ul. Kcyńska 17	
223	Szubin	dom	1890 r.	ul. Kcyńska 18	
224	Szubin	dom	1876 r., przebud. 1927 r.	ul. Kcyńska 22	
225	Szubin	dom	ok. 1910 r.	ul. Kcyńska 30	
226	Szubin	dom	1927 r.	ul. Kcyńska 33	
227	Szubin	dom	pocz. XX w.	ul. Kcyńska 38	
228	Szubin	dom	pocz. XX w.	ul. Kcyńska 40	
229	Szubin	dom	1852 r.	ul. Kilińskiego 1	
230	Szubin	dom	1928 r.	ul. Kilińskiego 4	
231	Szubin	dom	k. XIX w.	ul. Kilińskiego 10	
232	Szubin	dom	1843 r., rozbud. 1905 r.	ul. Kościuszki 1	
233	Szubin	dom, ob. fryzjer i dom	1883 r., przebud.	ul. Kościuszki 2	
234	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1903 r.	ul. Kościuszki 3	
235	Szubin	dom, ob. sklep, kebab, dom	ok. 1904 r.	ul. Kościuszki 4	
236	Szubin	dom, ob. sklep i dom	ok. poł. XIX w., przebud. 1924 r.	ul. Kościuszki 6	
237	Szubin	dom	ok. 1880 r.	ul. Kościuszki 8	
238	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1904 r.	ul. Kościuszki 10	
239	Szubin	dom, ob. sklep i dom	k. XIX w., przebud. 1927 r.	ul. Kościuszki 12	
240	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1886 r., przebud. 1904 r.	ul. Kościuszki 14	
241	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1850 r. przebud. 1887 r., po 1945 r.	ul. Kościuszki 16	
242	Szubin	dom	1878 r.	ul. Kościuszki 18	
243	Szubin	dom, ob. sklep, kwaciarnia, dom		ul. 3 Maja 2	
244	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1908 r.	ul. 3 Maja 4	
245	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1898 r.	ul. 3 Maja 6	
246	Szubin	dom, ob. lodziarnia, sklep, dom	1898 r.	ul. 3 Maja 7	
247	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1 poł. XIX w., przebud.	ul. 3 Maja 14	
248	Szubin	dom, ob. drogeria i dom	1786 r., rozbud. XIX/XX w.	ul. 3 Maja 15	
249	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1830 r., przebud. 1903 r.	ul. 3 Maja 19	
250	Szubin	dom, ob. sklep i dom	2 poł. XIX w., przebud. 1917 - 1918 r.	ul. 3 Maja 21	
251	Szubin	dom, ob. apteka i dom	1818 – 1824 r., nadbud. XIX/XX w., przebud. 1924 r.	ul. 3 Maja 23	
252	Szubin	dom, ob. sklep i dom	ok. 1890 r.	ul. 3 Maja 25	
253	Szubin	dom	1852 r.	ul. 3 Maja 26	
254	Szubin	dom, ob. bank i dom	ok. poł. XIX w.	ul. 3 Maja 29	

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
255	Szubin	dom	k. XVIII w., przebud. pocz. XX w.	ul. 3 Maja 29a	
256	Szubin	dom	XIX/XX w.	ul. 3 Maja 30	
257	Szubin	dom, ob. jubiler i dom	k. XVIII w., przebud. pocz. XX w.	ul. 3 Maja 33	
258	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1856 r., przebud.	ul. św. Marcina 1	
259	Szubin	dom	2 poł. XVIII w., przebud. 1912 r.	ul. św. Marcina 2	
260	Szubin	dom, ob. ubezpieczenia, sklep, dom	1913 r.	ul. św. Marcina 3	
261	Szubin	dom	1856 r., przebud. pocz. XX w.	ul. św. Marcina 4	
262	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1 poł. XIX w., przebud. XX w.	ul. św. Marcina 5	
263	Szubin	dom	1 poł. XIX w., przebud. po 1945 r.	ul. św. Marcina 6	
264	Szubin	dom	1910 r.	ul. św. Marcina 7	
265	Szubin	dom	1843 r.	ul. św. Marcina 8	
266	Szubin	dom	ok. 1840 r., przebud.	ul. św. Marcina 12	
267	Szubin	dom	1850 r.	ul. św. Marcina 14	
268	Szubin	dom	1842 r.	ul. św. Marcina 20	
269	Szubin	dom	1907 r.	ul. Młyńska 6	
270	Szubin	dom	ok. poł. XIX w., przebud. XX w.	ul. Młyńska 7	
271	Szubin	dom	1864 r.	ul. Młyńska 13	
272	Szubin	dom	k. XIX w.	ul. Młyńska 14	
273	Szubin	dom		ul. Mostowa 4	
274	Szubin	ob. sklep i dom	XIX/XX w.	ul. Nakielska 1	
275	Szubin	dom	ok. 1890 r.	ul. Nakielska 7	
276	Szubin	dom, ob. sklep i dom	ok. 1850 r., przebud. XX w.	ul. Nakielska 8	
277	Szubin	dom	1 poł. XIX w.	ul. Nakielska 9	
278	Szubin	dom	ok. 1872 r.	ul. Nakielska 10	
279	Szubin	dom	1915 r.	ul. Nakielska 11	
280	Szubin	dom	1904 r.	ul. Nakielska 14	
281	Szubin	dom	1910 r., przebud. po 1945 r.	ul. Nakielska 15	
282	Szubin	dom	1910 r.	ul. Nakielska 17	
283	Szubin	dom	ok. 1920 – 1930 r.	ul. Ogrodowa 5	
284	Szubin	dom	1909 r.	ul. Ogrodowa 12	
285	Szubin	dom	1909/1910 r.	ul. Ogrodowa 14	
286	Szubin	dom	pocz. XX w.	ul. Ogrodowa 16	
287	Szubin	dom	pocz. XX w.	ul. Ogrodowa 18	
288	Szubin	dom	ok. poł. XIX w.	ul. Paderewskiego 1	
289	Szubin	dom		ul. Paderewskiego 4	
290	Szubin	dom	2 poł. XIX w., przebud. 1911 r.	ul. Paderewskiego 5	
291	Szubin	dom	1911 – 1912 r.	ul. Paderewskiego 15	
292	Szubin	dom, ob. optyk i dom	1848 r.	Rynek 1	
293	Szubin	dom, ob. sklep i dom	1894 r.	Rynek 2	
294	Szubin	dom	XVIII w., przebud. 1896 r.	Rynek 3	
295	Szubin	dom	ok. 1910 r.	ul. Winnica 7	
296	Szubin	dom	ok. 1915 r.	ul. Winnica 8	

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
297	Szubin	dom	ok. poł. XIX w.	ul. Winnica 12	
298	Szubin	dom z warsztatem	1907 r.	ul. Winnica 21	
299	Szubin	dom	ok. 1870 r.	ul. Winnica 22	
300	Szubin	dom		ul. Winnica 24	
301	Szubin	dom	ok. 1935 r., przebud. po 1945 r.	ul. Winnica 30	
302	Szubin	dom	1851 r., przebud. pocz. XX w.	ul. Winnica 37	
303	Szubin	dom	1891 r.	ul. Winnica 37a	
304	Szubin	dom	1896 r.	ul. Winnica 41	
305	Szubin	dom	2 poł. XIX w.	ul. Mostowa 1	
306	Szubin	dom	1906 r.	Pl. Kościelny 1	
307	Szubin	dom	ok. 1900 r.	Pl. Kościelny 4	
308	Szubin	dom	XIX w.	Pl. Kościelny 5	
309	Szubin	dom	1928 r.	Pl. Wolności 2	
310	Szubin	dom	2 poł. XIX w., przebud. XX w.	Pl. Wolności 3	
311	Szubin	dom, OB. SKLEP I DOM	1895 r., przebud. po 1945 r.	Pl. Wolności 5	
312	Szubin	dom	XVIII w., przebud. 1895 r. i XX w.	ul. gen. Kazimierza Grudzielskiego 5 (dawna Wyzwolenia 5)	
313	Szubin	dom	ok. 1910 r.	ul. gen. Kazimierza Grudzielskiego 11 (dawna Wyzwolenia 11)	
314	Szubin	mleczarnia, ob. biedronka	1890 – 1900 r.	ul. Kcyńska 31	
315	Szubin	zespół młyna: młyn motorowy	1929 r.	ul. Młyńska 17	
316	Szubin	zespół młyna: młyn ?, ob. budynek mieszkalny	1859 r.	ul. Zamek 2	
317	Szubin	zespół rzeźni: rzeźnia	1874 r.	ul. Dworcowa 11	
318	Szubin	zespół rzeźni: budynek gospodarczy	XIX/XX w.	ul. Dworcowa 11	
319	Szubin	zespół rzeźni: dom pracowniczy	pocz. XX w.	ul. Dworcowa 11	
320	Szubin	spichlerz	1895 r.	ul. Młyńska 3a	
321	Szubin	cmentarz ewangelicki	1 poł. XIX w.	ul. Kcyńska	
322	Szubin	cmentarz rzym. – kat.		ul. Nakielska	
323	Szubin	cmentarz żydowski	pocz. XIX w., 1880 r.	ul. Kcyńska/ul. Leśna	
324	Tur	szkoła ewangelicka, ob. budynek mieszkalny	1 ćw. XX w.	ul. Bydgoska 25	
325	Tur	zajazd, ob. dom	1 ćw. XX w.	ul. Bydgoska 30	
326	Tur	zespół folwarczny: spichlerz, ob. dom i poczta	1874 r., przebud. XX w.	ul. Bydgoska 15	
327	Tur	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Bydgoska 7	
328	Tur	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Bydgoska 18	
329	Tur	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Bydgoska 34	
330	Tur	dom	4 ćw. XIX w.	ul. Bydgoska 36	
331	Tur	dom	1 ćw. XX w.	ul. Hutnicza 6	
332	Tur	dom	1 ćw. XX w.	ul. Zaułek 2	
333	Tur	dom	ok. 1909 r.	ul. Zaułek 3	
334	Tur	dom	1910 r.	ul. Zaułek 5	
335	Tur	cmentarz ewangelicki	ok. poł. XIX w.	ul. Bydgoska	
336	Wąsosz	kapliczka – figurka MB	1 ćw. XX w.	ul. Podgórna/ul. Nadbrzeźna	
337	Wąsosz	szkoła, ob. świetlica i budynek mieszkalny	1871 r.	ul. Słoneczna 20	

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
338	Wąsosz	dworzec kolejowy, fob. dom	4 ćw. XIX w.	ul. Żnińska 5 (d.45)	
339	Wąsosz	dom	3 ćw. XIX w.	ul. Słoneczna 3 (d.24)	
340	Wąsosz	dom	3 ćw. XIX w.	ul. Słoneczna 23 (d.6)	
341	Wąsosz	budynek gospodarczy		ul. Słoneczna 23 (d.6)	
342	Wąsosz	zespół młyna: młyn	1920 r.	ul. Żnińska 4 (d.43)	
343	Wąsosz	zespół młyna: dom młynarza	1920 r.	ul. Żnińska 4 (d.43)	
344	Wąsosz	cmentarz ewangelicki	ok. poł. XIX w.	ul. Podgórna/ul. Nadbrzeżna	
345	Wojślawiec	zespół dworski: dwór	1 poł. XIX w.	1	
346	Wojślawiec	zespół dworski: chlewnia	1 ćw. XX w.		
347	Wojślawiec	zespół dworski: obora	4 ćw. XIX w.		
348	Wojślawiec	zespół dworski: budynek inwentarski, ob. budynek gospodarczy	pocz. XX w.		
349	Wojślawiec	zespół dworski: młyn, ob. Spichlerz	1909 r.		
350	Wojślawiec	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
351	Wolwark	kapliczka	1947 r.	(przy domu nr 16)	
352	Wolwark	szkoła, ob. budynek mieszkalny	1900 – 1910 r.	39	
353	Wolwark	dom		5	
354	Zalesie	zespół dworca kolejowego: dworzec, ob. budynek mieszkalny	ok. 1900 r.	ul. Szubińska 28	
355	Zalesie	zespół dworca kolejowego: szalet, ob. kurnik	ok. 1900 r.	ul. Szubińska 28	
356	Zalesie	zespół dworca kolejowego: dom pracowniczy	ok. 1900 r.	ul. Szubińska 26 (d.48)	
357	Zalesie	leśniczówka	1 ćw. XX w.	ul. Szubińska 8	
358	Zalesie	zespół pałacowy: stajnia, ob. nie użytkowana	pocz. XX w.		
359	Zalesie	zespół pałacowy: obora, ob. magazyn	ok. 1900 r.		
360	Zalesie	zespół pałacowy: warsztat	1909 r.		
361	Zalesie	zespół pałacowy: czworak, ob. dom	ok. 1903 r.	ul. Ogrodowa 1 (d.5)	
362	Zalesie	zespół pałacowy: czworak, ob. dom	ok. 1903 r.	ul. Ogrodowa 2 (d.6)	
363	Zalesie	zespół pałacowy: czworak, ob. dom	1903 r.	ul. Ogrodowa 4 (d.8)	
364	Zalesie	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
365	Zamość	zespół dworca kolejowego: dworzec, ob. budynek mieszkalny	k. XIX w.	ul. Dworcowa 6	
366	Zamość	zespół dworca kolejowego: szalet	4 ćw. XIX w.	ul. Dworcowa 6	
367	Zamość	zespół dworca kolejowego: dom pracowniczy, ob. budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.	ul. Dworcowa 6	
368	Zamość	cmentarz ewangelicki	XIX w.	(Podlaski)	
369	Zamość	cmentarz ewangelicki	ok. poł. XIX w.	(Trzciniec)	
370	Żędowo	zespół dworski: dwór	1 ćw. XX w.	17	
371	Żędowo	zespół dworski: spichlerz	4 ćw. XIX w.		
372	Żędowo	zagroda: dom	1908 r.	4	
373	Żędowo	zagroda: budynek inwentarski	ok. 1908 r.	4	
374	Żędowo	budynek gospodarczy	4 ćw. XIX w.	5	
375	Żędowo	budynek inwentarski		14	
376	Żędowo	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
377	Zielonowo	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
378	Żurczyn	zespół folwarczny: dom	pocz. XX w.	4	
379	Żurczyn	zespół folwarczny: dom	1 ćw. XX w.	5	
380	Żurczyn	zespół folwarczny: dom	k. XIX w.	2	

Lp.	Miejscowość	Obiekt funkcja pierwotna	Datowanie	Adres	Uwagi
381	Żurczyn	cmentarz ewangelicki	XIX w.		
382	Brzózki	dom	XIX w.	7	nowe włączenie
383	Brzózki	dom	XIX w.	17	nowe włączenie
384	Brzózki	kapliczka	1926 – 2009 r.	po między 2 a 3	nowe włączenie
385	Chraplewo	dworek	pocz. XX w.	7	nowe włączenie
386	Ciężkowo	dom	pocz. XX w.	17	nowe włączenie
387	Dąbrówka Słupska	kapliczka	1939 – 1945 r.,		nowe włączenie
388	Dąbrówka Słupska	miejsce pamięci	1939 r.		nowe włączenie
389	Grieczna Panna	świątlica	1913 r.	1	nowe włączenie
390	Grieczna Panna	dom	pocz. XX w.	2	nowe włączenie
391	Grieczna Panna	dom	1906 r.	13	nowe włączenie
392	Królikowo	brama do parku dworskiego	XIX w.		nowe włączenie
393	Królikowo	kapliczka NSPJ	1945 r.		nowe włączenie
394	Królikowo	dom	ok. 1920 r.	ul. Turzyńska 1	nowe włączenie
395	Łachowo	dom		7	nowe włączenie
396	Niedźwiady	szkoła, ob. dom		9	nowe włączenie
397	Nowy Świat	miejsce pamięci	1941 – 1942 r.		nowe włączenie
398	Rynarzewo	szkoła ewangelicka, ob. budynek mieszkalny	1889 – 1895 r.	ul. Szkolna 9a	nowe włączenie
399	Słonawy	budynek mieszkalny, biblioteka, świątlica	1914 r.	28	nowe włączenie
400	Słupy	ogrodzenie zespołu folwarcznego		1	nowe włączenie
401	Słupy	plebania	ok. 1799 r.	6	nowe włączenie
402	Szaradowo	plebania, ob. parafialny zespół Caritas	4 ćw. XIX w.	9	nowe włączenie
403	Szkocja	szkoła, ob. budynek mieszkalny	1913 r.	48	nowe włączenie
404	Szubin	grobowiec	XIX/XX w.		nowe włączenie
405	Szubin	dom		ul. Kościuszki 14	nowe włączenie
406	Szubin	dom		ul. Kościuszki 14	nowe włączenie
407	Szubin	budynek gospodarczy		ul. Kościuszki 14	nowe włączenie
408	Tur	kapliczka	1946 r.	naprzeciw 15	nowe włączenie
409	Wąsosz	bunkier	1939 r.		nowe włączenie
410	Żędowo	kapliczka	1946 r.		nowe włączenie

Załącznik nr 3

Obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków - stanowiska archeologiczne ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz wojewódzkim rejestrze zabytków

Źródło: opracowanie własne na podstawie kart adresowych oraz wykazu stanowisk archeologicznych z Gminy Szubin przekazanego przez WUOZ, Delegatura w Bydgoszczy

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
1	Chobielin	1	38-35	1		punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
2	Chobielin	2	38-35	2		punkt osadniczy- późne średniowiecze- okres nowożytny
3	Chobielin	3	38-34	24		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze
4	Chobielin	4	38-34	25		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
5	Chobielin	5	38-34	26		śląd osadnictwa- kultura łużycka śląd osadnictwa- czasy nowożytne
6	Chobielin	6	38-34	27		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych (neolit), śląd osadnictwa- wczesna epoka brązu
7	Chobielin	7	38-34	28		śląd osadnictwa- okres rzymski
8	Chobielin	8	38-34	29		punkt osadniczy- późne średniowiecze- czasy nowożytne
9	Chobielin	9	38-34	30		osada- wczesne średniowiecze
10	Chomętowo	1	41-35	59		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki, punkt osadnictwa- późne średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytne
11	Chomętowo	2	41-35	60		punkt osadniczy- średniowiecze
12	Chomętowo	3	41-35	61		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- średniowiecze
13	Chomętowo	4	41-35	62		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
14	Chomętowo	5	41-35	63		śląd osadnictwa- średniowiecze
15	Chomętowo	6	41-35	64		śląd osadnictwa- średniowiecze
16	Chomętowo	7	41-35	65		punkt osadniczy- późne średniowiecze
17	Chomętowo	8	41-35	66		punkt osadniczy- późne średniowiecze
18	Chomętowo	9	41-35	67		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
19	Chomętowo	10	41-35	68		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki, punkt osadniczy- średniowiecze, punkt osadniczy- czasy nowożytne
20	Chomętowo	11	41-35	69		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze Faza D/E, punkt osadniczy- średniowiecze
21	Chomętowo	12	41-35	70		śląd osadnictwa- kultura prapolska- wczesne średniowiecze Faza D/E, śląd osadnictwa- średniowiecze, punkt osadniczy- czasy nowożytne
22	Chomętowo	13	41-35	71		punkt osadniczy- średniowiecze
23	Chomętowo	14	41-35	72		punkt osadniczy- średniowiecze
24	Chomętowo	15	41-35	73		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
25	Chomętowo	16	41-35	74		śląd osadnictwa- średniowiecze
26	Chomętowo	17	41-35	136		punkt osadniczy- kultura pomorska- okres halsztacki D, śląd osadnictwa-neolit, śląd osadnictwa- kultura łużycka-okres halsztacki C/D
27	Chraplewo	1	41-34	13		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						średniowiecze
28	Chraplewo	2	41-34	14		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C/D, śląd osadnictwa- średniowiecze
29	Chraplewo	3	41-34	15		punkt osadniczy- późne średniowiecze
30	Chraplewo	4	41-34	16		punkt osadniczy- późne średniowiecze
31	Chraplewo	5	41-34	17		punkt osadniczy- późne średniowiecze
32	Chraplewo	6	41-34	18		punkt osadniczy- późne średniowiecze
33	Chraplewo	7	41-34	19		punkt osadniczy- późne średniowiecze
34	Chraplewo	8	41-34	20		punkt osadniczy- późne średniowiecze
35	Chraplewo	9	41-34	21		punkt osadniczy- późne średniowiecze
36	Chraplewo	10	41-34	22		punkt osadniczy- późne średniowiecze
37	Chraplewo	11	41-34	23		punkt osadniczy- późne średniowiecze
38	Chraplewo	12	41-34	24		punkt osadniczy- średniowiecze
39	Chraplewo	13	41-34	25		śląd osadnictwa- średniowiecze
40	Chraplewo	14	41-34	106		śląd osadnictwa- średniowiecze
41	Chraplewo	15	41-34	108	A	cementarzysko- kultura łużycka- IV-V epoka brązu
42	Chraplewo	16	41-34	109	A	osada- kultura prapolska- wczesne średniowiecze 1136 r.
43	Ciężkowo	1	41-34	44		śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit, śląd osadnictwa- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki C, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
44	Ciężkowo	2	41-34	45		punkt osadniczy- późne średniowiecze
45	Ciężkowo	3	41-34	46		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
46	Ciężkowo	4	41-34	47		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
47	Ciężkowo	5	41-34	59		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
48	Ciężkowo	6	41-34	66		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
49	Ciężkowo	7	41-34	71		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki /okres halszateki D
50	Ciężkowo	8	41-34	72		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki C, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
51	Ciężkowo	9	41-34	107		śląd osadnictwa- kultura łużycka- IV-V epoka brązu, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
52	Ciężkowo	10	41-34	118	A	cementarzysko- kultura łużycka- IV-V epoka brązu
53	Dąbrówka Słupska	1	41-35	1		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C-D, punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytne
54	Dąbrówka Słupska	2	41-35	2		punkt osadniczy- kultura łużycka- epoka brązu, śląd osadnictwa- średniowiecze
55	Dąbrówka Słupska	3	41-35	3		punkt osadniczy- kultura łużycka- epoka brązu, śląd osadnictwa- średniowiecze
56	Dąbrówka Słupska	4	41-34	61		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
57	Dąbrówka Słupska	5	41-34	62		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
58	Dąbrówka Słupska	6	41-34	63		punkt osadniczy- późne średniowiecze
59	Dąbrówka Słupska	7	41-34	64		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
60	Dąbrówka Słupska	8	41-34	65		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
61	Dąbrówka Słupska	9	41-34	67		punkt osadniczy- późne średniowiecze

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
62	Dąbrówka Słupska	10	41-34	68		punkt osadniczy- późne średniowiecze
63	Dąbrówka Słupska	11	41-34	69		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
64	Dąbrówka Słupska	12	41-34	70		punkt osadniczy- późne średniowiecze
65	Dąbrówka Słupska	13	41-34	74		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halszacki C, punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski
66	Dąbrówka Słupska	14	41-34	75		punkt osadniczy- późne średniowiecze
67	Dąbrówka Słupska	15	41-34	76		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski
68	Dąbrówka Słupska	16	41-34	77		śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit, punkt osadniczy- późne średniowiecze
69	Dąbrówka Słupska	17	41-34	78		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halszacki C
70	Dąbrówka Słupska	18	41-34	79		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halszacki C
71	Dąbrówka Słupska	19	41-34	131	A	znalezisko łuźne- kultura ceramiki wstęgowej rytej- neolit
72	Dąbrówka Słupska	20	41-34	132	A	znalezisko łuźne- kultura ceramiki wstęgowej rytej- neolit
73	Dąbrówka Słupska	21	41-34	133	A	znalezisko łuźne- kultura ceramiki sznurowej- neolit
74	Dąbrówka Słupska	22	41-34	134	A	znalezisko łuźne- neolit
75	Dąbrówka Słupska	23	41-34	135	A	znalezisko łuźne- neolit
76	Dąbrówka Słupska	24	41-34	136	A	znalezisko łuźne- neolit
77	Dąbrówka Słupska	25	41-34	137	A	znalezisko łuźne- neolit
78	Dąbrówka Słupska	26	41-34	138	A	znalezisko łuźne- kultura iwieńska, II epoka brązu
79	Dąbrówka Słupska	27	41-34	139	A	znalezisko łuźne- kultura łużycka- IV-V epoka brązu
80	Dąbrówka Słupska	28	41-34	140	A	cmentarzysko- kultura łużycka- IV-V epoka brązu
81	Dąbrówka Słupska	29	41-34	141	A	znalezisko łuźne- kultura łużycka
82	Dąbrówka Słupska	30	41-34	142	A	znalezisko łuźne- kultura łużycka
83	Dąbrówka Słupska	31	41-34	143	A	groby skrzynkowe- kultura pomorska- okres halszacki D
84	Dąbrówka Słupska	32	41-34	144	A	znalezisko łuźne- kultura pomorska- okres lateański
85	Dąbrówka Słupska	33	41-34	145	A	znalezisko łuźne- kultura przeworska- okres rzymski
86	Dąbrówka Słupska	34	41-34	146	A	znalezisko łuźne- kultura przeworska- okres rzymski
87	Dąbrówka Słupska	35	41-34	147	A	znalezisko łuźne- kultura przeworska- okres rzymski
88	Dąbrówka Słupska	36	41-34	148	A	cmentarzysko szkieletowe- kultura prapolska- wczesne średniowiecze Faza D
89	Dąbrówka Słupska	37	41-34	149	A	osada- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
90	Drogosław	1	40-36	87		punkt osadniczy- okres nowożytny
91	Drogosław	2	40-36	88		śląd osadnictwa- neolit
92	Drogosław	3	40-36	89		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze, śląd osadnictwa- okres nowożytny
93	Gąbin	1	41-35	75		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halszacki, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
94	Gąbin	2	41-35	76		śląd osadnictwa-średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytne

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
95	Gąbin	3	41-35	77		punkt osadniczy- średniowiecze
96	Gąbin	4	41-35	87		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze- czasy nowożytny
97	Gąbin	5	41-35	88		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
98	Gąbin	6	41-35	89		śląd osadnictwa- średniowiecze
99	Gąbin	7	41-35	135	A	skarb- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
100	Gąbin	8	41-36	39		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halszacki C/okres halszacki D, osada- późne średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytny
101	Gąbin	9	41-36	57		osada- kultura przeworska- okres rzymski, osada- późne średniowiecze
102	Gąbin	10	41-36	59		osada- kultura przeworska- okres rzymski
103	Gąbin	11	41-36	60		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski, śląd osadnictwa- średniowiecze, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
104	Gąbin	12	41-36	61		osada- kultura przeworska- okres rzymski
105	Gąbin	13	41-36	62		osada- kultura przeworska- okres rzymski
106	Gąbin	14	41-36	63		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
107	Gąbin	15	41-36	64		śląd osadnictwa- mezolit
108	Gąbin	16	41-36	65		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
109	Gąbin	17	41-36	69		osada- późne średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytny
110	Gąbin	18	41-36	70		osada- późne średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytny
111	Gąbin	19	41-36	71		osada- kultura przeworska- okres rzymski, osada- późne średniowiecze
112	Gąbin	20	41-36	72		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
113	Gąbin	21	41-36	108	A	śląd osadnictwa- neolit
114	Gąbin	22	41-36	109	A	śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halszacki
115	Grieczna Panna	1	39-35	51		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
116	Grieczna Panna	2	39-35	52		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
117	Grieczna Panna	3	39-35	53		śląd osadnictwa- neolit-epoka brązu, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XI-XIII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
118	Grieczna Panna	4	39-35	54		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
119	Grieczna Panna	5	39-35	55		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit, punkt osadniczy- późne średniowiecze
120	Grieczna Panna	6	39-35	56		punkt osadniczy- późne średniowiecze
121	Godzimierz	1	39-35	57		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
122	Godzimierz	2	39-35	58		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
123	Godzimierz	3	39-35	59		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze X-XII w.
124	Godzimierz	4	39-35	60		śląd osadnictwa- neolit, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
125	Godzimierz	5	39-35	61		śląd osadnictwa- okres nowożytny
126	Godzimierz	6	39-35	62		punkt osadniczy- późne średniowiecze
127	Godzimierz	7	39-35	63		śląd osadnictwa- neolit-epoka brązu, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XI-XIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
128	Godzimierz	8	39-35	64		śląd osadnictwa- późne średniowiecze

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
129	Godzimirz	9	39-35	65		punkt osadniczy- późne średniowiecze
130	Godzimirz	10	39-35	66		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
131	Godzimirz	11	39-35	67		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XII-XIII w.
132	Godzimirz	12	39-35	68		punkt osadniczy- późne średniowiecze
133	Stary Jarużyn	1	38-34	31		punkt osadniczy- okres rzymski
134	Stary Jarużyn	2	38-34	32		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
135	Stary Jarużyn	3	38-34	33		śląd osadnictwa- kultura późnego średniowiecza-nowożytna
136	Jeziorowo	1	41-35	90		śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit
137	Jeziorowo	2	41-35	91		śląd osadnictwa- kultura iwieńska- II/III epoka brązu, śląd osadnictwa- czasy nowożytne
138	Jeziorowo	3	41-35	92		śląd osadnictwa- kultura łużycka- epoka brązu
139	Jeziorowo	4	41-35	93		śląd osadnictwa- kultura łużycka-okres halsztacki C/D
140	Kołaczkowo	1	39-35	100		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
141	Kołaczkowo	2	39-35	101		śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit schyłkowy
142	Kołaczkowo	3	39-35	102		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XII/XIII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
143	Kołaczkowo	4	39-35	103		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XI/XIII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
144	Kołaczkowo	5	39-35	104		śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit schyłkowy, punkt osadniczy- późne średniowiecze
145	Kołaczkowo	6	39-35	105		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XI/XIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
146	Kołaczkowo	7	39-35	106		śląd osadnictwa- epoka kamienia, punkt osadniczy- późne średniowiecze
147	Kołaczkowo	8	39-36	67		śląd osadnictwa- średniowiecze
148	Kołaczkowo	9	39-36	68		punkt osadniczy- średniowiecze
149	Kołaczkowo	10	39-36	69		osada- średniowiecze
150	Kołaczkowo	11	39-36	70		punkt osadniczy- średniowiecze
151	Kołaczkowo	12	39-36	71		punkt osadniczy- kultura prapolska- faza D
152	Kołaczkowo	13	39-36	72		punkt osadniczy- czasy nowożytne
153	Kołaczkowo	14	39-36	73		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- kultura prapolska- faza D
154	Kołaczkowo	15	39-36	74		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C
155	Kołaczkowo	16	39-36	75		punkt osadniczy- średniowiecze
156	Kołaczkowo	17	39-36	76		osada- kultura przeworska- okres rzymski, osada- kultura prapolska- faza D
157	Kołaczkowo	18	39-36	77		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski
158	Kołaczkowo	19	39-36	78		punkt osadniczy- średniowiecze
159	Kołaczkowo	20	39-36	79		śląd osadnictwa- okres nowożytny
160	Kołaczkowo	21	39-36	80		śląd osadnictwa- okres schyłkowego neolitu
161	Kornelin	1	39-36	57		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
162	Kornelin	2	39-36	58		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit
163	Kornelin	3	39-36	59		punkt osadniczy- średniowiecze, punkt osadniczy- neolit
164	Kornelin	4	39-36	60		ślad osadnictwa- okres nowożytny
165	Kornelin	5	39-36	61		punkt osadniczy- średniowiecze
166	Kornelin	6	39-36	62		punkt osadniczy- kultura prapolska- faza D
167	Kornelin	7	39-36	63		ślad osadnictwa- średniowiecze
168	Kornelin	8	39-36	64		ślad osadnictwa- okres nowożytny
169	Kornelin	9	39-36	65		ślad osadnictwa- okres nowożytny
170	Kornelin	10	39-36	66		ślad osadnictwa- kultura prapolska- faza D, ślad osadnictwa- okres nowożytny
171	Kornelin	11	40-36	7		ślad osadnictwa- neolit
172	Kornelin-Jakórka	12	40-36	8	A	ślad osadnictwa- kultura łużycka- IV okres epoki brązu
173	Kornelin	13	40-36	9		ślad osadnictwa- kultura łużycka, ślad osadnictwa- okres nowożytny
174	Kornelin	14	40-36	10		punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
175	Kornelin	15	40-36	11		ślad osadnictwa-epoka kamienia, ślad osadnictwa- okres nowożytny
176	Kornelin	16	40-36	12		osada- późne średniowiecze-okres nowożytny
177	Kornelin	17	40-36	13		ślad osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych (neolit), ślad osadnictwa- wczesny okres rzymski, ślad osadnictwa- okres nowożytny
178	Kornelin	18	40-36	14		ślad osadnictwa- epoka kamienia- neolit
179	Kornelin	19	40-36	15		ślad osadnictwa- kultura ceramiki sznurowej, punkt osadniczy- okres nowożytny
180	Kornelin	20	40-36	16		ślad osadnictwa- neolit
181	Kornelin	21	40-36	17		punkt osadniczy- okres nowożytny
182	Kornelin	22	40-36	18		punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
183	Kornelin	23	40-36	19		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych (neolit), punkt osadniczy- kultura amfor kulistych- neolit schyłkowy, punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
184	Kornelin-Jaktórka	24	40-36	20		punkt osadniczy- neolit, ślad osadniczy- okres nowożytny
185	Kornelin-Jaktórka	25	40-36	21		ślad osadniczy- neolit, punkt osadniczy- okres nowożytny
186	Kornelin-Jaktórka	26	40-36	22		punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
187	Kowalewo	1	41-35	16		punkt osadniczy- kultura amfor kulistych- neolit, ślad osadnictwa- kultura łużycka- epoka brązu
188	Kowalewo	1a	40-35	27		ślad osadnictwa- kultura prapolska-wczesne średniowiecze
189	Kowalewo	2	41-35	17		ślad osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit, punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/D, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
190	Kowalewo	3	41-35	18		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
191	Kowalewo	4	41-35	19		ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C-D,

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						śląd osadnictwa- późne średniowiecze
192	Kowalewo	5	41-35	20		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski, śląd osadnictwa- kultura prapolska- wczesne średniowiecze Faza D/E, punkt osadniczy- średniowiecze
193	Kowalewo	6	41-35	106		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- kultura przeworska- późne średniowiecze
194	Kowalewo	7	41-35	107		punkt osadniczy- późne średniowiecze
195	Kowalewo	8	41-35	108		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
196	Kowalewo	9	41-35	109		punkt osadniczy- późne średniowiecze
197	Kowalewo	10	41-35	110		punkt osadniczy- średniowiecze, punkt osadniczy- późne średniowiecze
198	Kowalewo	11	41-35	111		punkt osadniczy- późne średniowiecze
199	Królikowo	1	40-34	132	Grodzisko- nr rej. C/86	grodzisko pierścieniowate- wczesne średniowiecze faza: C-E
200	Królikowo	2	40-34	131		osada przygodowa- wczesne średniowiecze faza C
201	Królikowo	3	40-34	142		b.d.
202	Królikowo	4	40-34	126		osada- wczesne średniowiecze fazy C-D, śląd osadnictwa- neolit
203	Królikowo	5	40-34	133		osada- wczesne średniowiecze IX-XI w.
204	Królikowo	6	40-34	141		punkt osadniczy- epoka żelaza, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze
205	Królikowo	7	40-34	140		punkt osadniczy- epoka żelaza /okres lateński, okres rzymski/, śląd osadnictwa- neolit
206	Królikowo	8	40-34	139		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit
207	Królikowo	9	40-34	125		obozowisko- neolit, cmentarzysko- okres późnolateński-wczesny rzym., śląd osadnictwa- średniowiecze
208	Królikowo	10	40-34	127		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit, śląd osadnictwa- wczesna epoka brązu
209	Królikowo	11	40-34	128		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych-neolit, śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit, śląd osadnictwa- wczesna epoka brązu lub kultura łużycka, śląd osadnictwa- późne średniowiecze, śląd osadnictwa- nieokreślona
210	Królikowo	12	40-34	129		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit
211	Królikowo	13	40-34	130		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XII-XIV w.
212	Królikowo	14	40-34	134		osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit, punkt osadniczy- epoka żelaza
213	Królikowo	15	40-34	135		osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit
214	Królikowo	16	40-34	136		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit
215	Królikowo	17	40-34	137		śląd osadnictwa- epoka żelaza, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
216	Królikowo	18	40-34	138		osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit, śląd osadnictwa- wczesna epoka brązu
217	Królikowo	19	41-34	26		punkt osadniczy- późne średniowiecze

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
218	Królikowo	20	41-34	27		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze, punkt osadniczy- czasy nowożytne
219	Królikowo	21	41-34	28		punkt osadniczy- późne średniowiecze
220	Królikowo	22	41-34	29		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
221	Królikowo	23	41-34	30		punkt osadniczy- średniowiecze
222	Królikowo	24	41-34	31		punkt osadniczy- późne średniowiecze
223	Królikowo	25	41-34	32		punkt osadniczy- mezolit, neolit?, punkt osadniczy- późne średniowiecze
224	Królikowo	26	41-34	33		punkt osadniczy- średniowiecze
225	Królikowo	27	41-34	34		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
226	Królikowo	28	41-34	35		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
227	Królikowo	29	41-34	36		punkt osadniczy- późne średniowiecze
228	Królikowo	30	41-34	37		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
229	Królikowo	31	41-34	86		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski
230	Królikowo	32	41-34	87		śląd osadnictwa- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki C
231	Królikowo	33	41-34	88		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski
232	Królikowo	34	41-34	90		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki C, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski, śląd osadnictwa- średniowiecze
233	Królikowo	35	41-34	91		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, śląd osadnictwa- średniowiecze
234	Królikowo	36	41-34	92		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/ okres halsztacki C, punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, śląd osadnictwa- średniowiecze
235	Królikowo	37	41-34	93		śląd osadnictwa- średniowiecze
236	Królikowo	38	41-34	94		śląd osadnictwa- późne średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytne
237	Królikowo	39	41-34	95		punkt osadniczy- kultura łużycka- epoka brązu, punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- średniowiecze
238	Królikowo	40	41-34	96		punkt osadniczy- średniowiecze
239	Królikowo	41	41-34	97		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- średniowiecze
240	Królikowo	42	41-34	98		punkt osadniczy- późne średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytne
241	Królikowo	43	41-34	99		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- średniowiecze
242	Królikowo	44	41-34	100		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- średniowiecze
243	Królikowo	45	41-34	101		punkt osadniczy- średniowiecze
244	Królikowo	46	41-34	102		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski,

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						śląd osadnictwa- późne średniowiecze
245	Królikowo	47	41-34	103		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
246	Królikowo	48	41-34	104		punkt osadniczy- średniowiecze punkt osadniczy- późne średniowiecze
247	Królikowo	49	41-34	105		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
248	Królikowo	50	41-34	110	A	znalezisko luźne- kultura ceramiki wstęgowej- neolit
249	Królikowo	51	41-34	111	A	znalezisko luźne- neolit
250	Królikowo	52	41-34	112	A	znalezisko luźne- neolit
251	Królikowo	53	41-34	113	A	grób megalityczny- neolit
252	Królikowo	54	41-34	114	A	cmentarzysko- kultura łużycka- okres halsztacki
253	Królikowo	55	41-34	115	A	cmentarzysko- kultura pomorska- okres halsztacki D
254	Królikowo	56	41-34	116	A	groby skrzynkowe- kultura pomorska- okres halsztacki D
255	Królikowo	57	41-34	117	A	cmentarzysko-?
256	Łachowo	1	39-35	85		punkt osadniczy- późne średniowiecze
257	Łachowo	2	39-35	86		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
258	Łachowo	3	39-35	87		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze X-XII w.
259	Łachowo	4	39-35	88		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
260	Łachowo	5	39-35	89		śląd osadnictwa- neolit, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XI-XIII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
261	Łachowo	6	39-35	90		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
262	Łachowo	7	39-35	91		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
263	Łachowo	8	39-35	92		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XI-XIII w., osada- późne średniowiecze
264	Łachowo	9	39-35	93		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki-okres lateński, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XI-XIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
265	Łachowo	10	39-35	94		osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit, osada- kultura amfor kulistych-schyłkowy neolit, punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki-okres lateński, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
266	Łachowo	11	39-35	95		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze X-XII w.
267	Łachowo	12	39-35	96		śląd osadnictwa- neolit-epoka brązu, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze X-XII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
268	Łachowo	13	39-35	97		śląd osadnictwa- neolit, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XI-XIII w.
269	Łachowo	14	39-35	98		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XII-XIII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
270	Łachowo	15	39-35	99		śląd osadnictwa- neolit-epoka brązu, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
271	Mąkoszyn	1	41-35	78		śląd osadnictwa- późne średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytnie

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
272	Mąkoszyn	1a	40-35	64		punkt osadniczy- neolit, punkt osadniczy- kultura łużycka
273	Mąkoszyn	2	41-35	79		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze Faza D/E
274	Mąkoszyn	2a	40-35	28		punkt osadniczy
275	Mąkoszyn	3	41-35	80		śląd osadnictwa- późne średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytnie
276	Mąkoszyn	4	41-35	81		śląd osadnictwa- kultura łużycka- epoka brązu, punkt osadniczy- późne średniowiecze
277	Mąkoszyn	5	41-35	82		śląd osadnictwa- kultura przeworska-okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- średniowiecze
278	Mąkoszyn	6	41-35	83		punkt osadniczy- późne średniowiecze
279	Mąkoszyn	7	41-35	84		śląd osadnictwa- średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytnie
280	Mąkoszyn	8	41-35	85		śląd osadnictwa- średniowiecze
281	Mąkoszyn	9	41-35	86		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
282	Mąkoszyn	10	41-35	137		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/D
283	Mąkoszyn	12	41-36	66		śląd osadnictwa- mezolit, osada- późne średniowiecze
284	Mąkoszyn	13	41-36	67		osada- późne średniowiecze
285	Mąkoszyn	14	41-36	68		osada- późne średniowiecze
286	Niedźwiady	1	39-35	1	A	śląd osadnictwa- neolit
287	Niedźwiady	2	39-35	2		śląd osadnictwa- neolit
288	Niedźwiady	3	39-35	3		śląd osadnictwa- kultura komornicka- mezolit, śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit, punkt osadniczy- kultura łużycka- III epoka brązu-okres halsztacki D
289	Niedźwiady	4	39-35	4		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit, śląd osadnictwa- wczesna epoka brązu, śląd osadnictwa- kultura łużycka- IV epoka brązu-okres lateński
290	Niedźwiady	5	39-35	5		śląd osadnictwa- neolit, punkt osadniczy- kultura łużycka- IV epoka brązu-okres halsztacki C, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
291	Niedźwiady	6	39-35	6		punkt osadniczy- kultura łużycka- IV epoka brązu-okres lateński
292	Niedźwiady	7	39-35	7		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres lateński
293	Niedźwiady	8	39-35	8		śląd osadnictwa- okres lateński, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
294	Niedźwiady	9	39-35	9		punkt osadniczy- późne średniowiecze
295	Niedźwiady	10	38-34	34		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych, śląd osadnictwa- kultura łużycka, śląd osadnictwa- późne średniowiecze-czasy nowożytnie
296	Niedźwiady	11	38-34	35		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
297	Niedźwiady	12	38-34	36		śląd osadnictwa- mezolit-neolit, śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, śląd osadnictwa- późne średniowiecze-czasy nowożytnie

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
298	Nowy Świat	1	40-35	56		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki
299	Nowy Świat	2	40-35	57		osada- kultura przedłużycka- II epoka brązu
300	Nowy Świat	3	40-35	58		osada- kultura ceramiki sznurowej- schyłkowy neolit
301	Nowy Świat	4	40-35	59		punkt osadniczy- kultura amfor kulistych- kultura pucharów lejkowatych- neolit
302	Nowy Świat	5	40-35	60		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki
303	Nowy Świat	6	40-35	61		cmentarzysko-?-?
304	Nowy Świat	7	40-35	24		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
305	Nowy Świat	8	40-35	25		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
306	Nowy Świat	9	40-35	26		punkt osadniczy- średniowiecze
307	Pińsko	1	40-34	26	A	cmentarzysko- pradzieje
308	Pińsko	2	40-34	24	A	cmentarzysko- okres lateński- wpływ rzymskich, osada- późne średniowiecze, osada- wczesne średniowiecze
309	Pińsko	3	40-34	143	A	cmentarzysko groby skrzynkowe- kultura pomorska
310	Pińsko	4	40-34	54		osada- wczesne średniowiecze fazy D-E, punkt osadniczy- epoka żelaza
311	Pińsko	5	40-34	5		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit, śląd osadnictwa- nieokreślona neolit, śląd osadnictwa- wczesna epoka brązu
312	Pińsko	6	40-34	6		osada- kultura pucharów lejkowatych/fazy późne/-neolit, punkt osadniczy- wczesna epoka brązu, punkt osadniczy- nieokreślona
313	Pińsko	7	40-34	7		osada- wczesne średniowiecze, osada- późne średniowiecze
314	Pińsko	8	40-34	8		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze fazy B/C, osada- późne średniowiecze
315	Pińsko	9	40-34	9		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływ rzymskich
316	Pińsko	10	40-34	10		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XIII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
317	Pińsko	11	40-34	15		śląd osadnictwa- neolit-epoka brązu, osada- kultura łużycka, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływ rzymskich, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XII-XIII w.
318	Pińsko	12	40-34	16		osada- wczesne średniowiecze, osada- średniowiecze XIII-XV w.
319	Pińsko	13	40-34	23		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit
320	Pińsko	14	40-34	27		osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit, punkt osadniczy- wczesna epoka brązu, punkt osadniczy- kultura łużycka
321	Pińsko	15	40-34	28		osada- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- pradzieje
322	Pińsko	16	40-34	29		osada- wczesne średniowiecze, osada- późne średniowiecze

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
323	Pińsko	17	40-34	30		śląd osadnictwa- neolit, osada- wczesne średniowiecze fazy D-E, osada- późne średniowiecze
324	Pińsko	18	40-34	31		osada- późne średniowiecze
325	Pińsko	19	40-34	32		osada- wczesne średniowiecze, osada- późne średniowiecze
326	Pińsko	20	40-34	36		osada- wczesne średniowiecze fazy: D-E, osada- późne średniowiecze
327	Pińsko	21	40-34	52		osada- wczesne średniowiecze IX-XIII w.
328	Pińsko	22	40-34	53		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, osada- wczesne średniowiecze fazy D-E
329	Pińsko	23	40-34	147		śląd osadnictwa- neolit
330	Pińsko	24	40-34	148		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze
331	Pińsko	25	39-34	49		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
332	Pińsko	26	39-34	50		osada- kultura pucharów lejkowatych, ?
333	Pińsko	27	39-34	51		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych, śląd osadnictwa- kultura łużycka?
334	Pińsko	28	39-34	52		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze
335	Retkowo	1	42-34	53		cmentarzysko- kultura przeworska- okres halsztacki D, śląd osadnictwa- średniowiecze
336	Retkowo	2	42-34	58		punkt osadniczy- kultura pomorska- okres halsztacki D
337	Retkowo	3	42-34	59		punkt osadniczy- kultura przeworska – okres rzymski, późne średniowiecze
338	Retkowo	4	42-34	60		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, punkt osadniczy- późne średniowiecze
339	Retkowo	5	42-34	61		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki, punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, punkt osadniczy- późne średniowiecze, śląd osadniczy czasy nowożytnie
340	Retkowo	6	42-34	62		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- czasy nowożytnie
341	Retkowo	7	42-34	63		śląd osadnictwa- neolit, śląd osadnictwa- późne średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytnie
342	Retkowo	8	42-34	64		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
343	Retkowo	9	42-34	65		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
344	Retkowo	10	42-34	66		śląd osadnictwa- neolit, śląd osadnictwa- czasy nowożytnie
345	Retkowo	11	42-34	67		śląd osadnictwa- neolit, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich
346	Retkowo	12	41-34	1		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze faza D
347	Retkowo	13	41-34	2		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze faza D, punkt osadniczy- kultura prapolska- późne średniowiecze
348	Retkowo	14	41-34	6		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze faza D/E, punkt

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						osadniczy- późne średniowiecze
349	Retkowo	15	41-34	7		punkt osadniczy- kultura iwieńska- II epoka brązu, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze faza D, punkt osadniczy- późne średniowiecze
350	Retkowo	16	41-34	8		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze faza D, punkt osadniczy- średniowiecze
351	Retkowo	17	41-34	9		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze faza D
352	Retkowo	18	41-34	10		śląd osadnictwa- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki C
353	Retkowo	19	41-34	11		punkt osadniczy- późne średniowiecze
354	Retkowo	20	41-34	12		śląd osadnictwa- średniowiecze, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
355	Retkowo	21	41-34	48		punkt osadniczy- późne średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytnie
356	Retkowo	22	41-34	49		punkt osadniczy- kultura iwieńska- II epoka brązu, punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
357	Retkowo	23	41-34	50		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
358	Retkowo	24	41-34	51		punkt osadniczy- późne średniowiecze
359	Retkowo	25	41-34	52		punkt osadniczy- późne średniowiecze
360	Retkowo	26	41-34	53		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
361	Retkowo	27	41-34	54		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
362	Retkowo	28	41-34	55		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze faza D/E
363	Retkowo	29	41-34	56		punkt osadniczy- późne średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytnie
364	Retkowo	30	41-34	57		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze faza D, punkt osadniczy- późne średniowiecze
365	Retkowo	31	41-34	58		punkt osadniczy- późne średniowiecze
366	Małe Rudy	1	39-36	29		punkt osadniczy- nieokreślona
367	Małe Rudy	2	39-36	30		punkt osadniczy- okres nowożytny
368	Małe Rudy	3	39-36	31		punkt osadniczy- okres nowożytny
369	Małe Rudy	4	39-36	32		śląd osadnictwa- kultura prapolska- faza C/D
370	Małe Rudy	5	39-36	33		punkt osadniczy- średniowiecze
371	Małe Rudy	6	39-36	34		punkt osadniczy- średniowiecze
372	Małe Rudy	7	39-36	35		śląd osadnictwa- kultura prapolska- faza D
373	Małe Rudy	8	39-36	36		śląd osadnictwa- średniowiecze
374	Małe Rudy	9	39-36	37		osada- średniowiecze
375	Małe Rudy	10	39-36	38		osada- średniowiecze
376	Małe Rudy	11	39-36	39		osada- średniowiecze
377	Małe Rudy	12	39-36	43		punkt osadniczy- średniowiecze
378	Małe Rudy	13	39-36	42		punkt osadniczy- okres nowożytny
379	Małe Rudy	14	39-36	41		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C/D, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski
380	Małe Rudy	15	39-36	40		punkt osadniczy- średniowiecze
381	Małe Rudy	16	39-36	50		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						halsztacki C/d, ślad osadnictwa- średniowiecze
382	Małe Rudy	17	39-36	47		punkt osadniczy- średniowiecze
383	Małe Rudy	18	39-36	49		punkt osadniczy- średniowiecze
384	Małe Rudy	19	39-36	46		punkt osadniczy- średniowiecze
385	Małe Rudy	20	39-36	45		punkt osadniczy- średniowiecze
386	Małe Rudy	21	39-36	44		punkt osadniczy- średniowiecze
387	Małe Rudy	22	39-36	48		punkt osadniczy- średniowiecze
388	Małe Rudy	23	39-36	56		ślad osadnictwa- mezolit
389	Małe Rudy	24	39-36	52		punkt osadniczy- średniowiecze
390	Małe Rudy	25	39-36	53		punkt osadniczy- średniowiecze
391	Małe Rudy	26	39-36	51		ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres lateński, ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski ,osada- średniowiecze
392	Małe Rudy	27	39-36	54		ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki, punkt osadniczy- średniowiecze
393	Małe Rudy	28	39-36	55		ślad osadnictwa- okres nowożytny
394	Rynarzewo	1	39-36	1		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
395	Rynarzewo	2	39-36	2		osada- kultura prapolska- wczesne średniowiecze/średniowiecze
396	Rynarzewo	3	39-36	3		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres lateński, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze/średniowiecze
397	Rynarzewo	4	39-36	4		osada- kultura prapolska- wczesne średniowiecze/średniowiecze
398	Rynarzewo	5	39-36	5		osada- kultura prapolska- C/D
399	Rynarzewo	6	39-36	6		punkt osadniczy- kultura amfor kulistych- neolit, punkt osadniczy- wczesny okres brązu, punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki D/okres lateński, ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski, ślad osadnictwa- średniowiecze
400	Rynarzewo	7	39-36	7		ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski
401	Rynarzewo	8	39-36	8		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit
402	Rynarzewo	9	39-36	9		punkt osadniczy- średniowiecze
403	Rynarzewo	10	39-36	10		ślad osadnictwa- średniowiecze
404	Rynarzewo	11	39-36	11		punkt osadniczy- średniowiecze
405	Rynarzewo	12	39-36	12		punkt osadniczy- średniowiecze
406	Rynarzewo	13	39-36	13		ślad osadnictwa- średniowiecze
407	Rynarzewo	14	39-36	14		osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit
408	Rynarzewo	15	39-36	15		punkt osadniczy- okres nowożytny
409	Rynarzewo	16	39-36	16		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze C/D
410	Rynarzewo	17	39-36	17		ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C/D, ślad osadnictwa- kultura prapolska- faza D, ślad osadnictwa- okres nowożytny
411	Rynarzewo	18	39-36	18		punkt osadniczy- średniowiecze
412	Rynarzewo	19	39-36	19		punkt osadniczy- średniowiecze
413	Rynarzewo	20	39-36	20		ślad osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit
414	Rynarzewo	21	39-36	21		ślad osadnictwa- okres nowożytny
415	Rynarzewo	22	39-36	22		punkt osadniczy- wczesna epoka brązu

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
416	Rynarzewo	23	39-36	23		punkt osadniczy- średniowiecze
417	Rynarzewo	24	39-36	24		osada- kultura prapolska- wczesne średniowiecze faza D
418	Rynarzewo	25	39-36	25		punkt osadniczy- okres nowożytny
419	Rynarzewo	26	39-36	26		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C
420	Rynarzewo	27	39-36	27		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski
421	Rynarzewo	28	39-36	28		punkt osadniczy- okres nowożytny
422	Rynarzewo	29	39-36	119	A	śląd osadnictwa- neolit
423	Samokłęski Duże	1	39-35	10		śląd osadnictwa- neolit, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze X-XIII w.
424	Samokłęski Duże	2	39-35	11		śląd osadnictwa- neolit-epoka brązu, śląd osadnictwa- kultura przeworska- wczesny okres rzymski, osada- wczesne średniowiecze IX-XIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
425	Samokłęski Duże	3	39-35	12		śląd osadnictwa- kultura łużycka- V epoka brązu-okres lateński, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
426	Samokłęski Duże	4	39-35	13		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski
427	Samokłęski Duże	5	39-35	14		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze X-XII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
428	Samokłęski Duże	6	39-35	15		śląd osadnictwa- kultura łużycka- IV epoka brązu-okres lateński
429	Samokłęski Duże	7	38-35	25		śląd osadnictwa- okres nowożytny
430	Samokłęski Duże	8	38-35	26		punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
431	Samokłęski Duże	9	38-35	27		punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
432	Samokłęski Duże	10	38-35	28		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XII-XIII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
433	Samokłęski Duże	11	38-35	29		punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
434	Samokłęski Duże	12	38-35	21		śląd osadnictwa- okres lateński?, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
435	Samokłęski Duże	13	38-35	22		śląd osadnictwa- okres rzymski?, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
436	Samokłęski Duże	14	38-35	23		punkt osadniczy- okres nowożytny
437	Samokłęski Duże	15	38-35	24		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
438	Samokłęski Duże	16	38-35	19		punkt osadniczy- późne średniowiecze
439	Samokłęski Duże	17	38-35	18		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
440	Samokłęski Duże	18	38-35	17		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
441	Samokłęski Duże	19	38-35	16		śląd osadnictwa- późne średniowiecze-okres nowożytny
442	Samokłęski Duże	20	38-35	15		punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
443	Samoklęski Duże	21	38-35	14		punkt osadniczy- okres nowożytny
444	Samoklęski Duże	22	38-35	20		śląd osadnictwa- okres lateński-okres rzymski, śląd osadnictwa- okres nowożytny
445	Samoklęski Duże	23	38-35	13		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- późne średniowiecze
446	Samoklęski Duże	24	38-35	12		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- późne średniowiecze
447	Samoklęski Duże	25	38-35	11		punkt osadniczy- późne średniowiecze
448	Samoklęski Duże	26	38-35	10		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
449	Samoklęski Duże	27	38-35	9		śląd osadnictwa- okres rzymski
450	Samoklęski Duże	28	38-35	8		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
451	Samoklęski Duże	29	38-35	7		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XI- XIII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
452	Samoklęski Duże	30	38-35	5		punkt osadniczy- późne średniowiecze
453	Samoklęski Duże	31	38-35	4		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych (neolit), śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych, punkt osadniczy- okres rzymski, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze
454	Samoklęski Duże	32	38-35	6		śląd osadnictwa- wczesna epoka brązu, śląd osadnictwa- okres rzymski
455	Samoklęski Duże	33	38-35	3		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres lateński
456	Samoklęski Małe	1	39-35	16		punkt osadniczy- późne średniowiecze
457	Samoklęski Małe	2	39-35	17		śląd osadnictwa- okres lateński, śląd osadnictwa- późne średniowiecze/okres nowożytny
458	Samoklęski Małe	3	39-35	18		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XI- XIII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
459	Samoklęski Małe	4	39-35	19		punkt osadniczy- późne średniowiecze
460	Samoklęski Małe	5	39-35	20		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XI- XIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
461	Samoklęski Małe	6	39-35	21		cmentarzysko- okres nowożytny
462	Samoklęski Małe	7	39-35	22		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres lateński
463	Samoklęski Małe	8	39-35	23		punkt osadniczy- późne średniowiecze
464	Samoklęski Małe	9	39-35	24		punkt osadniczy- późne średniowiecze
465	Samoklęski Małe	10	39-35	25		punkt osadniczy- kultura łużycka- epoka brązu, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski
466	Samoklęski Małe	11	39-35	26		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XI- XIII w., śląd osadnictwa- okres nowożytny
467	Samoklęski Małe	12	39-35	27		śląd osadnictwa- kultura łużycka- epoka brązu-okres lateński, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
468	Samoklęski Małe	13	39-35	28		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XII- XIII w.
469	Samoklęski Małe	14	38-35	30		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze IX-

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						X w., punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny, ślad osadnictwa- kultura łużycka?- nieokreślone
470	Samokłęski Małe	15	38-35	31		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XII-XIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
471	Samokłęski Małe	16	38-35	33		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
472	Samokłęski Małe	17	38-35	32		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze
473	Samokłęski Małe	18	38-35	34		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze, ślad osadnictwa- późne średniowiecze-okres nowożytny
474	Skórzewo	1	39-36	96		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze C/D, ślad osadnictwa- okres nowożytny
475	Skórzewo	2	39-36	95		ślad osadnictwa- wczesne okres brązu, punkt osadniczy- kultura łużycka- okres lateński, ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski
476	Skórzewo	3	39-36	94		ślad osadnictwa- wczesne okres brązu, ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres halszacki C/D, ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski
477	Skórzewo	4	39-36	93		ślad osadnictwa- średniowiecze
478	Skórzewo	5	39-36	92		ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres halszacki, ślad osadnictwa- okres nowożytny
479	Skórzewo	6	39-36	91		ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski
480	Skórzewo	7	39-36	90		ślad osadnictwa- średniowiecze
481	Skórzewo	8	39-36	89		ślad osadnictwa- okres nowożytny
482	Słonawy	1	39-34	48	A	ślad osadnictwa- schyłkowy neolit-wczesna epoka brązu, ślad osadnictwa- pradziej
483	Słonawy	2	40-34	22		ślad osadnictwa- neolit, ślad osadnictwa- kultura łużycka, ślad osadnictwa- nieokreślona
484	Słonawy	3	39-34	19		osada- kultura pucharów lejkowatych, ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich (fazy późne), ślad osadnictwa- późne średniowiecze
485	Słonawy	4	39-34	20		ślad osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, ślad osadnictwa- neolit-epoka brązu, ślad osadnictwa- kultura przeworska?- okres wpływów rzymskich
486	Słonawy	5	39-34	21		osada- kultura pucharów lejkowatych /fazy IV-V/
487	Słonawy	6	39-34	22		ślad osadnictwa- kultura przeworska?- okres wpływów rzymskich
488	Słonawy	7	39-34	23		osada- kultura amfor kulistych, ślad osadnictwa- późne średniowiecze/czasy nowożytne
489	Słonawy	8	39-34	24		ślad osadnictwa- mezolit?, ślad osadnictwa- kultura łużycka, punkt osadniczy- późne średniowiecze
490	Słonawy	9	39-34	25		ślad osadnictwa- kultura łużycka, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
491	Słonawy	10	39-34	26		punkt osadniczy- neolit-wczesna epoka

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						brązu, śląd osadnictwa- pradzieje
492	Słonawy	11	39-34	27		osada- kultura pucharów lejkowatych
493	Słonawy	12	39-34	28		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych, punkt osadniczy- kultura amfor kulistych
494	Słonawy	13	39-34	29		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
495	Słonawy	14	39-34	30		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze
496	Słonawy	15	39-34	31		punkt osadniczy- kultura przeworska, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
497	Słonawy	16	39-34	32		śląd osadnictwa- wczesna epoka brązu, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytnie
498	Słonawy	17	39-34	33		śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych, osada- kultura łużycka, śląd osadnictwa- neolit-epoka brązu
499	Słonawy	18	39-34	34		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, osada- kultura łużycka, śląd osadnictwa- neolit-epoka brązu, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
500	Słonawy	19	39-34	35		śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych-środkowy neolit-wczesna epoka brązu, śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych
501	Słonawy	20	39-34	36		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych, śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych, śląd osadnictwa- wczesna epoka brązu, osada- neolit-epoka brązu
502	Słonawy	21	39-34	37		śląd osadnictwa- kultura łużycka
503	Słonawy	22	39-34	38		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, punkt osadniczy- wczesna epoka brązu
504	Słonawy	23	39-34	39		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, osada- schyłkowy neolit-wczesna epoka brązu, śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych?/kultura amfor kulistych
505	Słonawy	24	39-34	40		osada- wczesna epoka brązu, śląd osadnictwa- kultura przeworska, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
506	Słonawy	25	39-34	41		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, punkt osadniczy- wczesna epoka brązu
507	Słonawy	26	39-34	42		osada- pradzieje
508	Słonawy	27	39-34	43		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, śląd osadnictwa- wczesna epoka brązu, osada- kultura łużycka- V okres epoki brązu-okres halsztacki, punkt osadniczy- nowożytność
509	Słonawy	28	39-34	44		punkt osadniczy- kultura łużycka, osada- nowożytność
510	Słonawy	29	39-34	45		osada-kultura łużycka, punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- pradzieje
511	Słonawy	30	39-34	46		śląd osadnictwa- epoka kamienia, osada- kultura przeworska, śląd osadnictwa- późne

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						średniowiecze
512	Słonawy	31	39-34	47		śląd osadnictwa- kultura ceramiki wstęgowej rytej, osada- kultura pucharów lejkowatych, osada- kultura łużycka, śląd osadnictwa- późne średniowiecze-nowożytność
513	Słupy	1	41-35	9		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C-D, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- średniowiecze
514	Słupy	2	41-35	12		śląd osadnictwa- neolit, śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C-D, śląd osadnictwa- kultura prapolska- wczesne średniowiecze Faza D/E
515	Słupy	3	41-35	13		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C-D
516	Słupy	4	41-34	73		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
517	Słupy	4a	41-35	15		śląd osadnictwa- kultura prapolska- wczesne średniowiecze Faza D/E, punkt osadniczy- późne średniowiecze
518	Słupy	5	41-34	80		punkt osadniczy- późne średniowiecze
519	Słupy	6	41-34	81		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/okres halsztacki D, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
520	Słupy	7	41-34	82		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/okres halsztacki D, śląd osadnictwa-
521	Słupy	8	41-34	83		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze faza D/E, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
522	Słupy	9	41-34	84		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
523	Słupy	10	41-34	85		śląd osadnictwa- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki C, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
524	Słupy	11	41-34	89		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
525	Słupy	12	41-34	119	A	cmentarzysko- kultura amfor kulistych- neolit
526	Słupy	13	41-34	120	A	znalezisko luźne- neolit
527	Słupy	14	41-34	121	A	skarby- kultura unietycka?- I epoka brązu
528	Słupy	15	41-34	122	A	cmentarzysko- kultura łużycka- IV-V epoka brązu
529	Słupy	16	41-34	123	A	cmentarzysko- kultura łużycka- IV-V epoka brązu
530	Słupy	17	41-34	124	A	znalezisko luźne- kultura łużycka- epoka brązu
531	Słupy	18	41-34	125	A	znalezisko luźne- kultura pomorska- okres halsztacki D
532	Słupy	19	41-34	126	A	cmentarzysko- kultura pomorska- okres halsztacki D
533	Słupy	20	41-34	127	A	znalezisko luźne- późny okres lateński
534	Słupy	21	41-34	128	A	znalezisko luźne- kultura przeworska- okres rzymski
535	Słupy	22	41-34	129	A	znalezisko luźne- kultura przeworska- okres rzymski

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
536	Słupy	23	41-34	130	A	znalezisko luźne- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
537	Smarzykowo	1	41-34	38		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
538	Smarzykowo	2	41-34	39		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
539	Smarzykowo	3	41-34	40		punkt osadniczy- późne średniowiecze
540	Smarzykowo	4	41-34	41		śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
541	Smarzykowo	5	41-34	42		punkt osadniczy- późne średniowiecze
542	Smarzykowo	6	41-34	43		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
543	Smarzykowo	7	41-34	150	A	osada- kultura terdenuaska- mezolit
544	Smarzykowo	8	41-34	151	A	osada- neolit
545	Smarzykowo	9	41-34	152	A	znalezisko luźne- neolit
546	Smarzykowo	10	41-34	153	A	osada- kultura terdeunaska- mezolit, osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit
547	Smarzykowo	11	41-34	154	A	osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit
548	Smarzykowo	12	41-34	155	A	osada- kultura łużycka- epoka brązu
549	Smarzykowo	13	41-34	156	A	znalezisko luźne- ?
550	Smarzykowo	14	41-34	157	A	osada- kultura łużycka- epoka brązu
551	Smarzykowo	15	41-34	158	A	znalezisko luźne- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki C
552	Smarzykowo	16	41-34	159	A	znalezisko luźne- kultura przeworska- okres rzymski
553	Smarzykowo	17	41-34	160	A	osada- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
554	Smolniki	1	40-35	42		śląd osadnictwa- kultura ceramiki wstęgowej- neolit, śląd osadnictwa- kultura ceramiki wstęgowej- neolit, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
555	Smolniki	2	40-35	43		osada- kultura pomorska- okres lateński, punkt osadniczy- późne średniowiecze
556	Smolniki	3	40-35	44		cmentarzysko- kultura grobów kloszowych- okres lateński A-B, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- późne średniowiecze
557	Smolniki	4	40-35	62		punkt osadniczy- kultura ceramiki sznurowej- schyłkowy neolit
558	Smolniki	5	40-35	63		punkt osadniczy- kultura ceramiki sznurowej- neolit
559	Smolniki	6	40-35	29		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki-okres lateński, punkt osadniczy- późne średniowiecze
560	Smolniki	7	40-35	30		cmentarzysko- kultura łużycka- okres halsztacki, punkt osadniczy- późne średniowiecze
561	Smolniki	8	40-35	31		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki
562	Smolniki	9	40-35	32		osada- kultura łużycka- okres lateński, osada- późne średniowiecze
563	Smolniki	10	40-35	39		osada- kultura łużycka- okres halsztacki, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
564	Smolniki	11	40-35	40		osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit, cmentarzysko- kultura łużycka- okres halsztacki, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
565	Smolniki	12	40-35	41		śląd osadnictwa- kultura pomorska- okres

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						halsztacki
566	Smolniki	13	40-35	65	A	b.d.
567	Smolniki	13a	40-36	76	A	śląd osadnictwa- neolit
568	Smolniki	14	40-36	77	A	cmentarzysko- kultura pomorska- wczesny i średni okres lateński
569	Smolniki	15	40-36	78		śląd osadnictwa- okres nowożytny
570	Smolniki	16	40-36	79		punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
571	Smolniki	17	40-36	80		osada- późne średniowiecze-okres nowożytny
572	Smolniki	18	40-36	81		śląd osadnictwa- okres nowożytny
573	Smolniki	19	40-36	82		punkt osadniczy- okres nowożytny
574	Smolniki	20	40-36	83		punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
575	Smolniki	21	40-36	84		punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
576	Smolniki	22	40-36	85		śląd osadnictwa- okres nowożytny
577	Smolniki	23	40-36	86		punkt osadniczy- okres nowożytny
578	Stanisławka	1	39-35	69		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
579	Stanisławka	2	39-35	70		śląd osadnictwa- mezolit?
580	Stanisławka	3	39-35	71		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze X-XII w.
581	Stanisławka	4	39-35	72		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze X-XII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
582	Stanisławka	5	39-35	73		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze X-XII w.
583	Stanisławka	6	39-35	74		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
584	Stanisławka	7	39-35	75		śląd osadnictwa- neolit-epoka brązu, punkt osadniczy-wczesne średniowiecze X-XIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
585	Stanisławka	8	39-35	76		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
586	Stanisławka	9	39-35	77		punkt osadniczy- neolit schyłkowy-wczesna epoka brązu, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XII-XIII w.
587	Stanisławka	10	39-35	78		punkt osadniczy- kultura amfor kulistych- neolit schyłkowy
588	Stanisławka	11	39-35	79		śląd osadnictwa- kultura łużycka- IV-V epoka brązu-okres halsztacki D
589	Stanisławka	12	39-35	80		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit
590	Stanisławka	13	39-35	81		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XII-XIII w.
591	Stanisławka	14	39-35	82		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit
592	Stanisławka	15	39-35	83		śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit schyłkowy
593	Stanisławka	16	39-35	84		śląd osadnictwa- neolit schyłkowy-epoka brązu
594	Szaradowo	1	40-34	4		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze fazy E-F
595	Szaradowo	2	40-34	14		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze
596	Szaradowo	3	40-34	21		śląd osadnictwa- neolit, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
597	Szaradowo	4	40-34	35		osada- wczesne średniowiecze fazy D-E
598	Szaradowo	5	40-34	41		śląd osadnictwa- kultura łużycka,

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze faza E
599	Szaradowo	6	40-34	42		punkt osadniczy- kultura amfor kulistych- neolit, osada- wczesne średniowiecze, osada- późne średniowiecze
600	Szaradowo	7	40-34	47		punkt osadniczy- okres lateński/okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze, osada- późne średniowiecze
601	Szaradowo	8	40-34	48		śląd osadnictwa- kultura łużycka, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, osada- wczesne średniowiecze XI-XIII w., osada- późne średniowiecze XIV-XV w., śląd osadnictwa- nieokreślona
602	Szaradowo	9	40-34	49		osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit, śląd osadnictwa- wczesna epoka brązu, punkt osadniczy- kultura przeworska, osada- wczesne średniowiecze X-XIII w., osada- późne średniowiecze XIV-XV w.
603	Szaradowo	10	40-34	50		osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit, , punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, osada- późne średniowiecze XIV-XV w.
604	Szaradowo	11	40-34	51		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit, , punkt osadniczy- schyłkowy neolit/wczesna epoka brązu, punkt osadniczy- kultura łużycka, punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, punkt osadniczy- nieokreślona
605	Szaradowo	12	40-34	55		śląd osadnictwa- ?- neolit, osada- okres późno lateński-rzymski, osada- późne średniowiecze
606	Szaradowo	13	40-34	56		śląd osadnictwa- neolit, osada- późne średniowiecze
607	Szaradowo	14	40-34	57		osada- wczesne średniowiecze fazy: C-E, śląd osadnictwa- epoka kamienia
608	Szaradowo	15	40-34	58		osada- późne średniowiecze
609	Szaradowo	16	40-34	60		śląd osadnictwa- późne średniowiecze/czasy nowożytne
610	Szaradowo	17	40-34	61		osada- wczesne średniowiecze XIII w., śląd osadnictwa- kultura łużycka- epoka brązu/epoka żelaza
611	Szaradowo	18	40-34	62		osada- wczesne średniowiecze X-XIII w., osada- późne średniowiecze/czasy nowożytne XIV-XVII w.
612	Szaradowo	19	40-34	63		śląd osadnictwa- okres lateński-rzymski, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
613	Szaradowo	20	40-34	64		osada- wczesne średniowiecze, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
614	Szaradowo	21	40-34	65		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit, śląd osadnictwa- wczesna epoka brązu, punkt osadniczy- kultura łużycka, osada- wczesne średniowiecze, osada- późne średniowiecze
615	Szaradowo	22	40-34	66		punkt osadniczy- kultura łużycka, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						wpływów rzymskich, osada- wczesne średniowiecze, osada- późne średniowiecze XIV-XV w.
616	Szaradowo	23	40-34	67		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit, osada- kultura przeworska- okres lateński-wpływów rzymskich, osada- wczesne średniowiecze fazy B-D i D-E
617	Szkocja	1	39-35	29		punkt osadniczy- kultura amfor kulistych- neolit schyłkowy
618	Szkocja	2	39-35	30		śląd osadnictwa- neolit-epoka brązu, śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki-okres lateński, śląd osadnictwa- okres nowożytny
619	Szkocja	3	39-35	31		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit schyłkowy, punkt osadniczy- kultura łużycka- epoka brązu
620	Szkocja	4	39-35	32		punkt osadniczy- neolit, śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki-okres lateński, punkt osadniczy- późne średniowiecze
621	Szkocja	5	39-35	33		śląd osadnictwa- neolit- epoka brązu, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze X- XII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
622	Szkocja	6	39-35	34		śląd osadnictwa- neolit- epoka kamienia
623	Szkocja	7	39-35	35		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit, śląd osadnictwa- kultura łużycka- IV epoka brązu-okres lateński, punkt osadniczy-późne średniowiecze
624	Szkocja	8	39-35	36		śląd osadnictwa- kultura łużycka- IV epoka brązu-okres halsztacki D, punkt osadniczy- późne średniowiecze
625	Szkocja	9	39-35	37		śląd osadnictwa- epoka brązu, punkt osadniczy-późne średniowiecze
626	Szkocja	10	39-35	38		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki-okres lateński, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XII- XIII w.
627	Szkocja	11	39-35	39		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze VII- VIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
628	Szkocja	12	39-35	40		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XI- XIII w.
629	Szkocja	13	39-35	41		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
630	Szkocja	14	39-35	42		śląd osadnictwa- neolit-epoka brązu, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski, punkt osadniczy- późne średniowiecze
631	Szkocja	15	39-35	43		śląd osadnictwa- epoka brązu?
632	Szkocja	16	39-35	44		osada- kultura pucharów lejkowatych- neolit
633	Szkocja	17	39-35	45		śląd osadnictwa- neolit-epoka brązu, śląd osadnictwa-wczesne średniowiecze XII-XIII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
634	Szkocja	18	39-35	46		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- czasy nowożytne
635	Szkocja	19	39-35	47		osada- wczesne średniowiecze X-XII w., śląd osadnictwa- późne średniowiecze
636	Szkocja	20	39-35	48		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
637	Szkocja	21	39-35	49		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze X-

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						XII w., ślad osadnictwa- późne średniowiecze
638	Szkocja	22	39-35	50		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze XI- XII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
639	Szkocja	23	39-36	82		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres lateński, ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski
640	Szkocja	24	39-36	83		ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki, ślad osadnictwa- kultura prapolska- faza D
641	Szkocja	25	39-36	84		punkt osadniczy- czasy nowożytnie
642	Szkocja	26	39-36	85		ślad osadnictwa- średniowiecze
643	Szkocja	27	39-36	86		ślad osadnictwa- średniowiecze
644	Szkocja	28	39-36	87		punkt osadniczy- czasy nowożytnie
645	Szkocja	30	39-36	88		ślad osadnictwa- czasy nowożytnie
646	Szkocja	29	39-36	81		ślad osadnictwa- średniowiecze
647	Szubin	1	40-35	20	Ruiny zamku – nr rej. A/310	osada- wczesne średniowiecze XII- XIII w., zamek- średniowiecze
648	Szubin	2	40-35	45	A	osada- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
649	Szubin	3	40-35	46	A	osada- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
650	Szubin	4	40-35	47	A	osada- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
651	Szubin	5	40-35	48	A	osada- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
652	Szubin	6	40-35	49	A	cmentarzysko- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
653	Szubin	7	40-35	38	A	cmentarzysko- kultura pomorska- okres halsztacki, okres lateński
654	Szubin	8	40-35	50	A	skarb- okres wpływów rzymskich
655	Szubin	9	40-35	51	A	ślad osadnictwa- neolit
656	Szubin	10	40-35	52	A	ślad osadnictwa- średniowiecze
657	Szubin	11	40-35	53	A	średniowiecze
658	Szubin	12	40-35	54	A	ślad osadnictwa- schyłkowy neolit-wczesna epoka brązu
659	Szubin	13	40-35	55	A	dar wotywny /wyposażenie grobu/- kultura mogiłowa lub łużycka- wczesny/środkowy okres epoki brązu
660	Szubin	14	40-35	1		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze
661	Szubin	15	40-35	2		ślad osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki-okres lateński, ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze
662	Szubin	16	40-35	3		punkt osadniczy- średniowiecze
663	Szubin	17	40-35	4		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
664	Szubin	18	40-35	5		punkt osadniczy- późne średniowiecze
665	Szubin	19	40-35	6		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze
666	Szubin	20	40-35	21		cmentarzysko- kultura łużycka- okres halsztacki-okres lateński, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- średniowiecze, punkt osadniczy- neolit
667	Szubin	21	40-35	22		punkt osadniczy- średniowiecze
668	Szubin	22	40-35	37		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- późne średniowiecze

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
669	Szubin	23	40-35	66		b.d.
670	Szubin	23a	39-35	126		śląd osadnictwa- neolit?, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XI- XIII w.
671	Szubin	24	39-35	127		punkt osadniczy- późne średniowiecze
672	Szubin - Wieś	1	39-35	107		punkt osadniczy- neolit-epoka brązu, punkt osadniczy- późne średniowiecze
673	Szubin - Wieś	2	39-35	108		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
674	Szubin - Wieś	3	39-35	109		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
675	Szubin - Wieś	4	39-35	110		osada- kultura komornicka- paleolit schyłkowy-mezolit
676	Szubin - Wieś	5	39-35	111		śląd osadnictwa- epoka kamienia, punkt osadniczy- późne średniowiecze
677	Szubin - Wieś	6	39-35	112		punkt osadniczy- późne średniowiecze
678	Szubin - Wieś	7	39-35	113		punkt osadniczy- kultura amfor kulistych- neolit schyłkowy, śląd osadnictwa- kultura łużycka- IV epoka brązu-okres halszacki D
679	Szubin - Wieś	8	39-35	114		punkt osadniczy- późne średniowiecze
680	Szubin - Wieś	9	39-35	115		punkt osadniczy- późne średniowiecze
681	Szubin - Wieś	10	39-35	116		punkt osadniczy- późne średniowiecze
682	Szubin - Wieś	11	39-35	117		punkt osadniczy- późne średniowiecze
683	Szubin - Wieś	12	39-35	118		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- późne średniowiecze
684	Szubin - Wieś	13	39-35	119		punkt osadniczy- późne średniowiecze
685	Szubin - Wieś	14	39-35	120		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XI-XIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
686	Szubin - Wieś	15	39-35	121		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze XI- XIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
687	Szubin - Wieś	16	39-35	122		śląd osadnictwa- czasy nowożytny
688	Szubin - Wieś	17	39-35	123		punkt osadniczy- późne średniowiecze
689	Szubin - Wieś	18	39-35	124		punkt osadniczy- późne średniowiecze
690	Szubin - Wieś	19	39-35	125		śląd osadnictwa- neolit-epoka brązu, punkt osadniczy- późne średniowiecze
691	Tur	1	38-35	35	A	cmentarzysko- kultura pomorska
692	Tur	2	38-35	36	A	śląd osadnictwa- neolit
693	Tur-Zacisze	3	38-35	37	A	śląd osadnictwa- neolit
694	Tur-Zacisze	4	38-35	38	A	śląd osadnictwa- neolit
695	Tur-Zacisze	5	38-35	39	A	śląd osadnictwa- neolit
696	Tur	6	38-35	72		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XIII w., punkt osadniczy- późne średniowiecze
697	Tur	7	38-35	73		punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
698	Tur	8	38-35	71		punkt osadniczy – późne średniowiecze, czasy nowożytny
699	Tur-Zacisze	9	38-35	51		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze, śląd osadnictwa- nieokreślone
700	Tur-Zacisze	10	38-35	52		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
701	Tur-Brzózki	11	38-35	49		punkt osadniczy- epoka kamienia
702	Tur-Brzózki	12	38-35	48		punkt osadniczy- epoka kamienia
703	Tur-Zacisze	13	38-35	50		punkt osadniczy- neolit, śląd osadnictwa- okres rzymski, śląd osadnictwa- okres nowożytny
704	Tur-Brzózki	14	38-35	46		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych,

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						śląd osadnictwa- okres nowożytny
705	Tur-Brzózki	15	38-35	47		punkt osadniczy- epoka kamienia
706	Tur-Brzózki	16	38-35	45		punkt osadniczy- epoka kamienia, śląd osadnictwa- okres rzymski, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
707	Tur-Brzózki	17	38-35	41		śląd osadnictwa- okres nowożytny
708	Tur-Brzózki	18	38-35	42		punkt osadniczy- epoka kamienia
709	Tur-Brzózki	19	38-35	43		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- okres nowożytny
710	Tur-Brzózki	20	38-35	44		śląd osadnictwa- okres lateński-rzymski, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
711	Tur-Brzózki	21	38-35	40		punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
712	Tur-Wisńiewka	22	38-35	53		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
713	Tur-Berlinek	23	38-35	54		punkt osadniczy- epoka kamienia
714	Tur-Berlinek	24	38-35	55		śląd osadnictwa- epoka kamienia
715	Tur-Berlinek	25	38-35	56		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- późne średniowiecze-okres nowożytny
716	Tur-Berlinek	26	38-35	57		punkt osadniczy- epoka kamienia, punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
717	Tur	27	38-35	58		śląd osadnictwa- epoka kamienia, punkt osadniczy- okres nowożytny
718	Tur	28	38-35	59		śląd osadnictwa- epoka kamienia
719	Tur	29	38-35	60		śląd osadnictwa- epoka kamienia, punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
720	Tur	30	38-35	61		śląd osadnictwa- kultura łużycka, punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
721	Tur	31	38-35	62		punkt osadniczy- paleolit schyłkowy?, śląd osadnictwa- okres nowożytny
722	Tur-Cegielnia	32	38-35	67		punkt osadniczy- paleolit schyłkowy
723	Tur-Cegielnia	33	38-35	64		śląd osadnictwa- epoka kamienia
724	Tur-Cegielnia	34	38-35	63		śląd osadnictwa- epoka kamienia
725	Tur-Cegielnia	35	38-35	65		punkt osadniczy- epoka kamienia
726	Tur-Cegielnia	36	38-35	66		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- późne średniowiecze-okres nowożytny
727	Tur-Cegielnia	37	38-35	68		punkt osadniczy- okres rzymski
728	Tur-Cegielnia	38	38-35	70		śląd osadnictwa- okres rzymski
729	Tur-Cegielnia	39	38-35	69		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- okres lateński?, śląd osadnictwa- okres nowożytny
730	Wąsosz	1	41-35	4		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
731	Wąsosz	2	41-35	5		śląd osadnictwa- średniowiecze
732	Wąsosz	3	41-35	6		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- średniowiecze
733	Wąsosz	4	41-35	7		punkt osadniczy- epoka kamienia, śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- średniowiecze
734	Wąsosz	5	41-35	8		śląd osadnictwa- epoka kamienia, punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C-D, punkt osadniczy- średniowiecze, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
735	Wąsosz	6	41-35	10		śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych-

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						neolit
736	Wąsosz	7	41-35	11		śląd osadnictwa- kultura łużycka- epoka brązu
737	Wąsosz	8	41-35	14		śląd osadnictwa- średniowiecze
738	Wąsosz	9	41-35	21		punkt osadniczy- późne średniowiecze
739	Wąsosz	10	41-35	22		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C-D, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
740	Wąsosz	11	41-35	23		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres rzymski, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
741	Wąsosz	12	41-35	24		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C-D, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
742	Wąsosz	13	41-35	25		punkt osadniczy- średniowiecze
743	Wąsosz	14	41-35	26		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C-D, punkt osadniczy- późne średniowiecze
744	Wąsosz	15	41-35	27		śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit, punkt osadniczy- późne średniowiecze
745	Wąsosz	16	41-35	28		śląd osadnictwa- czasy nowożytnie
746	Wąsosz	17	41-35	29		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
747	Wąsosz	18	41-35	30		śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych- neolit, punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C-D, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze Faza D/E
748	Wąsosz	19	41-35	31		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C-D, śląd osadnictwa- średniowiecze
749	Wąsosz	20	41-35	32		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C-D, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
750	Wąsosz	21	41-35	33		punkt osadniczy- średniowiecze
751	Wąsosz	22	41-35	34		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C-D
752	Wąsosz	23	41-35	35		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C-D
753	Wąsosz	24	41-35	36		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C-D
754	Wąsosz	25	41-35	37		śląd osadnictwa- epoka kamienia, punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C-D
755	Wąsosz	26	41-35	38		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki
756	Wąsosz	27	41-35	39		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki
757	Wąsosz	28	41-35	40		śląd osadnictwa- mezolit, punkt osadniczy- kultura łużycka- epoka brązu/okres halsztacki
758	Wąsosz	29	41-35	41		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/D
759	Wąsosz	30	41-35	42		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/D
760	Wąsosz	31	41-35	43		punkt osadniczy- kultura amfor kulistych- neolit
761	Wąsosz	32	41-35	44		punkt osadniczy- kultura amfor kulistych- neolit

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
762	Wąsosz	33	41-35	45		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C/D
763	Wąsosz	34	41-35	94		punkt osadniczy- późne średniowiecze
764	Wąsosz	35	41-35	95		punkt osadniczy- kultura łużycka (neolit)-okres halsztacki C/D, punkt osadniczy- późne średniowiecze
765	Wąsosz	36	41-35	96		punkt osadniczy- średniowiecze
766	Wąsosz	37	41-35	97		śląd osadnictwa- epoka kamienia
767	Wąsosz	38	41-35	98		śląd osadnictwa- średniowiecze
768	Wąsosz	39	41-35	99		śląd osadnictwa- epoka kamienia, śląd osadnictwa- średniowiecze, śląd osadnictwa- czasy nowożytne
769	Wąsosz	40	41-35	100		śląd osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
770	Wąsosz	41	41-35	101		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C/D, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
771	Wąsosz	42	41-35	102		punkt osadniczy- późne średniowiecze
772	Wąsosz	43	41-35	103		punkt osadniczy- późne średniowiecze
773	Wąsosz	44	41-35	104		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
774	Wąsosz	45	41-35	105		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
775	Wąsosz	46	41-35	112		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit
776	Wąsosz	47	41-35	113		śląd osadnictwa- neolit
777	Wąsosz	48	41-35	114		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/D
778	Wąsosz	49	41-35	115		punkt osadniczy- kultura łużycka- epoka brązu/okres halsztacki
779	Wąsosz	50	41-35	116		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki C/D
780	Wąsosz	51	41-35	117		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres halsztacki D
781	Wąsosz	52	41-35	118		śląd osadnictwa- kultura przeworska - okres halsztacki D
782	Wąsosz	53	41-35	119		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
783	Wąsosz	54	41-35	120		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
784	Wąsosz	55	41-35	121		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit, punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
785	Wąsosz	56	41-35	122		punkt osadniczy- kultura prapolska- okres halsztacki D
786	Wąsosz	57	41-35	123		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit
787	Wąsosz	58	41-35	124		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki
788	Wąsosz	59	41-35	125		punkt osadniczy- kultura pomorska- okres halsztacki D
789	Wąsosz	60	41-35	126		śląd osadnictwa- neolit, punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/D, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						średniowiecze
790	Wolwark	1	40-35	7		śląd osadnictwa- neolit
791	Wolwark	2	40-35	8		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki-okres lateński, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
792	Wolwark	3	40-35	9		punkt osadniczy- późne średniowiecze
793	Wolwark	4	40-35	10		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
794	Wolwark	5	40-35	11		osada- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki- okres lateński
795	Wolwark	6	40-35	12		śląd osadnictwa- neolit, punkt osadniczy- okres nowożytny
796	Wolwark	7	40-35	13		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
797	Wolwark	8	40-35	14		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze
798	Wolwark	9	40-35	16		osada- późne średniowiecze
799	Wolwark	10	40-35	17		punkt osadniczy- późne średniowiecze
800	Wolwark	11	40-35	18		śląd osadnictwa- czasy nowożytne
801	Wolwark	12	40-35	19		śląd osadnictwa- kultura łużycka- okres halsztacki-okres lateński, osada- późne średniowiecze
802	Wolwark	13	40-35	23		osada- wczesne średniowiecze, osada- średniowiecze
803	Wolwark	14	40-34	37		osada- średniowiecze XIII-XIV w.
804	Wolwark	15	40-34	38		osada- późne średniowiecze, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze X-XIII w.
805	Wolwark	16	40-34	43		punkt osadniczy- kultura łużycka, śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze
806	Wolwark	17	40-34	59		osada- wczesne średniowiecze, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
780	Wolwark	18	40-34	68		osada- wczesne średniowiecze /fazy D/E/
808	Wolwark	19	40-34	76		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
809	Wolwark	20	40-34	80		punkt osadniczy-kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, śląd osadnictwa- neolit?
810	Wolwark	21	40-34	88		osada- wczesne średniowiecze
811	Wolwark	22	40-34	89		punkt osadniczy- kultura łużycka- epoka brązu/okres halsztacki, punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich
812	Wolwark	23	40-34	90		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, osada- wczesne średniowiecze
813	Wolwark	24	40-34	91		osada- wczesne średniowiecze fazy: C-D, śląd osadnictwa- późne średniowiecze
814	Wolwark – Laski	1	40-35	60		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze
815	Wolwark – Laski	2	30-35	61		punkt osadniczy- neolit- okres rzymski
816	Wolwark – Laski	3	40-35	62		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- okres lateński
817	Wolwark – Laski	4	40-35	63		śląd osadnictwa- kultura łużycka- późne średniowiecze
818	Wolwark – Laski	5	40-35	64		śląd osadnictwa- późne średniowiecze
819	Wrzosey	1	41-34	60		śląd osadnictwa- kultura prapolska- wczesne średniowiecze faza D/E, śląd osadnictwa- średniowiecze
820	Zalesie	1	40-34	103	A	cmentarzysko- kultura łużycka- epoka brązu- epoka żelaza,

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						cmentarzysko- kultura iwieńska- I okres epoki brązu
821	Zalesie	2	40-34	145	A	?
822	Zalesie	3	40-34	142	A	cmentarzysko- kultura łużycka
823	Zalesie	4	40-34	69		ślad osadnictwa- okres lateński-rzymski, osada- późne średniowiecze
824	Zalesie	5	40-34	70		ślad osadnictwa- średniowiecze
825	Zalesie	6	40-34	71		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze, osada- późne średniowiecze XIII-XIV w.
826	Zalesie	7	40-34	72		osada- wczesne średniowiecze, osada- późne średniowiecze
827	Zalesie	8	40-34	73		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze, osada- późne średniowiecze
828	Zalesie	9	40-34	74		osada- późne średniowiecze
829	Zalesie	10	40-34	75		osada- wczesne średniowiecze, osada- późne średniowiecze
830	Zalesie	11	40-34	77		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
831	Zalesie	12	40-34	78		punkt osadniczy- epoka żelaza
832	Zalesie	13	40-34	79		osada- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze
833	Zalesie	14	40-34	82		osada- wczesne średniowiecze, ślad osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
834	Zalesie	15	40-34	83		osada- wczesne średniowiecze fazy B-C, osada- późne średniowiecze, ślad osadnictwa- neolit
835	Zalesie	16	40-34	84		osada- wczesne średniowiecze fazy B-C
836	Zalesie	17	40-34	85		osada- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
837	Zalesie	18	40-34	86		osada- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich /sch
838	Zalesie	19	40-34	93		ślad osadnictwa- neolit /?/
839	Zalesie	20	40-34	94		osada- wczesne średniowiecze X-XI w.
840	Zalesie	21	40-34	95		ślad osadnictwa- epoka kamienia, ślad osadnictwa- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, ślad osadnictwa- nieokreślona
841	Zalesie	22	40-34	96		osada- wczesne średniowiecze fazy C-D
842	Zalesie	23	40-34	100		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze
843	Zalesie	24	40-34	104		ślad osadnictwa- neolit
844	Zalesie	25	40-34	107		ślad osadnictwa- ?- neolit
845	Zalesie	26	40-34	108		ślad osadnictwa- neolit, punkt osadniczy- epoka żelaza, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
846	Zalesie	27	40-34	109		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, ślad osadnictwa- neolit?, osada- średniowiecze
847	Zalesie	28	40-34	110		osada- wczesne średniowiecze, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
848	Zalesie	29	40-34	111		ślad osadnictwa- epoka kamienia, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
849	Zalesie	30	40-34	113		osada- wczesne średniowiecze fazy: C-D, osada- późne średniowiecze
850	Zalesie	31	40-34	114		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych- neolit, osada- kultura

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						przeworska- okres wpływów rzymskich, osada- wczesne średniowiecze, ślad osadnictwa- kultura łużycka, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
851	Zalesie	32	40-34	115		punkt osadniczy- epoka żelaza, osada- wczesne średniowiecze
852	Zalesie	33	40-34	118		osada- wczesne średniowiecze: C-E- średniowiecze, ślad osadnictwa- /do XIV w./ neolit
853	Zalesie	34	40-34	119		osada- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, ślad osadnictwa- neolit
854	Zalesie	35	40-34	120		punkt osadniczy- kultura ceramiki sznurowej- neolit faza późna, osada- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich /wczesne fazy/, osada- wczesne średniowiecze
855	Zalesie	36	40-34	123		osada- wczesne średniowiecze VIII-X w., obozowisko- neolit, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
856	Zalesie	37	40-34	124		osada- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich, ślad osadnictwa- neolit
857	Zalesie-Ameryczka	38	40-34	87		osada- okres lateński- wpływów rzymskich, osada- wczesne średniowiecze, ślad osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych- neolit
858	Zalesie-Ameryczka	39	40-34	97		osada- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich
859	Zalesie-Ameryczka	40	40-34	98		osada- wczesne średniowiecze fazy C-D
860	Zalesie-Ameryczka	41	40-34	101		osada- wczesne średniowiecze C-D
861	Zalesie-Ameryczka	42	40-34	102		osada- wczesne średniowiecze
862	Zalesie- Ameryka	43	40-34	105		punkt osadniczy- ?- neolit, osada- wczesne średniowiecze, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
863	Zalesie- Ameryka	44	40-34	106		ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze fazy D-E, ślad osadnictwa- neolit
864	Zalesie-Ameryczka	45	40-34	112		osada- wczesne średniowiecze fazy B-C, ślad osadnictwa- neolit ?
865	Zalesie- Ameryka	46	40-34	116		ślad osadnictwa- neolit?, ślad osadnictwa- kultura łużycka?
866	Zalesie-Rzemieniewice	47	40-34	81		ślad osadnictwa- neolit, osada- kultura łużycka- okres halsztacki, punkt osadniczy- epoka żelaza, osada- średniowiecze XIV w.
867	Zalesie-Rzemieniewice	48	40-34	92		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
868	Zalesie-Rzemieniewice	49	40-34	99		ślad osadnictwa- neolit, osada- kultura przeworska- okres wpływów rzymskich
869	Zalesie-Rzemieniewice	50	40-34	144		ślad osadnictwa- neolit epoka brązu
870	Zalesie- Rzemieniewice	51	40-33	180		ślad osadnictwa- epoka kamienia, ślad osadnictwa- wczesne średniowiecze, punkt osadniczy- późne średniowiecze/okres nowożytny
871	Zalesie- Rzemieniewice	52	40-33	179		punkt osadniczy- kultura pucharów lejkowatych, ślad osadnictwa- neolit/epoka brązu, punkt osadniczy- kultura łużycka, punkt osadniczy- wczesne średniowiecze,

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
872	Zalesie- Rzemieniewice	53	40-33	178		śląd osadnictwa- kultura łużycka, punkt osadniczy-średniowiecze, śląd osadnictwa- nieokreślone
873	Zalesie- Rzemieniewice	54	40-33	177		punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
874	Zalesie- Rzemieniewice	55	40-33	181		punkt osadniczy- późne średniowiecze
875	Zalesie	51	40-34	146		śląd osadnictwa- kultura ceramiki sznurowej- neolit schyłkowy/wczesna epoka brązu
876	Zamość	1	39-36	118	A	punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki D
877	Zamość	2	38-36	8		punkt osadniczy- okres nowożytny
878	Zamość	3	38-36	9		punkt osadniczy- okres nowożytny
879	Zamość	4	38-36	10		śląd osadnictwa- pradziej
880	Zamość	5	38-36	11		śląd osadnictwa- mezolit, śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, śląd osadnictwa- kultura amfor kulistych, śląd osadnictwa- kultura przeworska, śląd osadnictwa- późne średniowiecze/okres nowożytny
881	Zamość	6	38-36	12		śląd osadnictwa- okres nowożytny
882	Zamość	7	38-36	13		punkt osadniczy- okres nowożytny
883	Zamość	8	38-36	14		punkt osadniczy- późne średniowiecze/okres nowożytny
884	Zamość	9	38-36	15		punkt osadniczy- okres nowożytny
885	Zamość	11	38-36	16		osada- późne średniowiecze/okres nowożytny
886	Zamość	15	38-36	17		śląd osadnictwa- kultura pucharów lejkowatych, śląd osadnictwa- wczesna epoka brązu
887	Zamość	10	38-36	18		śląd osadnictwa- kultura przeworska, punkt osadniczy- okres nowożytny
888	Zamość	12	38-36	19		punkt osadniczy- okres nowożytny
889	Zamość	13	38-36	20		obozowisko- kultura chojnicko-pieńkowska- późny mezolit
890	Zamość	14	38-36	21		punkt osadniczy- okres nowożytny
891	Zamość	16	38-36	22		punkt osadniczy- kultura amfor kulistych, punkt osadniczy- późne średniowiecze/okres nowożytny
892	Zamość	17	38-36	23		śląd osadnictwa- okres nowożytny
893	Zamość	18	38-36	24		punkt osadniczy- okres nowożytny
894	Zamość	19	38-36	25		punkt osadniczy- późne średniowiecze/okres nowożytny
895	Zamość	20	38-36	26		punkt osadniczy- okres nowożytny
896	Zazdrość	1	40-36	1		śląd osadnictwa- okres rzymski, punkt osadniczy- okres nowożytny
897	Zazdrość	2	40-36	2		śląd osadnictwa- epoka kamienia, punkt osadniczy- okres nowożytny
898	Zazdrość	3	40-36	3		śląd osadnictwa- okres nowożytny
899	Zazdrość	4	40-36	4		osada- okres nowożytny
900	Zazdrość	5	40-36	5		śląd osadnictwa- kultura ceramiki wstęgowej rytej (neolit) lub pucharów lejkowatych
901	Zazdrość	6	40-36	6		śląd osadnictwa- okres nowożytny
902	Żędowo	1	41-35	46		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki
903	Żędowo	2	41-35	47		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki
904	Żędowo	3	41-35	48		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						halsztacki C/D, ślad osadnictwa-średniowiecze
905	Żędowo	4	41-35	49		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/D, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze Faza D/E
906	Żędowo	5	41-35	50		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/D
907	Żędowo	6	41-35	51		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
908	Żędowo	7	41-35	52		śląd osadnictwa- epoka kamienia, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
909	Żędowo	8	41-35	53		śląd osadnictwa- średniowiecze, ślad osadnictwa- czasy nowożytny
910	Żędowo	9	41-35	54		śląd osadnictwa- kultura prapolska- wczesne średniowiecze Faza D/E, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
911	Żędowo	10	41-35	55		punkt osadniczy- późne średniowiecze
912	Żędowo	11	41-35	56		śląd osadnictwa- kultura łużycka- epoka brązu, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
913	Żędowo	12	41-35	57		śląd osadnictwa- epoka kamienia, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
914	Żędowo	13	41-35	58		śląd osadnictwa- epoka kamienia
915	Żędowo	14	41-35	127		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
916	Żędowo	15	41-35	128		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/D, punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
917	Żędowo	16	41-35	129		punkt osadniczy- kultura łużycka- okres halsztacki C/D
918	Żędowo	17	41-35	130		śląd osadnictwa- neolit
919	Żędowo	18	41-35	131		punkt osadniczy- okres halsztacki C/D
920	Żędowo	19	41-35	132		punkt osadniczy- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
921	Żędowo	20	41-35	133		śląd osadnictwa- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
922	Żędowo	21	41-35	134		śląd osadnictwa- kultura prapolska- wczesne średniowiecze
923	Żędowo	21a	42-35	23		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu/okres halsztacki C
924	Żędowo	22	42-35	24		punkt osadniczy- kultura łużycka- V epoka brązu
925	Żędowo	23	42-35	25		punkt osadniczy- kultura łużycka- IV- V epoka brązu
926	Żurczyn-Olek	1	38-35	75		punkt osadniczy- epoka kamienia neolit?, punkt osadniczy- okres lateński-rzymski
927	Żurczyn-Olek	2	38-35	76		śląd osadnictwa- epoka kamienia, ślad osadnictwa- okres lateński-rzymski
928	Żurczyn-Olek	3	38-35	77		śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze? lub okres rzymski
929	Żurczyn-Olek	4	38-35	79		punkt osadniczy- paleolit schyłkowy, punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
930	Żurczyn-Olek	5	38-35	80		śląd osadnictwa- neolit, punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
931	Żurczyn-Olek	6	38-35	78		śląd osadnictwa- epoka kamienia, punkt osadniczy- okres rzymski, ślad osadnictwa-

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Uwagi	Stanowisko archeologiczne
						wczesne średniowiecze
932	Żurczyn-Olek	7	38-35	83		punkt osadniczy- kultura przeworska- okres późnolateński-rzymski, ślad osadnictwa- późne średniowiecze-okres nowożytny
933	Żurczyn	8	38-35	85		punkt osadniczy- wczesne średniowiecze XI-XIII w.
934	Żurczyn-Olek	9	38-35	84		ślad osadnictwa- okres rzymski
935	Żurczyn	10	38-35	86		ślad osadnictwa- epoka kamienia, punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
936	Żurczyn	11	38-35	89		ślad osadnictwa- mezolit?
937	Żurczyn	12	38-35	91		ślad osadnictwa- kultura łużycka?
938	Żurczyn	13	38-35	92		ślad osadnictwa- epoka kamienia, ślad osadnictwa- późne średniowiecze
939	Żurczyn	14	38-35	93		ślad osadnictwa- epoka kamienia, ślad osadnictwa- kultura łużycka, ślad osadnictwa- późne średniowiecze-okres nowożytny
940	Żurczyn	15	38-35	94		ślad osadnictwa- wczesna epoka brązu?
941	Żurczyn	16	38-35	90		ślad osadnictwa- epoka kamienia
942	Żurczyn	17	38-35	87		punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
943	Żurczyn	18	38-35	88		ślad osadnictwa- późne średniowiecze
944	Żurczyn	19	38-35	82		ślad osadnictwa- neolit-wczesna epoka brązu, ślad osadnictwa- okres nowożytny
945	Żurczyn	20	38-35	81		ślad osadnictwa- epoka kamienia
946	Żurczyn-Głęбочek	21	38-35	74		punkt osadniczy- późne średniowiecze-okres nowożytny
947	Żurczyn	22	38-36	7		ślad osadnictwa- okres nowożytny